ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Verne_Jules-Ledova_sfinga.pdb

PDB Name: Verne Jules-Ledová sfinga
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 2.5.2007
Modification Date: 2.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JULES VERNE
LEDOVÁ SFINGA
Ivo Železný, Praha 1992

Část první

KAPITOLA I
Kerguelenovy ostrovy

Možná že nikdo nebude věřit vypravování nazvanému Ledová sfinga, ale soudím, že se čtenář sám rozhodne, zda tomu uvěří anebo neuvěří.
Pro začátek těchto podivuhodných dobrodružství by bylo těžké vymyslet si příhodnější místo, než jsou Pusté ostrovy, jak je nazval roku 1779 kapitán Cook.
Zeměpisné názvosloví dává přednost jménu Kerguelenovy ostrovy, které leží na 49° 54' zeměpisné jižní šířky a 69° 60' východní délky, protože tyto ostrovy v jižní části Indického oceánu objevil roku 1772 francouzský baron Kerguelen. Tehdy se domníval, že našel na okraji antarktických moří novou pevninu, ale při druhé výpravě poznal, že se mýlil. Byla to jen skupina ostrovů. A název Pusté ostrovy se skutečně hodí pro skupinu tří set ostrovů a ostrůvků uprostřed nesmírných dálav oceánu, který je ustavičně zneklidňován divokými jižními bouřemi.
Ale skupina ostrovů je přece.jen obydlená. Když jsem začátkem srpna roku 1839 pobýval už dva měsíce ve Vánočním přístavu, počet kerguelenských obyvatel, několika Evropanů a Američanů, vzrostl díky mé přítomnosti o jednoho. Svá geologická a mineralogická bádání jsem už skončil, a čekal jsem na příležitost, abych mohl ostrovy opustit.
Vánoční přístav je na nejvýznamnějším ostrově tohoto souostroví, který měří čtyři tisíce pět set čtverečních kilometrů, což je skoro polovina Korsiky. Přístav je dosti bezpečný a snadno přístupný. Lodi tam mohou zakotvit v hloubce šesti a půl metru. Jestliže obeplujete do poloviny Františkův mys, na kterém se zvedá do výše tří tisíc osmi set devadesáti metrů Stolová hora, podívejte se skrze jeho čedičovou, široce rozeklanou špici vrcholu. Uvidíte zátoku, chráněnou ostrůvky proti zuřivým východním i západním vichřicím. Vzadu zřetelně vystupuje Vánoční přístav.
Ostatně Kerguelenovy ostrovy mají na sta dalších zálivů a fjordů. Jejich pobřeží jsou rozervána jako sukně žebračky, zvláště v severní a jihovýchodní částí. Je tam plno ostrovů a ostrůvků. Půda sopečného původu se skládá z křemene a z namodralého kamene. V létě tam rostou mechy, lišejníky, rostliny jevnosnubné i odolné lomikámeny. Živoří tam jediná křovinatá rostlina, jakýsi druh nahořklé kapusty, kterou bychom marně hledali v jiných končinách.
Taková je asi krajina, kterou si i s jejími skalisky oblíbili tučňáci, kteří z dálky vypadají jako řada mnichů kráčejících po mořském břehu. Kerguelenovy ostrovy poskytují i útočiště tuleňům, mrožům a rypoušům sloním. Výpravy na tyto obojživelníky jsou poměrně dost výnosné a dobré obchody sem lákají četné lodi.
Ten den se mě zeptal můj hostinský:
„Netrápí vás už dlouhá chvíle, pane Jeorlinku?“ Tenhle statný Američan žil ve Vánočním přístavu už dvacet let a vlastnil jedinou hospodu v kraji.
„Opravdu mám dlouhou chvíli, pane Atkinsi,“ přiznal jsem se mu, „ale doufám, že vás má odpověď neurazila!“
„Ani v nejmenším,“ odpověděl bodrý muž.
„Jsem na takové odpovědi zvyklý. Ten den, kdy jste se vylodil ve Vánočním přístavu a přišel do hospody U zeleného kormorána k Fenimoru Atkinsovi, hned jsem si řekl: Za čtrnáct dní, ne-li za týden, bude toho mít můj strávník dost a začne litovat, že se tady kdy vylodil.“
„Nikoli, pane Atkinsi, nikdy nelituji toho, co jsem jednou udělal!“
„To je správná zásada, pane!“
„Na ostrovech jsem objevil mnoho pozoruhodných věcí. Získal jsem spoustu mineralogických i geologických vzorků, lovil jsem s vámi tuleně i mrože, šplhal jsem po skalách a pozoroval tučňáky i albatrosy. A konečně jsem byl báječně přijat a hoštěn U zeleného kormorána… Ale jsou to už dva měsíce, co mě chilský trojstěžník Penas přivezl do Vánočního přístavu v plné zimní sezóně…“
„A vy máte chuť,“ zvolal hostinský, „vrátit se domů, do země, která je také mou vlastí, pane Jeorlinku, jet do Connecticutu a navštívit Hartford, naše hlavní město…“
„Jistě, pane Atkinsi, vždyť se už skoro tři roky toulám po světě! A vy se nikdy nevrátíte do vlasti?“
„Co bych tam dělal, pane Jeorlinku, co bych si tam počal? Byla by to jen bída s nouzí! Zato tady na Pustých ostrovech

jsem si nikdy nemusel zoufat a mně i mým dětem se tu vždycky dobře dařilo.“ Byla ho radost poslouchat. Dokonale zdomácněl na souostroví a zvykl si na zdejší drsné podnebí. Žil tu se svou rodinou právě tak jako tučňáci ve svých hnízdech. Matka byla statečná žena a synové mužní, otužilí mladíci.
Dařilo se jim dobře, hospoda vzkvétala, a to díky všem velrybářským i jiným lodím, které přijížděly na Kerguelenovy ostrovy. Atkins jim dodával syrový lůj, dehet, smůlu, koření, cukr, čaj, konzervy, whisky, džin a pálenku. Synové Fenimora Atkinse byli tesaři, plachtáři i rybáři a za teplého období vyjížděli na lov do všech zálivů. Byli to stateční lidé, kteří bez reptání přijímali svůj osud.
„A abych to dopověděl, pane Atkinsi, jsem velmi rád, že jsem zajel na Kerguelenovy ostrovy, a přesto se nebudu zlobit, až zase vypluji na moře.“
„Buďte trpělivý, pane Jeorlinku!“ řekl mi.
„Člověk nemá nikdy příliš spěchat s loučením, to není dobré! Stejně už brzy nastanou krásné dny. Za pět nebo šest týdnů…“
„Ale zatím je všude jen sníh a slunce nemá ani dost síly rozptýlit mlhy na obzoru!“
„Ale jděte, pane Jeorlinku! Vždyť už je vidět, jak zpod bílého rubáše proniká divoká tráva. Jen se podívejte!“
„To bych se musel dívat lupou. Snad byste nechtěl, pane Atkinsi, tvrdit, že i led v zátokách rozmrzává teď v srpnu, který odpovídá únoru na naší severní polokouli?“
„Souhlasím s vámi, pane Jeorlinku. Ale mějte strpení! Tenhle rok byla mírná zima. Co nevidět se na moři ukáže nějaká loď, není daleko období rybolovu.“
„Už se těším, že nám osud brzy přičaruje nějakou loď, třeba goeletu Halbrane.“
„A kapitána Lena Guye,“ dodal hostinský, „je to statečný námořník, i když to je Angličan. Zásobuje se také U zeleného kormorána.“
„Myslíte, že Halbrane…“
„…se ukáže do týdne za Františkovým mysem, pane Jeorlinku, jinak by už bylo po kapitánu Guyovi, a kdyby bylo po kapitánu Guyovi, znamenalo by to, že Halbrane se potopila někde mezi Kerguelenami a mysem Dobré naděje.“ Nato Atkins nádherným gestem naznačil, že podobná možnost je naprosto nepravděpodobná, a pak mě opustil.
Doufal jsem, že se předpovědi mého hostitele brzy vyplní. Opravdu se už ukazovaly příznaky pěkného počasí, ovšem pěkného jen pro tyto končiny. Hlavní ostrov sice leží skoro na stejné zeměpisné šířce jako Paříž nebo Quebec, ale nezapomínejte, že pro eliptickou dráhu Země kolem Slunce je jižní polokoule v zimě daleko chladnější a v létě mnohem teplejší než polokoule severní.
V tomto ročním období nehledala útočiště ve Vánočním přístavu jediná loď. Parníky byly ještě vzácné. Plachetní lodi se zase obávaly, aby nezamrzly mezi ledy, a raději vyhledávaly přístavy u Jižní Ameriky, při západních březích Chile nebo Afriky, nejčastěji přístav Kapského města u mysu Dobré naděje. Na vodách Vánočního přístavu jsem mohl zahlédnout jen několik šalup, z nichž některé uvízly v ledové tříšti a jiné byly vrženy na břeh obalené až po stěžeň ledovým jíním.
Ale i když teplota na Kerguelenových ostrovech nevykazuje velký rozdíl, podnebí tam je vlhké a chladné. Skupina ostrovů bývá zvlášť v západní části velmi často přepadávána nápory vichrů od severu a západu, doprovázených krupobitím nebo ledovým deštěm. Směrem k východu bývá jasnější obloha.
Na této straně se hranice sněhu na hřbetech hor udržuje až do jednoho sta metrů nad mořem.
A tak jsem po dvouměsíčním pobytu na Kerguelenově souostroví mohl čekat, že budu moci odplout jedině na goeletě Halbrane, kterou můj nadšený hostitel bez přestání vychvaloval. „Lepší loď byste nenašel!“ opakoval mi od rána do večera. „Co znám kapitány anglického námořnictva, není mezi nimi jediný, který by se mohl srovnávat s mým přítelem Lenem Guyem!“ Proto jsem se rozhodl, že se budu řídit doporučením pana Atkinse.
Jakmile goeleta přistane ve Vánočním přístavu, zajistím si na ní místo.
Zdrží se jistě jen tak šest sedm dní a pak vypluje na moře směrem k ostrovu Tristan da Cunha, kam poveze náklad cínové a měděné rudy.
Chtěl jsem zůstat na tomto ostrově několik týdnů letního období a později se odtamtud vydat do Connecticutu. Avšak nezapomínal jsem ani na náhodu, protože je moudré, jak tvrdil Edgar Poe, „stále počítat s něčím nepředvídaným, neočekávaným a neobyčejným, neboť věci vedlejší, nejisté a nenadálé jsou velice důležité, a také náhoda musí ustavičně tvořit podstatu přesného výpočtu“. Cituji-li našeho slavného amerického autora, dělám to jen proto, že nadmíru obdivuji tohoto geniálního básníka lidských podivností.
Ostatně abych se vrátil k Halbrane či spíše k příležitosti, jak budu moci odplout z Vánočního přístavu. Nemusel jsem se nijak zneklidňovat, že by se mi nenaskytla vhodná příležitost. I kdyby se Halbrane neobjevila a kdyby kapitán Guy nepřišel stisknout pravici svému příteli Atkinsovi, přijedou jiné lodě.
Každý den jsem se procházel blízko přístavu. Slunce už hřálo vydatněji.
Skály, skalnaté terasy či sopečné náhorní roviny zvolna svlékaly svůj bílý zimní háv. Na březích, na strmých čedičových útesech, se začal objevovat mech načervenalé barvy a na širém moři se hadovitě rozvíjely řasy dlouhé pětačtyřicet až pětapadesát metrů. Na pláni směrem ke konci zátoky vykukovaly nesměle špičky trav.
Při procházkách jsem dychtivě pozoroval proměny pobřeží bičovaného bouřemi, těch prapodivných skalisek sopečného původu, jež shazovaly bílý zimní rubáš a odhalovaly modravé části své kostry.
Přes moudré rady přítele hostinského jsem se netrpělivosti nezbavil.
„Co Halbrane?“ ptával jsem se ho každý den ráno.
„Halbrane, pane Jeorlinku?“ opakoval po mně. „Když nepřijede dnes, tak zítra.“ Pro lepší rozhled jsem mohl vystoupit na Stolovou horu. Z výše tří tisíc devíti set metrů nad mořem bych měl rozhled do sedmi až osmi kilometrů kolem dokola a snad i v mlze bych byl uviděl goeletu o čtyřiadvacet hodin dříve. Ale jen blázen by mohl pomýšlet na to, aby zlezl horu, jejíž boky až k vrcholu pokrýval dosud zledovatělý sníh.

Jak jsem tak chodíval po březích, vyplašil jsem občas množství obojživelníků, kteří se pak rychle ponořovali do uvolněných vod. Neteční tučňáci přede mnou ani neutíkali. Zato černí buřňáci, bílé i černé alky, potápky, mořské vlaštovky a kachny rázem odlétali. Jednou jsem byl náhodou při tom, když odlétal albatros. Seděl bez hnutí na vysoké skále v hloubi zátoky a díval se na moře, jehož příboj mocně narážel na skalnaté pobřeží. Najednou se jediným mocným rozmachem křídel vznesl, přitáhl nohy a vystrčil hlavu kupředu, jako kdyby to byla příď lodi. Ostře zakřičel a v několika vteřinách zmizel v mlhách směrem k jihu už jen jako černý bod uprostřed širého obzoru.

KAPITOLA II
Goeleta Halbrane

Tři sta tun tonáže, nakloněné stožáry, při nichž se dá dobře řezat vítr, velká rychlost při dobrém větru s plachtovím - na předním stěžni vratiplachta, dále plachta košová, na hlavním stěžni brigantina a plachta vrcholová, šípová, vpředu třírohá plachta malá i velká - taková byla goeleta Halbrane, očekávaná ve Vánočním přístavu.
Na palubě lodi byl kapitán, první důstojník, kormidelník nebo palubní mistr, kuchař a osm námořníků, celkem dvanáct lidí, což plně stačilo k obsluze lodi. Loď byla velmi solidně stavěná, žebroví a obložení měla pobité měděnými čepy a se svými četnými plachtami a štíhlou zádí představovala vzornou námořní plachetnici, která se dá dobře řídit a je správně vybavena pro plavby mezi čtyřicátou a šedesátou jižní rovnoběžkou. Dělala čest loděnicím v Birkenheadu.
Tak mi ji popsal Atkins.
Kapitán Len Guy z Liverpoolu byl ze tří pětin majitelem Halbrane a velel na ní už skoro pět let. Projížděl jižními moři Afriky i Ameriky. Měla-li goeleta na palubě jen dvanáct mužů, věnovala se také jen obchodním plavbám. Pro lov tuleňů a mrožů by bylo třeba větší posádky s jinou výzbrojí, s harpunami, oštěpy, vidlicemi, lany a provazy. Uprostřed končin, ohrožovaných ,v těchto dobách piráty, goeletu Halbrane žádný útok nemohl překvapit. Čtyři malá děla, skladiště prachu, pušky, pistole a karabiny i ochranné drátěné sítě, to vše jí zajišťovalo bezpečnost. Ostatně členové posádky spali s pootevřenýma očima.
Ráno 7. srpna mě vyhnal z lože hřmotný hlas hostinského a rány na dveře.
„Jste vzhůru, pane Jeorlinku?“
„Aby ne, po takovém zaklepání! Co se děje?“
„Loď jedenáct kilometrů jihozápadně, s přídí k Vánočnímu přístavu!“
„Mohla by to být Halbrane?“ zvolal jsem a rychle jsem odhodil přikrývky.
„To se dozvíme za několik hodin, pane Jeorlinku! Rozhodně to je první loď v tomto roce.“ Oblékl jsem se a vyšel jsem za Atkinsem na pobřeží.
Bylo jasno, poslední mlhy zmizely z obzoru a moře při lehkém větérku zůstávalo klidné. Asi dvacet místních obyvatel, většinou rybářů, stálo kolem Atkinse, který byl bezesporu nejváženější člověk na ostrovech.
Vítr vál směrem k zátoce. Ale byl odliv, a tak se pozorovaná loď pohybovala na moři beze spěchu, jen s napjatými spodními plachtami, a čekala na příliv. Skupina mužů se dohadovala a já jsem netrpělivě poslouchal.
Jejich mínění se různila, ale každý stál tvrdohlavě na svém.
Většina tvrdila, že škuner není goeleta Halbrane, což mě rmoutilo. Jen dva nebo tři soudili, že to je ona, a k nim patřil i majitel Zeleného kormorána.
„A je to Halbrane!“ opakoval.
„Kapitán Guy že by nepřijel na Kergueleny první…?“
„Máte mlhu před očima, Atkinsi!“ odporoval mu jeden rybář.
„Ne tolik jako ty na mozku!“ odsekl mu hostinský.
„Tahle loď nevypadá jako anglická,“ soudil jiný, „podle ostré přídě a sklonu paluby bych řekl, že to je Amerikán!“
„Ne, je to Angličan,“ opakoval Atkins, „a řeknu vám, kde ho vystavěli: v loděnici v Birkenheadu. A odtamtud je přece Halbrane!“
„Omyl,“ odporoval mu jeden starý námořník. „Tenhle škuner spustili na moře v Baltimoru a jeho kýl brázdil vody v Chesapeaku!“
„Kdybys řekl vody Museye, ty hlupáku!“ zlobil se Atkins.
„Poslouchej, utři si brýle a koukni se na vlajku na zádi!“
„Anglická!“ zvolala celá skupina.
A opravdu, na zádi jachty rudě zaplála vlajka Spojeného království. Už nemohlo být pochyb, že do průlivu Vánočního přístavu skutečně míří anglická loď. Ale to ještě neznamenalo, že to je goeleta kapitána Lena Guye.
Za dvě hodiny se o tom už nemohl nikdo přít. Před polednem Halbrane zakotvila v hloubce šesti a půl metru uprostřed Vánočního přístavu. Atkins projevil okázalými slovy i gesty své přátelské city ke kapitánovi goelety Halbrane.
Byl to pětačtyřicátník vznětlivé povahy, s tělem právě tak pevně stavěným jako jeho goeleta, Velká hlava, prošedivělé vlasy, černé oči, jejichž zřítelnice svítily jako žhavé uhlíky pod hustým obočím, sluncem osmahlá pleť, sevřené rty, silné zuby v mocných čelistích, brada prodloužená naryšavělým vousem, silné paže i nohy. Nevypadal jako člověk tvrdý, nýbrž spíš jako muž nepřístupný a uzavřený, který nerad svěřuje svá tajemství. Tak mi to také týž den vypravoval někdo, kdo ho znal mnohem líp než Atkins, třebaže můj hostitel se vydával za kapitánova nejlepšího přítele.
Mluvím o palubním mistrovi na Halbrane o Hurliguerlym. Byl to prostředně velký, zavalitý, silný čtyřiačtyřicátník, paže mu visely od těla, nohy měl zakřivené do oblouku a hlava mu seděla na býčím krku jako koule.
Hruď měl tak širokou, že jsem se v duchu ptal sám sebe, nemá-li v ní dvoje plíce, když tak mocně oddychuje. Ustavičně si Pohvizdoval a stále něco s potměšilým pohledem a s usměvavým výrazem ve tváři vykládal. Kolem očí se tomu věčnému smíškovi dělaly od smíchu vějířky vrásek. Jaký rozdíl mezi ním a velitelem goelety a jak si dva tak různí lidé

mohli rozumět!
A přece si rozuměli, vždyť už se patnáct let plavili spolu na moři, nejdřív na brize Poweru a později, šest let před začátkem tohoto vypravování, na škuneru Halbrane.
Hurliguerly se. už při svém příchodu dověděl od Atkinse, že bude-li s tím kapitán Guy souhlasit, vydám se s nimi na moře. Proto ke mně odpoledne palubní mistr přistoupil bez jakéhokoliv představování. Věděl už; jak se jmenuji, a tak hned začal:
„Dobrý den, pane Jeorlinku!“
„Dobrý den. Co máte na srdci?“
„Chtěl bych vám nabídnout své služby.“
„Služby? A proč?“
„Chcete se přece nalodit na Halbrane, nebo ne?“
„S kým mám tu čest?“
„Jsem palubní mistr Hurliguerly. Jinak věrný společník kapitána Guye, který mě vždy ochotně vyslechne, i když se říká, že na nikoho nedá.“
„Dobrá, příteli. Můžeme si promluvit, nemáte-li právě službu a nějaké povinnosti.“
„Mám dobré dvě hodiny času, pane Jeorlinku. Ostatně dnes je málo práce. Zítra také jen naložíme nějaké zboží a doplníme zásoby. To všechno je pro posádku odpočinek. A tak jste-li i vy volný jako já…“ A při řeči mávl rukou k přístavu a k místu, které dobře znal.
„Nehovořilo by se nám líp tady?“ zeptal jsem se a zadržel jsem ho.
„Pane Jeorlinku, hovořit vstoje a s vyprahlým hrdlem…, když se můžeme pohodlně usadit v koutku U zeleného kormorána před číší čaje s whisky…“
„Ale já nepiju, mistře!“
„Však já budu pít za dva!“ Šel jsem tedy za námořníkem, který byl v hospodě jako ryba ve vodě. A zatímco Atkins domlouval své obchody, my se usadili ve velké hospodské jizbě. Nejdříve jsem palubnímu mistrovi řekl:
„Spoléhal jsem právě na Atkinse, chtěl jsem, aby mě seznámil s kapitánem Lenem Guyem, protože se s ním velmi dobře zná… jestli se nemýlím…“
„Což o to,“ odpověděl mi Hurliguerly. „Atkins je správný chlapík a kapitán si ho váží. Ale když se to vezme kolem dokola, mně se nevyrovná. Jen nechte vyjednávat mě, pane Jeorlinku!“ „Je to tak obtížná věc, mistře? Na Halbrane není jediná kabina volná?
I ta nejmenší mi stačí, a zaplatím…“
„Na lodi je v nástavbě jedna kabina, kterou dosud nikdo nepoužíval, a jste-li ochoten otevřít kapsu, bude-li třeba… Ale přimět kapitána Guye, aby přijal pasažéra, na to musí být člověk zatroleně mazaný. Na to i takový mořský vlk jako já musí sebrat všechen fištrón!“ Při řeči Hurliguerly přivřel levé oko a nádherně zamrkal pravým, jako kdyby všechna čipernost obou očí přešla do toho jediného. Zbytečně bych dodával, že konec věty utopil ve sklenici whisky. Palubní mistr oceňoval její znamenitou jakost tím spíš, že majitel Zeleného kormorána odebíral své lihoviny ze zásob Halbrane. Potom ten čertův chlapík vytáhl z kapsy krátkou černou dýmku, nacpal si ji, pevně ji sevřel dvěma svaly v koutku úst, zadýmal jako parník a zahalil se oblakem šedavého dýmu.
„Pane, Hurliguerly…,“ začal jsem.
„Ano, pane Jeorlinku…“
„Proč by mě váš kapitán nechtěl vzít s sebou?“
„Nemá rád na lodi cestující, a pokud vím, každý takový návrh dosud odmítl.“
„A proč, prosím vás?“ ptal jsem se.
„Nechce, aby se mu někdo pletl do toho, co dělá a kam míří. Změní si směr cesty, jak se mu zlíbí, a nikomu neřekne proč. Nehne se z jižních moří, pane Jeorlinku, a to už je let, co je spolu brázdíme mezi východní Austrálií a západní Amerikou, z Hobarttownu na Kergueleny, z Tristanu da Cunha na Falklandy. Zastavíme, jen když chceme prodat zboží nebo naložit zásoby, a někdy zajíždíme i do antarktických moří. Chápete jistě, že za takových okolností by cestující mohl být na obtíž, a ostatně, kdo by chtěl cestovat na Halbrane, která nečeká na příznivý vítr, ale jede, kam ji vítr zanese!“ Ptal jsem se v duchu sám sebe, jestli palubní mistr nechce ze své goelety udělat tajemnou loď, která pluje, kam se jí zamane, nezdržuje se v přístavech a jako nějaká strašidelná loď projíždí jižními moři pod velením tajemného kapitána. Nicméně jsem se zeptal:
„Ale Halbrane odjede z Kerguelenových ostrovů za pět šest dní?“
„Ano, jistě.“
„A tentokrát zamíří k západu na ostrov Tristan da Cunha?“
„Pravděpodobně.“
„Nuže, mistře, s tou pravděpodobností se spokojím, a když nabízíte své služby, přemluvte kapitána, aby mě vzal jako cestujícího!“
„Jako by se už stalo!“
„Výborně, Hurliguerly, nebudete litovat!“
„Víte, pane Jeorlinku,“ odpověděl mi palubní mistr, „jakživ ničeho nelituju a dobře vím, že když vám prokážu službu, nebudete si muset stěžovat.
Ale teď se s vámi rozloučím.“ Naráz dopil svou whisky a blahosklonně se na mne usmál. Pak v štiplavém oblaku kouře své dýmky kolébavým krokem svých zakřivených nohou zamířil severovýchodním směrem od Zeleného kormorána.
Zůstal jsem sedět a protichůdné myšlenky se mi honily hlavou. Jaký je to vlastně člověk, ten kapitán Guy? Hospodský ho popsal jako znamenitého námořníka a statečného muže. Neměl jsem důvod pochybovat o pravdivosti jeho slov.

Podle palubního mistra to byl možná i originální chlapík. Přiznávám se, nikdy mi ani ve snu nenapadlo, že můj úmysl nalodit se na Halbrane by mohl vyvolat nějaké těžkosti, pokud budu souhlasit s cenou za přeplavbu a spokojím se s obvyklým životem na palubě. Proč by kapitán odmítl mou žádost? Že by se nechtěl vázat dohodou doplout do určitého místa? Anebo má zvláštní důvody a nedůvěřuje cizinci, který by je snad při plavbě vypátral? Provozuje podloudnictví nebo obchod s černochy, což nebylo tehdy v jižních mořích ještě žádnou výjimkou? To by všechno vysvětlovalo, třebaže se mi můj hostitel zaručil za Halbrane i za jejího kapitána. Poctivá loď, a poctivý kapitán, tvrdil Atkins a ručil za ně. To přece už něco znamenalo, pokud se ovšem nemýlil ve svém úsudku o muži i o lodi. Celkem vzato, znal kapitána Lena Guye jen od vidění, setkával se s ním jednou za rok, když kapitán kotvil na Kerguelenech.
Na druhé straně jsem si říkal: Palubní mistr snad chtěl dodat větší důležitosti službám, které mi nabízel, a proto si přidával. Kapitán Guy bude třeba velmi spokojen, bude-li. mít na palubě společníka, který nebude příliš hledět na to, co ho ten převoz bude stát.
Asi za hodinu jsem potkal hostinského u přístavu a hned jsem mu o tom vyprávěl.
„Ach, ten Hurliguerly, ten je pořád stejný! Myslí si, že kapitán by se bez něho ani nevysmrkal! Je to zatrolený chlapík, tenhle palubní mistr. Jestli se mu dostanete do rukou, dejte si pozor na kapsu!“
„Děkuji za radu, pane Atkinsi! Ale povězte mi, mluvil jste už s kapitánem? Řekl jste mu to?“
„Ještě ne, pane Jeorlinku. Času dost! Halbrane sotva přijela…“
„Spěchám a chci vědět, na čem jsem!“
„Ale nemusíte mít obavy, pane Jeorlinku! Samo se to vyřeší! I kdyby to nebyla Halbrane. Spolehněte se, zajistím vám odjezd na nějaké lodi!“ Abych pravdu řekl, moc jsem nevěřil ani palubnímu mistrovi, ani Atkinsovi. Proto jsem se rozhodl, že kapitána Lena Guye požádám sám, jakmile ho potkám. Dověděl jsem se, že kapitán zřejmě přijde k večeři do hostince U zeleného kormorána. Čekal jsem, ale byl jsem zklamán. Ani kapitán, ani nikdo jiný z jeho lodi nepřišel. Musel jsem večeřet sám jako v jiné dny po celé ty dva dlouhé měsíce.
Po večeři jsem se šel už za úplné tmy projít do přístavu. Pobřeží bylo pusté. Jen z oken hospody pronikalo ven trochu světla. Z posádky Halbrane nebyl na pevnině ani jediný muž.
Když jsem se vrátil, řekl jsem Atkinsovi:
„Tak se mi zdá, že kapitán Guy nechodí rád do vaší hospody.“
„Někdy přijde v neděli, a dnes je sobota, pane Jeorlinku!“ „Mluvil jste s ním?“
„Ano…,“ připustil můj hostitel rozpačitě.
„A co vám odpověděl?“
„Ne tak, jak byste si přál, pane Jeorlinku!“
„Odmítl?“
„Skoro, je-li odmítnutím, co mi řekl: Atkinsi, má goeleta není pro pasažéry. Nikdy jsem nikoho nevzal, a také s tím nepočítám.“

KAPITOLA III
Kapitán Len Guy

Spal jsem špatně. Probudil jsem se tedy a první má myšlenka patřila kapitánu Guyovi. Zlobil jsem se na něj. Kolikrát jsem počítal dny i hodiny a viděl jsem se už na palubě Halbrane, plující směrem k americkému pobřeží! Nenajde se hned tak obchodní loď, která by odmítla vzít pasažéra, nemusí-li změnit směr cesty a dostane-li řádně zaplaceno. Kdo by si to byl pomyslel?
A tak ve mně vzrůstal hněv vůči tomu neochotnému člověku. Chtěl jsem si s kapitánem Lenem Guyem promluvit stůj co stůj. Možná že tím nic nezískám, ale aspoň mu řeknu, co si o jeho odmítnutí myslím. Jak dopadl Hurliguerly, který tolik spěchal nabídnout mi své služby a využít svého vlivu na kapitána v můj prospěch? To jsem zatím nevěděl. Jistě ale neměl větší štěstí než hostinský od Zeleného kormorána.
Vyšel jsem ven kolem osmé hodiny ráno. Bylo počasí, že by člověk ani psa nevyhnal. Pršelo a sněžilo zároveň, vichr dul od západu směrem od hor, mraky se válely nízko nad oblohou, zkrátka vichřice a záplava vody. Nedalo se předpokládat, že by se kapitán přeplavil na pevninu, jen aby skrznaskrz promokl.
Na břehu nebylo človíčka. Rybáři se svými bárkami opustili přístav a skryli se v malých zátokách, kde je nemohl bičovat ani vichr, ani vzedmuté mořské vlny. Kdybych chtěl zajet na Halbrane, musel bych přivolat některý z jejích člunů, a to by si palubní mistr nevzal na svědomí.
Ostatně, řekl jsem si, na palubě je kapitán doma a pro to, co mu chci říci, bude rozhodně vhodnější nějaká neutrální půda. Počíhám si na něho u okna svého pokoje, a doveze-li ho člun na břeh, tentokrát mi neunikne.
Vrátil jsem se do hostince a netrpělivě jsem čekal. Tak uplynuly dvě hodiny. A jak tomu často bývá při nejistých větrech na Kerguelenech, najednou se počasí vyjasnilo. K jedenácté hodině se mraky rozptýlily a bouře se přenesla na druhou stranu za hory.
Otevřel jsem okno.
V té chvíli spustila Halbrane na moře člun. Sestoupil do něho jeden námořník a nasadil vesla, zatímco druhý muž se usadil na zádi, ale nedržel v rukou kormidlo. Vždyť od škuneru ke břehu bylo jen nějakých sto metrů.
Člun přistál u břehu a muž vystoupil.
Byl to kapitán Guy.
V několika vteřinách jsem vyběhl z hospody a stanul jsem před zaraženým kapitánem, který se mi snažil vyhnout.
„Pane,“ oslovil jsem ho suchým a ledovým tónem.
Kapitán na mne upřel oči černé jako uhel a mne překvapil hluboký smutek v jeho pohledu. Potom se mě zeptal tiše,

takřka šeptem:
„Vy jste cizinec?“
„Ano.“
„Angličan?“
„Nikoliv, Američan. Pane,“ pokračoval jsem, „domnívám se, že hostinský Atkins už s vámi mluvil o mém záměru.“
„Chtěl jste se nalodit na mou goeletu?“ zeptal se kapitán.
„Ano.“
„Lituji, pane, že nemohu splnit vaši žádost…“
„A řekl byste mi proč?“
„Protože nikdy neurčuji předem, kam Halbrane popluje. Nejsem ve službách žádného majitele lodi a nemusím přijímat rozkazy, kam mám jet.“
„Pak tedy záleží jen na vás, pane, dovolíte-li, abych se nalodil.“
„Ano, ale musím vám odpovědět znovu záporně, i když s hlubokým politováním!“
„Třeba byste změnil své rozhodnutí, kapitáne, kdybyste věděl, že cíl vaší goelety je mi úplně lhostejný. Předpokládám, že vaše loď někam pojede…“
„To ano…“ V tom okamžiku se mi zdálo, že se kapitán dlouze zadíval směrem k jihu.
„Nuže, pane,“ pokračoval jsem.
„Chtěl bych odtud při nejbližší příležitosti odjet.“ Kapitán Len Guy zůstal zamyšlen.
„Posloucháte mě, pane?“ zeptal jsem se ho rychle.
„Ano, poslouchám.“
„Nemýlím-li se, máte odjet z Vánočního přístavu na ostrov Tristan da Cunha?“
„Možná na ostrov Tristan da Cunha… nebo k mysu Dobré naděje… na Falklandy nebo někam jinam…“
„Nuže, kapitáne, rád bych někam odjel!“ odpověděl jsem ironicky a snažil jsem se opanovat své rozhořčení.
Najednou se kapitánovo chování zvláštním způsobem změnilo. I hlas měl jiný, zněl teď tvrdě a ostře. Jasnými a přesnými výrazy mi vysvětlil, že každé naléhání je zbytečné. Naše rozmluva už trvala dost dlouho a on velmi spěchá vyřídit si své záležitosti v přístavní kanceláři. Ostatně vysvětlili jsme si všechno, co bylo třeba.
Už jsem vztahoval ruku, abych ho násilím zadržel. Zdálo se, že naše rozmluva tak nešťastně zahájená skončí ještě hůř.
Najednou se ten podivný člověk ke mně obrátil a daleko mírnějším hlasem řekl:
„Věřte mi, pane, že jen s těžkým srdcem odmítám vaši žádost a velmi mě mrzí, že nemohu prokázat laskavost Američanovi. Avšak nemohu změnit své rozhodnutí. Za plavby Halbrane by mohlo dojít k nějaké nepředvídané nehodě a pak by přítomnost cizího pasažéra vyvolala jen nesnáze, i kdybych se dovedl jako vy sebelíp přizpůsobit… Znamenalo by to, že bych nemohl využít náhody, jak zamýšlím…“
„Už jsem vám řekl, kapitáne, a opakuji to znovu, chci se vrátit do Ameriky a do Connecticutu, ale je mi úplně lhostejné, dostanu-li se tam za tři nebo za šest měsíců, takovou nebo onakou cestou. Ba i kdyby vaše goeleta zabloudila do antarktických moří…“
„Do antarktických moří?“ zvolal kapitán tázavým tónem a probodával mě ostrým pohledem.
„Proč jste se zmínil o antarktických mořích?“ ptal se naléhavě a sevřel mi ruku.
„Stejně tak jako kdybych mluvil o polárních mořích, ať už u jižního nebo severního pólu.“ Kapitán Guy neodpověděl a zdálo se mi, že mu z očí skanula slza. Potom jako kdyby chtěl zahnat smutnou vzpomínku, kterou snad vyvolala má slova, řekl:
„Jižní pól, kdo by se tam odvážil…“
„Ale přece jen se najdou dobrodruzi, kteří se tam vypraví.“
„Ano, dobrodruzi…!“ zašeptal kapitán.
„A podívejte se, Spojené státy udělaly nový pokus, a to s výpravou Charlese Wilkese na lodích Vancouver, Peacock, Porpoise, Flying-Fish a na dalších.“
„Spojené státy, pane Jeorlinku? Tvrdíte, že vyslaly výpravu do jižních moří?
„Bude tomu už rok a je docela možné, že neohrožený Wilkes pronikl mnohem dál než badatelé před ním.“ Kapitán přerušil své nepochopitelné zadumání.
„Podaří-li se Wilkesovi dostat se přes polární kruh a doplout až k ledovému poli, je pochybné, pronikne-li až do jižnějších šířek, dál ne!“
„…než jeho předchůdci Bemngshausen, Forster, Kendall, Biscoe, Morrell, Kemp, Balleny a…,“ dodal jsem.
„A než…,“ přerušil mě kapitán.
„Koho chcete ještě jmenovat?“ zeptal jsem se.
„Vy jste z Connecticutu, pane?“ ozval se najednou kapitán Guy.
„Z Connecticutu.“
„Znáte ostrov Nantucket?“
„Byl jsem tam několikrát.“
„Podle vašeho spisovatele Edgara Poea právě tam se narodil jeho hrdina Arthur Gordon Pym…,“ řekl kapitán a díval se mi upřeně do očí.
„Skutečně,“ souhlasil jsem, „vzpomínám si, román začíná na ostrově Nantucketu.“
„Vy říkáte román?“
„Zajisté, kapitáne.“
„Mluvíte jako všichni ostatní… Ale promiňte mi, pane, lituji, že vám nemohu prokázat tu službu… A nedoufejte, že bych si to rozmyslel a změnil svůj názor! Jistě vás vezme některá jiná loď.“ Kapitán domluvil a opustil mě. Rozmluva

tedy skončila docela jinak, než jsem si představoval… Chladně, ale zdvořile, a proto jsem se vzdal naděje, že odpluji na palubě Halbrane. Měl jsem to jejímu veliteli za zlé. A také - proč bych to nepřiznal vzbudilo to moji zvědavost. Cítil jsem, že v srdci toho námořníka vězí nějaké tajemství, a rád bych je byl vypátral. Nenadálý zvrat naší rozmluvy, náhodně vyslovené jméno Arthura Pyma, dotazy o ostrově Nantucketu, kapitánův úžas nad zprávou, že výzkumná výprava pod velením Wilkesovým je na cestě jižními moři, tvrzení, že americký plavec nepronikne dál na jih než… Koho to chtěl kapitán Guy jmenovat? To všechno mi dávalo látku k přemýšlení.
Ten den jsem musel svému hostiteli přiznat, že jsem ve vyjednávání neměl o nic větší štěstí než on… Nijak ho to neudivilo. Vůbec nechápe, proč je kapitán Len Guy tak odmítavý a tvrdohlavý. Ani ho už nepoznává. Proč se tak změnil? A jedna věc se ho dotkla přímo: proti zvykům všech lodí kotvících v přístavu mužstvo ani důstojníci z Halbrane nenavštěvují Zeleného kormorána. Zdálo se, že posádka dostala v tom směru takový rozkaz.
Jen palubní mistr přišel dvakrát nebo třikrát, to bylo všechno. A proto byl jeho majitel velmi zklamán.
Co se týče Hurliguerlyho, který se mi tak nerozvážně nabídl, chápal jsem, že nestojí o to udržovat se mnou další zbytečné styky. Pokusil se vůbec přemluvit svého šéfa? Nevěděl jsem.
Tři následující dny se na palubě goelety pilně pracovalo. Nakládaly se potraviny a prováděly opravy. Muži z posádky přecházeli po palubě, šplhali po stěžních a prohlíželi je, vyměňovali plachetní lana, ztužovali lanové i stožárové zápory, které povolily při poslední plavbě, znovu natírali boky lodi i hrazení u zábradlí, na nichž barva oprýskala pod údery vlnobití, dávali na ráhna nové plachty a opravovali staré, kterých se ještě mohlo použít při dobré pohodě, ucpávali tu a tam spáry na palubě i na lodním můstku koudelí a zatloukali ji mocnými ranami tlouků. Pracovali spořádaně bez křiku, dohadování a hádek, tak obvyklých mezi námořníky na lodích v přístavech. Na Halbrane asi panovala tuhá kázeň.
Konečně jsem se dověděl, že odjezd goelety byl určen na 15. srpna. Ještě večer předtím jsem neměl důvod se domnívat, že kapitán změnil své odmítnutí.
Mimoto jsem se dověděl, že Atkins proti mému příkazu znovu naléhal na kapitána Guye, a znovu bezvýsledně. Ale palubní mistr na to měl jiný názor. Hurliguerly totiž tvrdil, že nic není ztraceno.
„Je docela možné," prohlašoval, „že kapitán ještě neřekl poslední slovo!"
Sebemíň jsem tomu nevěřil a myslel už jen na to, že budu vyhlížet nějakou další loď.
„Ještě tak týden nebo čtrnáct dní, pane Jeorlinku," říkal mi stále hostinský, „a budete mít větší štěstí, než jste měl s kapitánem Guyem. Ani trochu nebudete litovat, že jste se nenalodil na Halbrane…" Nevěděl jsem, budu-li toho litovat nebo ne, ale jedna věc byla jistá, v mém osudu bylo psáno, že odjedu z Kerguelenových ostrovů jako pasažér goelety, která mě zavleče do nejpodivuhodnějších dobrodružství, jaká kdy byla popsána v námořních záznamech té doby.
Večer 14. srpna asi o půl osmé, když už tma zabalovala celý ostrov, potuloval jsem se po večeři na pobřeží v severní části zátoky. Bylo sucho, nebe se třpytilo a řádně mrzlo. Asi za půl hodiny jsem zamířil k hostinci, když v tom mi zkřížila cestu nějaká neznámá postava, zaváhala, vrátila se zpět a zastavila se.
Ve tmě jsem toho člověka zprvu nepoznal. Avšak podle tónu hlasu a charakteristického šeptání jsem se nemohl mýlit. Přede mnou stál kapitán Len Guy.
„Pane Jeorlinku," začal, „Halbrane vypluje zítra ráno… zítra ráno za přílivu…"
„Proč mi to oznamujete, když jste odmítl…?"
„Přemýšlel jsem o tom, pane, a jestliže jste dosud nezměnil svůj úmysl a chcete odplout, buďte ráno v sedm na palubě! Halbrane popluje přímo na ostrov Tristan da Cunha, což se vám hodí, jak soudím."
„To je znamenité, kapitáne! Zítra ráno v sedm hodin budu na palubě goelety…"
„…kde už máte připravenou kabinu."
„Pokud jde o cenu za jízdu…," začal jsem.
„To vyřídíme později," přerušil mě kapitán. Byl jsem velmi překvapený a právě tak Atkins, když jsem mu to po svém návratu do hostince sdělil.
„To se podívejme," divil se.
„Ten Hurliguerly, ta stará liška podšitá, měl přece jen pravdu!" Když jsem o tom přemýšlel, usoudil jsem, že takový způsob jednání není ani fantastický, ani rozmarný. Jestliže kapitán změnil své stanovisko, pak měl na tom nějaký zájem. Podle mého názoru změnu vyvolala má zmínka o Connecticutu a o ostrově Nantucketu. Ale z jakého důvodu ho to mohlo zajímat, to jsem přenechal k rozřešení budoucnosti.
S přípravami jsem byl brzy hotov. Ostatně patřím k těm praktickým cestovatelům, kteří se nezatěžují zavazadly a vyjedou si na cestu kolem světa s kufříkem a s taškou v ruce.
Druhý den ráno na úsvitě jsem se šel rozloučit s hostinským Atkinsem.
Doprovodil mě až na palubu lodi, protože se chtěl rozloučit s kapitánem Guyem a s palubním mistrem. Člun na nás čekal u břehu a dopravil nás oba až k žebříku goelety.
Na můstku jsem jako prvního potkal Hurliguerlyho. Podíval se na mne vítězoslavně, jako kdyby říkal:
No tak vidíte! Náš kapitán dělal těžkosti, a přece vás přijal za pasažéra!
A komu že jste za to zavázán, ne-li statečnému palubnímu mistrovi, který nijak nepřeháněl, když tvrdil, že má na kapitána velký vliv?
Byla to pravda? Měl jsem mnoho pádných důvodů, abych tomu věřil jen s velkou výhradou. Ostatně na tom nezáleželo. Halbrane vytáhne kotvu a já jsem na palubě.
Skoro okamžitě se na palubě objevil také kapitán. Zdálo se, že nevnímá mou přítomnost, což mě vlastně ani nepřekvapilo.
Na lodi se začali připravovat k odplutí; plachty byly zbaveny obalů, rozvinuty a přitaženy ke skotům. Důstojník na přídi dohlížel na vratidlo a brzy se objevila nahoře i kotva.
Hostinský přistoupil ke kapitánovi a řekl mu srdečně:

„Na shledanou příští rok, kapitáne!“
„Bude-li nám to dopřáno!“ Podali si ruce. Potom přistoupil i palubní mistr a silně stiskl pravici hostinskému od Zeleného kormorána. Člun pak dopravil Atkinse zpět na pobřeží.
V osm hodin, jakmile příliv zesílil, se Halbrane se spodními plachtami přitaženými k levému boku rozjela obloukem vpravo a vyjížděla ze zátoky Vánočního přístavu pod čilým severním větrem. Když se octla na širém moři, zamířila přídí k severozápadu.
V odpoledních hodinách nám zmizely z očí bílé ostré vrcholy Stolové hory a Havergalu, z nichž jeden se zvedá šest set a druhý přes devět set metrů nad mořem.

KAPITOLA IV
Z ostrovů Kerguelenových na ostrov prince Eduarda

Snad nikdy žádná plavba nezačala tak šťastně! Vnitřek Halbrane se podobal jejímu zevnějšku. Všude dokonalý pořádek a úzkostlivá čistota, jakou vynikají holandské plachetnice, a to jak na palubě, v podpalubí, v místnostech pro mužstvo, tak i v ostatních částech.
Vpředu na levé straně lodi byla kapitánova kabina. Měla zasklená okna opatřená žaluziemi, takže z ní bylo vidět na celou palubu, a bylo-li třeba, mohly se z ní i udílet rozkazy námořníkům na stráži, kteří stávali mezi hlavním a předním stěžněm. Na, pravé straně paluby měl stejně zařízenou kabinu první důstojník. V obou stálo úzké lodní lůžko, menší skříň, vyplétané křeslo, stůl připevněný k podlaze a ze stropu visela lampa; pak zde byly různé námořnické přístroje, tlakoměr, teploměr, sextant, chronometr a lodní hodiny.
Na zadní straně velitelského můstku byly ještě další dvě kabiny a v přední části, v jakémsi čtverci, stál jídelní stůl mezi lavicemi opatřenými opěradly. Jednu z těch kabin připravili pro mne. Světlo sem padalo dvěma lodními okénky, z jednoho bylo vidět ke spojovacímu můstku a z druhého na záď. Tam stál námořník u kormidelního kola a nad ním visel stěh brigantinové plachty, táhnoucí se několik metrů k palubní obrubě, což zvyšovalo pevnost zadního stožáru.
Moje kabina měřila dva metry sedmdesát na metr dvacet. Cestování na lodi pro mne nebylo novinkou, a tak jsem nepotřeboval větší prostor ani víc nábytku, ačkoli stůl, skříň, vyplétané křeslo, železné umývadlo a lůžko s velmi tenkými žíněnkami by jistě vyvolaly u méně přizpůsobivého cestovatele nelibost. Ostatně jednalo se o poměrně krátkou plavbu na ostrov Tristan da Cunha. A tak jsem se zařídil v kabině, kterou budu obývat jen asi čtyři nebo pět týdnů.
U předního stěžně stála kuchyně, pevně zajištěná silnými lany. Nedaleko nástavku lodní kuchyně se otvíral poklop, opatřený povlakem ze silného voskovaného plátna. Poklopem se po žebříku sestupovalo k ubikacím mužstva a do podpalubí. Za špatného počasí se poklop neprodyšně uzavíral a námořníci v ubytovně byli v bezpečí před přívaly, které se přelévaly přes boky lodi.
Posádka se skládala z osmi mužů. Byl zde Martin Holt, mistr plachtař, Hardie, mistr tesař, který dohlížel na ucpávání spár lodi, a šest námořníků ve stáří pětadvaceti až pětatřiceti let, Rogers, Drap, Francis, Gratian, Burry a Stern. Všichni byli Angličané z pobřeží La Manche a z průplavu Saint - Georges, znamenití odborníci ve svém řemesle a pozoruhodně ukáznění pod vedením železné ruky svého velitele.
Hned ze začátku musím poznamenat, že výjimečně energický muž, kterého námořníci poslouchali na slovo, ba na pouhý pokyn, nebyl kapitán goelety Halbrane, nýbrž první důstojník, poručík Jem West, tehdy dvaatřicetiletý.
Na svých cestách po oceánech jsem se nikdy nesetkal s člověkem takové povahy. Jem West se narodil na moři a od dětských let žil na rybářské lodi, kde bydlela jeho rodina. Celý svůj život dýchal jen slaný vzduch v průliVu La Manche, na Atlantském a na Tichém oceánu. Jestliže loď kotvila v přístavu a on měl volno, odcházel na břeh pouze za služebními povinnostmi, obchodními nebo úředními. Šlo-li o to přestěhovat se z jedné lodi na druhou, přenesl si jen svůj lodní pytel a už se z lodi nehnul. Byl to námořník tělem i duší a jeho zaměstnání bylo pro něho celým životem. Jestliže se neplavil po moři ve skutečnosti, brázdil moře alespoň ve své obraznosti. Začal od píky jako plavčík, pak se z něho stal nováček, mladší námořník, palubní mistr a konečně důstojník a nyní sloužil jako první důstojník na Halbrane pod velením kapitána Lena Guye.
Jem West neměl ani tolik ctižádosti, aby se chtěl dostat výš, nestál o to nastřádat si jmění a nezabýval se koupí ani prodejem. Nakládání zboží, tomu rozuměl, protože správně rozvrstvený náklad je hlavní věc, má-li se loď udržet zpříma na vlnách. Pokud šlo o námořnické zkušenosti a znalosti, jak vystrojit loď, dostat z plachet nejvyšší rychlost, vyrovnat se s každou situací při vyplouvání, přistávání, v boji proti živlům, při určování zeměpisné délky i šířky, krátce vyznat se ve všem, co vyžaduje obdivuhodné řemeslo námořníka na plachetníku, v tom neměl Jem West sobě rovného.
Podívejme se nyní, jak první důstojník vypadal. Byl prostředně velký, spíš štíhlý, samý nerv a sval, měl silné údy, obratnost vyškoleného zápasníka a vycvičený pohled námořníka, který dovede rozeznávat věci na velkou vzdálenost. Jeho obličej pravidelných rysů byl osmahlý, tvář i brada vyholené, vlasy krátké a husté. Celý jeho vzhled vyjadřoval energii, odvahu a fyzickou sílu.
Mluvil málo, a to jen když se ho někdo na něco zeptal. Rozkazy dával zvučným hlasem a jasnými slovy, nikdy nic neopakoval, vyžadoval, aby se mu naráz rozumělo, a to se také dělo.
Upozorňuji na tohoto typického důstojníka obchodního námořnictva proto, že byl duší tělem oddán kapitánu Lenu Guyovi právě tak jako goeletě Halbrane. Zdálo se, že zosobňuje podstatnou sílu své lodi. A kdyby Halbrane měla srdce, pak by jistě tlouklo v prsou Jema Westa.
Aby byl výčet členů posádky úplný, musím se zmínit ještě o třicetiletém africkém černochu Endicottovi, který už osm let sloužil na lodi jako kuchař.
On i palubní mistr se dobře snášeli a často spolu hovořili jako znamenití přátelé. Nutno dodat, že Hurliguerly se často

chlubíval, že zná nejbáječnější recepty na dobrá jídla, Endicott je někdy zkoušel, ale nepodařilo se mu získat od lhostejných kamarádů žádné uznání.
Halbrane vyplula za výborných povětrnostních podmínek. Silně mrzlo, neboť na osmačtyřicáté rovnoběžce jižní šířky je v srpnu ještě mráz, který vládne v celé této části Tichého oceánu. Avšak moře bylo nádherné a vítr. ostře foukal z východo-jihovýchodu. Vydrží-li takové počasí, nebudeme muset ani jednou měnit postavení plachet, stačí jen povolit trochu škoty, abychom dopluli až na ostrov Tristan da Cunha. život na palubě lodi je prostý a jednotvárný, ale není to jednotvárnost bez kouzla. Plavba na moři je odpočinek od jakéhokoliv pohybu, ukolébávání do snů, a já jsem si na svou osamělost nijak nestěžoval. Snad jen má zvědavost hledala odpověď na otázku: proč kapitán Guy nejdřív moji žádost odmítl? Vyptávat se na to důstojníka, to by byla marná námaha. Ostatně, copak znal tajemství svého velitele? Nijak se to netýkalo jeho služebních povinností, a jak jsem vypozoroval, důstojník se zajímal jedině o ně. Co bych se také mohl z jednoslabičných odpovědí poručíka Jema Westa dovědět? Mezi oběma jídly ráno a večer jsme spolu vyměnili sotva deset slov.
Ale musím přiznat, že jsem často přistihl kapitána, jak mě upřeně pozoruje - jako kdyby si přál na něco se mne zeptat. Zdálo se, že se chce ode mne něco dovědět, a přitom právě naopak já chtěl něco vyzvědět na něm. Ve skutečnosti jsme ale jak jeden, tak druhý mlčeli.
Když jsem si chtěl pohovořit, stačilo obrátit se na palubního mistra.
Musím připomenout, že mi nikdy nezapomněl popřát dobrý den a dobrou noc, zajímalo ho, jestli mi chutná lodní strava.
„Děkuji vám, Hurliguerly," řekl jsem mu jednoho dne.
„Zdejší strava je velmi dobrá. Ostatně neměl jsem se líp ani u vašeho přítele od Zeleného kormorána."
„Ach, ten čerchmantský Atkins! Ale v jádru to je dobrák! Kdyby mi však nabídl, abych si to s ním vyměnil, to by nepochodil! Říkám si, že já mám život daleko příjemnější!"
„To vám gratuluju, Hurliguerly."
„Víte, pane Jeorlinku, přinést si svůj plátěný pytel na takovou loď, jako je Halbrane, to je štěstí, s jakým se dvakrát v životě nesetkáte. Náš kapitán moc nemluví, to je pravda, a náš poručík toho napovídá ještě miň…"
„Toho jsem si už všiml," odpověděl jsem.
„Ale na tom nezáleží, pane Jeorlinku, jsou to dva hrdí a odvážní námořníci, za to vám ručím! Však se vám po nich bude stýskat, až vystoupíte na ostrově Tristan da Cunha!"
„Jsem šťasten, že to říkáte, mistře."
„A věřte mi, že to nebude už dlouho trvat s tímhle jihovýchodním větrem a s mořem, které se zvedne, jen když je rozvlní nějaká velryba nebo vorvaň. Uvidíte, pane Jeorlinku, že v necelých desíti dnech urazíme těch dvě stě čtyřicet kilometrů z Kerguelen na ostrov prince Eduarda a za nějakých čtrnáct dnů čtyři sta třicet kilometrů až na ostrov Tristan da Cunha."
„Neříkejte to tak přesvědčivě, mistře! To by muselo vydržet tohle počasí a námořníci přece říkají, že kdo chce předpovídat počasí, je lhář. To ví každý námořník!" Avšak pěkné počasí vydrželo. 18. srpna odpoledne hlásila hlídka na pravé straně vpředu pohoří Crozetovo, které leží 1100 až 1400 metrů nad mořskou hladinou.
Druhý den jsme nechali po levé straně ostrovy Possession a Schveine, které jsou navštěvovány pouze v době rybolovu. V této době na nich sídlili jen ptáci; byla tam hejna tučňáků i bahňáků. Mezi vrcholky pohoří Crozetova byly vidět ledovce. Vyplní-li se předpovědi palubního mistra, spatříme ve třech dnech na severozápadu útesy ostrova Marionu a prince Eduarda.
Ráno 20. srpna měl službu Jem West, ale jakmile jako obyčejně změřil výšku, přišel na palubu k mému nesmírnému překvapení kapitán Len Guy, zastavil se před skříňkou s kompasem a spíš ze zvyku než z potřeby se podíval na buzolu. Nebyl jsem si jist, jestli mě kapitán zahlédl, jak jsem seděl na zádi u zábradlí.
Pevně jsem se rozhodl, že si ho nebudu všímat, právě tak jako on si nevšímá mne, a klidně jsem se lokty opíralo zábradlí.
Kapitán postoupil o několik kroků, naklonil se nad bedněním na zádi a pozoroval dlouhou brázdu, podobající se úzké bílé krajkové stuze, kterou zanechávala za sebou elegantní goeleta, jak prudce rozrážela mořskou hladinu.
Z místa, kde kapitán stál, mohl jakýkoliv jeho rozhovor slyšet jen jediný člověk, kormidelník. Byl to námořník Stero, který svíral rukama kormidelní kolo a udržoval Halbrane ve správné dráze proti proměnlivým vlnám příboje.
Zdálo se, že kapitán nedbá, jestli ho někdo slyší nebo ne, přistoupil ke mně a podle svého zvyku mi tiše řekl:
„Pane, chtěl bych s vámi mluvit."
„Poslouchám vás, kapitáne," pronesl jsem.
Kapitán zřejmě váhal jako člověk, který se už rozhodl, že promluví, ale přece jen neví, neudělal-li by líp, kdyby mlčel.
„Pane Jeorlinku," zeptal se, „nechtěl byste vědět, proč jsem změnil své rozhodnutí a přece jen jsem vás přijal na svou loď?"
„Máte pravdu, přemýšlel jsem o tom, kapitáne, ale bez výsledku. Možná že jako Angličan jste neměl zájem o člověka, který není vaším krajanem."
„Pane Jeorlinku, právě proto, že jste Američan, jsem se nakonec rozhodl nabídnout vám přeplavbu na Halbrane."
„Protože jsem Američan?" zeptal jsem se, překvapený jeho doznáním.
„Ano, a také proto, že jste z Connecticutu…"
„Přiznávám že, že tomu stále nerozumím…"
„Porozumíte, až vám řeknu všechno. Uvažoval jsem asi takto: právě proto, že pocházíte z Connecticutu a byl jste na ostrově Nantucketu, proto jsem usoudil, že jste možná znal rodinu Arthura Gordona Pyma…"
„Hrdiny z románu Edgara Poea, který Pymova podivuhodná dobrodružství popsal?"
„Právě toho, pane. Vypravoval je podle jeho vlastních záznamů, v nichž byla dopodrobna vylíčena jeho neobyčejná a

nešťastná výprava do antarktických moří.“ Když jsem slyšel kapitána, zdálo se mi, že sním. Jakže, on věřil, že to byly vlastnoručně psané poznámky Arthura Pyma? Vždyť přece román Edgara Poea byl dílem nejbujnější fantazie, jaké si jen mohl nějaký americký spisovatel vybájit! A tady docela rozumný člověk se domnívá, že tento výmysl je skutečnost…
„Slyšel jste, na co jsem se vás ptal?“ otázal se znovu naléhavě kapitán Len Guy.
„Ano…, jistě…, ale nevím, jestli jsem vám dobře rozuměl, kapitáne.“
„Zeptám se vás tedy znovu a zřetelněji, pane Jeorlinku, protože bych chtěl slyšet vaši přesnou odpověď. Ptám se vás tedy, zdali jste v Connecticutu neznal osobně členy rodiny Pymových, kteří bydleli na ostrově Nantucketu a byli spřízněni s jedním z nejváženějších senátorů Spojených států.
Otec Arthura Pyma byl dodavatelem pro námořnictvo a patřil k největším obchodníkům na ostrově. Právě jeho syn byl zavlečen do oněch dobrodružství, o jejichž podivných souvislostech se Edgar Poe dověděl z jeho vlastních úst…“
„Mohly být ještě podivnější, kapitáne, když se celý příběh zrodil z bujné fantazie našeho velkého básníka!“ Kapitán pokrčil rameny a vyslovil každé z těch několika málo slov se stoupajícím důrazem.
„Tak tedy, pane Jeorlinku, vy nevěříte…,“ řekl mi.
„Ani já, ani žádný jiný člověk tomu nevěří, kapitáne, a vy jste první, kterého slyším tvrdit, že to není prostě jen román.“
„Vyslechněte mě přece, pane Jeorlinku, neboť jestliže tento román, jak vy tomu říkáte, byl uveřejněný teprve minulý rok, je to přesto příběh, který se skutečně stal. Je pravda, že se to vše odehrálo před jedenácti lety, ale proto je to stejně skutečnost a stále čekáme na rozřešení záhady, která snad nebude nikdy objasněna!“ Snad se kapitán Guy nepomátl na rozumu?
Ostatně mohl jsem ho vyslechnout, a protože jsem román Edgara Poea četl několikrát, byl jsem zvědav,co mi o něm kapitán poví.
„Ale je možné, pane Jeorlinku,“ začal znovu a mnohem důrazněji, až se mu hlas chvěl nervovým vzrušením, „že jste rodinu Pymovu neznal a že jste se s nikým nesetkal ani v Hartfordu, ani na ostrově Nantucketu…“ „Ani nikde jinde,“ odpověděl jsem.
„Snad, ale neopovažujte se tvrdit, že ta rodina neexistovala, že Arthur Pym je pouze vymyšlená osoba a že jeho cesta je výplod bujné fantazie!“ Ze vzrůstající prudkosti kapitána Guye jsem pochopil, že musím respektovat jeho utkvělou myšlenku. „A nyní, pane,“ tvrdil, „zapamatujte si dobře fakta, která vám sdělím… Jsou přezkoumána a nemůže se o nich pochybovat. Vyvodíte si z nich důsledky, jaké vám bude libo. Doufám, že mě nepřinutíte, abych litoval, že jsem vás přijal na palubu Halbrane!“ Byl jsem varován, a tak jsem jen přikývl. Fakta…, fakta napolo pomateného mozku?
„Když byl vydán v roce 1838 román Edgara Poea, byl jsem v New Yorku,“ pokračoval kapitán, „a okamžitě jsem odjel do Baltimoru, kde žila spisovatelova rodina. Jeho děd byl hlavním ubytovatelem vojáků za války o nezávislost. Snad připustíte, že rodina Edgara Poea skutečně žila, i když popíráte existenci rodiny Arthura Pyma?“ Mlčel jsem; nechtěl jsem přerušovat výklady muže, který mě chtěl poučit.
„Vyšetřil jsem si některé podrobnosti o Edgaru Poeovi. Řekli mi, kde bydlí…, dojel jsem k němu…, ale dožil jsem se prvního zklamání. V té době nebyl v Americe, a tak jsem se s ním nesetkal… Naneštěstí,“ pokračoval kapitán, „nepodařilo se mi setkat se s Edgarem Poem a nebylo možné obrátit se na Arthura Pyma. Statečný badatel z antarktických končin byl už mrtev. Jak to prohlásil americký básník na konci svého dobrodružného vypravování, smrt Arthura Pyma byla známa celé veřejnosti už z denního tisku.“ Kapitán mluvil pravdu. Avšak jako všichni čtenáři románu i já jsem soudil, že ono prohlášení bylo jen jakýmsi autorovým úskokem. Podle jeho mínění autor nemohl anebo si netroufal rozvíjet dál neobyčejné dílo tak silné obrazotvornosti, a proto napověděl, že poslední tři kapitoly mu Arthur Gordon Pym už neodevzdal. Pym zahynul za neočekávaných a tragických okolností a o podrobnostech nebylo autorovi nic známo.
„A tak,“ pokračoval kapitán, „když Edgar Poe byl v cizině a Arthur Pym zemřel, zbývala mi jediná cesta: najít společníka Arthura Pyma - Dirka Peterse, který ho doprovázel až k poslední mlhavé oponě nejzazších jižních šířek, odkud se vrátili…, nikdo neví jak! Vydali se Arhur Pym a Dirk Peters na zpáteční cestu společně? Ve vypravování se to nijak nevysvětluje a je tam právě tak jako na jiných místech mnoho nejasností. Avšak Edgar Poe prohlašoval, že Dirk Peters žije ve státě Illinois a že by mohl doplnit některé neuveřejněné kapitoly vypravování. Okamžitě jsem odjel do Illinois. Dostal jsem se do Springfieldu a poptával jsem se po tom člověku. Je prý to indiánský míšenec a žije v městečku Vandalia… Vydal jsem se tam…“
„A on tam nebyl?“ nemohl jsem si odepřít, abych to neřekl s úsměvem.
„Druhé zklamání: nebyl tam, pane Jeorlinku, anebo spíš už tam nebyl.
Dirk Peters prý zmizel již před několika lety, zmizel z Illinois, ba zmizel ze Spojených států. Odešel, nikdo nevěděl kam. Ale ve Vandalii jsem mluvil s lidmi, kteří ho znali, s lidmi, u kterých bydlel, a těm vypravoval o svých dobrodružstvích. Nikdy jim však neřekl, jak to vlastně dopadlo, a toto tajemství zná nyní jedině on!“ Jakže, ten Dirk Peters žil, a dokonce možná ještě žije? Divže jsem se nedal přesvědčit. Představoval jsem si, že kapitán opravdu cestoval do Illinois a že skutečně mluvil s lidmi, kteří znali Dirka Peterse. Docela věřím, že ten člověk zmizel, vždyť nikdy neexistoval…, leda v autorově fantazii.
Nechtěl jsem však odporovat kapitánovi Guyovi a zhoršovat jeho těžký nervový stav. Proto jsem se tvářil, jako kdybych věřil všemu, co mi vyprávěl, i když připojil:
„Jistěže víte, pane Jeorlinku, že v románu je zmínka o láhvi, ve které byl ukryt zapečetěný dopis. Kapitán goelety, na které se Arthur Pym plavil, ji dal vhodit do jednoho zálivu na ostrovech Kerguelenových.“
„Opravdu se tam o tom mluví,“ doznal jsem.
„Nuže, na jedné ze svých posledních cest jsem pátral po místě, kde by ona láhev mohla být…, a nalezl jsem ji i s dopisem! Je v něm napsáno, že kapitán i jeho pasažér Arthur Pym se budou ze všech sil snažit dostat až k nejzazšímu

konci antarktického moře…
„Vy jste tu láhev našel?“ zeptal jsem se rychle.
„Ano.“
„I s dopisem?“
„Ano.“ Pozoroval jsem kapitána Lena Guye. Jako všichni lidé trpící utkvělou myšlenkou pevně věřil všem svým výmyslům. Div jsem ho nepožádal, aby mi ten dopis ukázal. Ale přemohl jsem se. Vždyť byl s to napsat si takový dopis sám. A tak jsem mu řekl:
„Je opravdu politováníhodné, kapitáne, že jste se nesetkal s Dirkem Petersem ve Vandalii! Byl by vám alespoň řekl, jak se Arthur Pym a on vrátili z takové dálky… Jen si vzpomeňte…, píše se o tom v předposlední kapitole…, jsou tam ještě oba… Jejich člun se octne před hustou bílou mlhou…, rychle se řítí do bezedného jícnu propasti a v tom okamžiku se vztyčí zahalená, jakoby lidská postava… Pak už nic…, nic než dvě řádky teček…“
„Skutečně pane, je velmi mrzuté, že jsem nenašel Dirka Peterse. Bylo by ohromně zajímavé dovědět se, jak skončilo jejich dobrodružství. Ale pro mne by bylo zajímavější dovědět se o osudu těch druhých….“
„Druhých?“ zvolal jsem proti své vůli.
„O kom to mluvíte?“
„O kapitánovi a o posádce anglické goelety, na níž se Arthur Pym s Dirkem Petersem zachránili po strašlivém ztroskotání Grampusu a která je zavezla polárním mořem až na ostrov Tsalal…“
„Pane Guyi,“ poznamenal jsem, jako kdybych už nepochyboval o tom, že román Edgara Poea je opravdová skutečnost, „copak všichni ti muži nezahynuli? Jedni při útoku na goeletu a ostatní při umělém zemětřesení, které vyvolali domorodci na ostrově Tsalalu?“
„Kdoví, pane Jeorlinku,“ odpověděl kapitán hlasem, který se chvěl pohnutím, „kdoví jestli někteří z těch nešťastníků přežili strašlivé vraždění i zemětřesení a jestli jeden nebo několik z nich neuniklo domorodcům?“
„Ať už to bylo jakkoliv,“ odpověděl jsem, „je skoro nemožné, že by ještě dnes mohli být naživu, i kdyby to všechno přežili…“
„A proč?“
„Protože k tomu neštěstí, o němž mluvíme, došlo před více než jedenácti lety…“
„Pane,“ řekl kapitán Guy, „když Arthur Pym a Dirk Peters mohli proniknout z ostrova Tsalalu dál až na třiaosmdesátou rovnoběžku, když našli prostředky, jak se uživit uprostřed těch antarktických končin, proč by jejich společníci, jestliže nebyli zabiti domorodci, nemohli doplout právě tak šťastně na sousední ostrovy? Možná že někteří z nich ještě čekají, že budou vysvobozeni.“
„Váš soucit vás klame, kapitáne, je nemožné…“
„Nemožné, pane…? A kdyby to dokázala nějaká skutečnost, kdyby nějaké svědectví přesvědčilo civilizovaný svět, kdyby se nalezl nezvratný důkaz o existenci těch nešťastníků, opuštěných na samém kraji světa, odvážil by se pak ještě někdo vykřiknout: Nemožné!“ Neodpověděl jsem mu. Kapitán Len Guy by to byl ani neslyšel, protože v tom okamžiku stěží potlačil vzlyk a zahleděl se k jihu. Chtěl snad pohledem proniknout až za vzdálený obzor?
Ptal jsem se sám sebe, jaká životní událost uvrhla kapitána Guye do stavu takového duševního rozrušení. Snad jen jeho přepjatý soucit, vystupňovaný až k šílenství, ho vedl k tak silnému zájmu o ztroskotance, kteří nikdy neztroskotali - z toho prostého důvodu, že nikdy neexistovali.
Potom ke mně kapitán přistoupil, položil mi ruku na rameno a zašeptal mi do ucha:
„Nikoliv, pane Jeorlinku, nikoliv! O posádce Jany ještě nebylo vyřčeno poslední slovo!“ A hned nato odešel.
Jana bylo v románu Edgara Poea jméno goelety, která vysvobodila Arthura Pyma a Dirka Peterse z vraku Grampusu. Kapitán Len Guy vyslovil ono jméno při našem rozhovoru poprvé.
Opravdu, pomyslel jsem si, Guy se jmenoval v románě také onen anglický kapitán Jany, lodi, která byla také anglické národnosti. Nuže, co to dokazuje a jaký důsledek bychom z toho mohli vyvodit? Kapitán Jany žil jen v obrazotvornosti Edgara Poea, kdežto kapitán goelety Halbrane je živ.
Oba mají společné jen to jméno Guy, které je ve Velké Británii velmi rozšířené. Ale teď mi něco napadá, snad právě ona shoda jmen popletla našemu nešťastnému kapitánovi hlavu. Patrně si vymyslel, že patří k rodině velitele Jany! Ano, a to ho uvrhlo do stavu, v jakém nyní je, a proto ho tak vzrušuje osud těch domnělých ztroskotanců!
Bylo by zajímavé dovědět se, je-li Jem West zasvěcený do celé situace, jestli mu jeho šéf někdy svěřil své „bláznivé nápady“. Nicméně to byla choulostivá otázka, protože se týkala duševního stavu kapitána Guye. Promluvit o této věci s poručíkem by bylo velmi obtížné a mimoto v určitém směru i nebezpečné…
Proto jsem mlčel. Koneckonců copak za několik dnů nevystoupím na ostrově Tristan da Cunha a neskončí se tím má plavba na palubě goelety?
Jakživ bych byl ovšem nečekal, že se kdy sejdu s člověkem, který pokládá výmysly z románu Edgara Poea za skutečnost!
Druhý den jsme za prvního ranního úsvitu minuli ostrov Marion se sopkou, jejíž vrchol se zvedá do výše 1300 metrů nad mořem. Zahlédli jsme také obrys ostrova prince Eduarda na 4° 53' jižní šířky a 37° 46; východní délky. Asi za dvanáct hodin zmizely jeho poslední vrcholky ve večerní mlze.
Halbrane mířila k severozápadu k nejsevernější rovnoběžce, které měla při této cestě vůbec dosáhnout.

KAPITOLA V
„Jako pootevřený rubáš“

Halbrane plula unášena proudem i větrem. Vydrží-li to tak čtrnáct dní, vzdálenost, která odděluje ostrov. prince

Eduarda od ostrova Tristan da Cunha, asi dvaačtyřicet kilometrů, bude zdolána, a jak tvrdil palubní mistr, nebude třeba ani jednou měnit plachty. Při stálém jihovýchodním větru, který byl někdy i velmi chladný, museli jen částečně skasat horní plachty.
Ostatně kapitán přenechával všechnu práci s řízením plachet Jemu Westovi a statečný plachtař - budiž mi dovoleno se tak o něm vyjádřit, by se nikdy nerozhodl zmenšit plochu plachtoví, dokud nehrozilo nebezpečí, že prasknou stěžně. Ale já jsem si nedělal žádné starosti, vždyť s takovým námořníkem nebylo čeho se obávat.
„Našemu důstojníkovi se nevyrovná," řekl mi jednou Hurliguerly, „zasloužil by si velet na admirálské lodi!"
„To máte pravdu," souhlasil jsem s ním, „Jem West je pravý námořník!"
„Však také naše goeleta, naše Halbrane, to je pane loď! Gratulujte sám sobě, pane Jeorlinku, a gratulujte i mně, že se mi podařilo přemluvit kapitána, aby vás vzal na palubu."
„Je-li to vaše práce, mistře, pak vám opravdu děkuji!"
„A je také zač, pane, protože náramně váhal, ten náš kapitán, přes všechno naléhání Atkinse. Ale já ho přesvědčil…"
„Nezapomenu na to, mistře, nezapomenu. Díky vám se už neužírám nudou na Kerguelenách, ale co nevidět uvidím ostrov Tristan da Cunha…"
„Za pár dní, pane Jeorlinku! Podívejte se, podle toho, co jsem slyšel, v Anglii a v Americe prý teď vyrábějí lodi, které mají v břiše stroje, ba i kola, a používají jich jako kachny tlapek. To je všechno hezké a uvidíme, jak se to osvědčí v praxi na moři. Ale podle mého žádný ten jejich parník se nebude moct měřit s pěknou válečnou fregatou o šedesáti tunách, která rychle pluje za příznivého svěžího větru. Vítr, pane Jeorlinku, i když se musí chytat ze všech stran, vítr námořníkovi stačí, námořníci nemusí mít na své skořápce kolečka!" Neměl jsem co namítat proti mistrovým názorům o používání páry při plavbě. Vše bylo teprve v začátcích a šroub dosud nenahradil plachty. A kdo mohl vědět, co přinese budoucnost?
V tom okamžiku jsem si vzpomněl, že Jana, o které mi kapitán Len Guy vypravoval, jako by byla existovala a jako by ji byl viděl na vlastní oči, se plavila přesně čtrnáct dní z ostrova prince Eduarda na ostrov Tristan da Cunha. Pravda, Edgar Poe zacházel s větrem a s mořem, jak se mu zlíbilo, Jen si to představme! Podle tohoto vypravování anglická goeleta pronikla až za čtyřiaosmdesátý stupeň jižní šířky. Je možné, že by se tato její cesta nestala důležitým zeměpisným faktem…? Že by Arthur Pym, který se vrátil z dálek Antarktidy, nepředstihl Cooka, Weddella a Biscoea? A že by jemu a Dirku Petersovi, oběma cestovatelům z Jany, kteří pronikli i za onu jmenovanou rovnoběžku, nebyly prokázány veřejné pocty? A co si máme myslet o volném moři bez ledovců, které objevili, o neobyčejně mocném proudu, který je unášel k pólu, o nezvyklé teplotě těchto vod, zahřívaných zespod tak, že v nich člověk nemohl udržet ruku, o oponě mlhy na obzoru, o mlžném vodopádu, který se pootvírá a odhaluje nadlidsky ohromnou postavu?
A to už se ani nezmiňuji o nepravděpodobnosti, jak se Arthur Pym a míšenec vrátili z takové dálky, jak se mohli na tsalalském člunu plavit až za polární kruh a konečně jakým způsobem byli nalezeni a dopraveni do vlasti. To bych věru rád věděl! Na křehké kánoi s pádly urazit desítky stupňů, obeplout ledové pole a dosáhnout nejbližších pevnin? Jak to, že se Arthur Pym ve svém vypravování nezmiňuje o nehodách na zpáteční cestě?!
Dalo by se sice tvrdit, že Arthur Pym zemřel, dříve než mohl odevzdat poslední kapitoly svého vypravování, ale je pravděpodobné, že by o tom neřekl ani jediné slovo vydavateli Literárního posla z jihu? A proč Dirk Peters mlčelo všech dobrodružstvích, která se odehrála? Měl snad nějaký důvod?
Je pravda, kapitán Guy odjel do Vandalie, kde, jak stálo v románu, žil Dirk Peters, a nesetkal se tam s ním. To věřím! Právě jako Arthur Pym také on existoval jen v neklidné obrazotvornosti amerického básníka… A svědčí to jistě o neobyčejné síle tohoto génia, když dovedl někomu vnuknout přesvědčení, že všechny jeho fikce jsou skutečností.
Nicméně jsem chápal, že bych se se zlou potázal, kdybych chtěl s kapitánem, který byl posedlý svou utkvělou myšlenkou, znovu mluvit a udávat mu důvody, jež by ho nijak nepřesvědčily. Byl ještě zasmušilejší a uzavřenější a objevil se na palubě, jen když to bylo nezbytně třeba. Pak se vždycky tvrdošíjně zadíval k jižnímu obzoru, jako kdyby jej chtěl proniknout alespoň pohledem… Snad věřil, že uvidí onu mlhavou clonu s širokými pruhy, i nesmírně vysoká nebesa naplněná neproniknutelnou temnotou, i světelné paprsky vyvěrající z opálové mořské hlubiny, i bílého obra, který mu ukazuje cestu propastmi vodopádu…
Zvláštní šílenec, tenhle náš kapitán! Ještě štěstí, že na všechno ostatní se díval jasně a rozumně. Jeho vlastnosti dokonalého námořníka zůstaly nedotčeny, a jestliže jsem měl nějaké obavy, nikdy se nevyplnily.
Ale proč vlastně se kapitán Guy tolik zajímalo domnělé ztroskotance Jany? I kdybychom věřili vypravování Arthura Pyma, i kdybychom připustili, že anglická goeleta proplula těmi nedosažitelnými mořskými končinami, k čemu tolik zbytečného litování? I kdyby někteří námořníci z Jany, její kapitán a důstojníci byli přežili výbuch a zkázu, nastražené na ně domorodci z ostrova Tsalalu, mohl by nějaký rozumný člověk doufat, že ještě žijí?
Podle údajů Arthura Pyma se všechno událo před jedenácti lety, a i kdybychom předpokládali, že ti nešťastníci uniklí ostrovanům, jak by se za takových podmínek mohli uživit? Nebyli by již dávno do jednoho zahynuli?
Podívejme se! Sám tu vážně diskutuji se zdánlivými předpoklady, ačkoliv nejsou ničím podloženy. Ještě chvilku, a budu sám věřit, že Arthur Pym, Dirk Peters a jejich druhové skutečně existovali a že goeleta Jana byla zničená za jižním ledovým polem! Copak mě nakazilo šílenství kapitána Lena Guye? Copak jsem právě nesrovnával plavbu Jany k západu s cestou Halbrane, která míří k ostrovu Tristan da Cunha?
Bylo 3. září. Jestliže nás nic nezdrží, za tři dny uvidíme přístav.
Ten den jsem se dopoledne procházel na palubě při závětrné straně.
Lehce jsme klouzali po zvlněném a trochu neklidném moři. Jem West stál vpředu u vratidla, chráněného před větrem vratiplachtou, a díval se dalekohledem přes levý bok lodi na nějaký předmět plovoucí na moři ve vzdálenosti čtyř nebo pěti kilometrů. I dva tři námořníci opřeni o zábradlí si ukazovali předmět prstem… Byla to jakási hmota nepravidelného tvaru, vynořující se devět až jedenáct metrů nad hladinu, s vyklenutým středem, který se leskl. Celá ta věc se zvedala a

klesala na vlnách, které ji unášely na severozápad. Šel jsem k zábradlí na přídi a pozorně jsem si předmět prohlížel. Slyšel jsem, co si o něm námořníci vykládají.
„Velryba to není," prohlásil vrchní plachtař Martin Holt.
„Ta by už za tu chvíli, co to pozorujeme, jistě jednou nebo dvakrát vydýchla vodu."
„To je jisté, velryba to není," souhlasil Hardie, mistr tesař.
„Snad to je vrak nějaké opuštěné lodi…"
„Čert nám to byl dlužen!" zvolal Rogers.
„Což kdybychom na to byli najeli v noci! To jsme se také mohli potopit, než bys do pěti napočítal!"
„Máš pravdu," přikývl Drap, „vraky jsou nebezpečnější než skály, protože dnes jsou tady a zítra jinde a člověk neví, jak se jim vyhnout!" Přistoupil ke mně Hurliguerly.
„A co vy tomu říkáte, mistře?" zeptal jsem se ho, když se opřel o zábradlí vedle mne.
Hurliguerly se díval pozorně do dálky. Goeleta, unášena čerstvým větříkem, blížila se rychle k záhadnému předmětu, takže už bylo snadnější říct své mínění.
„Já myslím," odpověděl palubní mistr, „že to není ani velryba, ani vrak, ale docela jednoduše ledovec!"
„Ledovec?" zvolal jsem.
„Hurliguerly má pravdu," přisvědčil Jem West, „je to kus ledovce, který proudy zanesly až sem."
„Jakže," divil jsem se, „proudy ho zanesly až sem k pětačtyřicáté rovnoběžce?"
„To se stává, pane," odpověděl mi důstojník. Ledovec se někdy dostane až k mysu Dobré naděje."
„Tenhle ledovec asi brzy roztaje, viďte?" ptal jsem se dál.
„Tenhle už patrně z větší části roztál," soudil důstojník, „co vidíme, to je asi pouhý zbytek ledové hory, která jistě vážila milióny tun!" Z nástavku vyšel kapitán. Když zpozoroval skupinu námořníků kolem Jema Westa, zamířil k nim na příď. Důstojník mu podal dalekohled. Len Guy jej zamířil na plovoucí hmotu, ke které se goeleta přiblížila asi na kilometr. Skoro minutu ji pozoroval a pak řekl:
„Je to ledovec a máme štěstí, že to je teď! Halbrane by se mohla vážně poškodit, kdyby na něj narazila v noci."
Překvapilo mě, jak pozorně se kapitán za díval na ledovec. Zdálo se, že nemůže odtrhnout zrak od dalekohledu. Stál bez hnutí, takřka přibit k prknům paluby, a díky dlouholetému zvyku jím nepohnulo ani příčné, ani podélné kymácení lodi. Paže měl strnule přitisknuté k tělu a nespustil ledovec ze zorného pole dalekohledu.
Opálený obličej mu zbledl rozčilením, kapitán pohyboval rty, jako by si pro sebe něco říkal.
U plynulo několik minut. Halbrane plula plnou rychlostí a užuž míjela ledovec hnaný proudem, „kormidlo o čtvrt vlevo!" rozkázal náhle kapitán, aniž odložil dalekohled. Tušil jsem, co se děje v duši tohoto člověka, posedlého jedinou myšlenkou. Kus ledu odtrženého od jižního ledového pole přichází z těch míst, o kterých ustavičně přemýšlí. Chce jej vidět zblízka…, snad se chce na něj i vylodit a doufá, že tam najde nějakou trosku…
Na kapitánův rozkaz dal palubní mistr uvolnit škoty u spodních cípů plachet a goeleta zahnula k ledovci. Brzy jsme se k němu přiblížili asi na čtyři sta metrů a mohl jsem si jej dobře prohlédnout.
Jak už jsme pozorovali dříve, ledovec na všech stranách roztával. V září tohoto roku bylo předčasně teplo a slunce mělo dost síly uspíšit tání ledu.
Po ledovci zahnaném mořskými proudy až k pětačtyřicáté rovnoběžce nezůstane do konce dne jistě ani památky.
Kapitán ho stále pozoroval, teď už bez dalekohledu. Dokonce bylo možné rozeznat jakousi divnou věc, která se víc a více objevovala, jak kolem ní led roztával. Byla to načernalá hmota… Strnuli jsme hrůzou, když jsme rozeznali nejdřív ruku, pak nohu, trup i hlavu! Tělo nebylo nahé, nýbrž v tmavých šatech. V jednom okamžiku se mi dokonce zdálo, že se tělo hýbe a ruce se vztahují k nám…
Posádka nemohla zadržet výkřik hrůzy!
Nikoliv, mrtvola se nehýbala, jen zvolna klouzala po ledovém povrchu.
Podíval jsem se na kapitána. Jeho obličej byl právě tak zsinalý jako tvář mrtvoly, kterou sem zahnaly proudy z dalekých šířek jižních končin.
Co se dalo udělat, to okamžitě udělali. Nešťastníka musí co nejdřív dopravit na palubu, kdoví, snad ještě dýchá… Rozhodně bude mít v kapse nějaký list, podle kterého bude možné zjistit jeho totožnost. Pak se jeho ostatky svěří hlubinám oceánu, hřbitovu utonulých námořníků.
Goeleta spustila člun. Sestoupil do něho palubní mistr s námořníky Gratianem a Francisem. Protichůdným postavením plachet Jem West zastavil běh lodi, která takřka znehybněla a jen se kolébala na vlnách.
Pozoroval jsem člun, který přistál u širokého okraje rozplývajícího se ledovce. Hurliguerly a za ním Gratian vystoupili na místo, kde byl led poměrně ještě tvrdý, zatímco Francis přidržoval člun hákem zabodnutým do okraje ledu.
Oba námořníci se vyšplhali až k mrtvole; jeden z nich ji zvedl za ramena a druhý za nohy a dopravili ji do člunu.
Několika záběry vesel dorazil palubní mistr ke goeletě. Úplně zmrzlou mrtvolu uložili vedle předního stěžně. Kapitán přistoupil k mrtvému a dlouho si ho pozorně prohlížel, jako kdyby chtěl zjistit, kdo to je.
Byla to mrtvola námořníka, který měl na sobě šaty z hrubé látky, vlněné kalhoty, krátkou záplatovanou kazajku, košili ze silného flanelu a pás obtočený dvakrát kolem těla. Nedalo se pochybovat o tom, že nešťastník zahynul před několika měsíci, patrně záhy poté, kdy byl proudem zahnán na ledové kře do moře…
Mrtvému muži, kterého dopravili na palubu, nebylo jistě víc než čtyřicet let, třebaže mu už šedivěly vlasy. Byl jen kost a kůže. Patrně celou cestu po moři, celých těch dvacet stupňů od jižního polárního kruhu, hladověl. Námořníkova mrtvola zůstala v mrazu poměrně nedotčena. Kapitán shrnul muži vlasy z čela a pozvedl mu hlavu, jako kdyby chtěl zachytit pohled z jeho zavřených očí. Pak srdceryvně zašeptal:
„Patterson…! Patterson!" „Patterson!" vykřikl jsem já.
Napadlo mi, že to jméno odněkud znám! Kde a kdy jsem je slyšel…?

Nebo jsem je někde četl?
Kapitán stál a pohledem zvolna prozkoumával obzor. Snad chtěl nařídit, - aby obrátili loď k jihu.
V té chvíli na pokyn Jema Westa palubní mistr vsunul ruku do kapsy hrubé kazajky, kterou měl mrtvý na sobě. Vytáhl nůž, kus konopného provazu, prázdnou tabatěrku a nakonec kožený zápisník s tužkou s kovovým chránítkem.
Kapitán Guy se obrátil a ve chvíli, kdy Hurliguerly podával notes Jemu Westovi, řekl:
„Dej mi ho!“ Několik stránek bylo popsáno, avšak vlhkost písmo skoro úplně zničila. Jen na poslední stránce se dalo rozluštit několik slov. Můžete si představit, s jakým vzrušením jsem poslouchal kapitána, který třesoucím se hlasem četl:
Jana… ostrov Tsalal… na třiaosmdesáté… Tam už jedenáct let… kapitán… a pět námořníků, kteří to přežili… Pomozte jim, co nejdřív…
A pod těmi řádky jméno…, podpis… Pattersonovo jméno!
Patterson! Už jsem si vzpomněl! Byl to druhý důstojník na Janě…, tedy na goeletě, která nalezla Arthura Pyma a Dirka Peterse na vraku lodi Grampus…, na Janě, která se dostala až na šířku ostrova Tsalalu…, na Janě přepadené ostrovany a zničené výbuchem!
Tedy to všechno byla pravda…! Edgar Poe napsal dílo historické, a nikoliv smyšlený román! Znal tedy deník Arthura Gordona Pyma…! Oba se skutečně setkali…! Arthur Pym existuje či existoval…, byl tedy někdy opravdu živým člověkem! A pak zemřel - náhlou a tragickou smrtí za neznámých okolností, dřív než mohl dokončit vyprávění o své neobyčejné cestě…! A na kterou rovnoběžku pronikl, když utekl z ostrova Tsalalu se svým druhem Dirkem Petersem, a jakým způsobem se oba dostali zpátky do Ameriky?
Myslel jsem, že se mi hlava rozskočí, že se zblázním, já, který jsem obviňoval kapitána Lena Guye, že je blázen! Ne, snad jsem špatně slyšel…, nepochopil jsem to dobře…, snad je to jen nějaká horečná představa mého mozku! A přece, jak bych mohl popírat svědectví, které jsme našli u mrtvoly druhého důstojníka z Jany, tohoto Pattersona, jehož záznam se opíral o určitá data…? A hlavně, jak bych mohl pochybovat, když se Jemu Westovi podařilo rozluštit další úryvky vět:
3. června… zavlečeni do severní části ostrova Tsalalu..! Jsou tam… kapitán William Guy a pět mužů z Jany… Můj ledovec je unášen proudem do ledového pole… nebudu mít co jíst… 13. června… vyčerpal všechny poslední prostředky… Dnes je 16. června… stále nic…
Tedy už tři měsíce leželo Pattersonovo tělo na ledovci, s kterým jsme se , setkali na cestě z ostrovů Kerguelenových na ostrov Tristan da Cunha…
Ach, že se nám nepodařilo zachránit druhého důstojníka z Jany! Mohl nám povědět, co nikdo neví a co se nyní patrně už nikdy nikdo nedoví, mohl nám odhalit tajemství strašlivého dobrodružství!
Nakonec jsem musel uvěřit důkazům. Kapitán Guy, který znal Pattersona, našel jeho zmrzlou mrtvolu… To on, Patterson, doprovázel kapitána Jany, když při jednom zájezdu vhodil do moře u Kerguelen láhev i s dopisem, v jehož pravost jsem vůbec nevěřil. Ano, už jedenáct let jsou tam v té dálce námořníci z anglické jachty, kteří to přežili, a nemohou ani doufat, že je někdo vysvobodí!
A nyní jsem ve vzrušené mysli přemítal o dvou stejných jménech, která mi snad vysvětlí neobyčejný zájem našeho kapitána o všechno, co se vztahovalo k dobrodružství Arthura Pyma.
Len Guy se ke mně obrátil a zeptal se:
„Nyní tomu věříte?“
„Věřím…, věřím,“ koktal jsem. „Ale kapitán William Guy z Jany…“
„A kapitán Len Guy z Halbrane jsou bratři!“ zaznělo zvučným hlasem, že to slyšela celá posádka.
Když jsme se pak podívali na místo, kde plul ledovec, nespatřili jsme po něm na mořské hladině už ani stopu. Roztál účinkem slunečních paprsků i teplejší vody v těchto končinách.

KAPITOLA VI
Ostrov Tristan da Cunha

Za čtyři dny poté se Halbrane octla před tím podivným ostrovem Tristan da Cunha, o němž by se mohlo říci, že je bránou do afrických moří.
Rozhodně to byla neobyčejná příhoda, že jsme se ve vzdálenosti. víc než tisíc kilometrů od polárního kruhu setkali s ledovcem, na němž jsme objevili mrtvolu druhého důstojníka Pattersona. A nyní jako by tento ztracenec z výpravy Arthura Pyma spojoval kapitána Halbrane s jeho bratrem, kapitánem Jany…! Ano, vypadá to naprosto neuvěřitelné… Ale co je to všechno ještě proti tomu, co budu vypravovat dál?
Důkaz, že román amerického básníka je skutečností, mi připadal jako něco, co leží na samé hranici neuvěřitelnosti. V duchu jsem se nejdříve proti tomu bouřil…, zavíral jsem oči i před důkazy.
Nakonec jsem se musel vzdát a mé poslední pochybnosti byly pohřbeny s Pattersonovým tělem v hlubinách oceánu.
Dramatická a pravdivá příhoda jako kdyby spojovala pokrevními pouty nejen kapitána Lena Guye, nýbrž i našeho mistra plachtaře. Martin Holt byl bratrem jednoho z nejlepších námořníků na Grampusu, jednoho z těch, kteří zahynuli, dříve než se Arthur Pym a Dirk Peters zachránili na Janě.
Tak tedy mezi. třiaosmdesátou a čtyřiaosmdesátou jižní rovnoběžkou žilo sedm, vlastně šest anglických námořníků už celých jedenáct let na ostrově Tsalalu. Byli to kapitán William Guy, druhý důstojník Patterson a pět námořníků z Jany, kteří všichni nějakým zázrakem unikli domorodcům z Klock-Klocku!
A co nyní udělá kapitán Len Guy? O tom nelze vůbec pochybovat…
Udělá všechno, aby zachránil trosečníky z Jany. Vrhne se s Halbrane až k poledníku označenému Arthurem Pymem… Dopluje s lodí až na ostrov Tsalal, o kterém je zmínka v Pattersonově zápisníku. Kapitánův pobočník Jem West půjde

tam, kam mu jeho velitel nařídí. Posádka je bude bez váhání následovat, nezadrží ji ani strach z nebezpečí, která mohou výpravu potkat a budou snad větší, než lidské síly mohou snést. V námořnících bude kapitánův duch a jejich paže bude řídit ruka prvního důstojníka.
Proto kapitán Len Guy nechtěl přijmout na palubu své lodi žádného cestujícího. Proto mi řekl, že cíl jeho cesty není nikdy jistý. Stále doufal, že se mu naskytne nějaká příležitost vydat se za dobrodružstvím do ledových moří.
A myslím si dokonce, že kdyby Halbrane byla plně vystrojena na takovou výpravu, kapitán by už vydal rozkaz a zamířil k jihu… Za podmínek, s kterými jsem nastoupil na loď, bych ho nemohl nutit, aby pokračoval v původní cestě a dopravil mě na ostrov Tristan da Cunha!
Ostatně bylo třeba obnovit zásobu vody na tomto ostrově, který už nebyl daleko. Snad tam také bude možné vystrojit goeletu, vyzbrojit ji pro boj s ledovci a doplout s ní až do volného moře, které tam přece za dvaaosmdesátou rovnoběžkou je. Pak se Halbrane bude moci vydat ještě dál, kam nedoplul Cook, Weddell, ani Biscoe a Kemp.
Nuže, až se dostanu na ostrov Trista da Cunha, počkám tam na nějakou jinou loď. Ale i kdyby Halbrane byla už vystrojena na takovou výpravu, nebyla dosud vhodná doba pro plavbu za polární kruh. Skutečně ještě neminul první týden září, takže teprve asi za dva měsíce nastane jižní letní období, kdy se ledové pole uvolňuje a ledovce roztávají.
Při jasném počasí je velký ostrov vidět už z dálky sto až sto padesáti kilometrů. Tristan da Cunha leží v jižní oblasti pravidelných jihozápadních větrů. Má vlhké a mírné podnebí s průměrnou teplotou, která neklesá pod 4°C a nestoupne výš než na 20°C nad nulu. Většinou tam vanou západní anebo severozápadní větry a v zimním období, v srpnu a v září, větry jižní.
Ostrov byl obydlený od roku 1811 američanem Lambertem a jeho krajany, kteří byli vyzbrojeni pro lov velryb. Po nich se tam přistěhovali angličtí vojáci, a ti měli za úkol hlídat moře okolo ostrova Svaté Heleny. Odešli odtud teprve v roce 1821 po Napoleonově smrti.
Asi po třiceti nebo čtyřiceti letech měl ostrov Tristan da Cunha sto obyvatel amerického a evropského původu. Byla tam zřízena jakási republika, jejímž patriarchou se stával otec nejpočetnější rodiny. Nakonec skupina obyvatel uznala svrchovanost Velké Británie, ale to bylo až po roce 1839, kdy se tam chystala přistát goeleta Halbrane.
Mimoto jsem měl brzy dospět k názoru, že vláda nad ostrovem nestojí za hádky, ačkoliv se mu v 16. století říkalo „země života“. Daří se tam sice zvláštní květeně, ale jsou to jen kapradiny, plavuně a pichlavé traviny, tvořící celé koberce na vnitřních svazích hor. Obyvatelé ostrova chovají také domácí zvířata, hovězí dobytek, ovce a vepře, což představuje jejich jediné bohatství, které je předmětem jakéhosi výměnného obchodu se sousedním ostrovem Svaté Heleny.
Nevyskytují se tam plazí, obojživelníci ani hmyz a v lesích žije jen druh zdivočelé kočky, která není nijak nebezpečná.
Na ostrově roste jediný druh stromů, odrůda řešetláku, dosahující výše pěti až šesti metrů. Ostatně mořský příboj donáší na ostrov hojnost dřeva plovoucího na hladině, kterého je třeba k topení. Pokud jde o zeleninu, našel jsem tam jen zelí, kapustu, řepu, cibuli, tuřín a dýně, z ovoce pak hrušky, švestky a hrozny střední jakosti. Dodávám ještě, že lovec ptáků by zde mohl střílet jen racky, buřňáky, tučňáky a albatrosy. Ostrov Tristan da Cunha by mu nemohl poskytnout nic jiného.
Ráno 5. září bylo na lodi hlášeno, že je vidět vysoký kopec vyhaslé sopky na hlavním ostrově - zasněžený vrchol vysoký 2 300 metrů, jehož miskovitý kráter tvoří jezírko. Druhý den jsem se k němu vypravil a našel jsem tam hromady staré lávy, podobné poli bludných balvanů.
Již v této vzdálenosti byla mořská hladina před ostrovem vystlána pruhy obrovských mořských chaluh. Vypadaly jako rostlinná lana různé délky, od dvaceti až do čtyřiceti metrů.
Musím ještě poznamenat, že po celé tři dni od setkání s ledovou krou kapitán vycházel na palubu, jen aby změřil výšku slunce. Domníval jsem se, že přijde hodina, kdy se Len Guy dá se mnou do řeči o svém bratru Williamovi a o úsilí, které chce vynaložit na záchranu jeho i ostatních námořníků.
Opakuji znovu, že k tomu nebyla dosud vhodná roční doba, a proto taková chvíle ještě nenastala. Dne 6. září goeleta zakotvila v hloubce asi třiceti metrů u severozápadního pobřeží velkého ostrova, u Ansiedlungu v hloubi zálivu Falmouthu, a to přesně na témže místě, kde podle vyprávění Arthura Pyma zakotvila kdysi goeleta Jana.
Řekl jsem u velkého ostrova, protože k souostroví Tristan da Cunha patří ještě dva méně důležité ostrovy. Celá skupina ostrovů leží na 37° 5' jižní šířky a na 13° 4' západní délky.
Ostrovy jsou rozloženy v kruhu. Kdyby se nakreslil jejich plán, Tristan da Cunha by se podobal roztaženému deštníku, jehož obvod by měřil šestadvacet kilometrů a jehož dráty, paprskovitě směřující ke středu, by představovaly horské hřebeny končící kráterem vyhaslé sopky.
Skupina tvoří zámořskou državu takřka naprosto nezávislou. Byla objevena Portugalcem, po němž byla nazvána. Po výzkumné výpravě Holanďanů v roce 1643 a Francouzů v roce 1767 se tam usídlilo i několik amerických lovců velryb. Brzy po Američanech přišli i Angličani.

V době, kdy tam přistála Jana, vládl nad malou kolonií asi šestadvaceti lidí anglický poddůstojník ve výslužbě Glass. Tamní osadníci obchodovali s mysem Dobré naděje a měli jedinou loď prostředně velké tonáže. Při našem příchodu mohl už Glass napočítat nejméně padesát poddaných, nad nimiž panoval, jak to udává Arthur Pym, „naprosto suverénně, aniž se staral o britskou vládu“.
Celou skupinu ostrovů obklopuje moře hluboké asi 8 000 metrů a obtéká ji rovníkový proud směřující k západu. Nad souostrovím vanou pravidelné jihozápadní větry a jen málokdy zde řádí mořské bouře. V zimním období plují často uvolněné ledovce až o 12° severněji, ale nikdy se nedostanou do výše ostrova Svaté Heleny. Totéž platí i o velkých velrybách, které nemilují příliš teplá moře.
Všechny tři ostrovy, rozestavené v trojúhelníku, jsou od sebe odděleny různými lehce splavnými průlivy, širokými až tisíc osm set metrů. Břehy jsou přístupné a kolem souostroví Tristan da Cunha je moře asi sto šedesát metrů hluboké.

Jakmile Halbrane zakotvila, ihned byly navázány styky s bývalým poddůstojníkem. Choval se velmi přívětivě. Kapitán Len Guy přenechal všechnu péči o zásoby vody, čerstvého masa i zeleniny Jemu Westovi; první důstojník mohl jen chválit Glassovu úslužnost a ochotu, neboť vládce ostrova čekal pouze na dobré zaplacení, a toho se mu také dostalo.
Ostatně hned nám bylo jasné, že na ostrově Tristan da Cunha nenajdeme potřebné prostředky k vystrojení lodi pro výzkumnou výpravu do antarktického oceánu. Avšak bylo také jisté, že pro plavce je výhodné i užitečné přistát na ostrově Tristan da Cunha, aby si tu doplnili zásoby potravin. Od té doby, kdy zde koncem minulého století americký kapitán Patten, velitel lodi Industry, uviděl jen divoké kozy, sem četní předchůdci nynějších mořeplavců dovezli domácí zvířata různých druhů, například skopce, vepře, hovězí dobytek i drůbež, a rozhojnili tak chov domácí. Po Pattenovi sem přijel na americké brize kapitán Colquhouin a ten zde dal vysázet cibuli, brambory a jiné druhy zeleniny, kterým se v úrodné půdě dobře dařilo. Tak to alespoň popisuje ve svém vyprávění Arthur Pym a není důvodu, proč bychom mu neměli věřit.
Už jste si patrně všimli, že se nyní zmiňuju o hrdinovi Edgara Poea jako o muži, o jehož existenci nijak nepochybuju. Proto jsem se také divil, že se mnou už kapitán o tom nezačal mluvit. Mimoto i kdybych ještě tomu všemu nedůvěřoval, k výpovědi druhého důstojníka z Jany se připojilo další věrohodné svědectví.
Druhý den po přistání jsem se vylodil V Ansiedlungu na pláži s načernalým pískem. Napadlo mi, že taková pláž by mohla docela dobře být i na ostrově Tsalalu, kde také vládla tato barva smutku a kde bílá barva vyvolávala u domorodců prudké křeče, po nichž následovala ochablost a strnulost. Avšak jestliže Arthur Pym prohlašoval tak neobyčejné věci za jistá fakta, nebyl sám hříčkou nějakého zvláštního zrakového klamu? Ostatně o tom všem si budeme moci učinit vlastní úsudek, dopluje-li někdy Halbrane k ostrovu Tsalalu.
Potkal jsem bývalého poddůstojníka Glasse a musím přiznat, že to je statný, zachovalý muž s vychytralou tváří, který ani ve svých šedesáti letech neztratil vrozenou živost a inteligenci. Obchoduje s mysem Dobré naděje i s Falklandskými ostrovy, vyváží tulení kůže, alej i velrybí tuk a daří se mu dobře.
Samozvaný a malou kolonií uznávaný guvernér projevoval živou touhu si pohovořit, a tak jsem s ním hned při našem prvním setkání navázal rozhovor, který byl po mnoha stránkách velmi zajímavý.
„Přijíždí k vám na ostrov Tristan da Cunha mnoho lodí?“ zeptal jsem se ho.
„Právě tolik, kolik potřebujeme, pane,“ odpověděl a mnul si ruce složené za zády, což měl patrně ve zvyku.
„V pěkném období?“ vyptával jsem se dál.
„Ano, v pěkném období - pokud my zde v těchto šířkách máme vůbec někdy špatné.“
„To vám tedy gratuluji, pane Glassi! Ale je politováníhodné, že Tristan da Cunha nemá ani jediný přístav a že lodi musí kotvit na širém moři…“
„A čemu říkáte širé moře, pane?“ zvolal bývalý poddůstojník prudce, což svědčilo o jeho lásce k přijatému domovu.
„Soudím, pane Glassi, že kdybyste měli přistávací mola…“
„A k čemu, pane, když nám příroda poskytla takové zátoky, jako je tahle, kde jste v bezpečí před bouřemi a kde můžete zakotvit takřka u samých skal na ostrově!“ Proč bych tomu bodrému muži odporoval? Má právo být hrdý na svůj ostrov. Netrval jsem na svém a hovořili jsme o všem možném. Navrhl mi, že uspořádá výpravu do hlubokých hustých lesů na svazích ostrova.
Poděkoval jsem mu a řekl jsem, že nemohu přijmout jeho laskavou nabídku. Pokud se zdržíme, musím využít času pro svá mineralogická studia. Ostatně Halbrane vypluje, jakmile skončí nakládání potravin.
„Ten váš kapitán nějak spěchá,“ řekl guvernér Glass.
„Myslíte?“
„Má tolik naspěch, že se jeho první důstojník ani nezmíní, jestli by koupil kůže nebo tuk…“
„Potřebujeme jen čerstvé potraviny a vodu, pane Glassi!“
„Nevadí, pane, co nevezme Halbrane, to odvezou ostatní lodi!“ odpověděl guvernér trochu uraženě.
Potom se zeptal:
„A kam popluje vaše goeleta, až nás opustíte?“
„Na Falklandy.“
„A vy, pane, vy jste na lodi cestující, jak se mi zdá?“
„Máte pravdu, pane Glassi, a skoro jsem měl v úmyslu zůstat na ostrově Tristan da Cunha několik týdnů. Ale musel jsem svůj plán změnit…“
„To je mi líto, pane,“ prohlásil guvernér.
„Byli bychom vám rádi nabídli pohostinství, dokud byste čekal na nějakou jinou loď…“
„Byl bych vřele ocenil vaši laskavou nabídku, ale bohužel jí nemohu využít…“ Skutečně jsem se pevně rozhodl, že goeletu neopustím. Pojedu až na Falklandy a tam najdu nějakou loď, která popluje do Ameriky. Kapitán Guy mi jistě neodepře zavézt mě tam.
„Toho vašeho kapitána jsem ani okem nezahlédl.“
„Myslím, že ani nechce vystoupit na ostrov, pane Glassi!“
„Je snad nemocný?“
„Pokud vím, není. Ale na tom nezáleží. Zastupuje ho přece první důstojník…“
„Ten toho namluví… Jednou za čas utrousí dvě tři slůvka! Ještě štěstí, že není tak skoupý na piastry jako na slova!“
„A to je to hlavní, pane Glassi!“
„Správně, pane…, pane?“
„Jeorlink z Connecticutu.“
„Tak znám aspoň vaše jméno, ale ještě nevím, jak se jmenuje kapitán Halbrane!“
„Jmenuje se Guy…, Len Guy.“

„Angličan?“
„Ano, Angličan!“
„Mohl by také vynaložit trochu námahy a přijít navštívit krajana, pane Jeorlinku! Počkejte, už jsem měl kdysi nějaké jednání s kapitánem téhož jména… Guy…, Guy…“
„S Williamem Guyem?“ zeptal jsem se.
„Správně, s Williamem Guyem…“
„Který velel goeletě Janě?“
„Ano…, Janě!“
„A byla to anglická goeleta, která se cestou zastavila na ostrově Tristan da Cunha před jedenácti lety?“
„Před jedenácti lety, pane Jeorlinku. To už jsem byl tady na ostrově sedm let a sem mě také přijel roku 1824 navštívit kapitán Jeffrey s lodí Berwick z Londýna. Však si na toho Williama Guye vzpomínám…, jako by stál přede mnou… Byl to statečný člověk, tenhle Guy, a vzal si náklad tuleních kůží. Vypadal jako džentlmen…, trochu hrdý, ale srdečný…“
„A goeleta Jana?“ zeptal jsem se ho.
„Jako kdybych ji viděl, kotvila přesně tam, kde teď stojí Halbrane…, na konci zálivu. Byla to pěkná loď o čtyřiadvaceti tunách, s protáhlou, štíhlou přídí…, mateřský přístav Liverpool.“
„A Jana se ještě plaví po mořích, pane Jeorlinku?“
„Nikoliv, pane Glassi!“
„Snad neztroskotala?“
„Je to víc než jisté a většina posádky zmizela s ní.“
„Neřekl byste mi, jak k tomu neštěstí došlo, pane Jeorlinku?“
„Velmi rád, pane Glassi! Jana odplula z ostrova Tristan da Cunha a zamířila tím směrem, kde mají být Aurory a ostatní ostrovy, které William Guy doufal podle udaných zpráv nalézt…“
„Ty zprávy měl ode mne, pane Jeorlinku!“ zvolal bývalý poddůstojník.
„A ostatní ostrovy… Mohu se dovědět, jestli je Jana objevila?“
„Nikoliv, William Guy,neobjevil ani Aurory, ani jiné ostrovy, i když v těch mořích zůstal několik týdnů.“
„Patrně ostrovy minul, pane Jeorlinku. Ty ostrovy skutečně existují a šlo i o to, že je pojmenují po mně…“
„A to by bylo docela správné,“ odpověděl jsem zdvořile.
„Bylo by opravdu k zlosti, kdyby nebyly konečně jednou objeveny,“ dodal guvernér tónem prozrazujícím značnou dávku marnivosti.
„Kapitán William Guy,“ pokračoval jsem, „chtěl vlastně uskutečnit dávno známý plán, k němuž ho přemlouval jeden cestující na palubě Jany…“
„Arthur Gordon Pym,“ zvolal Glass, „a jeho společník, nějaký Dirk Peters! Oba goeleta zachránila jako trosečníky na moři…“
„Vy jste je znal, pane Glassi?“ zeptal jsem se ho rychle. „Jestli jsem je znal, pane Jeorlinku! Víte, byl to zvláštní člověk, tenhle Arthur Pym, neustále sháněl nějaké dobrodružství…, takový odvážný Američan… Byl by se, vypravil třeba na měsíc! Snad to náhodou neudělal?“
„Nikoliv, pane Glassi! Goeleta Jana se patrně dostala na své plavbě až za polární kruh, pronikla ledovým polem a doplula dál, než se kdy podařilo nějaké lodi před ní…“
„Podívejme se, taková úspěšná výprava,“ divil se Glass.
„Naneštěstí se Jana nikdy nevrátila…,“ dodal jsem.
„A tak tedy, pane Jeorlinku, Arthur Pym a Dirk Peters, ten indiánský míšenec, který měl tak úžasnou sílu, že se ubránil i šesti mužům, ti oba zahynuli?“
„Ne, pane Glassi, Arthur Pym a Dirk Peters se zachránili při katastrofě, při které zahynula většina mužů z posádky Jany. Ti dva se dokonce vrátili do Ameriky… Jak, to ovšem nevím. Po svém návratu Arthur Pym zahynul za okolností, které mi také nejsou známy. Míšenec žil nejdříve v Illinois, ale jednoho dne zmizel, aniž komu co řekl, a od té doby není po něm stopy.“
„A William Guy?“ ptal se Glass. Vypravoval jsem mu, jak jsme našli na ledovci mrtvolu Pattersona, druhého důstojníka z Jany, a jak všechno dokazuje, že kapitán a jeho pět námořníků ještě žije na nějakém antarktickém ostrově, vzdáleném nejvýš sedm stupňů od pólu.
„Ach, pane Jeorlinku!“ zvolal Glass, „kdyby tak jednoho dne někdo mohl zachránit kapitána Guye a jeho námořníky, to byli stateční lidé!“
„Právě Halbrane se o to zcela jistě pokusí, jen co bude řádně vystrojena.
Kapitán Len Guy je totiž bratr Williama Guye!“
„Není možné, pane Jeorlinku,“ divil se Glass.
„No, i když neznám kapitána Lena Guye, troufám si tvrdit, že oba bratři si nejsou vůbec podobni, alespoň v tom směru, jak se chovali ke guvernérovi ostrova Tristan da Cunha!“ Viděl jsem, že bývalého poddůstojníka velmi mrzí nevšímavost našeho kapitána, který ho ani ze zdvořilosti nenavštívil. Jen si představme, byl to přece vládce tohoto ostrova a jeho moc sahala i na dva sousední ostrovy Inaccessible a Nightingale. Ale snad se utěšil myšlenkou, Že prodal své zboží o pětadvacet procent dráž, než jakou mělo skutečně cenu.
Bylo jisté, Že kapitán neprojevil ani jednou přání podívat se na ostrov.
Bylo to tím podivnější, že musel vědět o jedné okolnosti: Jana se přece zastavila na tomto severozápadním pobřeží ostrova Tristan da Cunha, než odplula do jižních moří. Že se nechtěl setkat s posledním Evropanem, který stiskl ruku jeho bratrovi před odjezdem, to bylo dost zvláštní…
Jedině Jem West a jeho námořníci vystoupili na ostrov. S největším spěchem složili cínovou a železnou rudu, náklad

goelety, a pak naložili nezbytné potraviny, naplnili sudy vodou a tak dále.
Po celý ten čas zůstal kapitán na palubě, ba nevyšel ani ze své kabiny.
Okénkem jsem viděl, že se neustále sklání nad svým psacím stolkem.
Měl tam rozložené mapy a knihy. Nemohlo být pochyb, že to jsou mapy jihotočnových moří a že knihy vypravují o cestách předchůdců Jany v tajemných krajích Antarktidy.
Na stole také ležela jedna kniha čtená stokrát zas a znova. Většina stránek měla zohýbané rohy a po stranách bylo plno poznámek tužkou…
A na obálce zářil nápis, jako kdyby byl napsán ohnivým písmem: Dobrodružství Arthura Gordona Pyma.

KAPITOLA VII
K Falklandským ostrovům

Večer 8. září jsem se rozloučil s guvernérem Glassem, bývalým poddůstojníkem britského dělostřelectva. Druhý den před svítáním Halbrane vyplula…
Nemusím ani říkat, že kapitán Guy mi dovolil, abych zůstal na jeho lodi jako cestující až na Falklandské ostrovy. Byla to cesta dlouhá 3 700 kilometrů, což by znamenalo asi čtrnáct dní plavby, poplujeme-li za tak příznivých podmínek jako z ostrovů Kerguelenových na ostrov Tristan da Cunha.
Kapitán snad ani nebyl překvapený mou žádostí, patrně ji čekal. S přídí namířenou k jihozápadu pluli jsme pod plnými plachtami, což nám umožňoval ostrý východní vítr. Ale teprve na sklonku dne jsme ztratili z dohledu Vyhaslou sopku ostrova Tristan da Cunha, vysokou 2300 m, jejíž sněžný vrchol zahalily již večerní stíny.
Celý týden jsme se plavili za neobyčejně příznivých povětrnostních podmínek, počasí bylo stálé a měsíc září se ještě nechýlil ke konci, když jsme na obzoru spatřili první horské výšiny Falkland. Při plavbě jsme se dostali poněkud více k jihu a goeleta musela sestoupit z osmatřicáté rovnoběžky na pětapadesátý stupeň jižní šířky.
Protože kapitán Len Guy se chce vydat do tajemných končin Antarktidy, je nutné, ba jak soudím i nezbytné připomenout si zběžně dřívější pokusy proniknout k jižnímu pólu, či spíše k rozlehlé pevnině, jejímž středem snad pól je. Mohu snadno vypočítat všechny výpravy, protože kapitán Guy mi půjčil knihy, které tyto cesty popisují, a to do nejmenších podrobností.
Mám také celé dílo Edgara Poea, jeho dobrodružství, a čtu je pod dojmem neobyčejných událostí s vášnivým zájmem.
Zdá se, že oblast, kterou můžeme zeměpisně nazvat všeobecným jménem Antarktida, je ohraničena šedesátou jižní rovnoběžkou.
V roce 1772 se setkala loď Résolution pod velením kapitána Cooka a Adventure pod velením kapitána Furneauxe s ledovými krami, které se táhly od severozápadu k jihovýchodu na osmapadesátém stupni. Obě lodi, ohrožovány vážným nebezpečím, proklouzávaly mezi bludištěm ohromných ledových hor a v polovině prosince dosáhly čtyřiašedesáté rovnoběžky. Překročily polární kruh v lednu a byly zadrženy masami ledu silného tři až šest metrů na 65° 15' jižní šířky, což je hranice antarktické oblasti.
V listopadu následujícího roku kapitán Cook svůj pokus opakoval. Tentokrát využil silného proudu, statečně přemáhaje mlhy, sněhové bouře i silnou zimu a pronikl asi o půl stupně nad sedmdesátou rovnoběžku. Tam mu cestu definitivně zatarasily ledovce silné osmdesát až sto metrů, mezi 71° 10' jižní šířky a 10° 54' západní délky.
Statečný anglický kapitán dál do antarktických moří už nepronikl.
V roce 1818 William Smith a poté Barnesfield objevili Jižní Shetlandy a Botwell, v roce 1820 Jižní Orkneje.
V roce 1819 lodi ruského námořnictva Vostok a Mirnyj pod velením kapitána Bellingshausena nalezly ostrovy Jižní Georgie, objevily souostroví Sandwichovo a pronikly 11 000 kilometrů jižním směrem až k sedmdesáté rovnoběžce. Při druhém pokusu dopluli tito mořeplavci na 160° východní délky, ale nepodařilo se jim postoupit dál k pólu.
Není-li jeho zpráva přehnaná, kapitán James Weddell z anglického námořnictva se dostal roku 1822 na 74° 15' jižní šířky na volné moře bez ledovců, což by ovšem popíralo existenci polární pevniny. Musím ostatně poznamenat, že stejnou cestu vykonala o šest let později goeleta Jana s Arthurem Pymem.
Roku 1823 podnikl Američan Benjamin Morrell na goeletě Washi první výpravu a doplul na 69° 15' a pak na 70° 14' jižní šířky po volném moři při teplotě vzduchu 8°C nad nulou a teplotě vody 6°C nad nulou. Tato pozorování se naprosto shodovala s pozorováním posádky Jany v oblasti ostrova Tsalalu. Kapitán Morrell prohlásil, že kdyby byl neměl nedostatek potravin, byl by dosáhl ne-li jižního pólu, tedy přinejmenším pětaosmdesáté rovnoběžky. Roku 1829 a 1830 se dostal při druhé výpravě s lodí Antarktik po 11° západní délky až na 70° 30' jižní šířky a objevil jižní Grónsko.
Právě v době, kdy Arthur Pym a William Guy pronikli dál než jejich předchůdci, anglická admiralita pověřila Fostera a Kendalla; aby zjistili , měřením na různých místech rozsah pevniny u pólu. Badatelé se však nedostali dál než k 64° 45' jižní šířky.
V roce 1830 byl pověřen John Biscoe, velitel lodi Tuba a Lively, aby při lovu na velryby a tuleně prozkoumal jižní polární oblasti. V lednu 1831 překročil šedesátou rovnoběžku, dosáhl 68° 51' jižní šířky na 10° východní délky, zastavil se před neproniknutelnými ledovci a pak objevil na 65° 57' jižní šířky a na 45° východní délky rozlehlou pevninu, kde však nemohl přistát. Nazval ji Enderbyovou zemí. V roce 1832 se mu při druhé výpravě podařilo překročit šedesátý stupeň o víc než sedmadvacet minut. Ale přece jen našel a pojmenoval ostrov Adelaidin, ležící před vysokým a do dálky se táhnoucím pobřežím, které bylo nazváno zemí Grahamovou. Podle jeho výzkumné výpravy dospěla Královská zeměpisná společnost v Londýně k názoru, že mezi sedmačtyřicátým a devětašedesátým stupněm východní délky se rozkládá na šestašedesátém a sedmašedesátém stupni jižní šířky pevnina. Nicméně Arthur Pym oprávněně tvrdil, že takový předpoklad není rozumný, když Weddell proplul na své lodi místy, kde měla být ona domnělá pevnina, a když i Jana proplula tím směrem nad čtyřiasedmdesátou rovnoběžkou.

V roce 1835 vyjel z ostrovů Kerguelenových anglický poručík Kemp. Když na 70° východní délky zjistil zdánlivou pevninu, dospěl k šestašedesátému stupni a rozpoznal pobřeží, které patrně souviselo se zemí Enderbyovou. Dále k jihu se pak už s lodí nedostal. Konečně začátkem roku 1839 poplul kapitán Balleoy se svou lodí Elizabeth Scott až za 67° 70' jižní šířky, a to na 174° 25' východní délky. Tady objevil růženec ostrovů, které byly po něm pojmenovány. Potom v březnu objevil na 65° 10' šířky a 11° 10' východní délky zemi, která byla pojmenována země Sabriina. Tento mořeplavec, prostý lovec velryb, jak jsem se později dověděl, podal přesné zprávy, podle kterých bylo možno soudit, že alespoň v této části jižního oceánu by mohla existovat polární pevnina.
Jak jsem už poznamenal, na Halbrane uvažovali o pokusu, který měl loď zavést dál, než se kdy dostali mořeplavci v letech 1772 až 1839, dokonce dál než poručík námořnictva Spojených států Charles Wilkes, velitel eskadry čtyř lodí, Vincennes, Peacock, Porpoise, Flying-Fish, který zkusil prorazit si cestu k pólu podél 102° východní délky. Zkrátka v této době zbývalo ještě prozkoumat téměř 8 310 000 čtverečních kilometrů antarktické oblasti.
Nejodvážnější ze všech průzkumníků, či spíše ti nejúspěšnější, se nedostali dál než Kemp na šestašedesátou rovnoběžku, Balleny na sedmašedesátou, Biscoe na osmašedesátou, Bellingshausen a Morrell na sedmdesátou, Cook na dvaasedmdesátou, Weddell na čtyřiasedmdesátou. A nyní Halbrane měla plout až na třiaosmdesátou rovnoběžku, takřka o tisíc kilometrů dál na pomoc námořníkům z Jany, kteří snad ještě žili:
Musím doznat, že od chvíle, kdy jsme se setkali s ledovou krou a s mrtvým Pattersonem, jsem byl stále rozrušený, třebaže jsem v jádru člověk praktický a nemám velkou obrazotvornost. Pronásledovaly mě představy Arthura Pyma a jeho druhů, kteří zůstali, opuštěni uprostřed antarktických pustin. Začínal jsem v duchu toužit po tom, abych se mohl účastnit výpravy navrhované kapitánem Guyem. Ustavičně jsem o tom přemýšlel. Ostatně nic mě nevolalo zpátky do Ameriky. Nezáleželo mi na tom, budu-li pryč půl roku anebo celý rok. Jistě, nejdřív bych musel mít souhlas velitele Halbrane. Ale proč by nedovolil, abych zůstal na lodi dál jako cestující?
Usoudil jsem však, že se s konečnou platností rozhodnu, teprve až se mi naskytne příležitost pohovořit si s kapitánem Lenem Guyem.
Ostatně se svým rozhodnutím jsem nemusel nijak spěchat. Vítr začal vát od jihu. Nemohli jsme počítat, že poplujeme dál stejnou rychlostí, totiž rychlostí 180 kilometrů za čtyřiadvacet hodin. Proto bude naše plavba nejméně dvakrát tak dlouhá.
Od 22. září do 3. října jsme urazili jen malý kus cesty. Proudy strhávaly loď tak mocně k americkému břehu, že bez spodního proudu, který jí pomáhal držet se proti větru, bychom se byli patrně seznámili s patagonským pobřežím. Za celou dobu špatného počasí jsem marně hledal příležitost, abych si mohl pohovořit s kapitánem mezi čtyřma očima. Jako obyčejně přenechával řízení lodi svému prvnímu důstojníkovi. Na palubě se objevoval, jen když za slunných chvil určoval postavení lodi. Dodávám ještě, že Jemu Westovi obdivuhodně pomáhala celá posádka s palubním mistrem v čele, těžko by se našel tucet tak obratných, smělých a rozhodných mužů, jako byli oni.
Ráno 4. října se stav oblohy i moře podstatně změnil. Vítr ulehl, vlnobití se uklidňovalo a příštího dne vítr projevoval sklon k severozápadu, Nemohli jsme si přát lepší změnu. Dolní plachty byly povoleny a horní plachty, plachta vrcholová, brámová i stěhovky, rozvinuty, třebaže vítr sílil.
Vydrží-li, pak za deset dní stráže na stěžni oznámí vrcholky Falklandských ostrovů.
Od 5. do 10. října vanul vítr tak vytrvale a pravidelně jako pasát. Škoty se nemusely ani utahovat, ani povolovat. Třebaže se síla větru postupně zmenšovala, jeho směr byl stále příznivý.
Příležitost vyzpovídat kapitána, na kterou jsem čekal, se mi naskytla 11. října odpoledne. Přičinil se o to sám. Seděl jsem v závětří vzadu na lodi, když kapitán vyšel ze své kabiny, podíval se dozadu, sedl si vedle mne a řekl:
„Od našeho odjezdu z ostrova Tristan da Cunha jsem ještě neměl to potěšení pohovořit si s vámi, pane Jeorlinku!“
„Velmi jsem toho litoval, kapitáne,“ odpověděl jsem.
„Prosím, omluvte mě!“ pokračoval.
„Mám tolik starostí…, zorganizovat výpravu…, na nic nezapomenout… Nesmíte mi to mít za zlé!“
„Věřte mi, že vám to nijak nevyčítám…“
„To bychom tedy měli vyjasněno, pane Jeorlinku! A dnes, když vás už znám a mohu vás plně ocenit, gratuluji si, že jedete na mé lodi jako pasažér až na Falklandy!“
„Jsem vám velmi vděčný za vše, co jste pro mne udělal; kapitáne, a to mi dodává odvahy, abych…“ Zdálo se mi, že to je vhodný okamžik, abych mu řekl o svém rozhodnutí, ale kapitán Guy mě přerušil.
„Nuže, pane Jeorlinku,“ zeptal se mě, „jste nyní přesvědčen o tom, že k výpravě Jany skutečně došlo, nebo považujete knihu Edgara Poea stále jen za pouhý výplod obrazotvornosti?“
„Nikoliv, kapitáne.“
„Nepochybujete tedy už, že Arthur Pym a Dirk Peters skutečně žili, právě tak jako William Guy, můj bratr a pět námořníků, kteří zůstali naživu…“
„To bych musel být největší nedůvěřivec na světě! Nyní mám jediné přání: aby vám byl osud příznivý a dopřál vám zachránit trosečníky z Jany!“
„Vynasnažím se ze všech sil, pane Jeorlinku, a pevně doufám, že se mi to podaří!“
„Doufám také, kapitáne, ba jsem si tím jist…, a kdybyste dovolil…“
„Neměl jste možnost hovořit o tom všem s nějakým Glassem, bývalým anglickým poddůstojníkem, který si myslí, že je guvernérem na ostrově Tristan da Cunha?“ vyptával se mě kapitán, aniž mě nechal domluvit.
„Zajisté,“ přikývl jsem, „a to, co mi ten muž řekl, rozptýlilo mé pochybnosti a změnilo je v jistotu…“
„On vám to potvrdil..?“
„Ano. Zcela jasně si vzpomíná na Janu, která tady kotvila před jedenácti lety…“
„Na Janu a na mého bratra?“

„Řekl mi, že znal kapitána Williama Guye osobně…“
„Prodával Janě zboží?“
„Ano…, jako teď goeletě Halbrane!“
„Jana kotvila v této zátoce?“
„Přesně na stejném místě, kde kotvila vaše loď, kapitáne!“
„A Arthur Pym a Dirk Peters?“
„Často prý s nimi mluvíval.“
„Ptal se, co se s nimi stalo?“
„Jistě, a já mu řekl, že Arthur Pym zemřel… Říká o něm, že to byl odvážlivec…, smělý dobrodruh, který byl s to provést nejbláznivější kousky…“
„Řekněte spíš blázen, a to nebezpečný blázen, pane Jeorlinku! Copak nezavlekl mého nešťastného bratra na tu neblahou výpravu?“
„Podle jeho vypravování to tak skutečně vypadá!“
„Na to se nesmí nikdy zapomenout!“ zvolal živě kapitán.
„Ten Glass,“ pokračoval jsem dál, „znal také druhého důstojníka z Jany, Pattersona…“
„Byl to výborný námořník, pane Jeorlinku, měl vřelé srdce a nesmírnou odvahu, Patterson měl kolem sebe jen samé přátele. Byl duší i tělem oddaný mému bratrovi…“
„Tak jako Jem West vám, kapitáne!“
„Ach! Proč jsme našli na ledové kře už jen mrtvolu nešťastného Pattersona… Byl mrtvý jistě mnoho týdnů…“
„Kdyby byl zůstal naživu, byl by vám jistě velmi užitečný při vašem dalším pátrání,“ poznamenal jsem.
„Ano, pane Jeorlinku,“ souhlasil kapitán Guy.
„Neví snad Glass, kde by mohli být trosečníci z Jany?“
„Pověděl jsem mu o tom i o všem, co hodláte podniknout na jejich záchranu.“
„Chtěl jsem se vás ještě na něco zeptat, pane Jeorlinku. Myslíte, že v deníku Arthura Pyma, který Edgar Poe uveřejnil, je všechno popsáno přesně?“
„Myslím, že na mnoho věcí se musíme dívat zdrženlivě,“ odpověděl jsem, „už pro zvláštní povahu hrdiny těchto dobrodružství, a zvlášť pro neobyčejně podivné úkazy v končinách ostrova Tsalalu, o nichž se zmiňuje.
Vidíte, právě pokud jde o Williama Guye a jeho druhy. Arthur Pym se rozhodně mýlil, když tvrdil, že zahynuli při sesutí svahů v údolí Klock Klocku.“
„Ale on to netvrdil, pane Jeorlinku,“ odpověděl kapitán Len Guy.
„Jenom říká, že jakmile se on a Dirk Peters dostali až k rozsedlině, odkud mohli přehlédnout celou okolní krajinu, objevili i záhadnou příčinu uměle vyvolaného zemětřesení. Proto když se svahy sesuly do rokliny, Arthur Pym nemohl pochybovat o osudu mého bratra a jeho osmadvaceti námořníků.
To byl důvod k předpokladu, že on a Dirk Peters jsou jediní běloši, kteří zůstali na ostrově Tsalalu. On říká jen toto, a nic jiného! Byla to jen domněnka, a to velmi pravděpodobná, jak musíte sám uznat…, prostá domněnka…“
„To uznávám, kapitáne…“
„Ale nyní máme, díky Pattersonově poznámce v deníku, jistotu, že můj bratr a pět jeho druhů se zachránilo při sesuvu půdy, nastraženém domorodci…“
„Je to zřejmý důkaz, kapitáne. Co se stalo s ostatními, kteří přežili zkázu Jany, jestli jsou ještě vězni nebo jsou už na svobodě, o tom nám Pattersonovy poznámky nic neříkají, právě tak jako nevíme, za jakých okolností se on odpojil od svých druhů a byl zavlečen tak daleko…“
„To vše se dozvíme, pane Jeorlinku. Ano, dozvíme se to… Nejdůležitější je toto: víme jistě, že můj bratr a pět jeho námořníků žilo před čtyřmi měsíci v některé části ostrova Tsalalu. Nyní nám nejde o román podepsaný Edgarem Poem, ale o pravdivou Pattersonovu poznámku…“
„Kapitáne,“ řekl jsem mu konečně, „chtěl byste, abych se připojil k záchranné výpravě Halbrane při plavbě do antarktických moří?“ Kapitán Guy se na mne podíval pohledem tak pronikavým jako ostří meče. Jinak nebyl nijak zvlášť překvapený mou nabídkou, snad ji i očekával. Řekl mi jen: „Budu velmi rád!“

KAPITOLA VIII
Halbrane se vystrojuje

Nakreslete si pravoúhlý obdélník dlouhý 120 kilometrů od východu k západu a široký 74 kilometrů od severu k jihu, uzavřete v něm dva velké ostrovy a asi sto ostrůvků mezi 60° 36' západní délky a 51° 45' jižní šířky a dostanete skupinu ostrovů zeměpisně nazvaných ostrovy Falklandské nebo Malvíny. Jsou vzdáleny pět set padesát kilometrů od průlivu Magalhaesova a tvoří jakousi přední výspu Atlantského a Tichého oceánu.
V roce 1522 objevil souostroví John Davis, v roce 1593 je navštívil pirát Hawkins a v roce 1689 je pojmenoval Strong. Všichni tři byli Angličané. Asi o sto let později se pokusili Francouzi, vyhnaní ze svých držav v Kanadě, založit na tomto souostroví kolonii, zásobovací stanici pro lodi z Tichého oceánu. Protože to byli většinou námořní lupiči ze Saint Malo, nazvali souostroví jménem Malvíny, jehož se užívalo vedle názvu ostrovy Falklandské. Zakladatelem kolonie se stal v roce 1763 jejich krajan Bougainville.
Vzrůstající blahobyt na ostrovech přiměl Velkou Británii, že si na ně začala dělat nároky. Admiralita tam vyslala lodi Tamar a Dauphin pod velením kapitána Byrona. V roce 1766, na konci výpravy do průlivu Magalhaesova, zamířili Angličané k Falklandům, ale spokojili se tím, že na západě prozkoumali ostrov Port Egmont a pokračovali dál v cestě do jižních moří.

Ale francouzská kolonizace neměla úspěch. A mimoto uplatňovali své nároky Španělé, a to na základě starého papežského rozhodnutí. Vláda Ludvíka XV. se tehdy rozhodla uznat tyto nároky za peněžité odškodnění v roce 1767 připlul Bougainville, aby odevzdal ostrovy Falklandské zástupci španělského krále. Všechny tyto záměny a postupy „z ruky do ruky“ vedly k nevyhnutelným důsledkům pro další kolonizaci: Španělé byli vyhnáni Angličany. A tak od roku 1833 jsou tito nenasytní uchvatitelé pány na Falklandech.
Bylo tomu tedy už šest let, co skupina ostrovů patřila k britské državě v jižním Atlantiku, když naše goeleta přistála 16. října v Port Egmontu.
Dva velké ostrovy jsou nazvány podle své polohy - jeden se jmenuje Východní Falkland a druhý Západní Falkland. Port Egmont leží na severní straně druhého ostrova.
Jakmile Halbrane zakotvila v tomto přístavu, kapitán Guy dal celé posádce volno na dvanáct hodin. Hned druhý den se začne pracovat; pečlivě a do nejmenších podrobností se prohlédne lodní trup i výstroj pro dlouhou cestu v antarktických mořích.
Kapitán se dal také okamžitě odvézt na ostrov, kde se chtěl poradit s guvernérem, jak by mohl rychle obnovit zásoby potravin. Rozhodl se, že nebude hledět na peníze, protože skrblením na nesprávném místě by mohl ohrozit úspěch tak obtížné výpravy. Neopomenul jsem mu oznámit, že jsem hotov vypomoci mu vlastními prostředky. Vždyť jsem počítal, že se částečně zúčastním vydání potřebného na tuto cestu.
A skutečně, byl jsem nyní omámen vším tím neobyčejným a nepředvídaným, tou podivnou souvislostí všech faktů. Připadalo mi, jako kdybych byl sám hrdinou. Hleďme, kam mě přivedla četba fantastických děl Edgara Poea! A pak, šlo o to, pomoci nešťastným trosečníkům. Byl bych nadšen, kdybych mohl sám přispět k jejich záchraně.
Jestliže ten den kapitán Guy odplul z lodi na břeh, Jem West podle svého zvyku goeletu neopustil. Zatímco posádka odpočívala, první důstojník si nedopřál klidu, ale sestoupil do podpalubí a pracoval tam až do večera.
Já jsem chtěl odplout na ostrov až druhý den. Až loď zakotví v přístavu, budu mít dost času prozkoumat okolí Port Egmontu a věnovat se mineralogickým a geologickým studiím.
Povídavý Hurliguerly měl tehdy znamenitou příležitost navázat se mnou rozhovor a dobře jí využil.
„Upřímně a z plna srdce vám gratuluji, pane Jeorlinku!“ oslovil mě.
„A k čemupak?“
„K tomu co jsem se dověděl, totiž že s námi poplujete až do nejzazších končin antarktických moří.“
„Tak daleko snad ne, chceme se přece dostat jen k čtyřiaosmdesáté rovnoběžce.“
„Kdoví,“ řekl palubní mistr, „Halbrane rozhodně urazí víc stupňů zeměpisné šířky, než má lan a ráhnoví.“
„Však to brzy uvidíme!“
„A neleká vás to, pane Jeorlinku?“
„Ani v nejmenším!“
„A nás také ne, to mi věřte,“ prohlásil Hurliguerly.
„To tak! Však uvidíte, náš kapitán není žádný povídálek, to je chlapík. Člověk mu musí rozumět. Vás vzal s sebou na loď až na ostrov Tristan da Cunha, třebaže s tím nejdříve nesouhlasil, a teď vás vezme až k pólu.“
„Ale o pólu není ani řeči, mistře!“
„Nu, však ho jednou přece jen objevíme…“
„Ale ještě k tomu nedošlo. Ostatně to ani není příliš zajímavé a já nejsem tak ctižádostivý, abych ho chtěl objevit. Především poplujeme k ostrovu Tsalalu…“
„Tak, na ostrov Tsalal…, platí!“ souhlasil Hurliguerly.
„Však musíte uznat, že náš kapitán je přece jen velmi ochotný člověk, zvlášť k vám.“
„Jsem mu za to vděčný, mistře, a vám také,“ dodal jsem rychle, „když jste i vy užil svého vlivu, abych mohl jet s vámi…“
„A ještě pojedete dál…“
„Doufám, že ano, mistře!“ Je možné, že Hurliguerly vycítil z mé odpovědi nádech ironie. Ale nijak to nedal najevo. Byl patrně rozhodnutý, že mě bude dál brát pod svou ochranu. Ostatně rozhovor s ním mě mohl jen poučit, protože palubní mistr znal Falklandy právě tak dobře jako jiné ostrovy v jižním Atlantiku, když na ně už tolik roků zajížděl.
Proto když jsem druhý den připlul k ostrovu, byl jsem dokonale poučený a se vším obeznámený. Silný koberec mořských travin jako kdyby byl u břehu jen proto, aby člun měkce přirazil k pevnině. Halbrane zakotvila v přístavu Port Egmontu při severním pobřeží Západního Falklandu, nebo prostě Falklandu.
Kdybych se byl celé dva měsíce plavil na moři se zavázanýma očima a neměl potuchy, jakým směrem goeleta pluje, a kdyby se mě nyní v prvních hodinách mého pobytu na pevnině byli zeptali: „Jste na Falklangech, nebo v Norsku?“ byl bych patrně odpověděl velmi rozpačitě. Před pobřežím rozeklaným hlubokými zálivy, před příkře strmými horami, před sráznými břehy a šedivými skalisky byla taková pochybnost zcela na místě. I přímořské počasí měly obě končiny společné. Několik procházek by mi ovšem stačilo, abych poznal, že od krajů severní Evropy mě odděluje rovník.
Když jsem v prvních dnech svého pobytu prozkoumával okolí Port Egmontu, co jsem viděl? Nic než nedužívé rostlinstvo, nikde žádné stromy.
Místo nádherných jedlových lesů v norských horách objevovaly se zde jen řídce křoviny, jakýsi druh kosatců s úzkými stvoly, vysokými půldruhého až dva metry. Na povrchu rašelinové půdy, která se houpá pod nohama, se táhly husté koberce pestrých mechů, rašeliníků a lišejníků.
Na hladině hlubokých vod Falklandského průlivu, který odděluje oba hlavní ostrovy, se vyskytují zvláštní řasy, které udržují na povrchu růženec měchýřků naplněných vzduchem. Je to typická zvláštnost falklandské flóry.
Zátoky těchto ostrovů, kde se kytovci vyskytují čím dál méně, jsou navštěvovány i jinými ohromnými mořskými savci. Žijí tu mroži s dlouhou srstí, kteří bývají až sedm metrů dlouzí a mívají až šest metrů v objemu, dále hejna mrožů,

takzvaní mořští psi neboli tuleni hřivnatí a rypouši sloní.
Nikdo si nedovede představit, jak tito obojživelníci dovedou řvát, zvlášť samice a mláďata. Každý by řekl, že na mořském břehu bučí stádo volů.
Jednoho dne, když se v okolí ozývalo takové hýkání, že jsme div neohluchli, zeptal jsem se starého námořníka z Port Egmontu:
„Vy tady máte nějaké osly?“
„Milý pane, to, co slyšíte, to nejsou oslové, ale tučňáci.“ Ve dnech 17., 18. a 19. října přezkoušel Jem West velmi pečlivě celou kostru lodi. Zjistilo se, že nijak neutrpěla. Kýl byl dost silný, aby mohl drtit tenký led na okrajích ledového pole. Zadní klounovec opravili, zpevnili, aby se kormidlo lehce otáčelo a nebylo vyraženo nějakým nárazem. Goeletu střídavě obrátili na levý i na pravý bok a všechny spáry pečlivě ucpali koudelí a zalili smůlou. Jako většina lodí určených pro plavbu v ledových mořích nebyla Halbrane opatřena měděnými pláty, bylo to tak výhodnější, protože při tření o hrany ledu se měděné obložení snadno poškozuje. Vyměnili také velký počet dřevěných klínů, které vázaly plaňky lodi k jejímu žebroví.
Odpoledne 20. října jsem se vydal na delší procházku na západní stranu zátoky. Ostrov Západní Falkland je mnohem větší než Východní a na nejjižnějším cípu má další přístav.
Nemohl jsem ani přibližně odhadnout počet obyvatel ostrovů. Snad jich bylo dvě stě nebo tři sta, většina Angličanů, pak několik Indů, Portugalců, Španělů, Gauchů z argentinských pamp a obyvatel Ohňové země. Zato se na ostrově hemžilo mnoho ovcí, jejichž počet šel do tisíců. Na ostrovech se pěstují také býci, kteří jsou mnohem větší než jinde, zatímco ostatní čtvernožci, koně, prasata a králíci tady žijí většinou divoce. Jediným dravcem na Falklandských ostrovech je zvláštní druh lišky.
Ne bez důvodu se říká této skupině ostrovů „dobytčí farma“. Ani Austrálie nemůže nabídnout hovězímu dobytku a skotu lepší potravu.
Falklandy proto vyhledává každá loď, která se chce zásobit potravinami.
Když skončily práce na trupu lodi, první důstojník podrobil přísné prohlídce stěžně a lanoví. Pomáhal mu při tom mistr plachtař Martin Holt. „Pane Jeorlinku,“ řekl mi 21. října kapitán, „vidíte, že nezanedbáváme pranic, jen abychom zajistili výpravě úspěch. Všechno, co se dá předvídat, předvídáme.“
„Opakuji vám znovu, kapitáne, že vaše goeleta i posádka si zaslouží plnou důvěru!“
„Máte pravdu, pane Jeorlinku, budeme dobře vybaveni, abychom mohli proplout mezi ledovci. Lehce řiditelná loď, jako je Halbrane, může využít větru vanoucího v rozsahu celých tří pětin kompasové růžice…“
„Souhlasím s vámi, kapitáne, z námořnického hlediska by se nikdy nenašla lepší loď. Ovšem kdyby výprava trvala delší čas, možná že potraviny…“
„Budeme jich mít na dva roky, pane Jeorlinku. Port Egmont nás zásobil vším, co jsme potřebovali.“
„Dovolíte mi ještě jednu otázku?“
„Jakou?“
„Nebudete na palubě Halbrane potřebovat větší posádku? Její mužstvo snad stačí k řízení lodi, ale co když v těch končinách bude třeba útočit nebo bránit se proti přepadení? Nezapomínejte, že podle vypravování Arthura Pyma bylo na ostrově Tsalalu několik tisíc domorodců. A je-li váš bratr i jeho druhové v zajetí…“
„Doufám, pane Jeorlinku, že naše Halbrane bude lépe chráněna děly, než byla Jana. Vím, že nynější stav posádky by nestačil pro podobnou výpravu. Proto přijmu několik námořníků…“
„Bude to obtížné?“
„Ano i ne, guvernér mi slíbil svou podporu.“ „Domnívám se, kapitáne, že nové námořníky budete muset získat zvýšeným platem…“
„Dvojnásobným platem, pane Jeorlinku. A dostanou ho všichni členové posádky!“
„Víte dobře, kapitáne, že jsem vám k službám, a přál bych si uhradit část obnosu, který bude třeba pro tuto výpravu. Prosím, považujte mě za svého společníka…“
„Jsem vám velmi zavázán, pane Jeorlinku! Nejdůležitější je, abychom co nejdřív doplnili posádku. Za týden se musíme vydat na cestu.“ Zpráva, že se goeleta vydá do antarktických moří, vyvolala na Falklandech senzaci.
V té době tam bylo mnoho nezaměstnaných námořníků, kteří čekali na příjezd nějaké velrybářské lodi, na kterou by se dali najmout za dobrý plat.
Kdyby šlo jen o obyčejnou rybářskou výpravu k polárnímu kruhu, kapitán Guy by si mohl vybírat. Ale pustit se napříč ledovým polem, plout dál, než kam kdy doplul kterýkoliv plavec, třeba s cílem pomoci trosečníkům, před takovým záměrem většina lidí zaváhala. Na to byli třeba staří námořníci, takoví, jací tvořili posádku na Halbrane, ti nedbali nebezpečí, které je mohlo potkat na podobné výpravě, a byli ochotni následovat svého kapitána tak daleko, jak se mu zlíbí.
Ve skutečnosti nešlo o nic míň než ztrojnásobit mužstvo. Počítáme-li kapitána, prvního důstojníka, palubního mistra, kuchaře a mne, bylo na palubě třináct lidí. Takových dvaatřicet nebo čtyřiatřicet námořníků by nebylo příliš mnoho. Nezapomeňme, že na Janě jich měli osmatřicet. A přibrat dvojnásobný počet námořníků, než jich bylo na palubě, to nezbytně vyvolávalo jisté obavy. Byli ti námořníci, kteří čekali na Falklandech na velrybářské lodě, dostatečně spolehliví? Nicméně kapitán Guy doufal, že bude mít šťastnou ruku, když mu poradí úřední kruhy.
Guvernér se o tuto věc velmi zajímal a věnoval jí všechnu možnou péči.
Mimoto díky dvojnásobné mzdě se nabídky jen hrnuly.
A tak večer před odjezdem, určeným na 27. října, byla posádka úplná.
Zbytečně bychom se seznamovali s jmény i s osobními vlastnostmi mužů, kteří přišli na loď. Uvidíme je a posoudíme při práci. Někteří byli dobří, jiní možná méně.

Omezím se jen na poznámku, že mezi novými námořníky bylo osm Angličanů, z nichž jeden se jmenoval Hearne a pocházel z Glasgowa. Pět mužů byli Američané ze Spojených států a osm dalších námořníků národnosti nejisté; někteří z nich byli Holanďané, ostatní napůl Španělé a napůl z Ohňové země. Nejmladšímu bylo devatenáct a nejstaršímu čtyřiačtyřicet let. Většinou nebyli nováčci v námořnickém řemesle, plavili se už na moři na obchodních nebo velrybářských lodích. Ostatní byli přibráni jen proto, aby posílili počet obránců goelety.
Celkem bylo tedy přijato pro výpravu, jejíž trvání se nedalo předem odhadnout, devatenáct nováčků, ale neměli plout dál než na ostrov Tsalal.
Nepočítám-li sebe, posádka na Halbrane měla s kapitánem a s prvním důstojníkem celkem jedenatřicet mužů - vlastně dvaatřicet, protože jsme přibrali ještě jednoho, na kterého musím zvlášť upozornit.
Večer před odjezdem oslovil kapitána u přístavu nějaký člověk. Podle obleku, chůze i řeči to byl jistě námořník. Řekl kapitánovi drsným, sotva srozumitelným hlasem:
„Kapitáne…, chtěl bych vám něco navrhnout…“
„Ano?“
„Máte ještě jedno místo na lodi?“
„Pro námořníka?“
„Pro námořníka.“
„Ano i ne,“ odpověděl kapitán Guy.
„Znamená to tedy ano?“ zeptal se muž.
„Znamenalo by to ano, kdyby se mi ten člověk hodil!“
„Chcete mě najmout?“
„Jsi námořník?“
„Plavil jsem se na moři pětadvacet let.“
„Kde?“
„V jižních mořích.“
„Daleko?“
„Ano…, rozumějte…, velmi daleko.“
„Stáří?“
„Čtyřiačtyřicet let.“
„Jsi z Port Egmontu?“
„O vánocích to budou tři roky, co jsem tady.“
„Chtěl jsi na nějakou velrybářskou loď?“
„Ne.“
„Tak co jsi tu dělal?“
„Nic…, nepomýšlel jsem už na moře.“
„A proč bych tě tedy bral s sebou?“
„Taková myšlenka… Zpráva o výpravě vaší goelety se rozšířila na ostrovech… Já bych si přál…, ano…, moc bych si přál jet s vámi…, kdybyste mi to dovolil…
„Znají tě v Port Egmontu?“
„Znají a nikdy mi neměli co vyčítat.“
„Dobře,“ odpověděl kapitán, „zeptám se na tebe.“
„Jen se zeptejte, kapitáne, a řeknete-li ano, můj pytel bude už večer na palubě.“
„Jmenuješ se?“
„Hunt.“
„A jsi…?“
„Američan.“ Hunt byl člověk menší postavy, s temně opálenou pletí cihlové barvy, která přecházela až do žluta jako pleť Indiánů. Tělo měl mohutné, hlavu ohromnou a nohy křivé. Ruce a nohy měl neobyčejně silné, zvlášť paže s ohromnými dlaněmi jako lopatami. Vlasy mu prokvétaly a připomínaly kožešinu.
Několik věcí dodávalo obličeji tohoto člověka zvláštní ráz: ostrý pohled malých oček, velká ústa takřka bez rtů, táhnoucí se od ucha k uchu, a dlouhé, bezvadně bílé zuby, které patrně nikdy nepoznaly kurděje, nemoc tak obvyklou u námořníků plavících se ve vysokých šířkách.
Hunt byl na Falklandech už tři roky. Žil sám ze své penze vysloužilého námořníka. Jakým způsobem ji dostal, to se nevědělo. Nebyl u nikoho zaměstnaný. Chytal ryby, a to mu stačilo, ať už se svým úlovkem živil anebo jej prodával.
Kapitán přinesl o Huntovi jen sporé zprávy. Vědělo se jenom, jak se choval po ta tři léta, co pobýval v Port Egmontu. Nikdy se nepral, nepil, žádný ho nepřistihl při tom, že by někdy přebral, a v mnohých případech dokázal, že má obrovskou sílu. O jeho minulém životě se mnoho nevědělo, ale rozhodně byl asi námořníkem. Hunt o tom pověděl kapitánu Lenu Guyovi víc, než kdy svěřil nějakému člověku. Jinak tvrdošíjně mlčel, nezmínil se o své rodině ani o místu, kde se narodil. Ostatně na tom příliš nezáleželo, jen když to byl námořník, který řádně vykonává své povinnosti.
Podle všech zpráv, které jsme o něm dostali, nebylo důvodu, proč bychom Huntovu nabídku nepřijali. Po pravdě řečeno, bylo si co přát, aby se i ostatním nováčkům z Port Egmontu mohlo jen tak málo vyčítat. Hunt tedy dostal kladnou odpověď a hned toho večera přišel na loď.
Všechno bylo připraveno k odjezdu. Na Halbrane byly potraviny na dva roky: solené maso, různé druhy zeleniny, množství šťovíku, celeru a lžičníku, které jsou lékem proti kurdějím. V podpalubí stály sudy pálenky, piva, vína pro denní potřebu i velké množství mouky a sucharů.
Měli jsme také zásoby střeliva, prachu, kulí, kulek do pušek a křesacích kamenů. Kapitán Guy si dokonce opatřil

ochranné sítě z jedné lodi, která nedávno kotvila při pobřeží před zátokou.
Ráno dne 27. října skončily přípravy. Byla vytažena kotva a goeleta vyplula.
Výzkumná výprava začala. Kdo ovšem mohl říci, jestli ti hrdinní mužové budou mít úspěch, když se vydávají do strašných končin Antarktidy!

KAPITOLA IX
Na počátku výpravy

Dne 27. září roku 1830 vyjely lodi Tuba a Lively od Falklandských ostrovů pod velením kapitána Biscoea, obepluly oblast ostrovů Sandwichových a příštího ledna minuly jejich severní výběžek. Je pravda, že za půl roku poté loď Lively nešťastně ztroskotala u Falkland, a my jsme mohli jen doufat, že naši goeletu nečeká stejný osud.
Kapitán Guy se tedy vydal na cestu z téhož místa jako Biscoe, který doplul teprve za pět týdnů k souostroví Sandwichovu. Avšak anglickému plavci se hned od prvních dnů stavěly v cestu ledové kry nad polárním kruhem, a proto musel odbočit k jihovýchodu až na pětačtyřicátý stupeň východní délky. A právě při této příležitosti byla objevena Enderpyova země.
Kapitán ukázal Jemu Westovi a mně popis Biscoeovy cesty na své lodní mapě a dodal:
„Nepoplujeme po stopách Biscoea, ale po stopách Weddella, který se vypravil na cestu do jižních oblastí v roce 1822 s loďmi Beaufoy a s Janou…
S Janou, pane Jeorlinku! To jméno jako kdyby bylo předurčeno osudem.
Waddellova Jana byla však šťastnější než loď mého bratra a nebyla zničená nad ledovým polem!“
„Nuže vpřed, kapitáne,“ odpověděl jsem, „a nebudeme-li sledovat Biscoea, následujme Weddella. Tento prostý velrybář a odvážný námořník pronikl mnohem dál k pólu než jeho předchůdci a ukazuje nám směr, kterým se máme dát!“
„Tím směrem také poplujeme, pane Jeorlinku. Ostatně kdyby nás nic nezdrželo a kdyby Halbrane doplula k ledovému poli v polovině prosince, bylo by to příliš brzy. Weddell se dostal na dvaasedmdesátou rovnoběžku začátkem února a vypravuje, že nespatřili ani kousek ledu. Potom se 20. února zastavil na 74° 36', na nejjižnějším bodu, kam pronikl. Žádná jiná loď nepronikla tak daleko - jen Jana… a ta se nevrátila. Na té straně musí být v antarktické pevnině hluboký zářez mezi třicátým a čtyřicátým poledníkem, když po Weddellovi tudy mohl proniknout až na sedm stupňů k jižnímu pólu i William Guy.“ Jem West podle svého zvyku poslouchal a mlčel. Pohledem odměřoval prostor, který kapitán naznačoval mezi ručičkami kompasu.
„Řekněte mi, kapitáne,“ zeptal jsem se po chvíli, „chcete se snad řídit zápisy z Jany?“
„Tak přesně, jak budu moci.“
„Nuže, váš bratr William odplul na jih od ostrova Tristan da Cunha na ostrovy Aurory, které vůbec nenašel a právě tak jako ony ostrovy, které chtěl bývalý poddůstojník a samozvaný guvernér Glass pyšně pojmenovat po sobě. Váš bratr William chtěl tedy provést záměr, o němž mu Arthur Pym tak často vykládal, a proto 1. ledna překročil polární kruh mezi jedenačtyřicátým a dvaačtyřicátým stupněm délky…“
„Vím o tom,“ řekl kapitán Len Guy, „a Halbrane to udělá také, aby doplula k Bennettovu ostrovu a pak k ostrovu Tsalalu… Kéž jí osud dopřeje, aby pronikla až na volné moře jako Jana a Weddellovy lodi…“
„A jestli bude ještě zatarasené ledovci, až se goeleta octne na kraji ledového pole, můžeme počkat na širém moři.“
„S tím také počítám, pane Jeorlinku. Ledové pole je jako neproniknutelná zeď která se náhle zčistajasna otevře a zase zavře… Musíme tam být…, připraveni proniknout dál…, a nestarat se o návrat zpátky.“ Vrátit se zpátky, na to věru nikdo nemyslel! Jem West se omezil na tuto poznámku:
„Díky podrobnému popisu Arthura Pyma to dokážeme i bez jeho společníka Dirka Peterse.“
„Pokud nebude třeba rozšířit pátrání až za čtyřiaosmdesátý stupeň,“ poznamenal jsem.
„A proč by to bylo nutné, pane Jeorlinku, pokud trosečníci z Jany neopustili ostrov Tsalal? Není to dost jasné z Pattersonových záznamů?“ Jistě, Halbrane může proniknout až k cíli. Avšak musí zachovávat tři hlavní námořnická pravidla: bdělost, smělost a vytrvalost.
Vrhl jsem se do dobrodružství, které bude pravděpodobně mnohem nepředvídatelnější než všechny mé dřívější cesty. A kdo ví, jestli ta sfinga z antarktických krajů „nepromluví“ tentokrát poprvé srozumitelně?
V prvních dnech se noví členové posádky museli seznamovat se všemi povinnostmi služby a naši staří námořníci jim to značně usnadňovali. I když si kapitán nemohl příliš vybírat, zdálo se, že měl dost šťastnou ruku. Námořníci tak různých národností projevovali píli i dobrou vůli. Ostatně věděli, že první důstojník nezná žádné žerty. Hurliguerly jim jistě pověděl, že Jem West je s to ukáznit každého. Velitel mu v tomto ohledu nechával volnou ruku.
„Volnou ruku,“ dodal, „ale u něho to někdy znamená zaťatou pěst.“ Podle těchto informací sdělených nováčkům jsem poznával svého přítele, palubního mistra. Nováčci pochopili, že jim to vylíčil pravdivě, a tak nebylo třeba nikoho trestat. Co se týče Hunta, vykonával všechny povinnosti poslušně jako pravý námořník, ale držel se stranou.
Byla ještě zima. Muži si nechávali vlněné košile, spodky ze stejné látky, teplé blůzy, kalhoty ze silného sukna i kazajky s kapucemi z tlustého nepromokavého plátna, které je dobře chránily před deštěm, sněhem i před mořskými vlnami.
Kapitán se chtěl nejdříve seznámit s ostrovy Jižní Georgie asi 1480 km za Falklandami a pak doplout k Sandwichovu souostroví, odkud by zamířil k jihu. Goeleta se tak měla octnout na stejné zeměpisné délce, jaké dosáhla na své cestě Jana, a mohla by ji sledovat dál, až na místo, kde podle některých mořeplavců leží ostrovy Aurory, tj. na 53° 15' jižní šířky a 47° 33' západní délky.
My jsme však v místech, kudy jsme propluli, nespatřili žádnou zemi, právě tak jako ji nespatřil Weddell v roce 1820 ani William Guy roku 1827.

Stejně to dopadlo i s domnělými ostrovy marnivého Glasse. Na určeném místě jsme nenašli ani sebemenší ostrůvek. Guvernér z ostrova Tristan da Cunha tedy zřejmě nikdy neuzří své jméno v zeměpisných atlasech.
Bylo již 6. listopadu a počasí nám stále přálo. Zdálo se, že proplujeme určenou cestu za mnohem kratší dobu než Jana a naše goeleta se dostane k ledovému poli dříve, než se otevřou jeho brány.
V následujících dvou dnech Halbrane bojovala s několika vichřicemi a s krupobitím, takže Jem West musel dát skasat velkou přední plachtu, čnělkovou plachtu, kosatku a velkou stěhovku. Bez velkých plachet goeleta nezapadala do vln, jen se lehce vznášela na jejich hřebenech. Při manévrování nová posádka dokázala, jak je obratná, a palubní mistr ji pochválil.
Hurliguerly musel uznat, že Hunt přes svou nemotornou postavu pracoval za tři…
„Je to ohromný chlapík!“ řekl mi.
„Skutečně,“ souhlasil jsem, „a přišel až v poslední chvíli!“
„V poslední chvíli,“ přikývl palubní mistr, „ale všiml jste si, pane Jeorlinku, jakou má tenhle Hunt hlavu?“
„Často jsem se setkal s podobnými Američany v krajích Dalekého západu,“ odpověděl jsem mu, „a vůbec by mě nepřekvapilo, kdybych se dověděl, že má v žilách indiánskou krev. Mluvíte někdy s tím Huntem?“
„Pramálo, pane Jeorlinku! Copak dostanete z takového mrzouta, který se drží stranou a nepromluví s nikým ani slovo? A ty jeho tlapy! Viděl jste je, pane Jeorlinku? Dejte si pozor, aby vám nechtěl stisknout ruku! Namouvěru, to by vám z deseti prstů zůstalo sotva pět!“
„Naštěstí, mistře, Hunt nevypadá na to, že by se chtěl hádat nebo prát.
Patrně to je klidný člověk, který nezneužívá své síly.“
„To ne, leda když visí v lanoví, pane Jeorlinku. Vždycky mám strach, že strhne ráhno i s kladkou!“ Hunt byl opravdu prazvláštní chlapík a zasloužil si, aby si ho člověk všiml. Když se opřel o kliku vratidla anebo když stál s rukama na držadlech kormidla, pozoroval jsem ho velmi zvědavě.
Mně se zase naopak zdálo, že i on se po mně vytrvale a tvrdošíjně dívá.
Jistě věděl, že jsem na lodi jako cestující i za jakých podmínek jsem se zúčastnil této nebezpečné výpravy. Domněnka, že by se chtěl dostat na ostrov za jiným účelem než my, kteří jsme chtěli jen zachránit trosečníky z Jany, byla takřka vyloučená. Ostatně kapitán neustále opakoval:
„Musíme zachránit krajany, to je naše poslání! Ostrov Tsalal je jediným bodem, který nás přitahuje, dál už nepoplujeme!“ Dne 10. listopadu ke druhé hodině odpoledne zaznělo volání hlídek: „Země vpředu vpravo!“ Přesné pozorování určilo, že jsme na 55° 70' jižní šířky a na 41° 13' západní délky.
Ona země nemohla být ničím jiným než ostrovem Saint Pierre, nazvaným jinak také anglickými jmény Jižní Georgie, Nová Georgie či ostrov krále Jiřího. Svou polohou patří již do polární oblasti.
Roku 1675 ji objevil Francouz Barbe ještě před Cookem. Avšak slavný anglický mořeplavec Cook nedbal, že je druhým objevitelem této pevniny, a dal jí jména, která má dodnes.
Goeleta zamířila k ostrovu, jehož zasněžené horské vrcholy - ohromné masy skal prahorního původu, skládající se z žuly a z břidlice - se zvedaly v žlutavé mlze do výše 2 300 metrů.
Kapitán chtěl zakotvit na čtyřiadvacet hodin a obnovit zásoby vody, protože voda v sudech v podpalubí snadno zteplává. Později, až Halbrane popluje mezi ledovci, bude sladké vody dost.
Odpoledne goeleta objela Bullerův mys, potom zabočila do zátoky Royale a prodírala se kusy ledu, které se zřítily z ledovce Rossova. Večer v šest hodin jsme zakotvili v hloubce deseti metrů, a protože se už blížila noc, odložili jsme vylodění na druhý den.
Ostrov Jižní Georgie je asi sto šedesát kilometrů dlouhý a osmdesát kilometrů široký. Je vzdálený dva tisíce kilometrů od průlivu Magalhaesova a patří k Falklandským ostrovům. Britské úřady tam nejsou nikým zastoupeny, protože ostrov není obydlený, třebaže se dá na něm žít, alespoň v letním období.
Druhý den, když se naši námořníci vydali na ostrov hledat nádrž se sladkou vodou, procházel jsem se sám v okolí zátoky. Celé pobřeží bylo pusté; dosud nenastalo období, ve kterém rybáři pořádají lovy na tuleně.
Jižní Georgie je přímo vystavená antarktickým polárním proudům a mořští savci se tam rádi zdržují. Viděl jsem hejna tuleňů skotačit na břehu mezi skálami až k pobřežním jeskyním i množství tučňáků, nehybně sedících v nekonečně dlouhých řadách.
Nad vodní hladinou a nad písčitým břehem poletovala mračna skřivanů.
Naštěstí tito ptáci nepotřebují pro svá hnízda větve stromů, protože na celém povrchu Jižní Georgie neexistuje ani jediný strom. Tu a tam bídně živoří některé rostliny, polovybledlé mechy a tráva srha, která pokrývá svahy až do výše tří set metrů. Seno z ní by stačilo uživit četná stáda dobytka.
Dne 12. listopadu Halbrane vyplula pouze se spodními plachtami a zamířila na jihojihovýchod směrem k Sandwichovým ostrovům, které se rozkládají asi 740 kilometrů odtud.
Dosud jsme se nesetkali s žádnými plovoucími ledovými krami. Letní slunce je ještě nerozehřálo, takže se dosud neodtrhly od ledového pole anebo od jižních zemí. Později ji proud zanese až do výše padesáté rovnoběžky, na níž na severní polokouli leží Paříž nebo Quebec.
Jasná obloha se zatemňovala a zdálo se, že na východě vyvstávají mraky.
Silný studený vítr nesl s sebou sychravý déšť a ledové kroupy. Ale vál příznivým směrem, a tak jsme si nemohli stěžovat. Nejlepší bylo zabalit se co nejtěsněji do voskovaného pláště s kapucí.
Hustá mlha asi kapitánovi bránila, že nemohl zamířit na jihozápad mezi Jižní Georgii a ostrovy Sandwichovy k ostrovu Traversey. Hrozilo, že bychom mohli najet na strmá skalnatá pobřeží některého z ostrovů, neboť bylo vidět jen šest nebo devět set metrů do dálky.
Hlídky bedlivě pozorovaly širé moře.

V noci ze 14. na 15. listopad ozařovalo nejasně kmitavé světlo prostor na západě. Kapitán se domníval, že by to mohla být sopka, možná i z ostrova Traversey, z jejíhož kráteru často šlehají plameny. Protože jsme nezaslechli žádné dlouhé dunění, jaké pravidelně doprovází sopečné výbuchy, usoudili jsme, že goeleta je v bezpečné vzdálenosti od úskalí tohoto ostrova.
Nebylo tedy proč měnit směr cesty a mířili jsme stále k Sandwichovým ostrovům.
Dne 16. listopadu ráno přestalo pršet a vítr začal vát částečně od severozápadu. Mohli jsme se z toho jen těšit, protože vítr rozháněl mlhu.
Dne 17. listopadu k desáté hodině dopoledne goeleta objížděla souostroví, kterému Co ok dal jméno Jižní Thule, nejjižnější pevninu, která byla v oné době objevena a kterou později nazval zemí Sandwichovou. Odtud v roce 1830 odjel Biscoe se svou výpravou k pólu.
Od té doby navštívilo Sandwichovy ostrovy mnoho dalších mořeplavců a velrybáři dosud lovívají u zdejších pobřeží velryby, vorvaně a tuleně.
Goeleta tu zakotvila na osmačtyřicet hodin proto, že bylo moudré zastavit se na všech jihotočnových ostrovech ležících ve směru naší cesty. Mohl se tam nalézt nějaký doklad, nějaké znamení nebo stopa. Byl-li Patterson zavlečen na moře na ledové kře, nemohlo se to přihodit i některému jeho druhovi?
Od Jižní Georgie a Sandwichových ostrovů popluje Halbrane k Jižním Orknejím a za polárním kruhem zamíří přímo k ledovému poli.
Souostroví ležící na 59° jižní šířky a na 30° západní délky se skládá z několika ostrovů, z nichž hlavní jsou Bristol a Thule. Ostatní jsou jen nepatrné ostrůvky.
Jem West dostal za úkol vylodit se s velkým člunem na ostrově Thule a prozkoumat tam všechna přístupná místa, kdežto kapitán a já jsme zajeli k pobřeží ostrova Bristolu.
Jaký to byl opuštěný kraj! Jeho jedinými obyvateli bylo ptactvo. Velmi vzácné rostlinstvo je stejné jako na Jižní Georgii a neúrodnou půdu pokrývají jen mechy a lišejníky. Vzadu za mořským pobřežím roste několik skomírajících jehličnatých stromů na svazích holých kopců, odkud občas spadávají s ohlušujícím rachotem kamenité morény. Nic neukazovalo na to, že by ostrovem Bristolem prošel nějaký lidský tvor a nikde tam také nebyla sebemenší stopa po ztroskotání.
Vycházky, které jsme podnikli toho dne i nazítří, byly bez výsledku.
Stejně dopadla i výzkumná výprava poručíka Westa na ostrov Thule; obeplul člunem jeho rozervané pobřeží docela zbytečně.
Při obchůzce po ostrově jsem řekl kapitánovi:
„Jistě dobře víte, že kapitán Co ok byl nejdřív přesvědčen, že vystoupil na pevninu. Podle jeho názoru se odtud odtrhávají ledovcové hory, které proud unáší z antarktických moří. Později zjistil, že to je pouze souostroví.
Proto ale jeho nepodložené tvrzení o existenci polární pevniny dál na jihu není o nic méně věrohodné!“ „Vím o tom, pane Jeorlinku,“ odpověděl kapitán Guy, „avšak existuje-li ta pevnina, musíme z toho vyvodit, že je v ní velký obloukovitý zásek, do kterého vnikl Weddell a za šest let po něm i můj bratr. Neměl-li náš slavný mořeplavec dost štěstí, aby objevil onu cestu, když se zastavil na jedenasedmdesáté rovnoběžce, jiní šli v jeho stopách a za nimi půjdou zase další.
„A to budeme my, kapitáne!“
„Ano…, bude-li nám přát štěstí! Nebál-li se Cook tvrdit, že nikdo se neodváží proniknout dál než on a že tyto pevniny, jestliže existují, nebudou nikdy objeveny, budoucnost dokáže, že se mýlil. Pevniny se snad táhnou za 83° šířky…“
„A kdoví,“ dodal jsem, „možná že ještě dál, jak tvrdí ten podivný Arthur Pym…“

KAPITOLA X
Od Sandwichových ostrovů k polárnímu kruhu

Za týden po odjezdu z ostrovu goeleta, směřující stále k jihozápadu, doplula až na dohled ke skupině ostrovů Jižních Orknejí. Počasí bylo stále příznivé.
Skupina se skládá ze dvou hlavních ostrovů, na západě leží větší z nich Coronation, jehož obrovský vrchol se zvedá do výše přes osm set metru. Na východě to je ostrov Laurie, zakončený mysem Dundasem, vybíhajícím k západu. Kolem obou ostrovů se vynořují z moře menší ostrůvky a ostrůvečky homolovitého tvaru.
Souostroví bylo objeveno současně Američanem Palmerem a Angličanem Botwelem v letech 1821 až 1822. Leží na jedenašedesáté rovnoběžce, mezi čtyřiačtyřicátým a sedmačtyřicátým poledníkem.
Jak jsme sek ostrovům přibližovali, mohli jsme z Halbrane pozorovat na severním pobřeží vyvřelé horniny i strmé srázy, jejichž svahy se skláněly čím dál mírněji dolů k pobřeží. Na úpatí svahů se hromadily ledové kry, které budou do dvou měsíců odplaveny proudem do teplejších vod. Pak nastane doba, kdy sem připlují velrybáři a budou lovit kytovce.
Kapitán Guy zamířil s lodí nejdřív k jihovýchodnímu cípu ostrova Laurie, kde se zdržel celý den, protože se nechtěl pustit úžinou zatarasenou úskalími a ledovci, které rozdělují skupinu ostrovů na dvě části. Pak obeplul mys Dundas a plavil se dál podél jižního pobřeží ostrova Coronationu, u něhož se goeleta zastavila 25. listopadu. Pokud šlo o námořníky z Jany, naše pátrání bylo bezvýsledné.
Jestliže v září roku 1822 si chtěl Weddell u této skupiny ostrovů opatřit tulení kožešiny, čímž ztratil čas a způsobil si nesnáze, došlo k tomu proto, že byla ještě krutá zima. Zato Halbrane by si nyní byla mohla nalovit tuleňů tolik, že by měla plný náklad.
Na ostrovech a ostrůvcích žilo tisíce ptáků. Na skálách pokrytých ptačím trusem bylo mimo tučňáků i velké množství bahňáků, vodních ptáků s plovací blánou na nohou, s kuželovitým, trochu prodlouženým zobákem a s očima červeně vroubenýma.

Pokud jde o rostlinstvo Jižních Orknejí, je zastoupeno jedině šedavými lišejníky a velmi skrovně se vyskytujícími přímořskými travinami - z druhu laminarií. Na břehu je plno přílipek mořských a na úbočích a skálách hojnost slávek jedlých, kterými jsme se dostatečně zásobili.
Halbrane vyplula 6. listopadu v šest hodin ráno s přídí obrácenou k jihu a postupovala podle třiačtyřicátého poledníku. Týž poledník sledoval Weddell a také William Guy, a jestliže goeleta se od něho neodchýlí na západ ani na východ, dopluje zcela jistě k ostrovu Tsalalu.
Přál nám stálý východní vítr. Goeleta plula pod všemi plachtami. S takovou šířkou rozpjatých plachet letěla po vlnách rychlostí až dvaceti nebo dvaadvaceti kilometrů za hodinu. Při této rychlosti by byla cesta z Jižních Orknejí k polárnímu kruhu krátká.
Věděl jsem, že odtamtud si budeme muset prorazit cestu neprostupným ledovým polem, anebo budeme muset objevit průlom v ledové hradbě.
Řekl jsem kapitánovi:
„Pokud budeme mít vítr v zádi jako až dosud, dostaneme se k ledovému poli, dřív než se ledy pohnou…“
„Snad ano a snad ne, pane Jeorlinku, protože letos je změna roční doby trochu předčasná. Zjistil jsem, že se ledové kry uvolňují o šest týdnů dříve než jindy.“
„To je šťastná příležitost, kapitáne, třeba se nám podaří proniknout ledovým polem už v první polovině prosince.“
„Doufám, že dřív než za měsíc naleznu za ledovým polem opět volné moře, jak to tak vytrvale tvrdí Weddell i Arthur Pym. Pak poplujeme nejprve k Bennettovu ostrovu a pak k ostrovu Tsalalu.“
„Jen aby vydržel příznivý východní vítr, kapitáne!“
„Však vydrží, pane Jeorlinku! Jako všichni mořeplavci v jižních mořích i já zjišťuji, že stále vane východní vítr. Vím dobře, že mezi třicátou a šedesátou rovnoběžkou vichřice přicházejí obyčejně od západu. Avšak dál se všechno rychle mění a i větry dují právě z opačné strany. Vy sám dobře víte, že od té doby, kdy jsme přepluli tuto hranici, vanou pravidelně tímto směrem.
„To je pravda a mám z toho radost kapitáne. Ostatně se přiznávám, že začínám být pověrčivý.“
„A proč by člověk nebyl pověrčivý, pane Jeorlinku? Je snad něco divného na tom, že by do našeho života mohlo zasáhnout něco nepředvídaného?
Jen si vzpomeňte, jak se naše goeleta setkala s nešťastným Pattersonem…, že to tu ledovou kru zaneslo až do končin, kterými jsme projížděli, a pak skoro okamžitě roztála… Přemýšlejte, pane Jeorlinku, není to opravdu podivné? Půjdu ještě dál a bodu tvrdit, že osud nám velmi přeje a snaží se zavést nás k našim ubohým krajanům - ano, štěstí nás neopustí…“
„Soudím jako vy, kapitáne. Příznivý zásah osudu nemůžeme popírat.
Všechny události spojuje tajemné pouto…, jakýsi řetěz…“
„Ano, řetěz, pane Jeorlinku. A tentokrát byla prvním článkem toho řetězu kra s Pattersonem a posledním bude ostrov Tsalal. Ach, můj ubohý bratr…! Žije tam se svými druhy v bídě…, bez naděje na vysvobození již jedenáct let…“ Neměl jsem dost odvahy kapitánovi připomenout, že ta záchrana s sebou může přinést mnoho nepředvídaného. Je jisté, že uplynulo už půl roku od doby, kdy William Guy a jeho pět námořníků z Jany byli ještě na ostrově Tsalalu, jak je uvedeno v Pattersonových záznamech. Ale v jaké jsou situaci? Jsou ještě v rukou domorodců, jejichž počet Arthur Pym odhadoval na několik tisíc, nemluvíme-li o obyvatelích ostrovů ležících na východě? A nemáme proto očekávat od náčelníka ostrova Tsalalu, od Too-Wita, nějaký útok, který by Halbrane nevydržela právě tak jako Jana?
Ano…, bude lepší nechat věcem volný, průběh. Učiníme všechno, abychom splnili úkol, který jsme na sebe vzali.
Musím připomenout, že posádka goelety sdílela tytéž naděje - myslím ovšem původní námořníky, kteří byli oddáni svému kapitánovi. Nově najatí námořníci byli víceméně lhostejní k výsledkům výpravy a šlo jim jen o to, aby dostali zaplaceno.
Výjimkou byl jedině Hunt. Vůbec se nezdálo, že ho na naši loď přilákal zvýšený plat nebo nějaká odměna. Bylo jisté, že se o tom nikdy nezmínil. „Ještě musím vyzkoumat, co je to za člověka,“ svěřil se mi Hurliguerly.
„Podle mého, pane Jeorlinku, víte, co asi dělal, tenhle divný patron?“
„To nevím.“
„Myslím si, že se asi plavil v jižních mořích…, hodně daleko…, i když o tom mlčí jako ryba… Ale jestli se nedostal za polární kruh a na deset stupňů za ledové pole, ať mě smete první mořská vlna…“
„Z čeho tak soudíte, mistře?“
„Z jeho očí, pane Jeorlinku. Ať goeleta míří sem nebo tam, on kouká stále jen k jihu…“ Hurliguerly nepřeháněl, sám jsem si toho už všiml.
„Když ten divous nemá službu,“ pokračoval palubní mistr, „opře se o zábradlí a zůstane tam civět jako solný sloup. Namouvěru, nejspíš by se hodil na příď Halbrane místo klounového panáka - a byl by to ošklivý panák. Jen si ho všimněte, když je u kormidla, pane Jeorlinku! Svírá rukojeti svýma ohromnýma rukama, jako kdyby mu přirostly ke kolu, a když se dívá na buzolu, snad ho přitahuje jako magnet či co… Já jsem nějaký kormidelník, ale takovou sílu jako Hunt nemám. Když on stojí u kormidla, loď se neuchýlí od směru ani o vlas, ať jsou vlny sebevětší. Poslyšte, kdyby v noci zhasla lucerna u kompasu, jsem si jist, že Hunt by ji nemusel znovu rozsvěcovat. Posvítil by si na něj očima a udržel by správný směr.“ Palubní mistr se zřejmě v mé společnosti odškodňoval za všechnu tu nevšímavost, kterou Jem West a kapitán Guy projevovali při jeho nekonečném povídání. Zkrátka, jestliže si Hurliguerly utvořilo Huntovi mínění, které vypadalo trochu přepjatě, musím přiznat, že chování toho zvláštního člověka ho k tomu opravňovalo. Abych to řekl naplno: kdyby ho byl znal Edgar Poe, mohl ho použít jako typ pro své podivínské hrdiny.
Plavili jsme se mnoho dní bez nehody. Goeleta hnána silným východním větrem, dosahovala nejvyšší rychlosti a zanechávala za sebou dlouhou, rovnou a pravidelnou brázdu.

Jarní období bylo na postupu. Na moři se objevovaly velryby v celých hejnech. V těchto končinách by i lodím s velkou tonáží stačil týden, aby si naplnily bečky drahocenným olejem. Také nově najatí námořníci, zvlášť Američani, neskrývali lítost nad tím, jak lhostejně si vede kapitán při pohledu na zvířata, jejichž váha představovala váhu zlata. Velryb bylo tolik, že to dosud žádný námořník v tomto období neviděl.
Z celé posádky projevoval své zklamání nejzřetelněji Hearne, mistr velrybář, kterého jeho druhové rádi poslouchali. Se svým brutálním chováním a bezhlavou odvahou, jež vyzařovala z celého jeho zevnějšku, dovedl budit obdiv ostatních námořníků. Tento lovec velryb a tuleňů byl asi čtyřiačtyřicetiletý Američan. Uměl jsem si představit toho obratného a silného chlapíka, jak stojí na své velrybářské lodi a vrhá harpunu do boku velryby a vleče ji na laně… Proto jsem se nedivil, že dával najevo svou nespokojenost.
Ovšem naše goeleta nebyla vybavená pro lov velryb a potřebné nástroje jsme na palubě vůbec neměli. Po celý čas, co se kapitán Guy plavil na Halbrane, projížděl pouze mezi jižními ostrovy v Atlantském a Tichém oceánu.
Ten den jsem asi ke třetí hodině odpoledne zašel na příď a opřel se o zábradlí. Pozoroval jsem dovádění několika párů těch ohromných zvířat.
Hearne je ukazoval rukou svým druhům a sem tam vykřikoval kusé věty:
„Tam…, tamhle…, to je plejtvák…, a jsou tam dva, ne, tři…, hřbetní ploutev mají půldruhého až dva metry dlouhou. Vidíte je, jak plují mezi vlnami… A tam je zas jiná velryba!“ „Pozor!“ vykřikl palubní mistr, ale ne proto, že by se obával strašlivé rány ocasem. Nikoliv. Jedno z ohromných zvířat se přiblížilo ke goeletě a skoro okamžitě mu ze stříkacích otvorů vytryskl vysoký sloup smrduté vody s takovým rachotem, jako kdyby někde v dálce vystřelili z děla. Celá příď až k palubnímu otvoru byla zaplavená.
„To se jí povedlo!“ huboval Hearne, zatímco se námořníci otřepávali a kleli, že je velryba tak postříkala. Mimo tyto dva druhy mořských savců jsme si všimli také velryb grónských, s kterými se nejčastěji setkáváme v jižních mořích. Nemají hřbetní ploutve, ale zato tlustou vrstvu tuku. Loví se lehce a bez nebezpečí, hlavně v antarktických mořích, kde žijí miliardy drobounkých korýšů, jimiž se tito kytovci výhradně živí.
Necelých šest set metrů od goelety plula právě jedna velryba asi osmnáct metrů dlouhá, což znamená, že by z ní bylo nejméně sto sudů tuku.
„Tamhle to je grónská velryba!“ zvolal Hearne. „Pozná se podle střiku…, je široký a krátký! A tohle všechno nám plave pod nosem…, jen tak zbůhdarma! U všech čertů! To je jako házet peníze do moře… Nešťastný kapitán, který si nechá ujít takový náklad, a jak přitom poškozuje posádku…“
„Hearne,“ zvolal někdo velitelským hlasem, „na stráž do koše! Tam můžeš líp počítat velryby.“ Byl to Jem West.
„Poručíku…“ „Ani slovo, nebo tě tam nechám do zítřka! Už ať jsi nahoře!“ Odporovat rozkazu by bylo nebezpečné, a proto velrybář mlčky poslechl. Opakuji znovu, že Halbrane nevyplula do těchto vysokých šířek na lov velryb a námořníci z Falklandských ostrovů nebyli přijati jako velrybáři. Každý znal cíl naší cesty a nic nás nemohlo od něho odvrátit.
Goeleta plula teď na hladině zbarvené do růžova vrstvami korýšů, jakýmisi ráčky. Viděli jsme, jak velryby ležely nedbale na boku a shrnovaly jich myriády třásnitými kosticemi, které mají rozprostřeny jako síť na obou čelistech, do svých ohromných břich.
Jestliže byl v listopadu v této části jižního Atlantiku tak velký počet kytovců, pak - a opakuji to neustále - nastávalo předčasné jaro.
Musím poznamenat, že od chvíle, kdy jsme s kapitánem Guyem rozmlouvali o románu Edgara Poea, velitel lodi se už nechoval tak upjatě. Dost často jsme hovořívali o různých věcech, a tak mi i toho dne řekl:
„Výskyt tak velkého počtu velryb obyčejně znamená, že je nedaleko pobřeží.“
„Je-li tomu tak, kapitáne,“ odpověděl jsem mu, „jak je možné, že jsme mezi Jižními Orknejemi a polárním kruhem neobjevili žádnou skupinu ostrovů?“
„Vaše poznámka je správná,“ pokračoval kapitán, „abychom dospěli k nějakému pobřeží, museli bychom se uchýlit asi o patnáct stupňů na západ, kde leží Bellingshauscnovy Jižní Shetlandy a Petrův a Alexandrův ostrov, zkrátka Grahamova země, kterou objevil Biscoe.“
„Tak tedy,“ přerušil jsem ho, „výskyt velryb neznamená, že někde v blízkosti je země?“
„Nevím, co bych vám na to odpověděl, pane Jeorlinku. Je možné, že má domněnka není dost odůvodněná. Snad by bylo rozumnější připisovat tak velké množství těchto zvířat klimatickým podmínkám tohoto roku. Pokusíme se toho využít…“
„A nebudeme si všímat toho, že nás jedna část posádky obviňuje,“ dodal jsem.
„A proč by někoho obviňovali?“ zvolal kapitán.
„Pokud vím, nebyli najati na lov velryb. Zapomínají, pro jakou službu jsem je přijal, a Jem West udělal dobře, když zarazil jejich mrzuté poznámky. Moji staří námořníci by si něco takového nikdy nedovolili. Vidíte, pane Jeorlinku, lituji, že mi nestačili moji lidé. Naneštěstí to nebylo možné. Jen pomyslete na ty nesčetné domorodce na ostrově Tsalalu!“
Spěchám dodat, že i když jsme na Halbrane nelovili velryby, žádný jiný rybolov tam nebyl zakázán. Při rychlé plavbě by se ovšem jen těžko mohly chytat ryby do sítí nebo do nevodů, avšak palubní mistr dal položit vlečné udice a denní jídelníček tím velmi získal - k velké spokojenosti nás všech, kteří jsme už měli žaludky unavené od věčného soleného masa. Udice nám opatřovaly hlaváče, lososy, tresky, makrely, mořské úhoře, parmy a ploskozubce.
Ptactvo bylo stále stejné na všech stranách obzoru: různé druhy buřňáků, někteří bílí a jiní namodralé barvy, velmi elegantních tvarů, a velká hejna mořských vlaštovek, potápek i kapských buřňáků.
Dne 30. listopadu jsme změřili polohu lodi podle hodinového úhlu v deset hodin a pak jsme ji ještě přezkoušeli v poledne. Výpočet ukázal, že jsme toho dne byli na 6° 23' 3“ jižní šířky. Halbrane tedy právě plula přes polární kruh, který ohraničuje antarktickou oblast.

KAPITOLA XI
Mezi polárním kruhem a ledovým polem

Od chvíle, kdy Halbrane překročila tento pomyslný kruh, nakreslený třiadvacet a půl stupně od pólu, jako kdyby se octla v nějaké nové končině, „v kraji zkázy a ticha“, jak praví Edgar Poe, „v čarovném vězení nádhery a slávy…, v nesmírném oceánu nevýslovného světla…“ Podle mého mínění - abychom zůstali u předpokladu méně fantastického - tato oblast Antarktidy, jejíž povrch měří 20 000 000 kilometrů, zůstala tím, čím byla naše zeměkoule v době ledové.
Jak známo, v Antarktidě je v létě stálý den, a to díky paprskům, které vysílá na zem zářivá denní hvězda, pohybující se ve vzestupné spirále nad obzorem. Jakmile slunce zmizí, nastane dlouhá noc, jen časem osvětlovaná polární září…
Naše goeleta bude proplouvat těmi strašnými končinami v období plného světla. Denní světlo po trvá až do té doby, než doplujeme na ostrov Tsalal.
Člověk s větší obrazotvorností by snad mohl v prvních chvílích strávených na pomezí nové oblasti cítit zvláštní rozčilení, měl by nějaké vidění přízraků, tíživé sny, halucinace, klamné smyslové vjemy… Snad by se cítil jako přenesený do světa nadpřirozeného… Při vstupu do antarktických končin by se mohl ptát, co skrývá mlhavý závoj, který je většinou zahaluje…
Podaří se mu tam objevit něco nového v trojí říši, nerostné, rostlinné a živočišné, nebo dokonce „zvláštní druh člověka“, o jakém vypravuje a jakého. viděl Arthur Pym? Co mu poskytne to divadlo meteorů, nad kterými je stažena ona opona z mlh? Neztratí člověk pod tíživým dojmem snů všechnu naději, až pomyslí na návrat…? Neuslyší snad mezi verši nejpodivnějšího básníka krákavý hlas básníkova havrana:
„Víckrát ne…, nikdy víc…, nikdy víc!“ Takový duševní stav u mne ovšem nenastal. I když jsem byl už dlouhý čas velmi rozrušený, podařilo se mi udržet se v mezích skutečnosti. Měl jsem jen jediné přání: aby nám vítr i moře zůstaly stejně příznivé za polárním kruhem jako před ním.
Pokud jde o kapitána Guye, prvního důstojníka a staré námořníky, když se dověděli, že goeleta doplula na sedmdesátou rovnoběžku, jejich dobronzova opálené tváře se rozzářily uspokojením.
Druhý den na mne Hurliguerly na palubě vesele zavolal:
„Pane Jeorlinku, tak už máme za sebou polární kruh…“
„Ještě nejsme dost daleko, mistře!“
„To přijde. Ale jsem trochu zklamaný…“
„A proč?“
„Že jsme neudělali, co se na lodích dělává, když se přejede rovník…“
„A to je vám líto?“
„Jistě, na Halbrane by se také mohl slavit nějaký ten »jižní křest«!“
„Křest? A koho byste chtěl křtít, když se všichni naši námořníci právě tak jako vy už někdy přes tuhle rovnoběžku plavili?“
„Copak my ano, ale vy ne, pane Jeorlinku! A řekněte mi, proč by nemohla být taková slavnost na vaši počest?“
„To je pravda, tak daleko na jih jsem se dostal na svých cestách poprvé.
„No tak, Hurliguerly!“ řekl jsem mu a sáhl jsem do kapsy.
„Žehnejte a křtěte, jak vám libo! Tady máte zlaťák a můžete se v nejbližší hospodě napít na mé zdraví!“
„To nebude dřív než na Bennettově ostrově anebo na Tsalalu, pokud na takových divokých ostrovech jsou vůbec nějaké hospody.“
„Řekněte mi, mistře, pořád se vracím k tomu Huntovi… Je také tak spokojený jako staří námořníci z Halbrane, že jsme doplouli za polární kruh?“
„Copak člověk ví?“ odpověděl mi Hurliguerly.
„Ten chlapík pluje vždycky bez vlajky a řekněte něco o lodi, která nikdy nevztyčuje vlajku? Ale jak povídám, ten si jistě kdysi lízl z rampouchů na ledovém poli!“
„Co vás vede k té myšlence?“
„Všechno a nic, pane Jeorlinku…! Něco takového se cítí… Hunt je starý mořský vlk, vytřel se svým pytlem kdejaký kout na světě!“ Měl jsem stejný názor jako palubní mistr, a jako kdybych něco předvídal, neustále jsem Hunta pozoroval a také velmi často jsem o něm přemýšlel.
Začátkem prosince vítr jako by se po občasném bezvětří stáčel k severozápadu. V těchto vysokých jižních šířkách nelze od severu čekat nic dobrého stejně jako v severních oblastech od jihu. Obyčejně pak nastane špatné počasí s bouřkami a s vichřicemi. Nicméně nesměli jsme moc naříkat, dokud se vítr nestočí k jihozápadu. V takovém případě by byla goeleta zahnána ze své dráhy anebo by musela zápasit, aby se na ní udržela. Nejlépe bychom udělali, kdybychom se stále drželi poledníku, podél něhož jsme pluli už od Jižních Orknejí.
Pravděpodobná možnost změny počasí kapitána nijak nezneklidnila.
Rychlost Halbrane se značně snížila, protože 4. prosince vítr začal slábnout a v noci ze čtvrtého na pátý prosinec dokonce ustal.
Ráno plachty visely podél stěžňů nehybné a splasklé anebo se třepotaly ze strany na stranu. Třebaže k nám nezalétl ani vánek a hladina oceánu nebyla vůbec zčeřená, dlouhé vlnění vzdouvajícího se moře vyvolávalo značné kymácení.
„Moře něco tuší,“ řekl mi kapitán, „někde tam na té straně mají asi zlou bouři,“ dodal a ukázal rukou směrem k západu.
„Skutečně, obzor je v mlhách,“ přikývl jsem.
„Snad k poledni slunce…“
„V této šířce nemá dost síly ani v létě, pane Jeorlinku! Jeme…“ První důstojník k nám přistoupil.

„Co soudíš o počasí?“
„Nijak se mi nelíbí. Musíme být připraveni na všechno, kapitáne! Dám svinout horní plachty, skasat velkou stěhovku a přitáhnout přední stěžně. Je možné, že se obzor odpoledne vyjasní. A jestli nás přepadne vichřice, budeme na ni aspoň připraveni.“
„Nejdůležitější je, abychom se udrželi na své dráze směrem k jihu, Jeme.“
„Uděláme, co bude možné, kapitáne. Zatím máme správný směr.“
„Nehlásila hlídka první plovoucí ledovce?“ zeptal jsem se.
„Ano,“ odpověděl kapitán, „a kdybychom se s nimi srazili, jim by se nic nestalo, ale nám by to ublížilo. Budeme-li se muset z opatrnosti vyhnout na západ nebo na východ, uděláme to jen v nejvyšší nouzi.“ Hlídka se nemýlila.
Odpoledne jsme viděli na jihu volně plující ledovce a celé ledové ostrovy, které však nebyly ani příliš veliké, ani příliš vysoké. Plulo zde i množství ker odtržených od ledovcových polí, kry dlouhé devadesát až sto metrů. Jejich hrany se o sebe, třou a někdy se tak vytvářejí kruhovité plochy. Halbrane se mohla krám lehce vyhnout. Při zmenšené rychlosti se však dala těžko řídit.
Ještě nepříjemnější ale byly vysoké a nesnesitelné vlny v protisměru.
Ke druhé hodině se vzduchové proudění změnilo v úplné víry a ve větrné poryvy vanoucí hned z jedné a hned zase z druhé strany. Vichřice se hnala ze všech světových stran.
Goeleta se zmítala na vlnách a palubní mistr musel na palubě připevnit všechny předměty, které by se mohly uvolnit při podélném nebo příčném kymácení.
Ke třetí hodině odpoledne se prudké poryvy větru rozběsnily od západoseverozápadu. První důstojník dal skasat brigantinovou plachtu, velkou plachtu i vratiplachtu. Doufal, že se takto ve vichřici udrží a nebude zahnán na východ mimo směr cesty, kterou sledoval Weddell. Plovoucí hromady ledových ker se však kupily na této straně a nic není tak nebezpečné jako odvážit se do tohoto pohyblivého labyrintu.
Goeleta se pod nárazy uragánu i vln rozbouřeného moře nakláněla silně na bok. Naštěstí její náklad se nemohl přesunout, protože zboží v podpalubí bylo upevněno podle všech námořnických pravidel a zkušeností. Nemuseli jsme se obávat, že nás potká stejný osud jako loď Grampus, která se převrhla a pak ztroskotala, což zavinila nedbalost.
Nezapomněli jsme, že podle románu se briga úplně převrátila a Arthur Pym a Dirk Peters se udržovali několik dní na jejím kýlu.
Mimoto se na lodních čerpadlech neobjevila ani kapka vody. Znamenalo to, že se na bocích lodi a na palubě neotevřela díky pečlivým opravám, které byly provedeny při naší zastávce na Falklandech, žádná spára.
Jak dlouho bude bouře trvat, to by nedovedl říci ani nejzkušenější znalec počasí. Špatné počasí se mohlo udržet čtyřiadvacet hodin nebo celé tři dny, protože u jižních moří nikdy nevíte, co vám uchystá.
Asi hodinu poté, co nás přepadla vichřice, střídalo se takřka bez ustání krupobití s deštěm a se sněhovými vánicemi. To proto, že teplota silně poklesla. Teploměr ukazoval už jen 2,2°C nad nulou a stupnice na barometru 721 milimetrů.
Bylo už šest hodin večer - musím užít toho slova, třebaže slunce bylo stále nad obzorem. Vždyť chybělo jen čtrnáct dnů do chvíle, kdy dosáhne kulminačního bodu své dráhy, a tak z výše 23° stále vrhalo své bledé a šikmé paprsky na povrch Antarktidy.
V deset hodin a třicet minut se prudkost vichřice zdvojnásobila.
Nemohl jsem se odhodlat, abych sešel do kabiny, a tak jsem se ukryl za palubní nástavek.
Kapitán a důstojník stáli několik kroků ode mne a o něčem se dohadovali. Uprostřed rozpoutaných živlů se sotva mohli slyšet, ale námořníci si rozumějí beze slov, stačí jim gesta.
Bylo zřejmé, že goeleta je unášena k jihovýchodu směrem k ledovým krám a rozhodně se s nimi brzy setká, když ledy plují mnohem pomaleji než loď. Bylo to dvojí neštěstí. Jednak nás to strhávalo z plánované cesty a za druhé nám hrozilo nebezpečí, že se srazíme s ledovci. Příčné kymácení lodi bylo nyní tak silné, že jsme se báli o stěžně. V prudkém dešti si člověk mohl myslet, že Halbrane se rozlomila na dvě části. Nebylo možné dohlédnout z přídě na záď lodi.
Počet bludných ledovců vzrostl a z toho se dalo soudit, že bouře uspíší tání ledu a usnadní nám další postup kolem okrajů ledového pole.
Museli jsme však vzdorovat větru a z toho vyplývala nutnost skasat další plachty. Goeleta strhovaná zpátečními vlnami strašlivě zápasila, zapadala do prohlubní mezi vlnami a zvedala se jen s divokými otřesy. Abychom jim unikli, na to nebylo ani pomyšlení, protože v takové situaci by se loď vydávala ve veliké nebezpečí, že ji zaplaví obrovské vlny.
Nejdřív jsme museli manévrovat tak, abychom pluli těsně při větru.
S velkou plachtou na hlavním stěžni, s malou stěhovkou a s malou třírohou plachtou vzadu by se Halbrane dostala do příznivého postavení a mohla by vzdorovat vichřici i proudům.
Námořník Drap se postavil ke kormidlu. Kapitán Guy zůstal u něho a bděl nad manévrováním.
Na přídi stála posádka připravená vykonat rozkazy Jema Westa, zatímco šest námořníků za vedení palubního mistra stahovalo brigantinu a nahrazovalo ji malou třírohou plachtou.
Aby se mohla stáhnout hlavní plachta, bylo třeba vyšplhat se po provazovém žebříku na hlavní stěžeň a k tomu stačili čtyři muži.
První se vrhl do provazů Hunt. Za ním šplhal Martin Holt, náš mistr plachtař, a pak námořník Burry a jeden z nováčků.
Nikdy bych si byl nepomyslel, že nějaký člověk by mohl být tak čilý a obratný jako Hunt, jako kdyby se rukama a nohama ani nezachycoval lan.
Když se dostal do výšky kříže u stožárového koše, natáhl se až ke konci ráhna, aby uvolnil ráhnové provazce vrcholové plachty.
Martin Holt se vyšplhal na opačnou stranu ráhna a oba druzí námořníci zůstali uprostřed.
Jakmile plachtu uvolní, budou ji moci svinout. Potom až Hunt, Martin Holt a námořníci sestoupí, stáhnou ji dolů.

Kapitán a důstojník věděli, že s ostatními plachtami se Halbrane udrží ve správném směru. Zatímco Hunt a ostatní pracovali, palubní mistr již připravil třírohou plachtu a čekal jen na poručíkův rozkaz, aby ji vytáhl a upevnil.
Vichřice se rozběsnila s nepopsatelnou zuřivostí. Stěžňová lana byla napjatá k prasknutí a zvučela jako kovové struny. Zbývala jen otázka, jestli i zmenšené plachty nebudou roztrhány na tisíc kusů…
Najednou strašlivý náraz vln všechno na palubě převrátil. Na několika sudech se zpřetrhala lana, jimiž byly připevněny, a sudy se valily až k bednění u zábradlí. Goeleta se položila na pravý bok, takže mořská voda vnikala dovnitř odtokovými žlábky a špička ráhna vrcholové plachty se ponořila téměř na metr do hřebenů vln.
Když se ráhno opět vynořilo, viděli jsme, že Martin Holt, který na něm na konci seděl, zmizel.
Zaslechli jsme jen výkřik - výkřik mistra plachtaře, kterého unášely rozbouřené vlny a jehož paže se zoufale zmítaly uprostřed bělostné pěny.
Námořníci se vrhli k zábradlí na pravém boku lodi; jeden hodil do moře lano, druhý tam skulil sud nebo sochor, zkrátka předmět, který plave a jehož by se Martin Holt mohl zachytit. Ve chvíli, kdy jsem se chytil ráhnového háku, abych se udržel, spatřil jsem, jak něco tmavého prolétlo vzduchem a zmizelo ve zpěněných hřebenech vln.
Snad druhá nešťastná oběť…? Ne… někdo tam skočil úmyslně…, aby zachránil tonoucího…
Byl to Hunt, který právě upevnil poslední úvazek, sjel po ráhnu a vrhl se do moře na pomoc mistru plachtaři.
„Dva muži přes palubu!“ zaznělo sborem.
Ano, dva…, jeden z nich se tam vrhl, aby zachránil prvního. Ale nezahynou oba?
Jem West skočil ke kormidlu a otočením kola obrátil loď o celou čtvrť více nemohl. Loď se zvrácenou stěhovkou a s třírohou plachtou staženou do vodorovné polohy zůstala takřka stát.
Nejdřív jsme v rozbouřených a zpěněných vodách zahlédli dvě hlavy, které se tu a tam vynořovaly - hlavu Martina Holta a hlavu Huntovu.
Hunt proplouval mocnými rozmachy paží mezi vlnami a blížil se k mistru plachtaři. Holt byl už asi dvě stě metrů daleko, chvílemi klesal do vln a znovu se vynořoval jen jako černý bod, takže ho bylo sotva vidět.
Námořníci svrhli do moře bečky i břevna, všechno, co mohli, a teď čekali. Mohl se do rozběsněného moře, které zaplavovalo celou příď, spustit člun…? Buď by se potopil, anebo by se rozbil o boky goelety.
„Oba jsou ztraceni…,“ zašeptal kapitán.
Najednou všichni vykřikli: zahlédli Hunta v prohlubni mezi dvěma vlnami. Znovu se ponořil, ale potom jako kdyby našel pevnou oporu pod nohama, vymrštil se s nadlidskou silou k Martinu Holtovi či spíše k místu, kde ten nešťastník právě zmizel ve vlnách…
Protože Jem West dal povolit úvazky stěhové i třírohé plachty, goeleta se mezitím dostala asi o sto metrů blíž k nim.
A znovu pronikly hukotem rozpoutaných živlů výkřiky.
„Hurá…, hurá…, hurá!“ křičela celá posádka.
Hunt držel levou paží Martina Holta, který už byl bez vlády. Pravou rukou námořník mocně plaval směrem ke goeletě.
„Těsně při větru…, těsně při větru!“ zvolal Jem West na kormidelníka.
Po otočení kormidla plachty zatřeskly jako rány z děla.
Halbrane vyskočila zpod vln podobna koni, který se vzpíná, když ho někdo drží tak pevně na uzdě, že mu div neutrhne jazyk. Vydána napospas nejstrašlivějším nárazům příčných i podélných vln, poskakovala, takřka tančila na jednom místě.
Uplynula nekonečná minuta. Ve víru rozbouřených vln se daly jen stěží rozeznat postavy obou mužů, z nichž jeden vlekl druhého.
Konečně se Hunt dostal ke goeletě a zachytil se jednoho z lan, která visela z paluby lodi.
„Vyrovnej, vyrovnej!“ zavelel poručík a pokynul muži u kormidla.
Goeleta se obrátila, což bylo třeba, aby se vratiplachta, malá stěhovka i třírohá plachta vzduly větrem, a dala se do pohybu.
Hunt i Martin Holt byli naráz vytaženi na palubu, jednoho položili na palubu k patě hlavního stěžně a druhý okamžitě přiskočil na pomoc ostatním lodníkům. Plachetnímu mistru ihned poskytli nutné ošetření. Už se takřka dusil, ale nyní začal opět pravidelně oddychovat. Když ho chvíli důkladně třeli, vzpamatoval se a otevřel oči.
„Holte,“ řekl mu kapitán, který se nad ním skláněl, „vracíš se k nám opravdu z veliké dálky…“
„Ano, kapitáne,“ odpověděl Holt a pohledem někoho hledal.
„Ale kdo mi přišel na pomoc?“
„Hunt!“ zvolal palubní mistr. „To Hunt riskoval život, aby tě vytáhl!“ Holt se nadzvedl, opřel se o loket a obrátil se směrem k místu, kde stál Hunt. Hunt se držel vzadu, a tak ho Hurliguerly postrčil k Martinu Holtovi, jehož oči vyjadřovaly dojetí i vděčnost.
„Pojď ke mně blíž, Hunte,“ promluvil Martin Holt, „děkuji ti…, chtěl bych ti stisknout ruku!“ A podával mu pravici.
Hunt ustoupil několik kroků dozadu a potřásl hlavou jako člověk, který není zvyklý na tolik díků za tak prostou věc. Potom zamířil na příď a začal opravovat úvazek malé stěhovky, který praskl při strašlivém nárazu vln.
Hunt je jistě nesmírně statečný a obětavý. Rozhodně až do dnešního dne ještě palubní mistr nevypátral, co je to za člověka.
Divoká bouře se nijak nezmírnila a několikrát jsme měli vážné starosti.
Uprostřed rozzuřených živlů jsme se stokrát obávali, že se stěžně zlámou i při tak malém plachtoví. Ano, stokrát jsme si to mysleli, a třeba Hunt svíral kormidlo zkušenou a pevnou rukou, goeleta se dostala do vírů a nakláněla se tak, že se div nepotopila. Museli jsme skasat i vrcholovou plachtu a ponechat jen třírohou a malou stěhovku, abychom udrželi loď v chodu.
„Jeme,“ řekl kapitán Guy v pět hodin ráno, „jestli musíme prchnout…“

„Uděláme to, kapitáne, ale vydáme se v nebezpečí, že nás moře pohltí!“ Opravdu, nic není nebezpečnější než plout po větru, když není možné předhánět vlny a udržovat přesný směr. Ostatně prchneme-li k východu, Halbrane se uchýlí ze své dráhy a octne se uprostřed bludiště ledových ker, které se nahromadily v tomto směru.
Plné tři dny zuřila bouře se sněhovými vánicemi, které vyvolaly značný pokles teploty. Ale přece jen jsme pluli víceméně správným směrem vpřed, když jsme stěhovku rozervanou bouří nahradili novou plachtou ze silnějšího plátna.
Zbytečně bych opakoval, že se kapitán osvědčil jako pravý námořník, že Jem West měl oči všude, že posádka se činila ze všech sil a Hunt byl vždy na prvním místě, ať šlo o práci nebo o to čelit nebezpečí.
Málokdo si dovede představit, jaký to byl člověk. Jaký rozdíl byl mezi ním a většinou námořníků najatých na Falklandech. Od nováčků se jen stěží vymohlo to, co udělat museli. Jema Westa poslouchali, ale za jeho zády bylo nářků a stížností. Obával jsem se, že to není dobré znamení do budoucnosti.
Martin Holt už zase pracoval a nijak si nestěžoval. Vyznal se ve svém oboru a byl jediný z námořníků, který mohl v obratnosti i v píli závodit s Huntem.
„No tak, Holte,“ zeptal jsem se ho jednou, když právě hovořil s palubním mistrem, „jste nyní zadobře s tím čertovským Huntem? Je trochu hovornější od té doby, co vás zachránil?“
„Nikoliv, pane Jeorlinku,“ odpověděl mi, „skoro bych řekl, že se mi vyhýbá!“ „Vyhýbá?“ divil jsem se.
„Dělal to ostatně už předtím.“
„To je zvláštní…“
„Je to pravda,“ dodal Hurliguerly, „už víckrát jsem si toho všiml.“
„Vyhýbá se vám jako ostatním námořníkům?“
„Mně se vyhýbá víc než ostatním!“ To, co jsem slyšel, mě překvapilo.
Dal jsem si pozor a skutečně jsem se přesvědčil, že Hunt se vyhýbá každé příležitosti, kdy by se mohl setkat s mistrem plachtařem. Jeho chování bylo přinejmenším podivné.
Odpoledne 8. a 9. prosince se zdálo, že vítr má sklon stočit se k východu, což by ukazovalo na lepší počasí. Dojde-li k tomu, Halbrane bude moci dohnat, co ztratila, když se odchýlila ze správného směru, a pokračovat v plavbě podél třiačtyřicátého poledníku.
Třebaže bylo moře stále rozbouřené, asi ke druhé hodině ranní jsme mohli bez nebezpečí zvětšit plachtoví. A tak s rozvinutou velkou plachtou, s povolenou vratiplachtou na zadním stěžni, s třírohou plachtou a s malou stěhovkou, které byly přitaženy k pravému boku, se Halbrane znovu blížila k dráze, ze které ji zahnala dlouhá bouře.
V této části antarktického moře proud unášel velké množství ledových ker. Mohli jsme z toho usoudit, že bouře možná uspíšila odchod ledů a prolomila na východě přehradu ledového pole.

KAPITOLA XII
Podél ledového pole

I když bylo moře za polárním kruhem velmi rozbouřené, až dosud jsme se plavili za skutečně Výjimečných podmínek. A jaká by to byla šťastná náhoda, kdyby Halbrane v těchto prvních prosincových dnech našla Weddellovu cestu volnou!
Říkám Weddelova cesta, jako kdyby to byla nějaká dobře udržovaná cesta na pevnině se směrovkou: Cesta k jižnímu pólu.
Celý den 10. prosince goeleta proplouvala bez nesnází mezi jednotlivými ledovci. Směr větru dovolil sledovat přímou dráhu mezi ledovcovými poli.
Měli jsme ještě měsíc do období, kdy se ledy uvolňují ve velkém, avšak kapitán tvrdil, že hromadný odchod ledů, k němuž dochází pravidelně v lednu, tentokrát nastane v prosinci.
Posádce nedělalo žádné nesnáze vyhýbat se těmto bludným ledovcům.
Skutečné těžkosti nastanou patrně až v den, kdy se goeleta pokusí prorazit si cestu ledovým polem.
Ostatně nemuseli jsme se obávat žádného překvapení. Blízkost velkých ledových hor se projevovala nažloutlým světlem na obzoru. Tento úkaz, příznačný pro ledové končiny, je způsoben odrazem světla.
Celých pět dnů plula Halbrane bez nehody. Ale čím dál k jihu, tím ledovců přibývalo a volná cesta se zužovala. Dne 14. prosince jsme naměřili 72° 37' šířky a délku jsme měli přibližně asi stejnou jako dříve - mezi dvaačtyřicátým a třiačtyřicátým poledníkem. Dostali jsme se nad polárním kruhem na místo, kam se podařilo doplout jen málokterému mořeplavci.
Byli jsme jen o dva stupně níže, než kam pronikl Weddell.
Uprostřed kalných ledových trosek, pošpiněných ptačím trusem, musela goeleta proplouvat hodně opatrně. Některé trosky měly zbrázděný povrch a dosahovaly značné výšky. Naše loď nám v těchto vzrušujících chvílích připadala docela nepatrná, neboť některé ledové hory byly daleko vyšší než špičky našich stožárů.
Nakupené ledové kry měly nejrůznější velikost a nejrůznější podobu.
Byl to úžasný pohled, když se jejich bizarní tvary náhle vynořily z mlhy a zazářily v slunečních paprscích jako krystaly obrovitých drahokamů. Někdy svítily do růžova, jindy se zbarvovaly do fialova a do modra, patrně lomem paprsků v hranolech ledu.
Nikdy mě neunavilo podivovat se úkazům tak pozoruhodně vylíčeným ve vypravování Arthura Pyma. Hned to byly pyramidy s ostrými špicemi, hned zase zakulacené báně podobné byzantským chrámům nebo cibulovité věže jako u ruských kostelů, různé kuželovité pahorky, rovné kamenné stoly, megalitické pomníky, neotesané kameny postavené v kruhu kolem největšího, hrubé náhrobky z předhistorické doby, jaké se nacházejí zvláště v Bretani, vysoko vztyčené

balvany, kry ve tvaru rozbitých váz nebo převrácených šálků - a vlastně všechno, co lidské oko může vidět v rozmarném seskupení oblaků… Oblaka jsou přece také jakési bludné ledovce na nebi.
Poznal jsem, že kapitán Guy nevyniká jen statečností, ale že je i opatrný.
Nikdy neplul pod větrem kolem nějakého ledovce, když předem nezjistil dostatečnou vzdálenost pro eventuální obrat lodi, který by mohl být znenadání nutný. Byl obeznámený se všemi okolnostmi plavby v těchto mořích, a proto se nebál vjet mezi plující kry a rozlehlé ledovce.
Ten den mi řekl: „Pane Jeorlinku, nepokouším se proniknout do polárního moře poprvé, ale dosud se mi to nikdy nepodařilo. A jestliže jsem to dělal, když jsem měl jen prosté dohady o osudu Jany, musím to zkusit nyní, když se dohady změnily v jistotu."
„Rozumím, kapitáne, a myslím si, že vaše zkušenosti z plaveb v těchto končinách podstatně zvyšují naše naděje na úspěch!"
„Jistě, pane Jeorlinku! Ale přece právě tak jako tolik jiných mořeplavců ani já neznám končiny za ledovým polem."
„Že neznáte? To není tak docela pravda, vždyť máme naprosto spolehlivé Weddellovy zprávy a také záznamy Arthura Pyma."
„Ano… to vím. Oba mluví o volném moři…"
„Vy tomu nevěříte?"
„Věřím… Ano… Volné moře skutečně existuje a mám pro to cenné doklady. Opravdu je naprosto zřejmě dokázáno, že ty ohromné spousty ledu, kterým říkáme ledovcová pole a ledové hory, by se nemohly vytvořit na širém moři. Od pevniny nebo ostrovů ve vysokých šířkách je může odtrhnout jen divoké vlnobití. Potom mořské proudy odnášejí ledy do teplejších vod, kde nárazy otupují jejich hrany a zároveň rozrývají jejich základny a boky vystavené tepelným vlivům."
„I pro mě to je samozřejmé!"
„Nuže," pokračoval kapitán, „tyto spousty ledových ker sem nepřipluly z ledového pole. K němu se dostanou, jen když tam jsou zaneseny mořskými proudy, a pak ledové pole někdy rozdrtí nebo v něm prolamují volné průplavy. Ostatně nesmíme posuzovat jižní končiny podle končin severních.
Nejsou tam stejné podmínky. I Cook dosvědčuje, že se v grónských mořích ani v nejvyšších šířkách nikdy nesetkal s tak ohromnými ledovými krami jako v antarktickém moři."
„A čím to je?"
„Snad proto, že v severních končinách převládají jižní větry. Přicházejí tam prosyceny horkými závany z Ameriky, z Asie a z Evropy a přispívají ke zvýšení teploty vzduchu. Tady však nejbližší země končí mysem Dobré naděje, Patagonií a Tasmánií a neovlivňují vzduchové proudy. Proto v Antarktidě teplota bývá mnohem stejnoměrnější."
„To je důležitý poznatek, kapitáne, a potvrzuje také vaše dohady o volném moři…"
„Ano…, volné moře…, nejméně o deset stupňů dál za ledovým polem.
Začněme tedy tím, že pronikneme ledovým polem a nejtěžší překážka bude zdolána. Řekl jste docela správně, pane Jeorlinku, že existence volného moře byla jasně potvrzena i Weddellem."
„A Arthurem Pymem, kapitáne…"
„Ano, i Arthurem Pymem."
Od 15. prosince jsme se setkávali s daleko větším počtem ledovců, a proto byla plavba obtížnější. Ale stále vál příznivý vítr, někdy od severovýchodu a zase od severozápadu, nikdy se však nestočil k jihu. Ani jedinou hodinu jsme nemuseli lavírovat mezi ledovými horami a ledovcovými poli ani zdržovat běh lodi za noci, což je úkol těžký a nebezpečný. Někdy vítr zesiloval a bylo nutné zmenšovat plochu plachtoví. Pak jsme vídali, jak se moře pění kolem ledovců a zaplavuje je drobným mžením jako skály nějakého plovoucího ostrova, ačkoliv nemohlo zabránit tomu, aby ledovce nepluly dál. Jem West několikrát měřil úhel jejich výšky nad vodou a podle jeho výpočtu zjistil, že jsou vysoké průměrně dvacet až dvě stě metrů.
I já jsem sdílel názor kapitána Guye, že takové obrovské ledovce se mohly vytvořit jen u pobřeží nějaké jihotočnové polární pevniny. Ale taková pevnina by musela být zřejmě rozervána zálivy a rozdělena mořskými úžinami i zátokami, které dovolily Janě doplout až na místo, kde se nalézá ostrov Tsalal.
A není to nakonec právě existence polárních pevnin, která vadila snahám všech objevitelů dostat se až k severnímu nebo k jižnímu pólu? Neposkytují tyto pevniny ledovcovým horám pevný opěrný bod, od něhož se v období odchodu ledů odtrhávají? Kdyby jižní a severní polární oblasti tvořilo jen moře, neprorazily by si k nim už lodi cestu?
Můžeme tedy připustit, že se William Guy, kapitán Jany, dostal za třiaosmdesátou rovnoběžku, ať už veden instinktem mořeplavce nebo pouhou náhodou, která před ním otevřela mořský průjezd.
Naše posádka byla velmi vzrušena, když viděla, že goeleta pluje uprostřed ohromných pohybujících se mas ledovců. Působilo to zvlášť na nováčky, protože staří námořníci to neviděli poprvé.
Především bylo třeba zorganizovat stálou hlídkovou službu. Jem West dal připevnit na vrchol hlavního stěžně velký sud, kterému se říká „vraní hnízdo", a tam se námořníci střídali na stráži.
Halbrane plula velkou rychlostí, unášena příznivým větrem. Teplotu jsme měli snesitelnou, 4° až 5°C. Nebezpečí znamenala mlha, která se často snášela na moře zatarasené ledovci, a nebylo snadné vyvarovat se srážek.
Dne 16. prosince byli námořníci už nesmírně unaveni. Mezi ledovými krami a ledovými horami zůstávaly jen úzké klikaté průlivy s četnými prudkými ohyby, proto bylo nutné ustavičně měnit postavení plachet.
Kormidelník u svého kola ani chvilku nezahálel a námořníci nepřestávali podkasávat hlavní plachtu i plachtu vrcholovou, měnit postavení spodních plachet anebo řídit dolní plachty tak, aby se vítr zaráželo jejich provazovou obrubu.
Žádný námořník se nevyhýbal práci a mezi všemi se vyznamenával Hunt.

Byl to námořník tělem duší. Zvlášť se osvědčoval, když bylo třeba dotáhnout lano na ledovec a upevnit je tam kotvou, aby se dala goeleta vléci a obeplout tak překážku. Hunt byl v mžiku v člunu a prodíral se tříští ke kluzkému povrchu vyhlédnutého ledovce. Proto kapitán s celou posádkou považovali Hunta za jedinečného námořníka, ale tajemnost, která ho obestírala, vyvolávala stále zvědavost.
Nejednou se přihodilo, že Hunt i Martin Holt vypluli v člunu společně, aby provedli nějaký nebezpečný úkol. Jestliže dal mistr plachtař Huntovi nějaký rozkaz, námořník jej provedl horlivě a obratně. Nikdy mu však neodpověděl.
V té době Halbrane už nemohla být daleko od ledového pole. Až dosud stráže nedokázaly nad ledovými krami a velkými ledovými horami rozličných tvarů objevit okraj nepřerušeného ledového pole.
Celý den 16. prosince jsme museli plout nesmírně opatrně, protože při neustálých nárazech, kterým jsme se nemohli vyhnout, hrozila ztráta kormidla. Zároveň docházelo k častým nárazům ledové tříště na boky lodi, a to bylo nebezpečnější než velké ledové kry. Když ty se vrhaly na loď, docházelo ovšem také k prudkým nárazům, ale Halbrane měla solidní žebroví i pevné obložení a nemusela se bát, že ji některá prorazí.
Pokud šlo o kormidlo, Jem West je dal zpevnit dvěma prkny, která vytvořila jakési pouzdro a dostatečně je chránila.
I v končinách plných plovoucích ledovců všech velikostí a tvarů žili mořští savci, velké množství velryb. Kromě plejtváků se objevovaly i velryby hrbaté a plískavice.
Vedle obvyklých antarktických ptáků, buřňáků, kapských kormoránů a vodních krkavců tu byly shluky tučňáků, kteří seděli v řadách na okrajích ledovců a pozorovali plující goeletu.
Dne 17. prosince námořník na stráži konečně ohlásil:
„Před pravým bokem na obzoru ledové pole!“ Sedm nebo jedenáct kilometrů k jihu se tyčil nekonečný hřeben rozeklaný jako ostří pily a jeho obrys se rýsoval na poměrně jasném nebi. Podél tohoto hřebenu unášel proud tisíce ledovců. Nehybná ledová přehrada se táhla od severozápadu k jihovýchodu a goeleta se podle ní dostala ještě o několik stupňů jižněji.
Jaký je rozdíl mezi ledovým polem a ledovou přehradou?
Ledová přehrada se netvoří na širém moři. Musí spočívat na pevném podkladu a může buď narůstat podél pobřeží nebo vytvářet ledové vrcholy v pozadí. Nemůže-li však přehrada opustit svou pevnou základnu, která jí poskytuje oporu, pak zásobuje moře ledovými horami, ledovcovými poli, plovoucími hromadami ledu, celými plochami ledu a ledových ker, ledovými lavicemi a ledovou tříští, zkrátka všemi ledovcovými troskami, které jsme viděli plout v nekonečném proudu po širém moři. Pobřeží, která drží ledovou přehradu, jsou ovlivněna proudy přicházejícími sem z teplejších moří. V době nejvyšších přílivů se okraj ledové přehrady zvedá, roztává a drtí v ohromné ledové balvany - jsou jich stovky za hodinu, které se s ohlušujícím rachotem odtrhávají, padají do moře, ponořují se a uprostřed mohutných vírů znovu vyplouvají na povrch. Ledové hory vyčnívají z vody pouze Jednou třetinou svého objemu a plavou po moři až do chvíle, kdy v teplejších šířkách úplně roztají. Jednou jsem se právě o tom bavil s kapitánem.
„Ledová přehrada je pro mořeplavce nepřekročitelnou překážkou, protože její spodek je vlastně pobřeží,“ řekl mi.
„Avšak ledové pole, to je něco jiného. To se utvoří před pevninou na oceánu ustavičným spojováním ledu, který je přinášen proudy. Ledové pole je vydáno napospas bouřím, v létě může v teplejších vodách roztávat, roztrhává se, otvírají se v něm průplavy a četným lodím se už podařilo ledovým polem proplout…“
„To je pravda,“ dodal jsem, „ledové pole netvoří souvislou plochu, kterou by nebylo možné obeplout…“
„Weddellovi se také podařilo obeplout celé rozlehlé ledové pole, pane Jeorlinku, a to díky výjimečným povětrnostním podmínkám a časnému příchodu jara. Nuže, jestliže takové podmínky nastanou i letos, snad nebude opovážlivé, když prohlásím, že toho budeme umět využít!“
„Jistě, kapitáne. A nyní, když stráž už hlásila ledové pole…“
„Přiblížíme se k němu s Halbrane, co nejvíce budeme moci, pane Jeorlinku, a pak s ní vplujeme do prvního průlivu, který se nám podaří objevit.
Nenajdeme-li žádný otevřený průliv, pokusíme se plout podél ledového pole co nejdál na východ s proudem, který tam směřuje, jen když se udrží severovýchodní vítr.“ Goeleta plula nyní k jihu a setkávala se s nahromaděnými ledovými krami značných rozměrů. Pečlivé měření úhloměrem nám prozradilo, že některé z nich dosahují plochy až dvanácti set čtverečních metrů. Bylo nutné plout velmi přesně a opatrně, abychom se vyhnuli nebezpečí, že uvázneme v některém průlivu, jehož konec jsme stále neviděli.
Jakmile se Halbrane dostala asi na pět a půl kilometru k ledovému poli, zakotvila uprostřed široké zátoky, kde měla možnost volného pohybu.
Spustili jsme na moře člun. Sestoupil do něho kapitán s palubním mistrem, čtyři námořníci zasedli k veslům a jeden ke kormidlu. Zamířili k ohromnému ledovému valu a marně tam hledali nějaký průliv, kterým by goeleta mohla proklouznout. Po třech hodinách únavného hledání se všichni vrátili na loď. Potom se spustil déšť se sněhem a teplota klesla na 2,2°C nad nulou.
Pro déšť a sníh jsme na ledové pole vůbec neviděli.
Museli jsme tedy zamířit k jihovýchodu, plout uprostřed nesčetných ledových ker a zároveň dávat pozor, abychom nebyli strženi k ledové hradbě, neboť dostat se pak od ní by bylo neobyčejně obtížné.
Jem West nařídil upevnit plachty tak, abychom pluli co nejtěsněji při větru.
Posádka pracovala hbitě a goeleta, nakloněná na pravý bok a hnaná rychlostí dvanácti až čtrnácti kilometru za hodinu, se vrhla do středu ledových ker rozptýlených po její dráze. Jestliže to byly jen slabší vrstvy ledu, goeleta na ně najela a rozdrtila je přídí jako beranem. Několikrát to zaskřípalo a zapraskalo, přitom se celá loď třásla od stěžňů až po kýl, než se znovu octla na volné hladině.
Nejdůležitější bylo vyhnout se srážkám s velkými ledovými horami. To při jasném počasí, kdy se mohlo včas s lodí zamanévrovat, nebylo nijak obtížné. Když však mlha zahalila celý prostor a bylo vidět sotva na vzdálenost čtyř až dvou

set metru, plavba byla velmi nebezpečná.
Ale když už nemluvíme o velkých ledových horách, nevydává se Halbrane v nebezpečí, že se srazí s nějakým ledovcovým polem? Kdo je nikdy nepozoroval, nedovede si ani představit, jakou nesmírnou sílu má plovoucí nahromaděný led.
Ten den jsme viděli jedno takové pole. Neplulo příliš velkou rychlostí, když narazilo na jiné, které takřka stálo na hladině. To druhé pole ledových ker bylo rozdrceno na kusy, docela převráceno a takřka úplně zničeno.
Zbyly z něho jen obrovité trosky, hromadící se jedna na druhou někdy až do výše třiceti metru a tlačené pod vodu do hloubky ještě mnohem větší.
Může nás to překvapit, když víme, že takové ledovcové pole váží mnoho miliónů tun?
Za takových okolností, kdy se goeleta udržovala pět až sedm kilometru od ledového pole, uplynulo čtyřiadvacet hodin. Plout s lodí blíž k ledovému poli, to by znamenalo dostat se do křivolakých průlivů, ze kterých bychom třeba nenašli cestu zpět. Ne že by na to kapitán Guy neměl chuť, naopak, stále se obával, že při plavbě z dálky mineme nějaký volný průliv, jehož vstup ani nepostřehneme.
„Kdybych měl ještě jednu loď," řekl mi, „plul bych s ní co nejblíž kolem ledového pole. Při takové výpravě je velice výhodné, jsou-li lodi dvě: Ale Halbrane je sama, a kdybychom o ni přišli…" Avšak i když jsme se nepřibližovali k ledovému okraji víc, než nám dovolovala opatrnost, naše goeleta se stejně vystavovala velkému nebezpečí. Sotva jsme urazili nějakých dvě stě metrů, už jsme se museli zastavit a měnit směr, a to mnohdy právě v okamžiku, kdy špička čelenu div nenarazila na nějaký ledovec. Po celé dvě hodiny byl Jem West nucen stále měnit postavení plachet a plout co nejpomaleji, aby se vystříhal nárazu na nějaký ledovec.
Naštěstí vítr vál stále od východu nebo od severoseverovýchodu, což nám dovolovalo plout těsně při větru. Vítr také nesílil. Ale kdyby se byl změnil ve vichřici, nevím, co by se stalo s naší goeletou, či vlastně vím to až příliš dobře: byla by dočista zničena.
Opravdu, v takovém případě bychom neměli žádnou možnost vyváznout a Halbrane by ztroskotala na okraji ledového pole.
Po dlouhém zkoumání se kapitán musel vzdát naděje, že nalezne v ledové zdi nějaký průlom. Bylo nutné dostat se až na konec ledového pole dál na jihovýchodě, nic jiného nám nezbývalo. Ostatně poplujeme-li tímto směrem, neodchýlíme se ze stanovené šířky. A skutečně, 18. prosince jsme měřením zjistili, že Halbrane se nalézá na třiašedesáté rovnoběžce.
Znovu opakuji, že snad žádná plavba v antarktických mořích neprobíhala za šťastnějších okolností: letní období nastalo předčasně, vál stálý severní vítr, průměrná teplota byla 9,4 °C nad nulou. Nemusím ani připomínat, že jsme celých čtyřiadvacet hodin měli jasný den a sluneční paprsky nás zaplavovaly ze všech míst na obzoru.
Ledovcové hory tály; četné potůčky vody stékaly po jejich stěnách a spojovaly se v zurčící vodopády. Zkrátka museli jsme dávat pozor, aby se ledové kry v naší blízkosti nepřevrátily. Když totiž taje jejich spodní část, která je pod vodou, mění se těžiště jejich rovnováhy, takže kry se pak převracejí.
Ještě dvakrát nebo třikrát jsme se přiblížili k ledovému poli na méně než tři kilometry. Bylo vyloučeno, aby na ně nepůsobily vlivy počasí a aby se v něm na některých místech neobjevily průrvy.
Průzkumy byly bezvýsledné a tak jsme se museli nechat unášet proudem, který směřoval od západu k východu. Ostatně tento proud nám pomáhal a litovali jsme jen jedné věci: že nás unáší od třiačtyřicátého poledníku, k němuž jsme potřebovali s goeletou dorazit, když jsme mířili k ostrovu Tsalalu. V takovém případě nás mohl zanést na původní dráhu jen východní vítr.
Musím poznamenat, že při svém pátrání jsme neobjevili ani stopy po nějaké zemi, což odpovídalo zákresům na mapách mořeplavců, kteří tady byli před námi. Jejich mapy byly sice nedokonalé, ale v hrubých obrysech dost přesné. Dobře vím, že mnohé lodi často přepluly nad místy, kde v mapách byla vyznačená pevnina, avšak to nebylo možné připustit o ostrovu Tsalalu. Jestliže k němu mohla Jana doplout, pak tato část antarktického moře byla volná a v roce, kdy letní období nastalo tak předčasně, nemuseli jsme se v tomto směru obávat žádné překážky.
Konečně 19. prosince mezi druhou a třetí hodinou odpoledne se rozlehlo volání stráže z koše na hlavním stěžni.
„Co je?" ptal se Jem West.
„Na jihovýchodě je ledové pole protržené…"
„A za ním?"
„Není nic vidět!" Poručík vyšplhal po lanech a ve chvilce se dostal až k stožárovému koši.
Dole na palubě jsme všichni netrpělivě čekali. Jestliže se hlídka mýlila…
Ale Jem West, ten se v žádném případě nezmýlí!
Po nekonečných deseti minutách dolehl až k nám na palubu jeho jasný hlas.
„Volné moře!" Odpovědělo mu jednohlasné bouřlivé hurá. Po dvou hodinách se nesmírná rozloha ledového pole rozestoupila a před našima očima se objevilo volné, zářivé moře bez ledu.

KAPITOLA XIII
Hlas ze sna

Volné a bez ledu? Nikoliv. Několik vysokých ledových hor bylo vidět v dálce a plovoucí tříšť i celé plochy zbrázděného ledu unášel proud k východu. Ale na těchto místech ledy začínaly tát a moře bylo volné. Vždyť na něm mohla volně plout loď.
Weddellovy lodi se zcela jistě dostaly až sem do těchto končin na čtyřiasedmdesátý stupeň šířky a pluly po širokém mořském rameni, po jakémsi kanálu mezi antarktickou pevninou, Jana ji minula asi o tisíc kilometrů.
„Měli jsme štěstí," prohlásil kapitán, „kéž by nás provázelo až do konce!"

„Za týden," řekl jsem, „může naše goeleta doplout na dohled ostrova Tsalalu!"
„Ano, pod podmínkou, že budeme mít stálý východní vítr, pane Jeorlinku! Nezapomeňte, že Halbrane objížděla kolem ledového pole až k jeho nejvýchodnějšímu bodu, a tak se odchýlila od své původní dráhy. Musíme se nyní vrátit k západu. Chci zamířit k Bennettovu ostrůvku. Můj bratr William přistál nejdříve tam. Jakmile jej uvidíme, budeme mít jistotu, že jsme na správné cestě."
„Kdoví, kapitáne, nenalezneme-li tam nějaké nové stopy!"
„Snad, pane Jeorlinku. Jakmile dnes stanovím naši polohu a poznám, kde jsme, okamžitě zamíříme k Bennettovu ostrůvku."
Nemusím ani podotýkat, že nyní bylo třeba poradit se s nejspolehlivějším vůdcem, jakého jsme měli, to znamená s knihou Edgara Poea čili s pravdivým vypravováním Arthura Pyma.
Když jsem si tu knihu ještě jednou přečetl, dospěl jsem k tomuto úsudku:
Základ byl pravdivý, Jana objevila ostrov Tsalal a přiblížila se k němu.
O této věci se nedalo vůbec pochybovat, právě tak jako o existenci šesti námořníků, kteří přežili ztroskotání lodi v době, kdy Pattersona unesl proud na ledové kře. To všechno byla nepochybně pravda.
Avšak co druhá část? Nemá snad být připsána na účet obrazotvornosti vypravěče, obrazotvornosti klamné a výstřední, pomyslíme-li na popis, který udělal autor sám o sobě? A především sluší se pokládat za ověřené některé podivné jevy, o kterých autor tvrdí, že je sám pozoroval v nitru daleké Antarktidy? Máme uvěřit, že tam žijí prazvláštní lidé i zvířata? Je pravda, že půda tohoto ostrova je zcela jiného rázu a že i voda v jeho říčkách má zvláštní složení? Existují skutečně propasti ve tvaru hieroglyfických písmen, které nakreslil Arthur Pym? Můžeme věřit jeho tvrzení, že pohled na bílou barvu vyvolává u domorodců záchvat hrůzy? A konečně proč ne, když bílá barva, zimní šat a barva sněhu jim ohlašovaly příchod zlého ročního období, které je uzavře do ledového vězení? Ovšem co si má kdo myslet o těch neobyčejných úkazech, o šedivých párách na obzoru, o zešeřeném prostoru a konečně o vzdušných vodopádech a o bílém obru, tyčícím se na polárním prahu?
O tom všem jsem uvažoval a čekal jsem. Pokud jde o kapitána, tomu bylo z vypravování Arthura Pyma lhostejné všechno, co se přímo netýkalo námořníků opuštěných na ostrově Tsalalu. On myslel jedině a neustále na loď, a jak by je zachránil.
Měl jsem vypravování Arthura Pyma ustavičně při ruce a umínil jsem si, že je budu krok za krokem kontroloval a pokusím se oddělit pravdivé věci od falešných a skutečné od vymyšlených. Byl jsem skoro přesvědčený, že nenajdu ani stopy po těch posledních zjevech, které byly podle mého mínění inspirovány „andělem podivnosti" z jedné velmi sugestivní povídky Edgara Poea.
Dne 19. prosince byla naše goelela už o půldruhého stupně dále k jihu, kam se Jana nedostala ani o osmnáct dnů později. Volné moře - anebo více či méně splavné moře - se prostíralo před kapitánem Lenem Guyem právě tak jako kdysi před Williamem Guyem a za ním se táhlo od severozápadu k severovýchodu ohromné ledové pole zpevněné mrazem.
Jem West chtěl především zjistit, jestli v tomto mořském průlivu proud směřuje k jihu, jak to udával Arthur Pym. Na jeho rozkaz palubní mistr spustil ke dnu olovnici na tři sta metrů dlouhé šňůře a zjistil, že proud skutečně jde tím směrem, což bylo velmi výhodné pro další plavbu.
V deset hodin a v poledne byla za jasné oblohy provedena dvě přesná měření polohy lodi. Výpočty ukázaly, že jsme na 74° 45' jižní šířky a na 39° 15' západní délky.
Nyní vidíme, že zajížďka podle ledového pole i nutnost objíždět je až k jeho nejzazšímu východnímu konci přinutily Halbrane k odchylce asi čtyř stupňů na východ. Po přesném zjištění polohy kapitán Len Guy nařídil zamířit na jihozápad, abychom dospěli na třiačtyřicátý poledník a přitom se dostali dál k jihu.
Nemusím zde připomínat, že slova ráno a večer, kterých používám jen ze zvyku, neznamenají východ ani západ slunce. Zářivý sluneční kotouč opisoval nad obzorem nepřerušovanou spirálu a nepřestával svítit. Za několik měsíců zmizí. Nicméně po celou dobu mrazivé a temné antarktické zimy nebe takřka denně osvětluje polární záření. Možná že později budeme svědky těchto nepopsatelně nádherných zjevů, jimiž se zde tak silně projevuje elektrické pole.
Podle vypravování Arthura Pyma neproběhla plavba Jany od 1. do 4. ledna 1828 bez vážných nesnází, které byly způsobeny špatným počasím. Prudká bouře od severovýchodu vrhala na loď ledové kry, a ty div nerozdrtily kormidlo. Také se jí do cesty postavilo rozlehlé ledovcové pole, ve kterém námořníci objevili naštěstí průjezd. Konečně ráno 5. ledna na 73°15' šířky překonali poslední překážku. Jana se tehdy plavila za teploty 0,5° C pod nulou, kdežto při naší plavbě teplota stoupla na 9,4 °C nad nulou. Kompasová deklinace byla stejná jako u kompasu našeho, to znamená 14°28' směrem na východ…
Ještě poslední poznámku, abych matematicky určil rozdíl v poloze obou lodí v té době. Od 5. do 19. ledna uplynulo čtrnáct dní, které Jana potřebovala, aby projela deset stupňů, jež ji oddělovaly od ostrova Tsalalu, zatímco Halbrane byla 19. prosince na sedmi stupních této dráhy. Bude-li vítr vát stále stejným směrem, do týdne spatříme ostrov Tsalal anebo alespoň Bennettův ostrůvek, který leží o devadesát kilometrů blíž. Kapitán byl přesvědčený, že tam dorazí za čtyřiadvacet hodin.
Plavba pokračovala za nejpříznivějších okolností. Museli jsme se vyhýbat jen sem tam nějakým ledovým krám, které proud zanášel k jihozápadu rychlostí asi pět set metrů za hodinu. Naše goeleta je předháněla bez nesnází. I když vítr byl dost silný, Jem West dal rozvinout horní plachty a Halbrane lehce klouzala po slabě zčeřeném moři. Nespatřili jsme žádný z ohromných ledovců, jaké viděl Arthur Pym, nemuseli jsme také manévrovat uprostřed mlh, které zdržovaly jízdu Jany. Nezažili jsme ani poryvy větru s ledovým krupobitím a se sněhem, ani poklesy teploty, jimiž by námořníci velmi trpěli. Jen tu a tam jsme se setkávali s plochými ledovými krami, na některých seděla hejna tučňáků, kteří vypadali jako turisté cestující na zábavné jachtě, a na jiných načernalí tuleni, takřka přilepení na bílé ploše ledu jako ohromné

pijavice. Nad touto ledovou flotilou ustavičně přeletovali buřňáci, černé polární kachny, potápky, roháči, mořské vlaštovky, kormoráni i načernalí albatrosi, žijící jen ve vysokých šířkách. Na moři pluly tu a tam velké medúzy, které svítily nejněžnějšími barvami a byly roztažené jako otevřené slunečníky. Pokud jde o ryby, které si rybáři na goeletě mohli nachytat do zásoby, ať už na udice nebo vidlicemi, uvedu pouze zlaky nachové, skoro metr dlouhé, s tvrdým, ale velmi chutným masem.
Druhý den ráno po klidné noci, kdy vítr trochu zeslábl, se ke mně připojil náš palubní mistr. Usmíval se a hlas měl jasný a svěží jako člověk, kterého životní trampoty vůbec nevyvádějí z míry.
„Dobré jitro, pane Jeorlinku, dobré jitro!“ volal na mne.
„Ostatně v těchhle jižních končinách a v téhle roční době se nedá přát dobrý večer, protože žádný večer, ani dobrý, ani špatný, neexistuje!“
„Dobré jitro, Hurliguerly,“ děkoval jsem mu, protože jsem měl chuť promluvit pár slov s tím veselým chlapíkem.
„No tak, jak se vám líbí moře před ledovým polem?“
„Skoro bych je přirovnal k velkým jezerům ve Švédsku a v Americe.“
„Snad ano…, k jezerům obklopeným ohromnými ledovými horami místo skutečných hor.“ „Soudím, mistře, že si nemůžeme přát nic lepšího, a bude-li cesta pokračovat takovým způsobem až do chvíle, kdy uvidíme ostrov Tsalal…“
„A proč ne až k pólu, pane Jeorlinku?“
„Pól…, ten je daleko a nikdo neví, co tam vlastně je…“
„Však se to dovíme, až tam dorazíme,“ odpověděl palubní mistr, „to je jediná možnost, jak na to!“
„Jistě, Hurliguerly! Ale Halbrane nevyplula proto, aby objevila jižní pól.
Jestliže se kapitánu Guyovi podaří nalézt vaše krajany, námořníky z Jany, splní tím úkol, který si dal, a já soudím, že si nebude přát víc!“
„Samo sebou, pane Jeorlinku, samo sebou! Ale když už jednou budeme takových sedm až osm set kilometrů od pólu, nebude v pokušení se podívat na konec té osy, na které se Země otáčí jako kuře na rožni?“ zeptal se mě se smíchem palubní mistr.
„Stálo by za to vydávat se v nová nebezpečí?“ ptal jsem se ho.
„Ano a ne, pane Jeorlinku! I když přiznávám, že jsme se dostali dál než všichni mořeplavci před námi, dál, než se snad kdy dostanou i ti, kteří přijdou po nás, přece jen by to uspokojilo mou námořnickou pýchu…“
„Ano…, vy si myslíte, mistře, že se ještě nic neudělalo, dokud je možné udělat víc!“
„Správně řečeno, pane Jeorlinku! I kdyby nám navrhli, že poplujeme ještě o nějaký ten stupeň dál než na ostrov Tsalal, já bych se nevzpíral.“
„Nevěřím, že kapitán Guy by o tom kdy uvažoval, mistře.“
„Však já také ne, pane Jeorlinku,“ odpověděl Hurliguerly.
„Jakmile kapitán najde svého bratra a těch pět námořníků z Jany, jistě si pospíší a doveze je do Anglie.“
„Je to pravděpodobné a zároveň logické, mistře. Ostatně i kdyby staří námořníci z posádky šli všude tam, kam je kapitán povede, myslím si, že nováčci by to odepřeli. Nedali se najmout na tak dlouhou a nebezpečnou plavbu, která by je zavedla až k pólu…“
„Máte pravdu, pane Jeorlinku. Aby je někdo k tomu přiměl, musel by jim hodně připlatit za každou rovnoběžku překročenou za ostrovem Tsalalem.“
„A ani tak by to nebylo jisté,“ odpověděl jsem mu.
„To víte, že ne, protože Hearne a ostatní nováčci z Falkland - a na lodi je jich většina - doufali, že se nedostanou za ledová pole, a také že nedoplujeme za polární kruh. Však už žehrají, že se dostali tak daleko. Konečně, nevím, jak se věci vyvinou, ale na toho Hearna si člověk musí dávat pozor, a já to taky dělám.“ Snad nehrozilo nějaké bezprostřední nebezpečí, ale spíš nesnáze v budoucnosti.
V noci, vlastně v době, kdy měla být noc mezi]9. a 20. prosincem, mě zneklidnil prazvláštní sen. Ano, mohl to být skutečně jen sen. Musím jej ve svém vypravování zaznamenat, protože to dosvědčuje, čím se pořád obíral můj mozek.
Byla ještě značná zima, a tak jsem se natáhl na lůžko a zabalil se do přikrývek. Obyčejně jsem usínal už v devět hodin večer a spal nepřetržitě až do pěti do rána. Spal jsem tedy, byly asi tak dvě hodiny po půlnoci, když mě probudil zvláštní šepot, naříkavý a neustávající.
Otevřel jsem oči - anebo jsem se domníval, že je otvírám. Rolety jsem měl stažené, má kabina tonula ve tmě.
Šepot se ozval znovu. Zbystřil jsem sluch a zdálo se mi, že nějaký hlas, který jsem neznal, vyslovuje slova:
„Pym… Pym… chudák Pym!“ Zřejmě to byla jen halucinace… Nebo snad někdo vstoupil do mé kabiny, kterou jsem nezamykal? „Pym…,“ ozval se znovu hlas. „Nesmí se… Nikdy se nesmí zapomenout na chudáka Pyma!“ Tentokrát jsem ta slova zaslechl velmi zřetelně. Co znamená to přemlouvání a proč bylo řečeno právě mně? Nezapomínal na Arthura Pyma? Copak ho po návratu do Ameriky nestihla tragická smrt…, i když nikdo nezná podrobnosti a okolnosti, za jakých k tomu došlo?
Najednou mě napadlo, že se mi mate mozek, a tentokrát jsem se probudil doopravdy. Usoudil jsem, že mě tížil sen vyvolaný patrně nějakou mozkovou poruchou.
Naráz jsem vyskočil z lůžka a vytáhl roletu.
Vyhlédl jsem ven.
Na zádi goelety nebyl nikdo kromě Hunta, který stál u kormidla a díval se na kompas.
Mohl jsem si zase lehnout. Také jsem to udělal, i když se mi zdálo, že ještě několikrát mi zaznělo v uších jméno Arthura Pyma. Spal jsem pak až do rána.
Jakmile jsem vstal, měl jsem z té noční příhody už jen prchavý dojem, na který jsem brzy zapomněl.
Když jsem znovu pročítal vyprávění Arthura Pyma - většinou jsem je četl společně s kapitánem a to tak, jako kdyby to

byl deník Halbrane - povšiml jsem si jedné události, o které byla zmínka dne 10. ledna:
„Dnes odpoledne došlo k velmi politováníhodnému neštěstí přesně v té mořské oblasti, kterou jsme právě pluli. Američan z New Yorku, Peter Wredenburg, jeden z nejlepších námořníků na Janě, sklouzl a spadl přes palubu do moře mezi dvě veliké ledové kry. Zmizel pod vodou a nemohli jsme ho už zachránit.“ Je to první oběť neblahé výpravy! A kolik dalších obětí bude asi zapsáno v deníku nešťastné goelety! Po přečtení zápisu o tomto neštěstí jsme kapitán i já poznamenali, že podle udání Arthura Pyma zažili onoho dne 10. ledna asi velkou zimu; počasí prý bylo velmi nevlídné a poryvy vichřice ze severozápadu se střídaly se sněhovými vánicemi a s krupobitím.
Je pravda, že v té době bylo ledové pole ještě daleko na jihu, což vysvětluje také to, že Jana je dosud neobeplula západním směrem. Jak bylo zřejmé z dalšího vyprávění, goeleta se tam dostala až 14. ledna. Moře „bez jediného kousku ledu“ se prostíralo až k obzoru a proud měl rychlost devět set metrů za hodinu. Teplota byla 1,1°C nad nulou a brzy stoupla na 10,5°C.
Právě takové teplotě jsme se nyní těšili i my na Halbrane a rádi bychom řekli jako Arthur Pym: „Nikdo nepochybuje o tom, že dorazíme k pólu.“ Ten den kapitán Jany naměřil 81° 21' jižní šířky a 42° 50' západní délky.
O několik minut blíže k polárnímu kruhu se i Halbrane octla na téže šířce a délce. Bylo to 20. prosince. Pluli jsme přímo k Bennettovu ostrůvku a za necelých čtyřiadvacet hodin jej jistě uvidíme.
Za naší plavby v těchto končinách nedošlo k žádné nehodě, kterou bych byl měl zaznamenat. Na palubě goelety se neudálo nic zvláštního, i když deník Jany ze 17. ledna vypravuje o velice podivných jevech. Podívejme se na událost, která poskytla Arthuru Pymovi a Dirku Petersovi příležitost, aby dokázali svou obětavost i odvahu.
Ke třetí hodině odpoledne stráž na Janě, zpozorovala na moři velkou ledovou kru unášenou proudem, což dokazovalo, že se na hladině volného moře znovu začaly objevovat ledovce. Na ledové kře stálo zvíře obrovských rozměrů. Kapitán William Guy dal spustit na moře největší člun, do kterého sestoupili Arthur Pym, Dirk Peters a druhý důstojník z Jany, právě ten nešťastný Patterson, jehož tělo jsme objevili na ledové kře mezi ostrovem prince Eduarda a Tristan da Cunha. Na ledovci stál polární medvěd skoro pět metrů vysoký; měl velmi hrubou, zvlněnou srst, kulatý čenich jako buldok a byl čistě bílý. Nezarazilo ho ani několik výstřelů. Potom ohromné zvíře sklouzlo do moře a plavalo k člunu. Když se o něj opřelo, bylo by člun málem převrátilo, kdyby mu Dirk Peters nebyl vrazil nůž do týla. Medvěd strhl mísence tlapou do vody a ostatní museli ohroženému námořníkovi hodit do vody lano, aby se ho mohl zachytit a vyšplhat zpátky do člunu.
Medvěda vytáhli na palubu Jany. Až na to, že byl tak obrovský, nebylo na něm nic abnormálního, a proto jej můžeme zařadit mezi ty podivné čtvernožce, kteří se prý vyskytovali v těchto jižních končinách, jak o tom vypravuje Arthur Pym.
Ale vraťme se opět na palubu goelety Halbrane.
Severní vítr nás už opustil a nezačal znovu vát, jen proud unášel goeletu dál k jihu. Proto jsme se opozdili a při své netrpělivosti jsme to těžce snášeli…
Konečně 21. prosince jsme naměřili 82°50' jižní šířky a 42°20' západní délky.
Existuje-li Bennettův ostrůvek, nemůže už být daleko.
Ano, ostrůvek opravdu existoval, a dokonce na místě označeném Arthurem Pymem. K šesté hodině večer oznamovalo volání hlídky, že na levém boku lodi je země.

KAPITOLA XIV
Bennettův ostrůvek

Halbrane se právě dostala na dohled Bennettova ostrůvku. Posádka si nutně potřebovala odpočinout, v posledních hodinách se námořníci vyčerpali, protože veslovali v člunech a táhli goeletu po hladině naprosto nehybného moře. Vylodění jsme odložili na druhý den a já jsem se odebral do své kabiny.
Tentokrát žádný šepot nerušil můj spánek a v pět hodin ráno jsem byl první na palubě.
Nemusím ani připomínat, že Jem West učinil z opatrnosti všechna bezpečnostní opatření, která vyžadovala plavba v těchto podezřelých končinách. Na palubě zavedl nejpřísnější hlídky. Palubní děla byla nabita, kule a prach připraveny vedle nich, pušky a pistole po ruce a záchranné palubní. sítě na chystány k okamžitému použití. Vždyť jsme věděli, že Janu přepadli domorodci z ostrova Tsalalu. Naše goeleta byla asi sto deset kilometrů od místa, na němž se tehdy udála ona tragédie.
Noc minula bez poplachu. Za dne se na vodách kolem Halbrane neobjevil žádný cizí člun a na břehu se neukázal žádný domorodec. Ostrůvek se zdál naprosto opuštěný. Ostatně ani kapitán William Guy tu nenašel stopu po člověku. Na pobřeží jsme nespatřili jedinou chatrč ani kouř v pozadí, což by dokazovalo, že Bennettův ostrůvek je obydlený.
Já jsem na ostrůvku uviděl - právě tak, jak to napsal Arthur Pym skalnaté pobřeží, táhnoucí se asi dva kilometry do nitra. Půda byla pustá, nikde jsme nezahlédli jedinou rostlinku. Naši goeletu zajišťovala jediná kotva dva kilometry severněji. Kapitán mě ujistil, že o poloze ostrůvku nemůže být mýlky.
„Pane Jeorlinku,“ řekl mi, „vidíte ten výběžek země tam na severovýchodě?“
„Ano, vidím, kapitáne.“
„Nezdá se vám, že ty skály vypadají jako klubka svinuté bavlny?“
„Ano, přesně jako v Pymově vyprávění!“
„Nyní nám zbývá už jen přistát u výběžku, pane Jeorlinku. Kdoví, třeba tam nalezneme nějakou stopu po námořnících z Jany, pokud se jim podařilo utéci z ostrova Tsalalu.“ Jen dvě stě metrů před námi ležel ostrůvek, na nějž před jedenácti lety vkročil Arthur Pym s kapitánem Williamem Guyem. Když se k němu Jana blížila, okolnosti jí nebyly zrovna příznivě nakloněny - lidé neměli dost potravy a u všech se začínaly objevovat příznaky kurdějí. Námořníci na naší goeletě

naopak kypěli zdravím.
Pokud jde o kapitána, můžeme snadno uhodnout, jaké měl myšlenky, co si přál a jak byl netrpělivý… Bennettův ostrůvek přímo hltal očima.
Ale byl tu ještě někdo, kdo jej hltal daleko víc: Hunt.
Od chvíle, kdy jsme zakotvili, Hunt už nespal na palubě, jak měl ve zvyku, a to ani ne dvě nebo tři hodiny. Opřen lokty o bednění vpředu po pravém boku lodi, se sevřenými širokými ústy, s čelem svraštěným v tisíce vrásek se nehnul z místa a ani na okamžik neodtrhl oči od břehu.
Připomínám, že jméno Bennett patřilo společníkovi kapitána Jany, jako výraz úcty byla po něm nazvána první země objevená v této části Antarktidy.
Než kapitán Guy opustil Halbrane, doporučil poručíkovi, aby všechno bedlivě střežil. Náš průzkum ostrůvku neměl trvat déle než půl dne. Kdyby se člun do odpoledne nevrátil, měl být vyslán druhý člun, aby po něm pátral.
„Dej také pozor na nové námořníky," připomněl.
„Buďte bez starosti, kapitáne," odpověděl poručík, „a potřebujete-li čtyři veslaře, vyberte si je z nových námořníků. Tak bude na palubě o čtyři nespokojence méně!" Byla to moudrá rada, protože pod neblahým Hearnovým vlivem nespokojenost jeho druhů z Falkland jen vzrůstala.
Do připraveného člunu sestoupili čtyři noví námořníci a zasedli k veslům, kdežto Hunt se chopil na vlastní žádost kormidla. Kapitán, palubní mistr a já, všichni dobře ozbrojeni, jsme usedli vzadu. Nejdříve jsme objeli ostrůvek na severní straně.
Zblízka už nevypadal jako obrovská klubka svinuté bavlny. Pak se před námi otevřela malá zátoka, kde kdysi zakotvily čluny z Jany.
Hunt zamířil právě do této zátoky. Ostatně mohli jsme se spoléhat na jeho neomylný pud. Řídil člun velmi obratně mezi špičatými skalisky, která tu a tam vyčnívala z vody. Člověk by málem věřil, že se tady vyzná.
Přistáli jsme na konci zátoky u balvan li porostlých chudičkým lišejníkem. Nastával odliv a moře už ustupovalo a odkrývalo písčité dno poseté načernalými balvany…
Kapitán Len Guy mě upozornil na pískový koberec, kde leželo množství měkkýšů dlouhých sedm a půl až pětačtyřicet centimetrů a širokých dva a půl až dvacet centimetrů. Jedni leželi na ploché straně a druzí lezli na slunce a za potravou, protože se živí mikroskopickými korálovými nálevníky. A skutečně, na dvou nebo třech místech jsem zpozoroval korálové útesy.
„Těmto měkkýšům," vysvětlil mi kapitán, „se říká sumýši a velmi si jich cení v Číně. Chci vám, pane Jeorlinku, připomenout, že goeleta Jana připlula do těchto končin jen proto, aby sumýše nalovila. Jistě jste nezapomněl, že můj bratr vyjednával s náčelníkem ostrova Tsalalu Too-Witem o dodávce sumýšů, že stavěli skladiště, kde měli zůstat tři námořníci a připravovat sumýše k odvozu, zatímco goeleta se měla vydat dál za svými výzkumy… A konečně si jistě také vzpomínáte, za jakých okolností byla loď napadena a zničena…" Ano, nezapomínal jsem na tyto podrobnosti ani na to, co o sumýších říká Arthur Pym. Vypadají jako červi nebo housenky bez skořápky a bez nohou a skládají se jen z pružných prstenců. Sumýši se sesbírají na písku, rozříznou po délce, vyvrhnou se a vyperou; potom se uvaří, na několik hodin se zakopají do země a pak se rozloží na slunci. Jakmile uschnou, napěchují se do sudů a posílají se do Číny. Na trzích „nebeské říše" jsou sumýši velmi vyhledáváni a považováni právě tak jako vlaštovčí hnízda za vzácnou lahůdku.
Jakmile jsme se dostali až ke skalám, nechali jsme dva námořníky na stráži v člunu a my ostatní jsme zamířili do středu Bennettova ostrůvku.
Hunt kráčel mlčky v čele. Každý by mohl soudit, že nás vlastně vede.
Půda, po které jsme kráčeli, byla dočista vyprahlá. Ta nemohla poskytnout obživu nikomu. Rostlo tu jen jakési trnité křoví. Jestliže William Guy a jeho společníci neměli po zkáze Jany jiný útulek než tento ostrůvek, hlad je jistě zdolal do posledního muže.
Z nevysokého kulatého pahorku ve středu ostrůvku jsme se mohli rozhlédnout po celé jeho rozloze. Nikde nic… Ale snad tu zůstala nějaká stopa po lidech, popel z ohniště, zřícenina nějaké chatrče, zkrátka viditelný důkaz, že zde kdysi byli námořníci z Jany…
Velmi rádi bychom to byli zjistili, a proto jsme se rozhodli, že půjdeme podél pobřeží až k malé zátoce, kde přistál náš člun.
Když jsme sestupovali z pahorku, Hunt šel opět v čele, jako kdyby bylo dohodnuto, že nás povede. Šli jsme tedy za ním a on zamířil k jižnímu konci ostrůvku. Tam se zastavil, rozhlédl se a ukázal na kus napolo shnilého dřeva, které leželo mezi velkými balvany.
„Už si vzpomínám!" zvolal jsem. „Arthur Pym se zmiňuje o tomto kusu dřeva se stopami po vyřezávání, které snad kdysi bylo na přídi nějakého člunu…"
„A v tom vyřezávání můj bratr rozpoznal nákres želvy," dodal kapitán.
„Ano," potvrdil jsem jeho slova, „avšak Arthur Pym jakoukoliv podobu s želvou popírá. Ale na tom nezáleží. Ovšem když jsme dřevo našli na stejném místě, jak udává Pymovo vyprávění, musíme z toho vyvodit závěr, že od přistání Jany se na Bennettově ostrůvku nevylodila žádná jiná posádka. Soudím, že bychom tady hledáním nějakých stop zbytečně ztráceli čas. Musíme se soustředit jen na ostrov Tsalal."
„Ano, na ostrov Tsalal," souhlasil kapitán Len Guy.
Vraceli jsme se směrem k zátoce a obcházeli jsme mořské naplaveniny při skalnatém pobřeží. Na různých místech se rýsovaly korálové útesy.
Sumýšů tu bylo takové množství, že by jich goeleta mohla nabrat celý náklad.
Hunt kráčel stále mlčky s očima upřenýma k zemi.

Když jsme se rozhlédli po širém moři, spatřili jsme jen nesmírnou prázdnotu. Směrem k severu se na mírně zvlněné hladině lehce kolébaly stěžně Halbrane. Na jihu nebylo ani známky po nějaké zemi. Ostatně tím směrem jsme nemohli spatřit ostrov Tsalal, protože ležel třicet obloukových minut jižněji, čili byl vzdálen ještě pětapadesát kilometrů.
Stoupali jsme po východním břehu a Hunt šel jen několik kroků před námi, v tom se náhle zarazil a tentokrát nás rychlým máváním přivolával.
V okamžiku jsme byli u něho.
Jestliže se Hunt pranic nedivil, když jsme našli kus vyřezávaného dřeva, nyní se celý jeho vzhled změnil. Klečel na zemi před červotočivou tabulí odhozenou na písku, bral ji do rukou a ohmatával, jako kdyby chtěl ucítit všechnu její drsnost a hledat na povrchu vryté čáry, které by mohly něco znamenat.
Byla to dubová deska, asi půl druhého či dva metry dlouhá a šest centimetrů široká - patrně prkno z nějaké lodi. Černý nátěr dávno zmizel pod tlustým nánosem nečistoty. Byla to nejspíš deska ze zádi, na které bývá jméno lodi.
Palubní mistr to také řekl: „Ano…, ano…“ opakoval kapitán.
Hunt kýval hlavou na znamení souhlasu.
„Ale,“ poznamenal jsem, „ta dřevěná deska mohla být vržena na Bennettův ostrůvek jedině po ztroskotání… Jistě ji sem zanesly protiproudy z širého moře a…“
„A kdyby to byla…,“ zvolal kapitán Guy.
V té chvíli jsme oba měli stejnou myšlenku…
A jaký byl náš údiv, naše ohromení i nevýslovné dojetí, když nám Hunt ukázal sedm osm písmen vyrytých na desce, takže jsme je cítili pod prsty.
Snadno jsme poznali, jaká jména značí písmena ve dvou řadách pod sebou:

AN

LIEPOL

Jana z Liverpoolu! Goeleta, na které byl kapitán William Guy! I když čas setřel některá písmena, ta, která zbyla, stačila, aby nám prozradila jméno lodi i mateřského přístavu… Jana z Liverpoolu!
Kapitán vzal desku do rukou a políbil ji, z očí mu vy tryskly velké slzy.
Byla to troska z Jany, jedna z těch, které byly při výbuchu rozmetány, a protiproudy nebo ledová kra ji zanesly na břeh až sem.
Neřekl jsem ani slovo a počkal jsem, až se vzrušený kapitán uklidní.
Hunt se napjatě díval k jižnímu obzoru a z jeho jiskřících očí přímo sršely blesky. Kapitán vstal. Hunt si naložil desku na ramena a pokračovali jsme v obchůzce.
Obešli jsme ostrůvek a sestoupili do zátoky, kde jsme nechali člun pod dozorem dvou námořníků. V půl třetí odpoledne jsme se vrátili na palubu lodi.
Kapitán tu chtěl kotvit až do zítřka, neboť doufal, že se severní nebo východní vítr ustálí. Přáli jsme si to, poněvadž nebylo ani pomyšlení na to, vléci Halbrane čluny až k ostrovu Tsalalu.
Rozhodli jsme se tedy, že zvedneme kotvu až za úsvitu. Asi ke třetí hodině zrána se zvedl lehký vítr. V půl sedmé ráno 23. prosince opustila goeleta kotviště u Bennetlova ostrůvku a s plnými plachtami zamířila k jihu. Už jsme nepochybovali, že jsme našli nezvratné svědectví o katastrofě, jejímž svědkem byl ostrov Tsalal.
Vítr, který nás unášel, byl slabý a zplihlé plachty často bily do stěžňů;
Sondou jsme zjistili, že proud směřuje stále k jihu. Při tak pomalé plavbě nemohl kapitán zjistit místo, kde leží ostrov Tsalal dříve než za šestatřicet hodin.
celý den jsem pozoroval mořské vody a zdálo se mi, že nejsou tak temně modré, jak tvrdil Arthur Pym. Také jsme nenašli ani jediný trnitý chumáč s rudými bobulemi, jaké prý vytáhli na palubu Jany, ani jsme nespatřili nestvůru jihotočnové zvířeny - živočicha dlouhého necelý metr, vysokého deset centimetrů, se čtyřmi krátkými nožkami a s drápy korálové barvy.
Tělo prý měl bílé a lesklé jako hedvábí, hlavu kočičí, ale s krysím čumákem, uši svislé jako pes a zuby sytě červené.
Ostatně takové množství podrobností mi vždycky připadalo velmi podezřelé - jistě to byl jen výplod fantazie.
Seděl jsem na zádi s knihou Edgara Poea v ruce a četl. Zároveň jsem si všiml, že Hunt mě pozoruje s obzvláštní tvrdošíjností, jakmile při práci musí zajít k zadnímu nástavku.
Četl jsem právě konec XVII. kapitoly, kde Arthur Pym doznává, že nese odpovědnost za „ty smutné a krvavé události, k nimž došlo po jeho radách“.
On skutečně přemluvil váhajícího kapitána Williama Guye, on ho donutil k tomu, „že využil lákavé příležitosti rozřešit důležitou otázku existence antarktické pevniny“. Ostatně i když přijímal plnou odpovědnost za celou cestu, copak si zároveň neblahopřál, „že jeho zásluhou došlo k tomuto objevu, že on otevřel vědě oči a odkryl pro ni nejzáhadnější tajemství, jaké kdy vzbudilo její pozornost?“
Celý ten den skotačilo na širém moři před Halbrane mnoho velryb. Také nad námi přelétla nesčetná hejna albatrosů a všichni ptáci směřovali k jihu.
Nesetkali jsme se však ani s jediným ledovcem. Nad nejzazší hranicí horizontu jsme rovněž nezahlédli ani odlesk záře ledových polí.
Vítr nezesílil a slunce halila lehká mlha. Teprve v pět hodin večer nám zmizely z dohledu poslední obrysy Bennettova ostrůvku. Jak malý kus cesty jsme urazili!
Na kompas jsme se sice dívali skoro každou hodinu, ale ukazoval jen bezvýznamnou změnu, což potvrzovalo údaje

Arthura Pyma. Ani při několika měřeních jsme se nedostali až ke dnu, třebaže palubní mistr použil šňůru dlouhou čtyři sta metrů. Hurliguerly však byl šťastný, že proud nese goeletu zvolna k jihu - i když rychlostí jen asi devíti set metrů za hodinu.
V šest hodin slunce zmizelo za neprůsvitnou clonou mlhy, za kterou dál opisovalo dlouhou spirálu svého sestupu.
Po půlnoci se ale zvedl vítr a Halbrane urazila asi dvaadvacet kilometrů.
Také druhý den, 24. prosince, jsme naměřili 83° 20' jižní šířky a 43° 50' západní délky. Halbrane byla tedy vzdálena už jen jednu třetinu stupně, tj. o něco méně než sedmatřicet kilometrů od ostrova Tsalalu. Hlídka ho ohlásila v šest hodin pětačtyřicet minut večer.
Když kotva sjela na mořské dno, na palubě byli všichni ve střehu, děla připravená, pušky při ruce a záchranné sítě na svých místech.

KAPITOLA XV
Ostrov Tsalal

Noc minula bez poplachu. Od ostrova neodrazil žádný člun a také žádný domorodce se neukázal na pobřeží. Mohli jsme si to vysvětlit pouze jediným způsobem, totiž že domorodci obývají střední část ostrova. Z vypravování Arthura Pyma jsme také věděli, že k hlavní vesnici ostrova Tsalalu je nutné jít tři až čtyři hodiny.
Příjezd Halbrane tedy nebyl zpozorován. Zakotvili jsme asi pět a půl kilometru od břehu v hloubce sto padesáti metrů.
V šest hodin jsme zvedli kotvu a goeleta, nesená lehkým ranním vánkem, zajela k novému kotvišti asi devět set metru od korálového útesu. Z této vzdálenosti bylo vidět celý ostrov.
V obvodu měřil asi osm až dvacet kilometrů - o tom se Arthur Pym nezmiňuje - jeho břehy byly srázné a těžko přístupné a za nimi se táhly pusté načernalé pláně, obklopené řadou prostředně velkých pahorků. Tak tedy vypadal ostrov Tsalal. Opakuji, pobřeží bylo naprosto pusté, nebylo vidět jediný člun ani na širém moři, ani v zátokách. Nad skalnatými vršky nevystupoval nikde kouř a zdálo se, že u tohoto břehu nežije jediný domorodec.
Co se tady stalo za těch jedenáct let? Snad náčelník Too-Wit, už nežije?
To je možné, ale co domorodci… A co William Guy a ostatní trosečníci z anglické goelety?
Když se tehdy Jana objevila v těchto končinách, obyvatelé ostrova Tsalalu spatřili poprvé velkou loď. Také když se přišli podívat na palubu goelety, považovali ji za obrovské, zvíře, jehož údy jsou stěžně a plachty jeho kůže. Nyní už budou vědět, co si mají o lodi myslet. Nechtějí-li k nám přijít na návštěvu, čemu máme přičítat toto neobyčejně zdrženlivé chování? „Spusťte velký člun!“ zvolal netrpělivě kapitán.
Rozkaz byl vykonán a kapitán se obrátil k poručíkovi:
„Jeme, ať se nalodí osm mužů s Martinem Holtem a s Huntem u kormidla! Ty zůstaneš na lodi a budeš bedlivě hlídat ostrov i širé moře. My vystoupíme na břeh a pokusíme se dojít do vesnice Klock-Klocku. Kdyby se něco stalo, dej vystřelit tři rány z děla…“
„Rozkaz - tři rány z děla v minutových přestávkách,“ souhlasil poručík.
„Nevrátíme-li se do večera, pošli druhý, dobře ozbrojený člun s desíti lidmi za velení palubního mistra. Ať se drží asi dvě stě metrů od pobřeží a čeká mi nás…“
„Rozkaz, kapitáne!“
„V žádném případě neodejdeš z paluby!“
„Nikoliv, kapitáne.“
„Kdybys nás nenašel, přestože bys učinil vše, co by bylo v tvé moci, převezmeš velení a dopravíš goeletu zpátky na Falklandy.“
„Rozkaz, kapitáne.“ Velký člun byl rychle připraven k odplutí. Vstoupilo do něho osm námořníků s Martinem Holtem a s Huntem, všichni vyzbrojeni nabitými ručnicemi i pistolemi a s noži u pasu.
V té chvíli jsem se zeptal:
„Dovolil byste mi vystoupit s vámi na břeh, kapitáne?“
„Chcete-li, pane Jeorlinku.“ Zašel jsem do kabiny, vzal si pušku, růžek s prachem, pytlík s broky, několik kulek a dohonil jsem kapitána, vykázal mi místo na zádi.
Člun odrazil od lodi a zamířil k pobřeží. Chtěli jsme objevit průliv, do kterého se 19. ledna 1828 dostal Arthur Pym s Dirkem Petersem v člunu Jany…
Právě v té chvíli se tehdy objevili domorodci na svých dlouhých pirogách. William Guy na ně zamával bílým šátkem na znamení přátelství a oni odpověděli pokřikem anamoo-moo a lama-lama. Potom jim kapitán dovolil vstoupit na palubu i s náčelníkem Too-Witem.
Ve vypravování se dále uvádí, jak navázali přátelské styky s domorodci.
Bylo dohodnuto, že goeleta, která se na naléhání Arthura Pyma pokusí proniknout o stupeň dál k jihu, tady na zpáteční cestě naloží náklad sumýšů. Za několik dnů, 1. ledna, kapitán William Guy a jeho jedenatřicet námořníků zahynulo při zřícení svahů v soutěsce Klock-Klocku a dalších šest námořníků, kteří hlídali goeletu Janu, přišlo o život při výbuchu. Nezachránil se z nich ani jediný.
Náš člun objížděl asi dvacet minut pobřeží. Jakmile Hunt objevil průliv, zamířil do něho, aby se dostal k úzké rozsedlině mezi skalami.
V člunu jsme nechali dva námořníky, kteří s ním přepluli mořské rameno široké asi čtyři sta metrů a pak se zachytili hákem na skále těsně u vjezdu do průlivu.
Naše skupinka vystoupila křivolakou úžlabinou, která vedla na vrchol pobřežních skalisek, a s Huntem v čele se vydala do středu ostrova. Barva plání bylá černá, jako kdyby její půda vznikla ze sopečného prachu, a nikde nebylo vidět „nic

bílého“.
Asi o sto kroků dál se Hunt rozběhl k ohromné hromadě skal, vyšplhal se nahoru a rozhlížel se. Choval se skoro jako člověk, který se tady už nevyzná.
„Co jeto s ním?“ zeptal se mě kapitán Len Guy, když ho chvíli bedlivě pozoroval.
„Nevím, kapitáne,“ odpověděl jsem. „Ale víte právě tak dobře jako já, že na tom člověku je všechno podivné. V určitém směru by si zasloužil být mezi oněmi »novými bytostmi«, o kterých Arthur Pym tvrdil, že se s nimi setkal na tomto ostrově…! Člověk by dokonce řekl, že…“
„Že…?“ opakoval po mně tázavě kapitán Len Guy.
Nedokončil jsem větu a zvolal jsem:
„Kapitáne, víte naprosto jistě, že jste se při svém včerejším měření nezmýlil?“
„Úplně jistě.“
„A zjistil jste?“
„83°20' šířky a 43°50' délky.“
„Nemůže být tedy pochyb o tom, že je to opravdu ostrov Tsalal?“
„Nikoliv, pane Jeorlinku, leží-li ovšem tam, jak udává Arthur Pym!“ Skutečně, o tom se nemohlo pochybovat. Avšak nezmýlil-li se Arthur Pym při udání stupňů i minut, co si měl člověk myslet o věrohodnosti jeho vyprávění, pokud šlo o kraj, jímž procházela naše skupinka za Huntova vedení?
Pym se zmiňuje o podivných zvláštnostech. Mluví o stromech, které se nepodobají ani trochu stromům, které rostou v tropickém, mírném nebo polárním pásmu, ba ani těm, které lze nalézt v nižších šířkách jižní polokoule - to jsou jeho vlastní slova… Zmiňuje se o skalách neznámého složení a vrstvení. Mluví o zázračných potocích, v jejichž korytech teče nepopsatelná, neprůhledná tekutina podobná roztoku arabské gumy, se zřetelnými různobarevnými žilami podobnými měňavému hedvábí. Soudržnost žil byla tak malá, že když je proťala čepel nože, už se nespojily…
Tady ale nebylo nic takového - anebo už tady nebylo nic takového.
V celém kraji nebyl jediný strom, stromek nebo keř… Žádné zalesněné svahy, mezi kterými měla být vesnice Klock-Klock… Z těch potoků, z nichž se námořníci z Jany neodvážili napít, jsem nespatřil ani jediný, neviděl jsem dokonce ani kapku vody. Všude jen strašlivá, zoufalá, skličující a naprostá pustina.
Ale Hunt přece jen kráčel rozhodným krokem a bez váhání dál. Vypadalo to tak, jako kdyby šel, veden nějakým pudem jako vlaštovky nebo poštovní holubi, kteří míří rovnou k svým hnízdům. Ani nevím, jakým instinktem jsme byli vedeni, když jsme za ním kráčeli jako za nejspolehlivějším vůdcem. Šli jsme po rozryté, zpustošené a násilnými zvraty zničené půdě. Byla černá a sežehlá, jako by při nějakém sopečném výbuchu vyvřela ze zemského nitra. Snad nějaký děsný a nepředstavitelný výbuch rozvrátil celý povrch ostrova.
Také ze zvířat, o kterých se zmiňuje Arthur Pym, jsme nespatřili jediné, nikde žádné kachny ani obrovské želvy sloní, ani černí ptáci podobní káňatům, žádní černí vepři s chvostnatými ohony a antilopíma nohama, žádní beránci s černým rounem ani obrovští albatrosi s černým peřím… Dokonce i ti buřňáci, kterých je v antarktických krajích takové množství, jako kdyby odtud uprchli… Byla to jen pochmurná samota nejstrašlivější pouště.
Můžeme mít ještě naději, že uprostřed takové pustiny najdeme kapitána Williama Guye a trosečníky z Jany?
Pozoroval jsem kapitána Lena Guye. Jeho bledý obličej a čelo zbrázděné hlubokými vráskami jasně prozrazovaly, že začíná ztrácet naději…
Konečně jsme se dostali do údolí, jehož svahy obklopovaly kdysi vesnici Klock-Klock. Jako všude i tam byla naprostá pustina. Nikde žádná obydlí ani chýše pro předáky, které byly vyrobeny z pařezu uříznutého asi metr od země, přes nějž byla přehozena velká černá kůže, ani chatrče upletené z ohnutých větví, ani jeskyně podobné jeskyním troglodytů, vyhrabané ve svazích kopců v černém kamení…
A kde byli domorodci z ostrova Tsalalu - muži, skoro docela nazí, z nichž jen někteří měli na sobě černou kožešinu a zbraň, oštěpy a kyje, ženy, velké, vzpřímené a dobře rostlé i jejich děti? Ano, kam se poděl celý ten svět ostrovanů černé pleti, černých vlasů a černých zubů, u kterých jen pohled na bílou barvu vyvolával strach a děs?
Marně jsem hledal chýši Too-Wita, potaženou čtyřmi velkými černými kůžemi, spojenými dřevěnými hřeby a připevněnou k zemi kolíčky. Ani jsem to místo nepoznal. A přece tam byli s projevy úcty přijati náčelníkem William Guy, Arthur Pym, Dirk Peters a jejich druhové.
V tom okamžiku mi hlavou projela jako blesk náhlá myšlenka. Pochopil jsem, co se událo na ostrově, jaká příčina vyvolala tu zkázu.
„Zemětřesení!“ vykřikl jsem.
„Ano, stačily dva tři otřesy, tak obvyklé v krajích, kde moře infiltrací vniká do pevné půdy…! Jednoho dne si nahromaděné páry prorazí cestu a zničí všechno na povrchu…“
„Že by zemětřesení změnilo do té míry ostrov Tsalal?“ zašeptal kapitán.
„Ano, kapitáne, zničilo všechny ty zvláštní stromy i rostliny, potok s nevídanou vodou, prapodivné výtvory přírody… Všechno je nyní pohřbeno v hlubinách země a my po tom nenajdeme ani stopy. Proto už tady neuvidíme nic z toho, co viděl Arthur Pym!“ Přistoupil k nám Hunt, vyslechl, co jsem říkal, a na znamení souhlasu zakýval svou ohromnou hlavou.
„Nejsou snad tyto končiny jižních moří sopečného původu?“ pokračoval jsem.
„A kdyby nás Halbrane dopravila na Viktoriinu zemi, nenašli bychom tam sopky Erebus a Terror v plné činnosti?“
„Ale přece jen,“ poznamenal Martin Holt, „kdyby tu bylo došlo k sopečnému výbuchu, našli bychom lávu…“
„Netvrdil jsem, že tady došlo k sopečnému výbuchu,“ odpověděl jsem našemu mistru plachtaři, „řekl jsem jen, že zde byla půda zpřevrácena zemětřesením.“ Také jsem si vzpomněl, že podle vyprávění Arthura Pyma Tsalal patřil ke skupině ostrovů táhnoucích se směrem k západu. Jestliže ta skupina nebyla celá zničena, je možné, že domorodci z

Tsalalu uprchli na některý ze sousedních ostrovů. Bylo by tedy třeba prozkoumat celé souostroví, kde mohli trosečníci z Jany nalézt útočiště.
Řekl jsem to kapitánovi Guyovi.
„Ano," zvolal a slzy mu vyhrkly z očí, „ano, to by bylo možné!" Hunt nám ale posunkem naznačil, abychom šli za ním.
Zabočil údolím asi na dva dostřely z pušky a pak se zastavil.
Jaká podívaná se nám naskytla!
Ležela tam hromada vybělených lidských kostí… Strnuli jsme hrůzou a zděšením.
To tedy zbylo z obyvatel ostrova, jejichž počet byl kdysi odhadován na několik tisíc! Avšak jestliže zahynuli všichni do posledního při zemětřesení, jak si vysvětlit fakt, že jejich pozůstatky zůstaly na povrchu země, a nikoliv v jejích útrobách? Máme předpokládat, že domorodci byli překvapeni znenadání, že jim nezbyl čas utéci k člunům a doplavit se k jiným ostrovům?
Když jsem o tom přemýšlel, některé věci můj mozek odmítal pochopit.
Jak také srovnat katastrofu se záznamy v Pattersonově deníku? Druhý důstojník z Jany v nich přesně udával, že před sedmi měsíci zanechal své společníky na ostrově Tsalalu. Nemohli tedy zahynout při zemětřesení, protože podle stavu nalezených kostí k němu došlo před několika lety, patrně hned po odjezdu Arthura Pyma a Dirka Peterse z ostrova, když se o něm ve svém vyprávění nezmínili.
Skutečnost a vyprávění si zřejmě odporovaly. Jestliže došlo k zemětřesení nedávno, pak nijak nesouviselo s hromadou kostí vybělených lety. Ať tomu bylo jakkoliv, muži zachránění z Jany nebyli mezi těmito nešťastníky…
Ale…, kde tedy byli?
Údolí bývalé vesnice Klock-Klocku už končilo, proto jsme se vrátili, abychom se zase dostali na cestu k pobřeží.
Ušli jsme sotva dva kilometry, když v tom se Hunt znovu zastavil před hromádkou takřka zpráchnivělých kostí, které ani nevypadaly jako lidské.
Byl to snad pozůstatek některého z těch podivných zvířat, o kterých se zmiňoval Arthur Pym a z nichž jsme dosud nespatřili ani jediné?
V tom Hunt vykřikl, či spíše divoce zařval.
Vztahoval svou ohromnou ruku k nám a držel v ní kovový obojek.
Ano, měděný, napolo zrezivělý obojek s vyrytými písmeny, která byla ještě čitelná.
Tato písmena tvořila tři slova:
Tygr… Arthur Pym.
Tygr! To byl přece novofoundlandský pes, který zachránil svému pánovi život, když se Arthur Pym musel skrývat v podpalubí Grampusu! Tygr, který tam div nezašel žízní! Tygr, který se za vzpoury vrhl námořníku Jonesovi na krk, až toho zrádce zardousil!
Tak tedy věrný pes nezahynul při ztroskotání Grampusu. Dostal se na palubu Jany právě tak jako Arthur Pym a míšenec. A přece ve vypravování už o něm nebyla ani zmínka a ani před setkáním s goeletou se o něm nemluvilo.
Hlavou mi táhlo plno protichůdných myšlenek. Nebyl jsem s to srovnat si všechna fakta. Nebylo však pochyb o tom, že Tygr neutonul, ale zachránil se právě tak jako Arthur Pym, že svého pána následoval až na ostrov Tsalal, přežil sesutí strání v údolí Klock-Klocku a nakonec zašel při katastrofě, při které zahynula většina tsalalského obyvatelstva.
Nic jiného jsme už neobjevili a za tři hodiny jsme se zase vrátili na palubu Halbrane.
Kapitán se zavřel ve své kabině a neukázal se ani při večeři.
Druhý den bych se byl rád vrátil na ostrov a prozkoumal celé jeho pobřeží. Proto jsem požádal poručíka, aby mě tam dal odvézt.
Kapitán to dovolil, ale sám s námi nejel.
Hunt, palubní mistr, Martin Holt, čtyři muži a já jsme sestoupili do člunu beze zbraní, protože jsme se už nemuseli nikoho obávat.
Přistáli jsme na stejném místě jako včera a Hunt nás znovu vedl údolím vesnice Klock-Klocku.
Jakmile jsme se tam dostali, stoupali jsme úzkou strží, kudy se kdysi pustili Arthur Pym, Dirk Peters a námořník Allen, když byli odtrženi od Williama Guye a ostatních; stěny strže byly z dosti křehkého mastku.
Na tom místě už nebylo stopy ani po skalní stěně - zmizela asi při zemětřesení - ani po rozsedlině, jejíž vchod zakrývalo ořeší, ani po šeré chodbě, která vedla do bludiště, v němž se zadusil Allen, ani po terasovitém výstupku, odkud Arthur Pym a míšenec pozorovali, jak domorodci napadli goeletu, a slyšeli, jak konečně došlo k výbuchu, který si vyžádal tisíce obětí.
Nezbylo také nic z pahorku, který se zřítil při uměle vyvolaném sesuvu půdy, při němž se kapitán Jany, jeho druhý důstojník Patterson a pět jejich druhů zachránilo. Právě tak už tu nebylo ani stopy po bludišti, jehož různé chodby tvořily písmena i celá slova, která se dala složit ve větu udanou ve vyprávění Arthura Pyma. První řádka znamenala „bílou bytost" a druhá „jižní kraj".
A tak zmizel pahorek, vesnice Klock-Klock i všechno ostatní, co dodávalo ostrovu Tsalalu nadpřirozený vzhled.
Tajemství těch neuvěřitelných objevů nebude patrně nikdy odhaleno.
Nezbývalo nám než se vrátit na palubu po západním pobřeží.
Hunt nás vedl místy, kde tehdy asi stála skladiště na sušení sumýšů, ale spatřili jsme z nich jen trosky.
Všude ticho a pusto.
Naposledy jsme se zastavili na místě, kde se Arthur Pym a Dirk Peters zmocnili domorodého člunu, který je zanesl až k oněm šedavým mlhám, v jejichž trhlinách zahlédli ohromnou lidskou postavu…, bílého obra…
Hunt se zkříženými pažemi hltal očima nekonečné mořské dálavy.
„No tak, Hunte!" zavolal jsem na něho.

Hunt jako by neslyšel.
„Tady už nemáme co dělat," řekl jsem mu znovu a dotkl jsem se jeho ramene.
Zachvěl se a podíval se na mne srdcervoucím pohledem.
„Tak pojď, Hunte," zavolal na něho také Hurliguerly, „chceš stát na té skále do smrti? Nevidíš, že nás na Halbrane čekají? Pojďme! Zítra vyrazíme dál! Tady nás už nic nečeká." Zdálo se mi, že Huntovy chvějící se rty opakují slovíčko „nic", i když celý jeho vzhled odporoval tomu, co říkal palubní mistr.
Člun nás dopravil na palubu.
Kapitán dosud nevyšel ze své kabiny. Jem West nedostal ještě rozkaz zvednout kotvy.
V té chvíli se objevil kapitán, bledý, se ztrhaným obličejem.
„Pane Jeorlinku," řekl mi, „udělal jsem, co bylo možné…! Můj bratr a jeho druhové…, mohu ještě doufat…? Nikoliv…! Musíme se vrátit…, dřív než přijde zima…" Kapitán se vzpřímil a podíval se naposledy na ostrov Tsalal. „Zítra, Jeme," prohlásil, „zítra na úsvitu odplujeme!" V tom okamžiku někdo pronesl drsným hlasem:
„A Pym…, co chudák Pym?" Poznal jsem ten hlas.
Byl to hlas z mého snu.

Část druhá

KAPITOLA I
A Pym?

Kapitánovo rozhodnutí opustit druhý den ráno kotviště u ostrova Tsalalu a zamířit zase k severu, celá naše bezvýsledná výprava i to, že se zřekneme pátrání po trosečnících z anglické goelety v jiných částech antarktického moře, to všechno mi vířilo hlavou.
Copak Halbrane opustí šest mužů, kteří byli podle Pattersonových záznamů ještě před několika měsíci v těchto končinách? Posádka goelety nesplní svou povinnost uloženou jí příkazem lidskosti? Nebude dělat všechno pro to, abychom vypátrali pevninu nebo ostrov, na který se snad námořníci z Jany uchýlili, když prchli z ostrova Tsalalu?
A přece byl konec prosince, vánoce přede dveřmi a právě začínalo období pěkného počasí. Dva letní měsíce by nám dovolily plavit se v této části Antarktidy. Zbylo by nám dost času vrátit se k polárnímu kruhu před strašným obdobím jižní zimy. A přece se Halbrane chystá vyplout k severu…
Ano, to vše mluvilo „pro", ale je pravda, že bylo i dost závažných „proti".
Předně až do tohoto dne Halbrane nesledovala žádnou dobrodružnou cestu. Podle záznamů Arthura Pyma goeleta mířila přesně k určenému bodu - k ostrovu Tsalalu. Nešťastný Patterson potvrzoval, že náš kapitán může nalézt Williama Guye a jeho pět námořníků, kteří unikli nástrahám vesnice Klock-Klocku, na tomto ostrově. Ale na Tsalalu jsme je nenašli, právě tak jako jsme tu nenašli žádné domorodce, všichni patrně zahynuli při nějaké katastrofě. Podařilo se jim utéct před onou katastrofou po Pattersonově odchodu, to znamená, před sedmi až osmi měsíci?
Zbývaly dvě možnosti.
Buď námořníci z Jany zahynuli, a pak by Halbrane měla bez odkladu odplout, anebo to přežili, a pak jsme nesměli pátrání přerušit.
Kdybychom se přidrželi druhé možnosti, nezbývalo by nám než prohledat ostrov po ostrově v oné skupině na západě, o níž se zmínil Pym ve svém vyprávění. Ale i kdyby žádné ostrovy neexistovaly, nemohli se uprchlíci z Tsalalu uchýlit do jiné části Antarktidy?
Co když byl jejich člun zavlečen za čtyřiaosmdesátý stupeň, kde mohli přistát?
Jestliže se tedy rozhodneme pokračovat ve výpravě, ke kterému místu těchto tajemných končin by měla naše goeleta zamířit? Nebude muset plout nazdařbůh?
A potom, bude posádka Halbrane souhlasit s nejistou plavbou do neznáma a s tím, že pronikneme ještě dále k pólu? Vždyť nám bude hrozit nebezpečí, že budeme rozdrceni někde u nepřekročitelného ledového pole.
Opravdu, za několik týdnů zavládne antarktická zima s mrazy a nepohodou. Moře, dnes volné, zamrzne. A být uvězněn sedm nebo osm měsíců v ledu - neodstrašila by taková vyhlídka i ty nejstatečnější? A mají naši vůdcové právo na životy svých podřízených a mohli by je vydávat v nebezpečí jen pro slabou naději, že naleznou námořníky z Jany, které nenašli na ostrově Tsalalu?
O tom asi přemýšlel kapitán Guy od včerejšího večera. Potom se s krvácejícím srdcem vzdal naděje, že ještě někdy spatří svého bratra i své krajany, a hlasem chvějícím se vzrušením rozkázal:
„Zítra na úsvitu odplujeme!" Podle mého potřeboval k návratu stejnou morální sílu, jakou vynaložil k zahájení výpravy.
Přiznávám, že jsem byl hluboce zklamaný či spíš zarmoucený koncem naší výpravy. Prožíval jsem tak vášnivě dobrodružství Jany, že jsem si přál pokračovat v pátrání, pokud to bylo v antarktických končinách možné… Kolik mořeplavců by na našem místě nezatoužilo po konečném rozřešení zeměpisného problému - po dosažení jižního pólu!
Halbrane se skutečně dostala mnohem dál, než kam dopluly lodi Weddellovy, protože ostrov Tsalal leží jen necelých sedm stupňů od bodu, kde se sbíhají poledníky. Zdálo se, že žádná překážka jí nebrání proniknout až do nejzazších šířek. Díky výjimečným povětrnostním podmínkám zanesou ji snad větry a proudy až k zemské ose, od níž je vzdálena nějakých sedm set kilometrů. Jestliže se volné moře rozprostírá až tam, byla by to záležitost několika dnů… A jestliže tam je pevnina, znamenalo by to několik týdnů… Ale ve skutečnosti nikdo z nás nemyslel na jižní pól a Halbrane nečelila všem nebezpečím antarktického oceánu proto, aby dosáhla jižního pólu.
I kdybychom připustili, že kapitán Guy by si přál pokračovat ve výpravě a přemluvil by k tomu Jema Westa, palubního mistra i staré námořníky, podařilo by se mu získat i dvacet námořníků najatých na Falklandech? A to byla jistě také

jedna z příčin, proč se rozhodl vrátit. Domnívali jsme se tedy, že naše výprava skončila, a proto jsme byli překvapeni, když jsme uslyšeli tato slova:
„A Pym…, co chudák Pym?“ Obrátil jsem se.
To promluvil Hunt.
Ten podivný člověk stál bez hnutí u přístěnku pro mužstvo a pohledem takřka hltal obzor…
Na palubě goelety jsme nebyli zvyklí slyšet Huntův hlas - snad to byla první slova, která pronesl od chvíle, kdy se nalodil na Halbrane. Připadalo mi, že jeho neuvážená otázka v sobě skrývá nějaké neobyčejné odhalení…
Jem West pokynem naznačil posádce, aby ustoupila na příď. Jen poručík, palubní mistr, plachtař Martin Holt a tesař Hardie usoudili, že mohou zůstat s námi.
„Co jsi to řekl?“ zeptal se ho kapitán a přistoupil k němu.
„Řekl jsem: A Pym…, co chudák Pym?“
„Proč nám připomínáš jméno muže, který svými proklatými radami zavlekl mého ubohého bratra až k onomu ostrovu, kde byla Jana zničena, většina posádky povražděna a kde jsme nenašli ani jediného muže z těch, kteří tam byli ještě před sedmi měsíci?“ Hunt mlčel…
„Odpověz přece!“ zvolal kapitán roztrpčeně, protože už nebyl s to se ovládnout. Hunt zřejmě neváhal proto, že by neměl co odpovědět, ale nedovedl hned vyjádřit, co si myslí. Bylo to však docela jasné, i když mluvil v přerývaných větách, jejichž slova spolu takřka ani nesouvisela. Měl zvláštní způsob řeči, mluvil obrazně a s hrubým přízvukem Indiánů z Dalekého západu.
„Podívejte se…, já neumím moc dobře vypravovat…, mám těžký jazyk…
Rozumějte mi… Já jsem přece mluvil o Pymovi…, o chudáku Pymovi!“
„Ano,“ řekl suše poručík, „a co nám chceš povědět o Arthuru Pymovi?“
„Chci vám povědět…, že ho nesmíme opustit…“
„Nesmíme opustit?“ zvolal jsem.
„Ne, nikdy…,“ pokračoval Hunt.
„Bylo by to ukrutné…, příliš ukrutné…!
Budeme ho hledat…“
„Hledat?“ opakoval kapitán.
„Rozumějte mi…, jen proto jsem se dal najmout na Halbrane…, ano…, abych našel… chudáka Pyma!“
„A kde tedy je,“ zeptal jsem se, „ne-li v hrobě na hřbitově svého rodného města?“
„Ne…, je tam, kde zůstal… sám, dočista sám,“ odpověděl mi Hunt a ukázal rukou k jihu, „a už jedenáctkrát tam vzešlo slunce na obzoru!“ Hunt tak chtěl označit antarktickou oblast, to bylo zřejmé. Ale co tím chtěl říct?
„Copak nevíš, že Arthur Pym zemřel?“ řekl mu kapitán Guy.
„Zemřel?“ opakoval Hunt se záporným gestem.
„Ne…, vyslechněte mě…, já vím, jak to bylo…, rozumějte mi…, on nezemřel.“
„Podívejte se, Hunte,“ začal jsem, „jen si vzpomeňte, copak v poslední kapitole románu Dobrodružství Arthura Gordona Pyma Edgar Poe neříká, že Pym zemřel náhle a tragicky?“ Je pravda, že americký básník neudal, jak jeho hrdina skončil svůj podivný život, a tvrdím znovu, že mi to připadalo vždycky podezřelé. Bude někdy odhaleno tajemství obestírající jeho smrt, když, jak tvrdí Hunt, se Arthur Pym nikdy z polárních oblastí nevrátil?
„Vysvětli nám to, Hunte,“ rozkázal mu kapitán, který byl právě tak překvapený jako já, „rozmysli si to, nepospíchej a pověz nám všechno, co víš!“ A zatímco si Hunt přejel rukou čelo, jako kdyby chtěl přivolat nějakou dávnou vzpomínku, řekl jsem kapitánu Guyovi:
„Jeho chování je velice podivné, není to blázen…?“ Palubní mistr zaslechl má slova a přikývl; on si také o Huntovi myslel, že nemá zdravý rozum.
Hunt to pochopil a zvolal drsným hlasem:
„Ne, nejsem blázen…, blázni jsou tam…, v prériích…, a ti žijí ve vážnosti, i když se jim nevěří… Ale já…, mně musíte věřit…! Ne…, Pym nezemřel!“
„Edgar Poe to tvrdí,“ poznamenal jsem.
„Ano…, já vím… Edgar Poe… z Baltimoru…, ale on nikdy neviděl chudáka Pyma…, ne, nikdy…“
„Jakže!“ zvolal kapitán.
„Ti dva muži se neznali?“
„Ne! Neznali!“
„A Arthur Pym tedy nevypravoval o svých dobrodružstvích Edgaru Poeovi?“
„Nevypravoval, kapitáne, nikdy!“ odpověděl Hunt.
„Ten v Baltimoru…, ten měl jen jeho zápisky od chvíle, kdy se Pym skryl na palubě Grampusu…, psal je do posledního okamžiku…, rozumějte mi!“ Hunt se zřejmě bál, že mu nebudeme rozumět, a tak to stále opakoval. Musím přiznat, že to, co vykládal, vypadalo naprosto nevěrohodně. Arthur Pym že by se nikdy nesetkal s Edgarem Poem…? Americký básník měl tedy jedině poznámky zapisované den za dnem po celou dobu té neuvěřitelné cesty?
„A kdo přinesl ten deník?“ zeptal se kapitán Guy a chytil Hunta za ruku.
„Pymův společník…, který miloval chudáka Pyma jako svého syna…, míšenec Dirk Peters… Jenom on se odtamtud vrátil…“
„Míšenec Dirk Peters?“ zvolal jsem.
„Ano.“
„A on se vrátil sám?“
„Sám.“

„A Arthur Pym tedy zůstal…“
„Tam!“ pronesl Hunt rozhodným hlasem a znovu se obrátil směrem k jižním končinám, kam se ustavičně díval.
Mohlo takové prohlášení obstát před všeobecnou nedůvěrou? Jistěže ne! Martin Holt také strčil loktem do Hurliguerlyho a oba opatrně Hunta litovali, zatímco Jem West ho jen pozoroval a nedal najevo, co si myslí.
Kapitán mi pohybem naznačil, že se od toho ubožáka, jehož rozum je asi pomaten, už patrně nedovíme nic důležitého.
Ale jak jsem tak Hunta pozoroval, zdálo se mi podle jeho očí, že mluví pravdu. Dával jsem mu přesné a naléhavé otázky a on se snažil odpovídat.
Jeho odpovědi si neodporovaly.
„Podívejte se,“ zeptal jsem se ho, „když oba, Dirka Peterse a Arthura Pyma našli na kýlu Grampusu, Arthur Pym se přece plavil na Janě dál až na ostrov Tsalal?“
„Ano.“
„A při návštěvě kapitána Williama Guye ve vesnici Klock-Klocku se Arthur Pym oddělil od svých druhů právě tak jako míšenec a jeden z námořníků?“
„Ano,“ přisvědčil Hunt, „námořník Allen…, a skoro hned se zadusil…, zasypalo ho kamení…“
„Potom se oba dva dívali z výstupku na kopci, jak goeletu přepadli a zničili?“
„Ano!“
„Pak po nějakém čase oba odpluli z ostrova - zmocnili se jednoho člunu a domorodcům se nepodařilo jim ho vyrvat?“
„Ano!“
„A asi za dvacet dnů dopluli až před clonu z šedavých par a proud je oba unášel k propasti vodopádu?“ Tentokrát Hunt nepřitakal, váhal a koktavě vyrážel nejasná slova. Snad si chtěl oživit zašlou vzpomínku…
Konečně se na mne podíval a zakroutil hlavou.
„Oba ne,“ prohlásil. „Rozumějte mi…, Dirk Peters mi nikdy neřekl…“
„Dirk Peters…,“ skočil nám živě do řeči kapitán Guy. „Tys znal Dirka Peterse?“
„Ano.“
„Odkud?“
„Z Vandalie…, ze státu Illinois.“
„A od něho ses dověděl všechny podrobnosti z cesty?“
„Od něho.“
„A on se vrátil odtamtud sám…, docela sám… a nechal tam Arthura Pyma?“
„Docela sám.“
„Ale tak mluvte!“ zvolal jsem.
„Mluvte přece!“ Přímo jsem hořel netrpělivostí. Jakže, Hunt znal Dirka Peterse a od něho se dověděl o všech těch podrobnostech, o kterých jsem si myslel, že nebudou nikdy objasněny…! Znal konec těch neobyčejných dobrodružství! Pak mi Hunt přerývaně, ale srozumitelně odpověděl:
„Ano…, byla tam clona z šedavých par…, míšenec mi to často vypravoval, rozumějte mi… Oba, Arthur Pym a on, pluli v tsalalském člunu… Pak jim… obrovský ledovec přehradil cestu… Při srážce Dirk Peters spadl do moře… Ale podařilo se mu zachytit se na ledovci… a vyšplhat na něj… viděl, jak člun unáší proud… Pym se marně snažil přiblížit se k svému druhovi…, nemohl… Člun plul dál a dál… A Pym…, chudák drahý Pym… mizel s ním… On se nevrátil… a je tam…, stále je tam!“ Skutečně, sám Dirk Peters by nebyl mohl mluvit s větším dojetím a s větší naléhavostí i láskou „o chudáku drahém Pymovi“!
Bylo to věrohodné, a neměli jsme proto důvod o tom pochybovat. Znamená to tedy, že před onou clonou z par se Arthur Pym a míšenec rozdělili.
Ovšem jestliže Arthur Pym se plavil dál až k nejvyšším šířkám, jakým způsobem se jeho společník Dirk Peters mohl dostat zpět k severu… až k ledovému poli…, překročit polární kruh…, vrátit se do Ameriky a zanést záznamy Edgaru Poeovi?
Hunt na všechny otázky postupně odpověděl.
Podle jeho slov měl prý míšenec v kapse záznamy Arthura Pyma v oné chvíli, když se zachytil ledovce, a tak zachránil deník, který později donesl americkému básníkovi.
„Rozumějte mi…,“ opakoval Hunt, „říkám vám to tak, jak jsem to slyšel od Dirka Peterse… Když ho proud unášel, křičel ze všech sil. Chudák Pym zmizel v clonách šedivých par… Míšenec se živil rybami, pokud nějaké chytil, a protiproud ho zanesl zpátky k ostrovu Tsalalu, kde přistál polomrtvý hlady…“
„K ostrovu Tsalalu!“ vykřikl kapitán Len Guy. „A za jak dlouho jej pak opustil?“
„Za tři týdny…, ano, nejvýš za tři týdny…, tak mi to vypravoval Dirk Peters…“
„Pak tam tedy nalezl zbývající muže z posádky Jany,“ zeptal se kapitán Len Guy, „mého bratra Williama a ostatní, kteří to přežili?“
„Ne…,“ odpověděl Hunt, „Dirk Peters vždycky myslel, že zahynuli do posledního muže…, ano, všichni… Na ostrově už nikdo nebyl…“
„Nikdo?“ opakoval jsem s úžasem.
„Nikdo!“ tvrdil Hunt.
„Ale domorodci z ostrova Tsalalu?“+
„Nikdo…, říkám vám, nikdo… Ostrov byl opuštěný…, ano…, docela pustý…“ To naprosto odporovalo některým faktům. Koneckonců mohlo se stát, že když se Dirk Peters vrátil na ostrov Tsalal, domorodé obyvatelstvo, ochromené nějakou hrůzou, uprchlo hledat útočiště na některou skupinu ostrovů na jihozápadě a William Guy a jeho druhové byli ještě ukryti v úžlabinách vesnice Klock-Klocku. To by vysvětlilo, proč se s nimi míšenec nesetkal a proč se trosečníci z

Jany nemuseli obávat ostrovanů po celých jedenáct let svého tamního pobytu. Na druhé straně jestliže je tam Patterson opustil před sedmi měsíci a my jsme je tam nyní nenašli, museli ostrov Tsalal opustit, když už se tam po zemětřesení nemohli uživit.
„A opravdu," ozval se kapitán Len Guy, „když se Dirk Peters vrátil na ostrov, nenašel tam nikoho?"
„Nikoho…," opakoval Hunt. „Míšenec tam nespatřil ani jediného domorodce…"
„A co potom udělal Dirk Peters?" zeptal se palubní mistr.
„Rozumějte mi…," začal zase Hunt, „našel tam opuštěný člun…, hluboko v zátoce…, bylo v něm trochu sušeného masa a bečka sladké vody. Míšenec do něho naskočil… Vál jižní vítr…, ano…, jižní, velmi silný…, týž, který spolu s protiproudem přihnal jeho ledovec k ostrovu Tsalalu… A ten vítr ho unášel týdny a týdny… směrem k ledovému poli… Tam proplul otevřeným průplavem… a věřte mi, vždyť vám opakuju jen to, co mi stokrát vypravoval Dirk Peters…, ano, tím průplavem…, a překročil polární kruh…"
„A dál?" vyptával jsem se ho.
„A dál… Tam ho našla americká velrybářská loď Sandy Hook a dovezla ho do Ameriky." A tak máme-li věřit Huntovu vyprávění, skončilo ono strašlivé drama antarktických končin šťastně alespoň pro Dirka Peterse.
Jakmile se vrátil do Spojených států, domluvil se s Edgarem Poem, tehdy vydavatelem Literárního posla z jihu, a z poznámek Arthura Pyma vznikl onen neobyčejný román, který nebyl vymyšlený, jak se až dosud soudilo, ale jemuž chybělo konečné rozuzlení.
Edgar Poe tedy neznal Arthura Pyma. Proto když chtěl v čtenářích udržet onu vzrušující nejistotu, odsoudil ho k „náhlé a tragické smrti", kterou nepopsal, ba ani neudal její příčinu.
Ale jestliže se Arthur Pym nevrátil, můžeme připustit, že nezahynul brzy poté, kdy byl odloučen od svého druha…, že by žil po jedenácti letech, které uplynuly od doby, kdy zmizel?
„Ano…! Ano!" odpovídal Hunt.
A tvrdil, že si to myslel i Dirk Peters až do své smrti v městečku Vandalii ve státě Illinois, kde oba žili.
Nyní bylo načase, abychom zvážili, jestli je Hunt při smyslech. Nebyl to on, kdo vstoupil do mé kabiny a zašeptal mi do ucha:
„A co Pym…, chudák Pym?" Ano…! Nebyl to jen sen!
Zkrátka kdyby všechno, co Hunt řekl, bylo pravda, kdyby byl věrným strážcem tajemství, které mu svěřil Dirk Peters, měli jsme mu věřit, když opakoval prosebně a zároveň s nezvratným důrazem:
„Pym neumřel…! Pym je tam…! Nesmíme opustit chudáka pyma!" Když jsem konečně přestal Hunta vyslýchat, kapitán, hluboce vzrušený, se probral ze zamyšlení a rázně rozkázal: .
„Celá posádka na záď!" Všichni námořníci z goelety se shromáždili kolem něho a on prohlásil:
„Poslouchej mě, Hunte, a dobře uvaž, jak závažné jsou otázky, které ti dám." Hunt zvedl hlavu a pohledem přelétl námořníky z Halbrane.
„Tvrdíš, že všechno, co jsi řekl o Arthuru Pymovi, je pravda?"
„Ano," přitakal.
„Tys znal Dirka Peterse?"
„Ano!"
„Žil jsi s ním několik let v Illinois?"
„Devět let."
„Často ti to všechno vypravoval?"
„Ano!"
„A ty sám věříš, že ti řekl pravdu?"
„Ano!"
„A nenapadlo ho nikdy, že někteří námořníci z Jany by byli mohli zůstat na ostrově Tsalalu?"
„Ne!"
„Věříš tedy, že William Guy a jeho druhové zahynuli všichni při sesutí půdy u vesnice Klock-Klocku?"
„Ano…, a podle toho, co mi často opakoval, Pym tomu věřil také!"
„Kde jsi mluvil s Dirkem Petersem naposledy?"
„Ve Vandalii."
„Kdy?"
„Před dvěma lety."
„A kdo z vás dvou odešel nejdřív z Vandalie, ty, nebo on?" Zdálo se mi, že Hunt trochu zaváhal, než odpověděl:
„Odešli jsme společně…"
„A tys šel kam?"
„Na Falklandy."
„A on?"
„On…," opakoval Hunt.
A jeho pohled nakonec utkvěl na našem mistru plachtaři Martinu Holtovi, pro kterého vydal vlastní život v nebezpečí, když ho zachránil v bouři…
„No tak," pokračoval kapitán, „rozumíš, nač se tě ptám?"
„Ano!"
„Tedy odpověz… Když Dirk Peters opustil Illinois, odjel z Ameriky?"
„Ano!"
„A kam odjel… Mluv!"

„Na Falklandy.“
„A kde je nyní?“
„Stojí před vámi!“

KAPITOLA II
Rozhodnutí

Dirk Peters…! Hunt byl Dirk Peters…, oddaný druh Arthura Pyma, ten muž, kterého kapitán Len Guy tak dlouho a marně hledal ve Spojených státech a jehož přítomnost nám snad poskytne nový důvod k tomu, abychom v pátrání pokračovali…
Nebyl důvod pochybovat, že Hunt je skutečně Dirk Peters. I když o jedenáct let starší, byl stále takový, jak ho popsal Arthur Pym. Jen na jeho tváři se už neobjevoval onen výraz veselosti. Měla to na svědomí léta, životní trampoty i zážitky, jak říká Arthur Pym, „vymykající se jakékoliv zkušenosti a přesahující meze toho, čemu lidský tvor může vůbec uvěřit“.
Proč se však Dirk Peters schovával na Falklandech pod jménem Hunt, proč se od chvíle, kdy se nalodil na palubu Halbrane, úzkostlivě snažil žít na zapřenou, proč neřekl, kdo vlastně je, když věděl o úmyslu kapitána Guye sledovat plavbu Jany a za každou cenu zachránit své krajany?
Proč? Snad proto, že se obával, aby svým jménem nevzbudil jen hrůzu…!
Vždyť to byl člověk zapletený do strašlivých výjevů na Grampusu… Prozradil své jméno až tehdy, kdy mohl doufat, že tím dosáhne svého, totiž že se Halbrane bude snažit vypátrat Arthura Pyma.
Míšenec žil tedy několik let ve státě Illinois a odešel na Falklandy s jediným předsevzetím vrátit se při nejbližší příležitosti, která se mu naskytne, do antarktických moří. Když se nalodil na Halbrane, počítal snad s tím, že až kapitán zachrání své krajany z ostrova Tsalalu, on ho ještě přiměje, aby prodloužil výpravu a zachránil i Arthura Pyma? Ale který člověk se zdravým rozumem by uvěřil, že by ten nešťastník mohl být ještě po jedenácti letech na světě? To, že kapitán William Guy a jeho společníci ještě žili, bylo pravděpodobné, protože se přece jen mohli uživit, a pak, Patterson ve svých záznamech dosvědčoval, že tam byli při jeho odchodu… Ale že by mohl být dosud živ Arthur Pym…?
Nicméně výpověď Dirka Peterse jsem v duchu neodmítal. A když míšenec zvolal: „Pym neumřel… Pym je tam… Nesmíme opustit chudáka Pyma!“, jeho volání mě hluboce dojalo.
A tu jsem si vzpomněl na Edgara Poea a ptal jsem se v duchu sám sebe, jak by se na to díval on a jak by asi byl překvapený, kdyby Halbrane přivezla muže, kterého nechal ve své knize zemřít.
Rozhodně od chvíle, kdy jsem se účastnil výpravy na Halbrane, nebyl jsem už týmž člověkem jako dřív, tím rozumným a praktickým mužem. Při pomyšlení na Arthura Pyma mi nyní srdce bilo stejně vzrušeně jako Dirku Petersovi. Opustit ostrov Tsalal, vyplout zpět do Atlantského oceánu, to mi připadalo, jako kdybych se chtěl zbavit povinnosti, kterou nám ukládala lidskost, povinnosti přispět na pomoc nešťastníkovi opuštěnému v ledové poušti Antarktidy. Cítil jsem, že Dirk Peters na mne spoléhá jako na přímluvce za chudáka Pyma.
Rozhodl jsem se, že budu Dirka Peterse podporovat, avšak zároveň jsem se obával, že mohu být hned zpočátku poražen. Uchýlil jsem se proto k důvodům, které celkem podporovaly záležitost Williama Guye a jeho pěti námořníků, po nichž jsme na ostrově Tsalalu nenašli ani stopy.
„Přátelé,“ řekl jsem, „než se rozhodneme, bylo by moudré rozebrat chladnokrevně celou situaci. Pak bychom si třeba trpce vyčítali, že jsme se vzdali výpravy v okamžiku, kdy snad mohla mít naději na úspěch. Před necelými sedmi měsíci odešel nešťastný Patterson od vašich krajanů z ostrova Tsalalu… Jestliže tam v té době byli, znamená to, že se na ostrově celých jedenáct let nějak uživili.“ Nikdo na to nic neřekl.
„Jestliže jsme se nesetkali s kapitánem Jany a s jeho druhy,“ pokračoval jsem, „patrně museli po Pattersonově odjezdu ostrov opustit. Podle mého mínění se po zemětřesení ostrov stal neobyvatelný. Vašim krajanům stačil zřejmě nějaký domorodý člun, aby se přeplavili k severu, ať už na některý ostrov nebo na nějakou antarktickou pevninu… Myslím, že nejsem daleko od pravdy…“ Ptal jsem se pohledem svých posluchačů…, ale nedostal jsem žádnou odpověď.
Kapitán Guy v hlubokém vzrušení sklonil hlavu. Asi cítil, že mám pravdu, když připomínám naši povinnost.
„O co vlastně jde?“ pokračoval jsem po krátké odmlce. „Překročit několik stupňů šířky na klidném moři v době, kdy máme před sebou dva měsíce pěkného počasí a nemusíme se obávat jižní zimy a čelit jejím krutostem…
A my bychom váhali, nyní, kdy Halbrane má dost zásob, statnou a zdravou posádku a kdy se na její palubě nevyskytla žádná nemoc? Ze strachu z nebezpečí bychom neměli odvahu pustit se dál až tam…?“ A ukázal jsem rukou k jižnímu obzoru, právě tak, jako to v té chvíli mlčky udělal Hunt, ale jeho velitelské gesto mluvilo beze slov.
Panovalo naprosté ticho a všichni měli sklopené oči.
A přece jsem ani jedinkrát nevyslovil jméno Arthura Pyma, ani jsem se nedovolával tvrzení Dirka Peterse. Asi by mi byli odpověděli jen pokrčením ramen anebo výhrůžkami.
Ptal jsem se tedy sám sebe, jestli se mi podařilo či nepodařilo vzbudit v mých společnících onu víru, kterou mé srdce přetékalo, když tu se kapitán ujal slova.
„Petersi, můžeš nám potvrdit, že jste s Arthurem Pymem po odjezdu z ostrova Tsalalu spatřili směrem k jihu nějakou pevninu?“
„Ano…,“ odpověděl míšenec, „ostrovy nebo pevniny, rozumějte mi…, a tam…, myslím…, ne, vím to jistě…, tam čeká Pym…, chudák Pym… Čeká, až mu někdo přijde na pomoc!“
„A tam snad také čeká William Guy a jeho námořníci,“ zvolal jsem, abych převedl rozhovor na bezpečnější půdu.
Snad by opravdu ty země mohly být dosažitelným cílem… Halbrane by se neplavila jen tak nazdařbůh… Plula by na místa, kam se pravděpodobně uchýlili trosečníci z Jany! Kapitán promluvil až po chvíli.

„A je to pravda, Dirku Petersi, že tam za čtyřiačtyřicátým stupněm je obzor jakoby, uzavřený šedavou clonou z par, jak se o tom mluví v záznamech? Viděl jsi to? Viděl jsi to vlastníma očima? Ty vzdušné vodopády… i onu propast, v které zmizel člun Arthura Pyma?“ Míšenec se podíval na jednoho po druhém a pak potřásl hlavou.
„Nevím…,“ řekl, „na co se mě ptáte, kapitáne. Clona z par…? Snad…, možná…, a také stopy země na jihu…“ Dirk Peters zřejmě nikdy nečetl knihu Edgara Poea, je dokonce pravděpodobné, že neuměl číst. Donesl deník Arthura Pyma, kam měl, a víc se nestaral, bude-li uveřejněn. Uchýlil se nejdříve do Illinois a pak na Falklandy a neměl ani tušení o rozruchu, který dílo vyvolalo, ani o fantastickém a nepravděpodobném rozřešení, které velký básník vtiskl těmto dobrodružstvím.
Nebylo však možné, že Arthur Pym se svým sklonem ke všemu nadpřirozenému se jen domníval, že vidí tyto podivuhodné věci?
Najednou jsme uslyšeli hlas Jema Westa. Omezil se ale jenom na otázku:
„Kapitáne…, vaše rozkazy?“ Kapitán Guy tázavě pohlédl na palubního mistra a jeho kamarády, jejichž bezmeznou oddaností si byl jist. Snad v jejich očích vyčetl něco jako souhlas s pokračováním cesty, to nevím, ale slyšel jsem, jak zašeptal: „Ach, kdyby to záviselo jen na mně… a kdyby mě všichni podporovali!“ Bez vzájemné dohody se skutečně nemohlo pokračovat v dalším pátrání.
První se drsně ozval velrybář Hearne:
„Kapitáne, už jsou to dva měsíce, co jsme odjeli z Falkland… Já a moji kamarádi jsme se dali najmout jen na plavbu k ostrovu Tsalalu, a nikoliv k ledovému poli…“
„Tak to ne!“ zvolal kapitán pohněvaný Hearnovým prohlášením. „Najal jsem vás všechny na výpravu a mám právo pokračovat v ní, jak dlouho budu chtít!“
„Odpusťte, kapitáne,“ ozval se znovu suše Hearne, „octli jsme se tam, kam dosud nedoplul žádný z mořeplavců…, kam se neodvážila žádná loď mimo Jany… A tak moji kamarádi a já myslíme, že bychom se měli vrátit na Falklandy, než nastane špatné počasí… Odtamtud se zase můžete vrátit na ostrov Tsalal nebo až k pólu, budete-li chtít!“ Po jeho slovech se ozval souhlasný šepot. Nemohli jsme mít pochybnosti, že mistr velrybář vyjádřil názor většiny, a to byli právě nováčci v posádce. Postavit se proti jejich názoru, vyžadovat poslušnost od mužů, kteří nebyli ochotni poslouchat a vydat se do dalekých končin Antarktidy, to by bylo příliš smělé, doslova šílené jednání a zavedlo by nás jistě do neštěstí.
Jem West zakročil, obořil se na Hearna a řekl mu výhrůžně:
„Kdo ti dovolil mluvit?“
„Kapitán se nás ptal,“ odpověděl Hearne, „měl jsem právo mluvit!“ Řekl to tak drze, že poručík, který se vždycky ovládal, už málem popustil uzdu svému hněvu. Tu ho však kapitán zadržel a dodal:
„Uklidni se, Jeme…! Nedá se nic dělat, jen když se všichni dohodneme!“ Potom se obrátil k palubnímu mistrovi:
„A tvůj názor, Hurliguerly?“
„Je docela jasný, kapitáne,“ odpověděl palubní mistr, „splním, co mi rozkážete, ať to je cokoliv! Neopustit Williama Guye a ty ostatní, to je naše povinnost, pokud nám zbývá ještě nějaká naděje, že bychom je mohli zachránit!“ Palubní mistr umlkl a někteří námořníci naznačili přikývnutím, že s ním souhlasí.
„Arthur Pym…,“ začal jsem.
„Nejde o Arthura Pyma,“ skočil mi do řeči neobyčejně živě kapitán, „ale o mého bratra Williama a o ty ostatní.“
Zpozoroval jsem, že Dirk Peters chce protestovat, a proto jsem ho chytil za ruku, i když se třásl hněvem, nepromluvil. Ne, to nebyla vhodná chvíle, abychom se starali o Arthura Pyma. Podle mého soudu jsme nemohli dělat nic jiného než důvěřovat budoucnosti, svěřit se při plavbě náhodě a strhnout námořníky na svou stranu nenápadně, jako kdyby na to přišli sami. Dirku Pctersovi pak pomohu jiným ne tak nápadným způsobem.
Kapitán se dál vyptával posádky. Chtěl znát jména mužů, s kterými mohl najisto počítat. Všichni staří námořníci souhlasili s jeho záměry. K těm statečným lidem se připojilo jen několik nováčků - tři Angličané. Většina posádky se však přidala k Hearnovi. Pro ně výprava Halbrane skončila na ostrově Tsalalu. Odmítali plout dál a výslovně žádali, abychom zamířili k severu a pronikli ledovým polem ještě za pěkného období. Bylo jich asi dvacet a mistr velrybář bezpochyby vyjádřil jen jejich mínění. Odporovat jim by znamenalo vyvolat vzpouru.
Rozhodl jsem se přimět tyto námořníky, zpracované Hearnem, k jinému názoru. K tomu jsem musel vyprovokovat jejich chamtivost a rozehrát struny osobních zájmů. Začal jsem tedy mluvit rozhodným tónem, aby nikdo nepochyboval o vážnosti mého návrhu.
„Námořníci z Halbrane,“ zvolal jsem, „vyslechněte mě! Jako to udělalo mnoho jiných států pro výzkumné výpravy do polárních končin, i já nabízím posádce goelety zvláštní odměnu! Dostanete dva tisíce dolarů za každý projetý stupeň až do čtyřiaosmdesáté rovnoběžky!“ Skoro sedmdesát dolarů pro každého námořníka, to bylo přece jen svůdné! Měl jsem pocit, že jsem našel správnou cestu.
„Napíšu smlouvu a podepíšu ji spolu s kapitánem Guyem, který bude vaším pověřencem; peníze vám budou vyplaceny při návratu, ať už se vrátíme za jakýchkoliv okolností!“ Čekal jsem, jaký ohlas bude mít můj návrh, a musím dodat, že jsem nečekal dlouho.
„Hurá!“ vykřikl palubní mistr, aby dodal elán svým kamarádům, kteří se k volání jednomyslně připojili.
Hearne už neprotestoval. Však se bude moci kdykoliv ozvat znovu a třeba za výhodnějších okolností.
Smlouva byla tedy uzavřena, a po pravdě řečeno, byl bych věnoval ještě větší sumu, jen abych dosáhl svého. Ovšem byli jsme teprve na sedmém stupni od jižního pólu, a dopluje-li Halbrane až tam, bude mě to stát čtrnáct tisíc dolarů!

KAPITOLA III
Zmizelé ostrovy

Hned v prvních ranních hodinách v pátek 27. prosince Halbrane vyplula na širé moře s přídí obrácenou k jihozápadu. Bylo stále příznivé počasí i klidné moře. Jestliže se podmínky nezmění, klíčící nekázeň bude zažehnána. Jedině nějaká nečekaná událost může posádku vytrhnout z bezstarostnosti.
Dojde k něčemu podobnému?
Nyní, když jsme znali Dirka Peterse, nezmění způsob svého života, zůstane stále tak nepřístupný? Musím poznamenat, že od chvíle, kdy jsme se dověděli, kdo to vlastně je, posádka vůči němu neprojevovala opovržení. A pak, dalo se zapomenout, že nasadil svůj život, aby zachránil Martina Holta? Ale ten divný člověk se dál všech stranil. Měl snad pro své chování ještě nějaké jiné důvody, které jsme neznali a které možná poznáme až časem?
Stálé severní větry příznivě ovlivňovaly plavbu naší goelety. Po včerejší příhodě kapitán několik hodin odpočíval. Jaké neodbytné myšlenky asi rušily jeho odpočinek - na jedné straně naděje na nové pátrání a na druhé těžká odpovědnost za výpravu napříč Antarktidou!
Když jsem ho druhý den potkal na palubě, zatímco poručík přecházel sem a tam vzadu, zavolal nás oba k sobě.
„Pane Jeorlinku," řekl mi, „jen se zoufalým srdcem jsem se rozhodl zamířit s lodí zpět k severu… Cítil jsem, že jsem pro naše nešťastné krajany nevykonal všechno, co jsem měl. Ale zároveň jsem vnímal, že by se celá posádka postavila proti mně, kdybych ji chtěl zavézt až za ostrov Tsalal!"
„Opravdu, kapitáne," souhlasil jsem, „mohlo to skončit i vzpourou…"
„Se vzpourou bychom brzy skoncovali," prohlásil chladně West, „i kdybych měl tomu Hearnovi, který ustavičně námořníky podněcuje, dát za vyučenou."
„A dobře bys udělal, Jeme," řekl kapitán, „jenomže jak bychom se potom s nimi mohli dohodnout?"
„Máte pravdu, kapitáne," přiznal poručík.
„Ale příště ať si dá Hearne pozor!"
„Jeho společníky," poznamenal kapitán, „nyní zlákala přislíbená odměna. Z touhy po zisku budou pracovitější a poddajnější. Štědrost pana Jeorlinka zvítězila tam, kde by naše prosby byly marné… Děkuji vám za to…"
„Kapitáne," řekl jsem, „na Falklandech jsem vám přece oznámil, že bych se rád podílel na vaší výpravě i peněžitou částkou. Naskytla se mi taková příležitost a já jí využil. Chtěl bych, abychom dopluli k cíli a zachránili vašeho bratra Williama i jeho pět společníků. To je všechno, co si přeju." Kapitán mi podal ruku a já ji srdečně stiskl.
„Pane Jeorlinku," pokračoval kapitán, „snad jste si všiml, že Halbrane nepluje přímo k jihu, i když území, které viděl Dirk Peters mají být v tomto směru…
„Všiml jsem si toho, kapitáne!"
„K tomu bych chtěl dodat," vmísil se do řeči West, „jednu věc: nesmíme zapomínat, že ve vypravování Arthura Pyma není žádná přesná zmínka o tomto území na jihu a že o něm svědčí pouze to, co prohlašuje míšenec!"
„To je pravda, poručíku," odpověděl jsem mu.
„Ale máme nějaký důvod podezřívat Dirka Peterse? Nezískal od první chvíle, kdy se nalodil na Halbrane, naši plnou důvěru?"
„Co se týká služby, nemám, co bych mu vyčítal," řekl poručík.
„A nepochybujeme ani o jeho odvaze a poctivosti," připojil se kapitán.
„Nejen jeho chování na palubě Halbrane, ale i to, jak si vedl nejprve na Grampusu a pak i na Janě, nás opravňuje, abychom o něm měli jen dobré mínění."
„A jistě si je zaslouží," dodal jsem.
Ani nevím proč, ale byl bych míšence stále bránil. Tušil jsem snad, že v této výpravě bude hrát významnou úlohu, protože je si jist, že najde Arthura Pyma? A o toho jsem se velice zajímal, ačkoliv mě to vlastně udivovalo.
„Nesmíme zapomínat, pane Jeorlinku," řekl mi kapitán, „že Dirk Peters věří, že Arthur Pym, i když byl zavlečený do antarktického moře, mohl přistát na některé zemi na jihu a že tam ještě žije!"
„Že tam žije…, celých těch jedenáct let v polárních končinách?" řekl Jem West.
„Přiznávám, kapitáne, že s tím můžeme stěží souhlasit," odpověděl jsem, „ale přece jen když o tom uvažujeme, nebylo by možné, že se Arthur Pym někde dál na jihu dostal k podobnému ostrovu, jako je Tsalal, kde William Guy a jeho druhové mohli žít právě tak dlouho?"
„Ne, to je nemužné, pane Jeorlinku, je to nepravděpodobné a vůbec tomu nevěřím!"
„Dokonce, jsme-li už u pouhých dohadů, proč by se vaši krajané, když opustili ostrov Tsalal a unášel je týž proud, nemohli někde setkat s Arthurem Pymem a snad…" Nedokončil jsem větu, protože s mou domněnkou by nesouhlasili, ať bych byl řekl cokoliv. O plánu na pátrání po Arthuru Pymovi se dalo uvažovat až po záchraně námořníků z Jany, ovšem pokud je vůbec najdeme.
Kapitán se vrátil k cíli rozmluvy, a proto jsme se k němu museli vrátit i my.
„Řekl jsem, že jsem nezamířil přímo k jihu, protože jsem chtěl nejprve prozkoumat polohu ostrovů sousedících s Tsalalem na západě…"
„To je moudrý nápad," souhlasil jsem, „když navštívíme tyto ostrovy, třeba se dovíme, kdy vlastně došlo k zemětřesení…"
„Jistě to bylo nedávno, o tom nelze pochybovat," prohlásil kapitán, „a to až po Pattersonově odchodu, kdy druhý důstojník z Jany zmizel a ostatní zůstali na tomto ostrově."
„Není v Pymově vyprávění zmínka o skupině osmi ostrovů?" zeptal se West.
„Ano, je," odpověděl jsem, „tak to alespoň slyšel Dirk Peters od domorodce Nu-Nua."
„Je také možné," pokračoval kapitán, „že se zemětřesení nerozšířilo až na tuto skupinu a ostrovy jsou ještě obydlené, musíme si dát dobrý pozor, až se k nim budeme blížit…"

„Jistě už nebudou daleko," dodal jsem.
„Kdoví, kapitáne, zdali tam váš bratr a jeho námořníci nenašli útočiště." To byla přijatelná domněnka, ale málo uklidňující, protože by ti nebožáci padli do rukou domorodců, kterých se zbavili na ostrově Tsalalu. A jestliže až dosud zůstali naživu, nebude muset Halbrane zakročit silou, aby je zachránila? A bude přitom mít úspěch?
„Jeme," řekl kapitán, „plujeme nyní rychlostí čtrnáct až šestnáct kilometrů za hodinu a brzy bude třeba hlášena země…, dej rozkazy, aby dobře hlídali!"
„Už jsem to udělal, kapitáne!"
„Ve strážním koši je hlídka?"
„Dirk Peters, sám se přihlásil."
„Dobře, Jeme, na něho se můžeme spolehnout."
„A také na to, že má oči jako ostříž," dodal jsem.
Goeleta plula směrem k západu až do deseti hodin a míšencův hlas se neozval. Ptal jsem se v duchu sám sebe, nedopadne-li to s tímto souostrovím podobně jako s Aurorami nebo s ostrovy poddůstojníka Glasse, které jsme marně hledali mezi Falklandami a Jižní Georgií. Žádný obrys se neobjevil na hladině moře a žádná čára se neukázala na obzoru. Možná že ostrovy byly nevysoké a že je uvidíme až ze vzdálenosti dvou nebo tří kilometrů…
Také za dopoledne vítr podstatně zeslábl. Naši goeletu však hnal jižní proud víc, než nám bylo milé. Naštěstí ke druhé hodině odpoledne vítr zesílil.
Celé dvě hodiny Halbrane plula rychlostí dvanáct až třináct kilometrů za hodinu a na širém moři se neobjevila sebemenší vyvýšenina.
„Nemohu věřit, že bychom už nedopluli na ono místo," řekl mi kapitán, „vždyť podle Arthura Pyma ostrov Tsalal patří ke skupině velmi četných ostrůvků…"
„Ale Pym netvrdí, že by je byl spatřil, dokud Jana kotvila u břehu," upozornil jsem ho.
„Máte pravdu, pane Jeorlinku. Ale Halbrane urazila od rána jistě devadesát kilometrů a jedná se patrně o ostrovy, které leží celkem blízko sebe…"
„Z toho musíme usoudit," řekl jsem, „a není to ani nijak nepravděpodobné, že skupina ostrovů, k níž patřil i ostrov Tsalal, zmizela při zemětřesení…"
„Země po pravém boku vpředu!" zvolal Dirk Peters.
Všichni jsme se dívali tím směrem. A skutečně asi za čtvrt hodiny jsme dalekohledem uviděli několik ostrůvků roztroušených po hladině ve vzdálenosti asi šesti kilometrů; na všechny vrhaly světlo šikmé sluneční paprsky.
Měli bychom se hned připravit na obranu, postavil děla na palubu, nabít je kulemi a vytáhnout obranné sítě? Kapitán se domníval, že dříve než z opatrnosti udělá všechna bezpečnostní opatření, může se odvážit obeplout břeh zblízka.
K jakým změnám tady došlo? V místech, kde podle údajů Arthura Pyma existovaly rozlehlé ostrovy, jsme jich spatřili jen několik, šest sedm ostrůvků, které se zvedaly sotva šestnáct či sedmnáct metrů nad mořskou hladinu.
V té chvíli míšenec sklouzl po napínacím lanu hlavního stožáru k zábradlí pravého boku lodi a seskočil na palubu.
„Tak co, Dirku, poznáváš tu skupinu ostrovů?" ptal se ho kapitán Guy.
„Skupinu?" opakoval míšenec a zakroutil hlavou.
„Ne…, je to jen pět šest vrcholků…, nic než kamení…, ani jeden pořádný ostrov!" Opravdu, ze souostroví zbylo jen několik hrotů, nebo spíš několik okrouhlých pahorků alespoň v této západní oblasti. Jestliže se ostrůvky prostíraly na několika stupních, bylo nakonec možné, že zemětřesení zničilo jen ostrovy západní.
Rozhodli jsme se, že to vyšetříme: prozkoumáme každý ostrov a určíme, v které době došlo k oněm otřesům, jejichž zřejmé stopy jsme našli na ostrově Tsalalu. Jak se k nim goeleta blížila, mohli jsme snadno rozeznat jednotlivé trosky skupiny, jejíž část táhnoucí se k západu byla docela zničená. Povrch největších ostrůvků neměřil víc než sto nebo sto dvacet čtverečních metrů a povrch malých šest nebo osm. Tyto malé ostrůvky tvořily drobná skaliska, na něž narážel lehký mořský příboj.
Halbrane se přirozeně nemohla odvážit vplout mezi tyto skalnaté útesy, které by ohrožovaly její boky i kýl. Proto je pouze obeplouvala, abychom zjistili, je-li zatopené celé souostroví. Avšak museli jsme se vylodit na některém vrcholku, protože jen tak jsme mohli najít nějaké stopy. Když jsme se octli asi na dva kilometry od hlavního ostrůvku, dal kapitán spustit olovnici. Shledali jsme, že dno je v hloubce čtyřiceti metrů, ačkoliv to byla vlastně půda zaplaveného ostrova, jehož vrcholek vyčníval deset nebo dvanáct metrů nad hladinu. Goeleta se přiblížila ještě víc a spustila kotvu do hloubky deseti metrů. Jem West chtěl nejprve udržovat loď blízko břehu, zatímco budeme prozkoumávat ostrov, ale goeletu by byl unášel silný proud směřující k jihu, a proto bylo lepší zakotvit v blízkosti skupiny ostrovů. Moře se tam jen lehce vlnilo a na nebi jsme nepozorovali, že by se počasí měnilo.
Jakmile se kotva zachytila, do spuštěného člunu nastoupili kapitán, palubní mistr, Dirk Peters, Martin Holt, dva námořníci a já.
Od prvního ostrůvku nás dělilo asi pět set metrů. Úzkými průplavy jsme se k němu brzy dostali. Dlouhé vlny mořského příboje střídavě zaplavovaly a zase odhalovaly jeho skalnaté útesy, smetávaly je, omývaly a znovu zaplavovaly, že se na nich nemohly uchovat žádné stopy po tom, kdy asi došlo k zemětřesení.
Člun vplul mezi skaliska. Dirk Peters stál vzadu, kormidlo držel mezi koleny a dával pozor, abychom se vyhnuli špičkám útesů, které tu a tam vystupovaly z vody. Průhlednou a klidnou vodou jsme mohli dohlédnout na dno. Neviděli jsme tam písek ani škeble, nýbrž načernalé balvany vystlané pozemním rostlinstvem a chumáči travin, z nichž některé také plavaly na hladině a nepatřily k mořské flóře.
To už byl důkaz, že se půda, ze které se zrodily, propadla teprve nedávno. Když jsme dopluli s člunem k ostrovu, jeden z námořníků vyhodil na břeh hák, jehož hroty se zachytily v trhlinách skal. Jakmile jsme se mohli přitáhnout lanem, dostali jsme se už bez obtíží na břeh.

Zde tedy býval jeden z velkých ostrovů celé skupiny. Teď se z něho stal nepravidelný ovál o obvodu asi tří set metrů, který se zvedal nad mořskou hladinu osm až deset metrů.
„Vystoupí někdy příliv až do této výše?“ zeptal jsem se kapitána.
„Nikdy,“ odpověděl mi, „a proto snad uprostřed ostrůvku objevíme nějaké zbytky rostlin, tábora nebo obydlí.“
„Bylo by nejlepší,“ vmísil se do řeči palubní mistr, „kdybychom šli za Dirkem Petersem, který nás už předběhl. Ten čerchmantský míšenec má oči jako rys a postřehne kdeco jako nikdo jiný!“ Za chvíli jsme byli všichni na nejvyšším bodu ostrůvku.
Nechyběly tam pozůstatky zvířat - patrně domácích zvířat, o nichž se zmiňuje Arthur Pym ve svém deníku. Ale přece jen tu bylo něco, čeho jsme si museli všimnout, mezi zbytky těchto kostí a kostmi na ostrově Tsalalu byl zřetelný rozdíl, tyhle zbytky pocházely z nedávné doby. To souhlasilo s naší domněnkou, že k zemětřesení tady došlo teprve nedávno.
Tu a tam se zelenal známý druh celeru a lžičníku a ještě svěží trsy květin.
„Ty jsou z letošního roku,“ řekl jsem.
„Nepřestály by období polární zimy.“
„Také si myslím,“ odpověděl mi Hurliguerly.
„Ale není možné, že by tu vyrostly až po zničení celé skupiny ostrovů?“
„To je vyloučené,“ tvrdil jsem jako člověk, který se nechce vzdát své představy.
Na mnohých místech živořilo i chatrné křoví, druh planých ořešin, a Dirk Peters z něho utrhl větvičku.
Viselo na ní několik oříšků, právě takových, jakými se on i jeho druh živili po celou dobu, kdy byli uvězněni mezi roklinou v údolí Klock-Klocku a propastmi, které měly tvar hieroglyfů a po nichž jsme na ostrově Tsalalu nenalezli ani stopy. Jakmile jsme si všechny ty věci ověřili, nemohli jsme pochybovat, že k záplavě došlo po Pattersonově odchodu. Záplava však nemohla zahubit tu část tsalalského obyvatelstva, jehož kosti jsme objevili v okolí bývalé vesnice. Pokud jde o kapitána Williama Guye a jeho pět námořníků, nyní jsme měli doklad, že mohli utéct, protože jejich těla jsme na ostrově nenašli.
Ale kam prchli z ostrova Tsalalu? Tato otázka nás ustavičně vzrušovala.
Mně se však nezdála nejpodivnější, srovnáme-li ji s otazníky, které se vynořovaly zpod každé řádky tohoto příběhu.
Nemusel jsem dál naléhat, abychom prozkoumali celou skupinu ostrovů.
Průzkum trval šestatřicet hodin, protože goeleta ostrovy objížděla. Na jejich povrchu jsme objevili stejné rostliny a trosky, a tak i o zkáze domorodého obyvatelstva jsme měli všichni shodný názor. Halbrane se nemusela obávat žádného útoku.
Mohli jsme z toho snad nyní vyvodit, že když se William Guy se svými pěti námořníky dostal na jeden z těchto ostrůvků, zahynuli právě tak jako všichni ostatní při zátopě souostroví?
Svůj názor, který kapitán Len Guy nakonec přijal, jsem vyjádřil takto:
„Dospěl jsem k závěru, že při úmyslně vyvolaném zřícení svahů u Klock-Klocku zůstalo naživu několik lidí z mužstva Jany - asi sedm, včetně Pattersona - a také pes Tygr, jehož kostru jsme našli blízko vesnice. Potom za nějakou dobu zahynula část tsalalského obyvatelstva při katastrofě, jejíž příčiny neznáme. Ostatní domorodci uprchli z ostrova Tsalalu na jiné ostrovy této skupiny. William Guy a jeho druhové zůstali sami a v bezpečí a mohli se lehce uživit, když tam předtím žilo několik tisíc domorodců.
Uplynulo deset jedenáct let a jim se stále nedařilo uniknout z vězení ostrova, i když to jistě zkoušeli - ať už na domorodém člunu anebo na plavidle vyrobeném vlastníma rukama. Konečně asi před sedmi měsíci po Pattersonově zmizení zničilo ostrov Tsalal zemětřesení, při kterém moře pohltilo i sousední ostrovy. Podle, mého mínění tehdy William Guy a jeho lidé usoudili, že je ostrov Tsalal už neuživí. Nasedli do člunu a pokusili se vrátit až k polárnímu kruhu. Je velmi pravděpodobné, že se jejich pokus nezdařil.
Třeba je proud směřující k jihu zanesl k oněm pevninám, které zahlédli Dirk Peters i Arthur Pym na 84° jižní šířky. A proto, kapitáne, musíme tímto směrem s Halbrane vyplout. Překročíme ještě dvě tři rovnoběžky a pak snad budeme mít nějakou naději, že je najdeme. Tam je náš cíl a kdo z nás by pro něj neobětoval třeba i život, abychom ho dosáhli?“
„Nechť nám to osud dopřeje, pane Jeorlinku!“ odpověděl kapitán.
Později, když jsem zůstal sám s palubním mistrem, námořník pokládal za svou povinnost mi říct:
„Poslouchal jsem vás velmi pozorně, pane Jeorlinku, a skoro jste mě přesvědčil…“
„Však vás, Hurliguerly, nakonec přesvědčím docela!“
„A kdy?“
„Snad dřív, než si myslíte!“ Druhý den, 29. prosince, o šesté hodině ráno goeleta vyplula pod lehkým severovýchodním větrem. Tentokrát zamířila přímo k jihu.

KAPITOLA IV
Od 29. prosince do 9. ledna

Ráno jsem si znovu pozorně přečetl pětadvacátou kapitolu románu Edgara Poea. Vypravuje v ní o tom, jak oba uprchlíci, doprovázeni domorodcem Nu-Nuem, byli už devět nebo jedenáct kilometrů na širém moři před zátokou, když je ostrované chtěli pronásledovat. Z šesti nebo sedmi ostrovů na západě jsme našli jen několik vrcholků ve tvaru ostrůvků. V oné kapitole nás zajímaly hlavně tyto řádky:
Připluli jsme na Janě od severu, a abychom dosáhli ostrova Tsalalu, nechali jsme za sebou postupně nejkrutější končiny věčného ledu. Vrátit se nyní k severu by bylo bláznovství, zvlášť v tak pokročilém ročním období.
Jediná cesta se nám zdála ještě otevřená, a proto jsme se rozhodli, že poplujeme odvážně k jihu, kde se nám snad podaří objevit další ostrovy a kde pravděpodobně najdeme teplejší podnebí…

Tak uvažoval Arthur Pym a tak musíme uvažovat i my. Tehdy 29. února roku 1828, což byl přestupný rok, se uprchlíci octli na „nesmírném a pustém“ oceánu nad čtyřiaosmdesátou rovnoběžkou. Teď však bylo teprve 29. prosince.
Halbrane měla náskok dvou měsíců před člunem, který prchal od ostrova Tsalalů, ohrožovaného už dlouhou polární zimou. Také naše dobře zásobená a vybavená goeleta s výtečnými veliteli vzbuzovala víc důvěry než kocábka ze žebroví a vrbových prutů, necelých patnáct metrů dlouhá a půldruhého metru široká, ve které tři muži měli k jídlu jen tři želvy.
Proto jsem skládal mnoho naděje v tuto druhou část naší výpravy.
Za dopoledne ostrůvky zmizely z obzoru. V moři před námi nebyl jediný ledovce, protože voda měla teplotu 6,1°C nad nulou. Silný proud směřující od severu k jihu nás hnal rychlostí sedmi až devíti kilometrů s naprostou pravidelností.
Prostor nad námi oživovala hejna ptáků jako dříve - mořských vlaštovek, pelikánů, buřňáků a albatrosů. Avšak albatrosi nebyli tak ohromní, jak zaznamenal ve svém deníku Arthur Pym, a žádný z nich nevydával onen věčný skřek tékéli-li, což bylo patrně nějaké velmi časté slovo v tsalalském jazyku.
Ve dvou následujících dnech se nepřihodilo nic pozoruhodného. Nebyla ohlášena žádná pevnina, ani skutečná, ani zdánlivá. Námořníci v těchto vodách ulovili plno ryb - ploskozubců, tresek, rejnoků, úhořů a plískavic.
Díky kuchařskému umění Hurliguerlyho a Endicotta se obohatil i náš jídelní lístek. Druhý den, 1. ledna 1840 - byl to také přestupný rok a lehká mlha zahalila v časných ranních hodinách slunce a my jsme z toho usoudili, že nastane změna počasí.
Nyní to byly čtyři měsíce a sedmnáct dní, co jsem odplul z Kerguelenových ostrovů, a dva měsíce a pět dní, co Halbrane opustila Falklandské ostrovy. Jak dlouho ještě potrvá naše plavba? To mě ani tak nezajímalo, ale rád bych byl věděl, do kterých antarktických končin se až dostaneme.
Musím poznamenat, že v chování Dicka Peterse ke mně nastala určitá změna, ale nikoliv v jeho chování ke kapitánovi a k námořníkům. Snad pochopil, že se zajímám o osud Arthura Pyma a „rozuměli“ jsme si i beze slov.
Někdy přede mnou dokonce zapomínal na svou mlčenlivost. Jakmile k nám však přišel kapitán nebo poručík, míšenec se rychle vzdálil.
Ten den asi k desáté hodině - Jem West měl službu a kapitán Guy se zavřel ve své kabině - přecházel míšenec malými krůčky od přídě k zádi.
Měl zřejmě v úmyslu si popovídat, o čem, to se dalo lehce uhádnout.
Jakmile se přiblížil, zeptal jsem se ho přímo:
„Poslyšte, Dirku, chtěl byste si o něm pohovořit?“ Míšencovy oči zazářily jako jiskra rozdmýchaná větrem.
„Vy na něho vzpomínáte stále věrně a nezapomněl jste, viďte?“
„Zapomenout na něho…, pane…, nikdy!“
„A je vždycky tady, vedle vás?“
„Vždycky… Rozumějte mi…, prožili jsme spolu tolik nebezpečí… a on se nevrátil! Chudák Pym…, je stále tam!“
Míšencovy oči se naplnily slzami…
„Nepamatujete se,“ zeptal jsem se ho, „kudy jste asi pluli v onom člunu s Arthurem Pymem, když jste prchali z ostrova Tsalalu?“
„Ani trochu, pane…! Chudák Pym už neměl žádný přístroj…, a tak jsme nic nevěděli… Ale proud nás unášel celých osm dní k jihu… a vítr také…
Moře bylo klidné…, dvě pádla v člunu jako stěžeň… a naše košile jako plachta…“
„Ano,“ přikývl jsem, „košile z bílého plátna, a ta barva děsila vašeho zajatce Nu-Nua…“
„Snad…, už si nevzpomínám… Ale když to Pym řekl, musíte věřit Pymovi…“ Dověděl jsem se tedy, že některé události popsané v deníku, který dopravil do Spojených států, ani neupoutaly míšencovu pozornost. Tvrdohlavě jsem se držel svého přesvědčení, že podobné úkazy existovaly jen v Pymově nadmíru předrážděné obrazotvornosti. Chtěl jsem proto Dirka Peterse vyzpovídat.
„A v těch osmi dnech jste měli co jíst?“
„Ano…, pane…, i v dalších dnech… Víte…, měli jsme ty tři želvy… Takové želvy mají v sobě dost sladké vody… a jejich maso je dobré, i když je syrové… Ach, pane!“ Když míšenec vyslovil poslední slova, snížil hlas, jako kdyby se bál, že ho někdo uslyší, a kradmo se rozhlédl kolem sebe. Rozechvěla ho totiž vzpomínka na scénu na Grampusu… Nikdo si nedovede představit výraz, který se teď objevil v jeho tváři. Byl to výraz člověka, jenž pociťuje hrůzu sám nad sebou.
Po dlouhém mlčení jsem zavedl rozhovor k pravému cíli.
„Dirku Petersi,“ zeptal jsem se ho, „odvolávám-li se na vyprávění vašeho druha, bylo to 1. března, kdy jste poprvé uviděli onu širokou clonu šedavé páry prostoupenou chvějícími se zářivými pruhy…“
„Já už nevím…, pane… Ale jestliže to říká Pym, musíme tomu věřit!“
„Nikdy s vámi nemluvil o ohnivých paprscích rýsujících se na obloze?“, řekl jsem, protože jsem nechtěl užít výrazu „polární záře“, kterému by míšenec nerozuměl. Dospěl jsem totiž k názoru, že by se tento úkaz mohl připsat silnému elektrickému vyzařování, které je ve vysokých šířkách velmi mocné - připustíme-li, že se to opravdu stalo.
„Nikdy…, pane…, nikdy,“ odpověděl vzrušeně Dirk Peters po chvilce uvažování.
„A také jste nezpozoroval, že se barva mořské vody změnila…, ztratila průhlednost…, zbělala…, vypadala jako mléko…, kalila se a vřela okolo vašeho člunu…“
„Že by to bylo…, pane… Ne, to nevím… Rozumějte mi…, nevšímal jsem si ničeho…, člun plul… a já jsem ztrácel hlavu…“
„A potom, Petersi, ten velmi jemný prach, který na vás padal…, tak jemný jako popel… a bílý…“
„Už si nevzpomínám…“

„Nebyl to sníh?“
„Sníh…? Ano… Ne, vždyť bylo teplo… Co o tom říkal Pym? Musíme věřit Pymovi!“ Pochopil jsem, že i když budu míšence dál vyslýchat, nebude s to dát mi o těchto nepravděpodobných jevech nějaké vysvětlení. I kdybychom předpokládali, že ty nepřirozené věci, o nichž se vypravuje v posledních kapitolách, opravdu viděl, nevzpomínal si už na žádnou z nich.
A pak mi zašeptal:
„Však Pym vám to všechno řekne…, pane… On to ví…, já nic nevím…
On to viděl… a vy mu uvěříte…“
„Ano, uvěřím mu,“ odpověděl jsem, protože jsem nechtěl míšence zarmoutit.
„A budeme ho hledat, viďte, pane?“
„Doufám, že ano…“
„Potom, až najdeme Williama Guye a námořníky z Jany?“
„Ano…, potom.“
„A když je nenajdeme?“
„Ano, i tehdy Petersi. Doufám, že k tomu našeho kapitána přiměju…“
„A on jistě neodmítne pomoct takovému muži…, takovému, jako je on sám…“
„Ne, neodmítne! Ale přece jen,“ dodal jsem, „jsou-li William Guy a jeho námořníci dosud živi, můžeme připustit, že i Arthur Pym…“
„Je živ…, ano, je živ…,“ zvolal míšenec. „Při Velkém duchu mých předků…, je živ… a čeká na mne, chudák Pym! A jakou bude mít radost, až se vrhne do náruče svého starého Dirka, a jakou budu mít radost já!“ Široká hruď Dirka Peterse se dmula jako vzbouřené moře.
Potom odešel a já jsem byl dojatý, když jsem si představil, co něžnosti má ten poloviční divoch v srdci pro svého nešťastného druha…
Dne 2., 3. a 4. ledna plula goeleta stále dál k jihu, ale nespatřili jsme žádnou zemi. Viděli jsme jen onu čáru oddělující moře od obzoru. Muž ve strážním koši neohlásil žádnou pevninu ani ostrov, v této části Antarktidy.
Měli jsme snad podezírat Dirka Peterse, který tvrdil, že zahlédli nějaké země? Zrakové přeludy jsou v těchto nejjižnějších končinách velmi časté!
„Ovšem,“ řekl jsem kapitánovi, „od chvíle, kdy Arthur Pym opustil ostrov Tsalal, neměl žádné přístroje, aby mohl změřit výšku…“
„Vím o tom, pane Jeorlinku, je docela možné, že nějaké pevniny jsou na západě nebo na východě ve směru naší cesty. Škoda že se Dirk Peters a Arthur Pym na některé té zemi nevylodili. Pak bychom už nepochybovali o existenci těch zemí, snad bychom je mohli i objevit…“
„Však je objevíme, kapitáne, jen co doplujeme o několik stupňů dál k jihu…“
„Snad, ale ptám se sám sebe, pane Jeorlinku, jestli by nebylo výhodnější prozkoumat končiny mezi čtyřicátým a pětačtyřicátým poledníkem…“
„Náš čas je odměřen,“ odpověděl jsem živě, „a to by znamenalo ztratit mnoho dní, když jsme se ještě nedostali na onu šířku, kde byli oba uprchlíci od sebe odtrženi.“
„A prosím vás, pane Jeorlinku, jaká je to vlastně šířka? Nenašel jsem ve vyprávění Arthura Pyma žádný přesný údaj, a proto se nedá vypočítat…“
„To je pravda, kapitáne, ale zrovna tak je pravda, že člun musel být z Tsalalu zavlečen velmi daleko, jak vyplývá z jedné části poslední kapitoly.“ A opravdu, v této kapitole byly následující řádky:
Pluli jsme dál sedm nebo osm dní bez jakékoliv významnější příhody; v té době jsme museli projet ohromnou vzdálenost, protože vítr vál skoro ustavičně příznivým směrem a také silný proud nás unášel tam, kam jsme chtěli.
Kapitán tuto část znal. Dodal jsem ještě:
„Říká se zde ohromnou vzdálenost, a to bylo teprve 1. března. Nuže, jejich cesta se prodloužila až do 22. března, a jak Arthur Pym uvádí později, jejich člun plul rychle stále k jihu, hnán mocným a dravým proudem. Z toho všeho, kapitáne, můžeme vyvodit důsledky…“
„Že dopluli až k pólu, pane Jeorlinku?“
„Proč ne, když od ostrova Tsalalu bylo k pólu už jen sedm set kilometrů?“
„Konečně, na tom nezáleží!“ odpověděl kapitán. „Nevypluli jsme s Halbrane, abychom pátrali po Arthuru Pymovi, nýbrž po mém bratrovi a po jeho námořnících. Nám jde jen o jednu věc: jestli mohli přistát u nějaké země.“ V tomto důležitém bodu měl kapitán pravdu. Také jsem se pořád obával, aby nevydal rozkaz, že poplujeme na západ nebo na východ. Ale protože míšenec tvrdil, že jejich člun plul k jihu a že země, o nichž se mluvilo, leží také tam, goeleta nezměnila směr. Ostatně byl jsem přesvědčen, že pokud ty země existovaly, najdeme je až ve vyšších šířkách.
Za celou dobu naší plavby ve dnech 5. a 6. ledna jsme nespatřili nic neobyčejného. Neviděli jsme chvějící se clonu par ani jsme nepostřehli změnu mořské hladiny. Pokud jde o teplotu vody, „tak horké, že v ní člověk neudržel ruku“, z té bychom byli museli mnoho slevit. Teplota nestoupla víc než na 10°C nad nulu, což je už abnormální teplota pro antarktickou končinu. I když mi Dirk Peters neustále opakoval, „že musíme věřit Pymovi“, můj rozum přijímal jen s velkými výhradami tyto nepřirozené jevy.
A tak se neobjevily závoje mlh, mořská hladina se nezkalila jako mléko a nepadal žádny bílý prach.
V těchto končinách prý také oba uprchlíci spatřili ono obrovské bílé zvíře, jedno z těch, které vyvolalo šílenou hrůzu ostrovanů z Tsalalu. Jakým způsobem se tato příšera objevila před člunem? To nebylo ve vyprávění udáno. Mimoto se Halbrane na své cestě nesetkala s žádnými mořskými savci ani s obrovskými ptáky, obávanými dravci polárních končin.

Připojuji také, že nikdo na palubě nepodlehl onomu zvláštnímu vlivu, o jakém mluví Arthur Pym, totiž duševnímu i tělesnému ochromení a náhlé zmalátnělosti, znemožňující člověku udělat sebemenší pohyb.
Snad si právě tímto chorobným stavem můžeme vysvětlit jeho domněnku, že viděl všechny tyto úkazy, což ve skutečnosti byl jen důsledek nějaké mozkové poruchy.
Konečně 7. ledna - ovšem jen podle výpovědi Dirka Peterse, který nedovedl správně odhadnout uplynulý čas - dopluli na místo, kde prý domorodec Nu-Nu, ležící na dně člunu, vydechl naposledy. Datem 22. března, tedy o půltřetího měsíce později, končil deník popisující tuto neobyčejnou cestu. A tehdy se snesla tma, do níž zářila jen světélkující voda, odrážející bělavé páry rozestřené na nebi…
Halbrane se však nestala svědkem žádného takového úžasného divu.
Slunce opisovalo svou klesající protáhlou spirálu, ale stále ozařovalo celý obzor. Naštěstí prostor nebyl zahalený tmou, protože jinak bychom nedokázali určit polohu lodi.
Ten den jsme přesným měřením zjistili stejnou délku, to znamená - mezi dvaačtyřicátým a třiačtyřicátým poledníkem, a 86° 33' šířky. Podle míšencových vzpomínek právě v tomto místě byli oba uprchlíci od sebe odtrženi, a to po srážce člunu s ledovcem.
A tu vzniká otázka: jestliže ledovec unášející Dirka Peterse plul k severu, nehnal ho nějaký protiproud?
Ano, tak tomu asi bylo, protože naše goeleta už dva dny necítila sílu proudu, který ji unášel od ostrova Tsalalu. A proč bychom se tomu divili, vždyť v těchto jižních mořích se všechno mění. Naštěstí vál stále čerstvý severovýchodní vítr a Halbrane pod plnými plachtami plula dál do vyšších šířek a předstihla o třináct stupňů lodi Weddellovy a o dva goeletu Janu.
Ale země, ať už ostrovy nebo pevniny, které kapitán hledal na hladině tohoto nesmírného moře, se neobjevovaly. Cítil jsem, že pozvolna ztrácí důvěru, otřesenou už tolika marnými pokusy…
Já jsem byl jako posedlý touhou nalézt Arthura Pyma a zároveň i námořníky z Jany. Avšak můžeme věřit, že přežili?
Ano… Byla to utkvělá myšlenka Dirka Peterse, že najde svého druha ještě naživu… A kdyby byl náš kapitán dal rozkaz k návratu, kdoví, k jakým krajnostem by to míšence dohnalo. Proto kdykoliv jsem slyšel většinu námořníků protestovat proti této nesmyslné plavbě i jejich návrhy, že by bylo nejlépe otočit loď a vrátit se, vždycky jsem se začal obávat, aby ho to nedohnalo k nějakým násilnostem, zvlášť proti Hearnovi, který tajně nabádal kamarády z Falkland k neposlušnosti. Nesměli jsme připustit, aby se mezi mužstvem na palubě rozšířila vzpoura a beznaděj. Proto také kapitán ve snaze trochu je povzbudit svolal toho dne na mou žádost všechny muže k hlavnímu stěžni a řekl jim:
„Námořníci, za naší plavby od ostrova Tsalalu goeleta postoupila o dva stupně k jihu. Oznamuji vám, že vám bude podle smlouvy podepsané panem Jeorlinkem připsáno k dobru čtyři tisíce dolarů, což je dva tisíce za stupeň; peníze vám budou vyplaceny na konci cesty.“ Ozval se souhlasný šepot, ale žádné hurá, nepočítáme-li volání Hurliguerlyho a Endicottovo, které nemělo pražádnou ozvěnu.

KAPITOLA V
Nečekaný obrat

Ačkoliv staří námořníci z posádky chtěli pokračovat dál v cestě, neprosadili bychom svůj názor, kdyby se noví rozhodli pro návrat. Čtrnáct mužů, počítaje v to i Dirka Peterse, proti devatenácti, to bylo málo. A pak, bylo by moudré počítat se všemi starými námořníky na palubě? Nezmocní se jich při plavbě strach? Odolají ustavičnému štvaní Hearna a jeho kamarádů?
Nepřipojí se k nim a nebudou vyžadovat, abychom se vrátili zpět k ledovému poli?
A neunaví tahle výprava, která se prodlužuje a je zatím bezvýsledná, kapitána? Nevzdá se brzy poslední naděje, že je možné zachránit námořníky z Jany? Nevydá nakonec tváří v tvář blížící se antarktické zimě rozkaz obrátit loď a jet nazpět? A jakou váhu budou mít mé důvody, zapřísahání i prosby, budu-li je říkat jen sám?
Sám…? Nikoliv! Dirk Peter s mě bude podporovat… Ale kdo nás bude poslouchat?
Jestliže kapitán ještě odolával a jen s bolestí v srdci pomýšlel na to, že by měl opustit svého bratra a krajany, cítil jsem, že se octl na pokraji zoufalství. Přesto se goeleta neuchylovala od přímé linky, kterou sledovala od ostrova Tsalalu. Vypadalo to, jako kdyby ji nějaký podmořský magnet přitahoval k té zeměpisné šířce, kudy kdysi plula Jana, a řízením osudu vítr ani proud ji z tohoto směru nesrážel.
Musím se zmínit ještě o jedné okolnosti, která ovlivňovala příznivě náš postup k jihu. Několik dní proud slábl, ale nyní jsme jej znovu ucítili a hnal nás rychlostí pět až sedm kilometrů za hodinu. Zřejmě - jak mi řekl kapitán Len Guy - tento proud v moři převládal, i když se občas změnil a obracel působením proti proudů, které se daly jen těžko přesně vyznačit na mapě.
Ačkoliv bychom si to byli velice přáli nemohli jsme naneštěstí určit, zdali člun, který unášel kapitána Williama Guye a jeho druhy na širé moře od Tsalalu, hnal tento proud nebo nějaký jiný. Nesmíme zapomínat na to, že pro člun bez plachet byl mnohem významnější proud než vítr.
Tak jsme se plavili 10., 11. a 12. ledna. Nezaznamenali jsme nic zvláštního, až na určitý pokles teploty. Naměřili jsme 8,9 °C vzduchu a 0,6 °C vody.
Byl druhý týden ledna. Bude to trvat ještě dva měsíce, než zima uvolní ledové hory, než se vytvoří ledová pole i plovoucí hromady ledu. Avšak v každém případě bylo jisté, že v celém letním období zůstane mezi dvaasedmdesátou a sedmaosmdesátou rovnoběžkou volné moře.
Procházel jsem se mezi zadním a hlavním stěžněm. V té chvíli ke mně přistoupil Hurliguerly, zadíval se na ptáky a řekl mi:
„Tak pozoruju jednu věc, pane Jeorlinku…“
„A jakou, mistře?“

„Že ti ptáci už neodlétají k jihu tak přímo jako až dosud… A někteří z nich míří i k severu…“
„Všiml jsem si toho právě tak jako vy, Hurliguerly!“
„A ještě bych něco dodal, pane Jeorlinku ti, kteří jsou tam na jihu, se asi brzo vrátí.“
„Co z toho soudíte?“
„Soudím, že asi cítí blížící se zimu…“
„Zimu?“
„Ovšem.“
„To je omyl, mistře! Teplota stoupla o tolik, že ptáci nemohou letět předčasně do mírnějších krajin!“
„Hm, předčasně, pane Jeorlinku…“
„Podívejte se, mistře, copak nevíme o tom, že mořeplavci zajížděli do antarktických oblastí až do března?“
„Ale ne na téhle zeměpisné šířce,“ odpověděl mi Hurliguerly, „ne na téhle šířce. A potom, máme předčasné zimy, jako máme předčasná léta. Pěkné počasí nastalo letos o dobré dva měsíce dřív a můžeme se tedy obávat, aby si i špatné počasí nepospíšilo!“
„To by bylo vlastně možné,“ řekl jsem. „Ale konečně, nám je to jedno, naše výprava jistě skončí ve třech týdnech.“
„Nevyskytnou-li se dříve nějaké nesnáze, pane Jeorlinku…“
„Jaké nesnáze?“
„Například nějaká pevnina na jihu, která by nám zatarasila cestu.“
„Pevnina, Hurliguerly?“
„Víte, pane Jeorlinku, že bych se ani nedivil?“
„Celkem by to nebylo nic překvapujícího,“ odpověděl jsem.
„A na ty země, které Dirk Peters viděl,“ pokračoval Hurliguerly, „a kam mohli mužové z Jany utéct, na ty ani trochu nevěřím…“
„A proč?“
„Protože kapitán William Guy měl jen jediný chatrný člun a s tím by v těchto mořích nedoplul tak daleko.“
„Já bych to netvrdil tak určitě, mistře!“
„Ale přece jen, pane Jeorlinku…“
„A co by na tom bylo překvapujícího,“ zvolal jsem, „kdyby kapitán William Guy přistál u nějaké pevniny, kam by ho donesl proud? Nepředpokládám, že se plavil v člunu osm měsíců. On a jeho druhové se mohli vylodit buď na nějakém ostrově nebo na pevnině, a to je dostatečný důvod, abychom nepřerušovali své pátrání.“
„Snad…, ale všichni muži v posádce tak nesmýšlejí,“ odpověděl Hurliguerly.
„Vím o tom a dělá mi to starosti. Myslíte, že nepříznivé smýšlení posádky vzrůstá?“
„Obávám se, že ano, pane Jeorlinku. Jejich uspokojení, že vydělali několik set dolarů, už velmi pokleslo a vyhlídka na další výdělek jim nebrání, aby nereptali. A přece odměna je tak lákavá! Od ostrova Tsalalu k pólu - připustíme-li, že se tam dostaneme - je šest stupňů! A počítáme-li dva tisíce dolarů za stupeň, dělá to dvanáct tisíc dolarů pro třicet mužů čili čtyři sta dolarů pro jednoho. Pěkná sumička, kterou si člověk bude moci po návratu strčit do kapsy. Ale ten zatracený Hearne zpracovává své kamarády tak, že už vidím, jak se vzbouří…“
„Snad ti noví, to připouštím, mistře… Ale naši staří…“
„Hm…, z těch také tři nebo čtyři začínají o tom přemýšlet a jsou neklidní, že se plavba tak prodloužila…“
„Myslím, že je kapitán Guy a poručík už dovedou přimět poslušnosti.“
„To uvidíme, pane Jeorlinku! A dojde možná i k tomu, že sám náš kapitán ztratí odvahu… a vzdá se dalšího pátrání.“
Právě toho jsem se obával.
„Co říká posádka o míšenci?“ zeptal jsem se.
„Namouvěru. Svalují na něho všechnu vinu za to, že se cesta prodloužila.
Pane Jeorlinku, vy na tom máte jistě také svůj podíl, ale vy platíte a dobře platíte. Kdežto ten paličák Dirk Peters si vzal do hlavy, že jeho chudák Pym ještě někde žije…, a on se zatím utopil, zmrzl anebo byl rozdrcen ledem…, zkrátka během těch jedenácti let zemřel, ať už jakýmkoliv způsobem.“ I já o tom byl pevně přesvědčený, a proto jsem o tom už s míšencem nikdy nemluvil.
„Podívejte se, pane Jeorlinku,“ pokračoval palubní mistr, „na začátku plavby Dirk Peters budil jejich zvědavost. Potom se o něho zajímali, když zachránil Martina Holta. A teď všichni vědí, kdo to vlastně je, a proto jim není o nic sympatičtější. V každém případě svým tvrzením, že na jih od ostrova Tsalalu je země, přiměl kapitána, aby obrátil goeletu tím směrem.
A jestliže jsme už přepluli šestaosmdesátý stupeň šířky, může za to jedině on…
„To je pravda, mistře!“
„A potom, pane Jeorlinku, bojím se, že mu sehrají nějaký ošklivý kousek!“
„Dirk Peters se bude bránit a já poženu k odpovědnosti každého, kdo se ho jen dotkne!“
„Jistě, pane Jeorlinku, jistě, a běda, kdo se mu dostane do rukou… Ale budou-li všichni proti jednomu, třeba ho ztlučou nebo zavřou do podpalubí…“
„Doufám, že tak daleko ještě nejsme, a spoléhám na vás, Hurliguerly, že zabráníte každému násilnému zákroku proti Dirku Petersovi. Přemluvte námořníky, ať jsou rozumní. Vysvětlete jim, že se dostaneme na Falklandy ještě před koncem pěkného počasí. Nesmíme dovolit, aby nespokojenost posádky přiměla kapitána k návratu před dosažením cíle.“
„Spolehněte se na mne, pane Jeorlinku! Jsem vám vždycky k službám.“ Dne 13. a 14. ledna teplota znovu klesla. Řekl mi to kapitán a ukázal také na četná hejna ptáků, kteří ustavičně odlétali k severu.
Jak se mnou mluvil, vycítil jsem, že brzy ztratí poslední špetku naděje.

A proč bych. se divil? Zemi, o níž mluvil míšence, jsme nezahlédli a byli jsme už tři sta třicet kilometrů za ostrovem Tsalalem. Na všech světových stranách nic než moře, k němuž se od 21. prosince přibližoval kotouč slunce. 21. března se ho dotkne a pak zmizí na šest měsíců polární noci. Dá se věřit, že William Guy a jeho pět druhů přeplulo takovou vzdálenost na člunu? Existuje nějaká naděje, že je někdy najdeme?
Dne 15. ledna jsme přesným měřením zjistili 43° 13' délky a 88° 17' 8“ šířky. Halbrane byla vzdálena od pólu méně než dva stupně - ani ne dvě stě dvacet dva kilometry.
Kapitán nijak neskrýval výsledek pozorování a námořníci byli obeznámeni s výpočty. Ale nezveličí jim to Hearne?
A odpoledne jsem už nemohl pochybovat, že velrybářský mistr udělal všechno, aby je pobouřil. Muži posedávali kolem zadního stěžně, tlumeně rozmlouvali a nevraživě se na nás dívali. Sněmovalo se. Dva tři námořníci se nezdrželi a výhrůžně hrozili pěstmi k přídi.
Ještě druhý den však goeleta plula stejným směrem. Stále jsme mířili k jihu. Naneštěstí se začala na širém moři zvedat mlha, a to byla vážná věc.
Nevydržel jsem na jednom místě. Mé obavy zesílily.
Bylo zřejmé, že poručík čekal jen na rozkaz, aby otočil loď. Až příliš dobře jsem chápal, že kapitán Len Guy. bude muset vydat takový rozkaz, i když s nesmírnou lítostí v srdci.
Už několik dní jsem s míšencem nemluvil. Zdálo se mi dokonce, že se mi vyhýbá. Ale 17. ledna míšenec projevil přání, že by si se mnou rád promluvil. Jakživ bych si byl nepomyslel, co uslyším.
Bylo asi půl druhé odpoledne.
Nebylo mi dobře, byl jsem unavený, proto jsem odešel do své kabiny.
Někdo zaklepal na dveře.
„Kdo tam?“ zeptal jsem se.
„Dirk Peters. Kdybyste dovolil… Smím dovnitř?“
„Jen vstupte!“ Dirk Peters zůstal stát. Podle svého zvyku byl v rozpacích, nevěděl, jak začít, a proto jsem se ho zeptal: „Co jste mi chtěl, Petersi?“
„Chtěl bych vám něco říct… Rozumějte mi…, pane…, protože bude dobře, aby to někdo věděl…, jenom vy… Nikdo v posádce… nesmí nic tušit…“
„Když je to tak vážné a když se bojíte, aby se to nikdo nedověděl, proč mi to říkáte?“
„Už to nemohu snést! Tíží mě to… jako kámen!“ A Dirk Peters se divoce bil do prsou.
Potom znovu začal:
„Mám strach…, že to řeknu ze spaní…, že to někdo uslyší…, zdá se mi o tom…“
„Vám se o tom zdá… a o čem?“
„O něm…, proto spím venku…, někde v koutě…, ze strachu, aby se nikdo nedověděl jeho pravé jméno…“ Tušil jsem, že mi snad míšenec odpoví na otázku, kterou jsem mu chtěl dát a kterou jsem nedovedl sám rozluštit: proč po svém odchodu ze státu Illinois žil na Falklandech pod nepravým jménem Hunt. Jakmile jsem se ho na to zeptal, řekl:
„Ne, to není to…, co vám chci říci!“
„Chci to vědět, chci vědět, proč jste nezůstal v Americe, proč jste žil na Falklandech…“
„Proč…, pane!“ Protože jsem chtěl být blíž u mého Pyma…, chudáka Pyma…, protože jsem doufal, že se na Falklandech najde nějaká velrybářská loď, která pojede do jižních moří, a já že se na ni dostanu…“
„A proč to jméno Hunt!“
„Nechtěl jsem mít už své jméno…, nechtěl jsem se tak jmenovat… kvůli té události na Grampusu!“ Míšenec mínil onu příhodu na palubě americké brigy, kdy čtyři muži, August Barnard, Arthur Pym, Dirk Peters a námořník Parker rozhodovali losem, kdo má zemřít, aby ostatní nezhynuli hladem… Vzpomínám si, jak se Arthur Pym úporně bránil a odmítal účastnit se toho strašlivého skutku.
Ano, krátké stéblo slámy… Arthur Pym držel v dlani stébla nestejné délky…, nejkratší označí toho, na koho padl los. A Arthur Pym mluví o bezděčné zuřivosti, která ho posedla, že chtěl své kamarády oklamat, podvést…
Ale neudělal to a v duchu je odprošuje, že ho to vůbec mohlo napadnout.
Potom se Pym rozhodne a sevře v zavřené hrsti ona čtyři stébla…
Dirk Peters táhne první…, osud mu přeje…, nemusí se už ničeho bát.
Arthur Pym si vypočítává, že to je další bod proti němu.
Nyní táhne August Barnard… Je také zachráněný.
Artur Pym vidí, že oba, on i Parker, mají stejné vyhlídky…
Uplyne pět minut, než se odváží táhnout Parker. Konečně Arthur Pym, který má zavřeně oči a neví, zdali osud rozhodl pro něho anebo proti němu, cítí, jak ho někdo bere za ruku…
Byla to ruka Dirka Peterse… Arthur Pym unikl smrti.
A pak se míšenec vrhl na Parkera a srazil ho jednou ranou do týla… a potom…, žádné slovo není dost silné, aby vystihlo nesmírnou hrůzu skutečnosti.
Ano…, znal jsem tu strašlivou příhodu, která tedy nebyla jen vymyšlená, jak jsem se zprvu domníval. To se tedy opravdu stalo na palubě Grampusu 16. července 1827. Jenom jsem nemohl pochopit, proč mi to Dirk Peters připomíná. Ale brzy jsem se to dověděl.
„Petersi,“ řekl jsem mu, „když jste chtěl skrýt své jméno, proč jste je prozradil ve chvíli, kdy Halbrane kotvila u ostrova Tsalalu!“
„Pane… Rozumějte mi… Váhali… Nechtěli plout dál, chtěli se raději vrátit… A tu jsem si myslel…, kdybych řekl, že jsem Dirk Peters…, mistr rybář z Grampusu…, druh chudáka Pyma…, snad by uvěřili, že dosud žije, a vypluli by ho hledat… A přece…, bylo to vážné… přiznat, že jsem Dirk Peters…, ten, co zabil Parkera…“

„Přeháníte, Petersi! Kdybyste si byl vy vytáhl nejkratší stéblo, byl by vás stihl stejný osud jako Parkera…!“
„Pane… Rozumějte mi… Myslíte, že Parkerova rodina by mluvila tak jako vy?“
„Jeho rodina? Měl tedy rodiče?“
„Ano…, a proto v tom vyprávění… Pym změnil jeho jméno… Parker se nejmenoval Parker… Jmenoval se…“
„Arthur Pym se zachoval správně,“ řekl jsem, „a já nechci znát pravé Parkerovo jméno! Zachovejte to tajemství!“
„Ne…, já vám to řeknu…, tolik mě to tíží…, a snad se mi ulehčí…, když vám to svěřím…, pane Jeorlinku! Jmenoval se Holt… Ned Holt…“
„Holt…,“ zvolal jsem, „Holt… jako náš mistr plachtař?“
„Je to jeho vlastní bratr…, pane!“
„Martin Holt… je bratr Neda?“
„Ano…, rozumějte mi…, jeho bratr… A kdyby se Martin Holt dověděl, že jsem…“ V tom okamžiku mě silný otřes vyhodil z lůžka.
Goeleta se nahnula na pravý bok, div se nepřevrátila. Zároveň jsem slyšel, jak někdo rozzlobeně zvolal:
„Co je to za zvíře u kormidla?“ zvolal to Jem West a u kormidla byl Hearne.
Vyběhl jsem z kabiny.
Bylo zřejmé, že Hearne, ať už z jakéhokoliv důvodu, pustil na chvilku kolo kormidla.
„Gratiane,“ zavolal Jem West na jednoho námořníka, „postav se ke kormidlu a ty, Hearne, dolů do podpalubí!“
Najednou se ozvalo volání „Země!“ a všichni se zadívali směrem k jihu.

KAPITOLA VI
Země?

Toto jediné slovo je názvem XVII. kapitoly románu Edgara Poea. Usoudil- jsem, že bude správné, když je použiju s otazníkem jako názvu šesté kapitoly svého vyprávění. Máme před sebou ostrov nebo pevninu? Nečeká nás tam jen zklamání?
Najdeme tam kapitánova bratra s jeho námořníky? A vkročil na tuhle zemi - někdy Arthur Pym?
Když se podobné zvolání rozlehlo na palubě Jany 17. ledna 1828, jak vypravuje Arthur Pym, znělo takto:
„Země před námi vpravo!“ A stejně mohlo zaznít i na palubě Halbrane.
Na pravé straně se rýsoval jakýsi obrys, lehce vystupující nad čáru, která oddělovala nebe a moře.
Ovšem země takto ohlášená námořníkům na Janě byl jen pustý opuštěný Bennettův ostrůvek a pak o jeden stupeň dál na jih ostrov Tsalal, tehdy ještě úrodný a obydlený. Když my jsme dopluli k Tsalalu, kapitán Guy doufal, že na něm najde své ztracené krajany. Jak se nám však představí tento neznámý ostrov, který leží o pět stupňů dál v hlubinách jižního moře?
Je to cíl, po kterém tak vášnivě toužíme a který tak tvrdošíjně hledáme?
Octne se Halbrane na konci cesty a bude její úspěch zajištěný tím, že přivezeme zpátky do vlasti muže, kteří přežili zkázu Jany?
Jema Westa neodvedlo nic od jeho povinností, a tak jen opakoval své rozkazy. Gratian přistoupil ke kormidlu a Hearna odvedli dolů a zavřeli v podpalubí. Byl to spravedlivý trest, protože Hearnova nepozornost posádku ohrozila. Ale přece jen pět nebo šest námořníků najatých na Falklandech polohlasně protestovalo.
Na poručíkův pokyn umlkli a okamžitě se rozešli po své práci.
Při volání stráže také kapitán vyběhl ze své kabiny a horečnýma očima pozoroval zemi, která byla od nás vzdálená tak osmnáct až dvaadvacet kilometrů.
Nemyslel jsem na tajemství, které mi svěřil Dirk Peters - ani já, ani on je neprozradíme. Ale kdyby se nešťastnou náhodou Martin Holt někdy dověděl, že jméno jeho bratra bylo v zápiscích změněno na Parker - že ten nešťastník nezahynul při ztroskotání Grampusu, že byl vylosován a obětován pro záchranu svých druhů…, že ho zabil Dirk Peters, jemuž Martin Holt vděčí za svůj život… Proto míšenec tak tvrdohlavě odmítal díky Martina Holta! Jen proto prchal před tímto mužem! Palubní mistr právě udeřil třikrát na lodní zvon. Goeleta plula opatrně, jak to vyžadovala cesta neznámými končinami. Možná že jsou tady mělčiny a útesy nízko pod vodou.
Kapitán dal spustit olovnici a naměřili jsme přes dvě stě metrů hloubky.
Další měření ukázala, že pod vodou se asi táhne srázné úbočí. Ale přesto jsme při plavbě stále kontrolovali hloubku, protože se mohlo stát, že se dno náhle zvedne, místo aby se směrem ke břehu zvyšovalo povlovně.
Počasí nám stále přálo, ale na jihovýchodě a na jihozápadě se tvořila lehká mlha. Jen obtížně jsme odhadovali výšku pevniny. Shodli jsme se, že v nejvyšší části má padesát až šedesát metrů.
Nepředpokládali jsme, že jsme se stali obětí nějakého přeludu. K tomu sotva zahlédnutému pobřeží se upínaly všechny naše naděje. Při této myšlence se mi mátl mozek a měl jsem přeludy. Zdálo se mi, že Halbrane se víc a více zmenšuje, že už je pouhým člunem, ztraceným v dálavách oceánu pravý opak toho, o čem se zmiňuje Edgar Poe, když píše, že na moři bez hranic loď nabývá objemu, roste jako živý tvor…
Poučíte-li se z námořních map o hydrografických podmínkách nějakého pobřeží, zátoky nebo zálivu, můžete tam směle plout. V každé jiné krajině by žádný kapitán nesměl odložit přistání na zítřek, kdyby si nechtěl vysloužit pověst zbabělce. Ale s jakou nesmírnou opatrností jsme museli postupovat tady! A přece jsme před sebou neměli žádné překážky a i v nočních hodinách bylo jasno jako ve dne. V této době totiž slunce zaplavovalo svými paprsky Antarktidu stálým světlem. Od tohoto data záznamy o teplotě v naší lodní knize měly klesající tendenci. Teploměr na slunci i ve stínu ukazoval jen 0°C, ve vodě klesl na 3,3°C pod nulou. Proč ten pokles teploty, když bylo plné antarktické léto?

Ať byl důvod jakýkoliv, posádka musela obléknout vlněné šatstvo, které odložila, když jsme před měsícem projeli ledovým polem. Kapitán Len Guy dal několikrát zkoumat proud těžkými sondami a poznal, že mění směr.
„Leží-li před námi pevnina, pak bychom z toho měli usoudit, že se proud stáčí k jihovýchodu…“
„Je možné,“ odpověděl jsem, „že tato část antarktické pevniny je pouze jakýmsi polárním příklopem, jehož okraj budeme moci obeplout. V každém případě bude správné, zaznamenáme-li si všechna naše pozorování, která musí být co nejpřesnější.“
„To právě dělám, pane Jeorlinku! Přivezeme o této části jižního moře množství poznatků a ty poslouží příštím badatelům. Nabyl jsem zase trochu naděje. Jestliže máme stále tak pěkné počasí, proč by můj bratr a moji krajané nebyli přistáli u tohoto pobřeží, kam je donesl proud a vítr? Co se podařilo naší goeletě, to se mohlo podařit i jejich člunu. Jistě se nevydali na cestu bez potřebných zásob, když věděli, že se jejich plavba může prodloužit! Proč by tam nenašli možnost ob živy, jaké jim tak dlouho poskytoval ostrov Tsalal? Měli i zbraně. V těch končinách je hojně ryb i jiných mořských zvířat… Ano, mám zas větší naději!“ Neměl jsem tolik důvěry jako kapitán, ale byl jsem rád, že přemohl sklíčenost. Bude-li mít úspěch ve svém pátrání, snad se mi podaří ho přemluvit, aby pátral po Arthuru Pymovi.
Goeleta urazila čtyři až šest kilometru, aniž zvýšila svou rychlost. Táhlo se to pobřeží od severozápadu k jihovýchodu? O tom nebylo pochyb. Nicméně z dálky jsme nemohli rozeznat žádné podrobnosti, a to ani po další tříhodinové plavbě. Posádka se shromáždila na přídi a dívala se vpřed, aniž projevovala své mínění…
V té chvíli se ke mně připojil palubní mistr a bez jakéhokoliv úvodu mi řekl:
„Před námi není žádná země, pane Jeorlinku…“
„Co to říkáte, mistře?“
„Jen se podívejte pozorně, zastiňte si oči rukou… a dívejte se přes pravý kotevní otvor…“ Udělal jsem, co si Hurliguerly přál.
„Vidíte to?“ zeptal se mě. „Ať se už do smrti nenapiju whisky, jestliže ty masy se nepohybují, a to bez ohledu na goeletu, jen samy o sobě…“
„A z toho vyvozujete?“
„Že to jsou plovoucí ledovce!“
„Ledovce?“
„Zcela jistě, pane Jeorlinku!“ Nemýlil se palubní mistr? Čeká nás zase jen zklamání? Máme před sebou místo pobřeží pevniny jen ledové kry unášené proudem?
Brzy jsme o tom už nemohli pochybovat a za několik okamžiků celá posádka nevěřila, že by tím směrem ležela nějaká pevnina.
Za deset minut poté muž ze strážního koše oznámil, že několik ledových hor pluje od severozápadu šikmo právě do cesty Halbrane.
Jaký skličující dojem vyvolala ta zpráva na palubě! Naše poslední naděje se brzy rozplynula! Zemi jižní polární oblasti budeme muset hledat ještě ve vyšších šířkách a nic nám nezaručuje, že ji skutečně nalezneme!
A tu na palubě Halbrane zazněl skoro jednohlasný pokřik:
„Obrátit! Zpět! Obrátit! Zpět!“ Ano, nově najatí námořníci z Falkland vyslovili přání vrátit se zpátky, i když Hearne nebyl mezi nimi. A většina námořníků ze staré posádky s nimi souhlasila.
Dirk Peters se opíral o zadní stěžeň, stál tam se skloněnou hlavou, s pokleslým týlem, se sevřenými ústy, bez hnutí. Pak se obrátil a upřel na mne pohled zároveň prosebný i hněvivý.
Nevím, jaká nezdolná síla mě dohnala k tomu, že jsem znovu zasáhl.
Vzpomněl jsem si na jeden důkaz - důkaz, jehož závažnost se nedala popírat.
V podstatě jsem řekl asi toto:
„Ne, všechna naděje není ještě ztracena! Země nemůže být daleko!
Nemáme před sebou ledové pole, které se vytváří nahromaděním ledovců na širém moři… Jsou to ledové hory, které se jistě odtrhly od pevného základu, od pevniny nebo ostrova… A protože je právě období tání, proud unáší tyto ledové kry… Za nimi najdeme pobřeží, u kterého se vytvořily.
Ještě čtyřiadvacet, nanejvýš osmačtyřicet hodin plavby, a pokud se neukáže země, kapitán obrátí loď k severu!“
Přesvědčil jsem posádku? Anebo bych ji měl zlákat nabídkou další odměny?
Palubní mistr mi přispěl na pomoc:
„To je správný úsudek, a já se připojuji k názoru pana Jeorlinka! Země je docela jistě nablízku… Budeme ji hledat za těmi ledovými krami… Jeden stupeň dál na jih, to nic neznamená, a vyděláme si další stovku dolarů!“ Bude posádka souhlasit s rozumováním Hurliguerlyho, anebo se pokusí zabránit Halbrane v plavbě k ledovcům?
Kapitán Guy znovu namířil dalekohled na plující masy ledu. Dlouho, upřeně je pozoroval a pak zavelel: „Směr jihojihozápad!“ Námořníci na okamžik zaváhali. A pak poslechli, otáčeli ráhna, obraceli plachty, napínali plachetní úvazky.
Celých dalších čtyřiadvacet hodin plula Halbrane na jihozápad. Museli jsme ovšem často mezi těmi obrovskými ledovci měnit směr a zmírňovat rychlost. Plavba byla nyní velmi obtížná, protože když chtěla goeleta proplout mezi řadou ledových hor, musela na ně najíždět šikmo. Ohromné ledové masy pluly zvolna a majestátně. Při své výšce sto třicet až pět set metrů musely vážit milióny tun.
Při plavbě mezi ledovými horami jsem marně pátral po nějakém náznaku země, jejíž poloha by nás donutila zamířit přímo k jihu. Ale marně.
Naštěstí až dosud se mohl kapitán plně spolehnout na údaje kompasu.
Magnetický pól byl ještě vzdálen stovky kilometrů.
Jak míjela hodina po hodině z těch osmačtyřiceti, bylo vidět, jak všichni klesají na mysli. Ještě půldruhého dne a už

nebudou s to čelit všeobecné malomyslnosti. Potom goeleta nastoupí definitivně zpáteční cestu k severu.
Posádka mlčky vykonávala rozkazy Jema Westa. Ale přes ustavičný dozor, přes zručnost námořníků a přesné, rychlé provádění rozkazů docházelo občas k nebezpečnému tření lodního kýlu o led, které zanechávalo dehtové stopy na hranách ledovců. Opravdu i nejstatečnější z nás se nemohli ubránit pocitu hrůzy při myšlence, že by boky lodi mohly povolit a že by do lodi vnikla voda…
Spodek plovoucích ledových hor byl velmi srázný, takže vylodění by bylo nemožné. Také jsme nezahlédli jediného tuleně ani hejna křiklavých tučňáků, kteří se jindy ponořovali v tisících před lodí, když jsme pluli kolem ledového pole.
Z těchto smutných a pustých končin na nás padal pocit úzkosti a hrůzy… Všiml jsem si, že od okamžiku, kdy jsme odbočili od směru k jihu, nastala v obvyklém chování Dirka Peterse změna. Seděl skrčený u předního stěžně a ani se nedíval na širé moře, vstal jen aby vypomohl při nějaké práci, ale nepracoval už tak horlivě jako jindy. Působil skrčeně, jako by ztratil všechnu naději. Neztratil víru, že jeho druh ještě žije, ale instinktivně cítil, že v tomto směru stopy chudáka Pyma nenajde.
K sedmé hodině večer zahalila všechno hustá mlha. Den plný vzrušení, úzkosti a proměnlivých dohadů mě úplně vyčerpal…
Pod dojmem tíživých myšlenek jsem však nemohl usnout. Zítra skončí oněch osmačtyřicet hodin, které mi posádka na mé naléhání povolila. Kdybych tak byl pánem golety, Halbrane by se nikdy této výpravy nevzdala. V rozrušeném mozku se mi rodilo tisíce myšlenek a přání i pozdní lítost.
Byl bych chtěl vstát, ale zdálo se mi, že mě nějaká těžká a silná ruka tiskne na lůžko. Chtělo se mi okamžitě prchnout z kabiny, kde se marně bráním přízrakům polospánku, vrhnout se na moře v člunu s Dirkem Petersem, který by jistě nezaváhal a následoval mě…, a pustit se po proudu, který by nás unášel k jihu.
Vyplnilo se mi to ve snu!
Plujeme na volném moři… Konečně se náš člun zastavuje… Země… Zdá se mi, že rozeznávám sfingu, takovou, jaká ovládá jižní pól… Ledovou sfingu. Jdu k ní…, vyptávám se jí a ona mi prozrazuje tajemství těch tajuplných končin… A tu se okolo tohoto bájného netvora objevují zjevy, které popisoval Arthur Pym… Clona chvějících se par prostoupená zářivými pruhy paprsků se trhá…, ale před mými oslněnými zraky se netyčí nadlidsky ohromná postava, nýbrž sám Arthur Pym…, divoký strážce jižního pólu…, a rozvinuje ve větru nejvyšších šířek vlajku Spojených států amerických!
Skončil ten sen znenadání, anebo se změnil z rozmaru znavené obrazotvornosti? To dobře nevím, ale najednou jsem měl pocit, jako bych byl náhle probuzen… Zdálo se mi, že kolébání goelety se změnilo, že loď, lehce nakloněná na levý bok, klouže po hladině klidného moře…, a přece to nebylo ani příčné, ani podélné kymácení… Ano…, cítil jsem, jako kdyby mě někdo zvedl…, jako kdyby pro mne neplatil zákon tíže…
Nemýlil jsem se: ze snu jsem se přenesl rovnou do skutečnosti… Nad mou hlavou zazněl náraz, jehož příčinu jsem dosud neznal. Dřevěné stěny kabiny se octly ve vodorovné poloze, až bych byl řekl, že se Halbrane převrátila na bok.
Rázem jsem byl vymrštěn z lože a roh stolu div mi neprorazil lebku… Konečně jsem vstal, doškrábal jsem se k postrannímu oknu a opřel se o dveře, které se otvíraly ven a povolily…
V tom okamžiku zapraskalo zábradlí a levý bok lodi…
Došlo snad ke srážce goelety s nějakou ohromnou ledovou krou, ke srážce, které se Jem West nemohl v mlze vyhnout?
Za nástavkem i na zadní palubě se rozlehlo divoké proklínání a zoufalý křik celé posádky…
Pak poslední náraz a Halbrane zůstala bez hnutí ležet.

KAPITOLA VII
Převrácený ledovec

Musel jsem vylézt na nástavek, abych se dostal ven na palubu.
Kapitán vylezl ze své kabiny po kolenou a přidržoval se provazových žebříků vedoucích ke strážnímu koši.
Na přídi mezi zadním a předním stožárem vykukovalo několik hlav ze záhybu střední stěhové plachty, jehož výztuž povolila.
Dirk Peters, Hardie, Martin Holt a Endieott viseli v lanoví na pravém boku lodi; černochova tvář byla stažena hrůzou.
Někdo ke mně lezl, protože paluba měla sklon nejméně padesáti stupňů, takže nebylo možné se udržet zpříma. Byl to Hurliguerly.
Natáhl jsem se, nohy opřelo veřeje dveří, a tak jsem se zajistil, abych nesklouzl až do nejzazší části chodby. Podal jsem mu ruku a pomohl jsem mu vyšplhat se nahoru.
„Co se děje?“ ptal jsem se.
„Srážka, pane Jeorlinku!“
„Jsme u břehu?“
„Aby tu byl břeh, to by tady musela být země,“ odpověděl mi ironicky palubní mistr, „a tady žádná země nikdy nebyla, leda v pomateném mozku toho čerchmanta Dirka Peterse!“
„A co se stalo?“
„V mlze jsme se srazili s ledovou horou…, nemohli jsme se jí vyhnout…“
„S ledovou horou?“
„Ano! Vybrala si právě tuhle chvíli, aby se převrátila, a jak se obracela, střetla se s Halbrane; vyzvedla ji jako pírko a teď trčíme dobrých třicet metrů nad hladinou antarktického moře!“ Mohl by si člověk vymyslet strašlivější konec dobrodružné opravy Halbrane? Nevěděl jsem, jestli s prostředky, které máme, dokážeme goeletu spustit na moře.
Celý ledovec byl zahalený závojem mlhy, jako utkaným z šedavé jemné látky. Neviděli jsme, ani jak je celá ohromná ledová masa veliká, ani jaké místo zaujímá mezi plujícími ledy, unášenými proudem k jihovýchodu. Zahlédli jsme jen

úzkou křivolakou soutěsku z ledu, do které goeleta zapadla.
První, co nám opatrnost velela, bylo opustit Halbrane, protože při nějakém náhlém otřesu ledovce by mohla sklouznout. Nevěděli jsme, jakou má nyní ledová kra stabilitu. Nemusíme se bát, že se znovu převrátí?
V několika minutách celá posádka Halbrane opustila. Každý hledal útočiště na svahu ledovce a čekal, až se rozptýlí čepec mlhy, který ho zahaloval. Viděli jsme jeden druhého na deset dvanáct kroků.
Bylo třeba zjistit, jestli někdo z posádky nespadl přes zábradlí lodi a nesklouzl po svahu ledovce do moře.
Jem West vyvolával každého jménem…, pět mužů se neozvalo, jeden ze starých členů posádky a čtyři noví, kteří byli přijati na Falklandech.
Nemohli jsme pochybovat, že tito nešťastníci zahynuli, neboť jsme je marně volali a marně jsme prohledávali svahy ledovce i všechny prohlubně a výčnělky, kde by se byli mohli zachytit…
Všechny naše pokusy, které jsme podnikli, když se mlha rozptýlila, zůstaly bezúspěšné. Ve chvíli, kdy Halbrane byla nadzvednuta, byl otřes tak silný, že se námořníci nemohli přidržet zábradlí a my pravděpodobně nikdy nenajdeme jejich těla, která proud zanesl do širého moře. Když jsme zjistili, že těchto pět mužů zahynulo, byli jsme zoufalí. Tím živěji nám vyvstávala před očima všechna nebezpečí ohrožující výpravu v polární oblasti.
„A Hearne?“ zeptal se Martin Holt za všeobecného mlčení.
Nerozdrtilo to snad velrybářského mistra, na kterého jsme zapomněli, v úzkém prostoru podpalubí, kde byl zavřený?
Jem West se vrhl ke goeletě, vyšplhal se po laně, které na ní viselo, a dostal se k místu, kudy pronikl do podpalubí…
Mlčky a bez hnutí jsme všichni čekali. Konečně se na palubě objevil poručík a za ním i Hearne. V místech, kde byl velrybářský mistr, jako zázrakem nepovolily prkenné přepážky ani žebroví a obložení.
K šesté hodině ráno se díky značnému poklesu teploty mlha docela rozptýlila. Nyní jsme mohli odhadnout tloušťku ledového masívu, na kterém jsme vypadali jako mouchy na kusu cukru, a zezdola se goeleta jistě zdála tak nepatrná jako pouhý člun nějaké obchodní lodi.
Jak se to mohlo stát?
Základna ledovce roztála ve styku s teplejší vodou a celá ledová hora se trochu nadzvedla. Střed jejího těžiště se posunul a rovnováha se mohla obnovit jen prudkým převrácením ledovce. Halbrane se připletla k tomuto obratu a vyhodilo ji to, jako by ji zvedl ohromný jeřáb. V polárních mořích se takto obrací spousta ledových ker, což představuje pro lodě největší nebezpečí.
Naše goeleta se dostala do příčného zářezu na západní straně ledové kry. Nakláněla se na pravý bok se zdviženou přídí a sníženou zádí. Napadlo nás, že při sebemenším otřesu může sklouznout po svahu ledovce do moře.
Na té straně, kde klesala, byl náraz tak silný, že prorazil obložení kýlu i boků téměř v délce čtyř metrů. Oba stěžně, hlavní i zadní, se zlomily.
Ráhna, lana, část plachtoví, soudky, bedny a posady se slepicemi, plavaly u paty ledovce a proud je odnášel.
V situaci, v jaké jsme se octli, nás zvlášť zneklidňovalo, že jeden ze dvou člunů byl při nárazu rozdrcen. Proto jsme museli ten druhý člun, který snad bude naší jedinou spásou, dopravit do bezpečí.
Při první prohlídce goelety jsme zjistili, že dolní části stěžňů zůstaly na svých místech a že by se jich ještě mohlo použít, jestliže se nám podaří loď vyprostit. Jenže jak ji pak spustíme na moře?
„Bude to velmi nebezpečné,“ řekl Jem West, „ale dokážeme to. Musíme v ledové kře vyhloubit lůžko.“
„Než se pustíme do práce, kapitáne, měli bychom zjistit, jak je poškozený kýl a dá-li se opravit. K čemu bychom spouštěli na moře proděravělou loď, která by se okamžitě potopila?“ prohlásil Hurliguerly.
Museli jsme uznat, že má palubní mistr pravdu. Mlha se docela rozplynula a nám se zdálo, že ledová kra nyní spočívá pevně na nové základně.
Ostatně má-li těžiště pod čárou ponoru, nemusíme se bát, že by se znovu převrátila.
Kapitán Guy, poručík, palubní mistr s Hardiem a s Martinem Holtem vystoupili ke goeletě a velmi pečlivě prohlédli kýl lodi.
Při prohlídce, která trvala skoro dvě hodiny, zjistili, že loď nebyla příliš poškozena. Silným nárazem se prolomila dvě tři obkladová prkna, ale žebroví zůstalo netknuté. To nás celkem uklidnilo. Jen aby se nám v ledu podařilo vyhloubit šikmé lůžko, po kterém by Halbrane sklouzla z ledovce. Jestli nás tady zastihne zima, nikdo z nás neunikne nejstrašnější smrti - zmrzneme…
V tom okamžiku Dirk Peters, který stál asi o sto kroků dál a pozoroval obzor na východě a na jihu, vykřikl:
„Stojí! Stojí!“ Míšenec tím chtěl asi říci, že už proud ledovou kru neunáší.
„Ano, je to pravda!“ zvolal palubní mistr. „Možná že po svém překocení vůbec neplula!“ Skutečně, zatímco pět nebo šest ledovců směřovalo zvolna k jihu, náš ledovec stál bez hnutí, jako kdyby si sedl na mořské dno. Nejjednodušším způsobem jsme si to mohli vysvětlit tak, že když se kra převrátila, dopadla na nějaký podmořský útes, na kterém teď vězí. Tam se může udržet tak dlouho, pokud se ponořená část nevyzvedne a nevyvolá nové překocení.
To byla vážná komplikace, protože nebezpečí, že nás to tady natrvalo uvězní, bylo horší než riziko nechat se unášet proudem.
V takové situaci jsme se tedy octli po třech měsících výpravy! Mohli jsme se ještě starat o Williama Guye, jeho druhy z Jany a o Arthura Pyma?
Neměli jsme spíš využít všech prostředků, které nám ještě zbývaly, k vlastní záchraně? A mohl by se někdo divit, kdyby se námořníci z Halbrane nakonec vzbouřili?
Viděl jsem jasně, že právě tak uvažuje i kapitán Guy a poručík West.
Kdoví, jestli se někteří z námořníků nechtějí zmocnit našeho jediného člunu, odplout na sever a nás ostatní nechat na ledové kře? Proto bylo důležité, abychom člun dopravili na bezpečné místo a dobře ho hlídali.
Kapitán se od chvíle nehody chopil svých velitelských povinností s veškerou vehemencí. Na jeho rozkaz se muži z

posádky seskupili na plošině ledovce vpravo od Halbrane. Kapitán nespustil pohled ze své posádky a řekl rozechvělým hlasem:
„Námořníci, musím nejprve mluvit o mužích, kteří zmizeli! Pět vašich druhů zahynulo při této katastrofě…“
„A stejně můžeme zahynout i my v mořích, kam jste nás zavlekli proti…“
„Mlč, Hearne,“ zvolal West, který zbledl hněvem, „mlč, nebo…“
„Hearne řekl, co chtěl,“ pokračoval chladně kapitán, „a když už to řekl, žádám ho, aby tě podruhé nepřerušoval!“
Kapitán smekl čapku a s dojetím, které nám proniklo až do srdce, pronesl slova:
„Nikdy nezapomeneme na muže, kteří zahynuli při této nebezpečné výpravě, podniknuté z lidského soucitu. Obětovali se pro své bližní a zaslouží si největší úctu!“ Chvíli jsme všichni mlčeli se smeknutými čapkami a pak kapitán pokračoval: „A nyní přejděme od mrtvých k těm, kteří katastrofu přežili. Upozorňuju vás, že mě musíte poslouchat i za změněných okolností, ať vydám jakýkoliv rozkaz. Nebudu trpět odpor ani váhání. Zodpovídám za záchranu všech a tuto odpovědnost nikomu nepostoupím. Jsem tady velitelem, právě tak jako jsem jím byl na palubě…“
„Na palubě…, když už žádná paluba neexistuje!“ troufal si namítnout Hearne.
„Jsi na omylu, Hearne! Loď je tady a my ji dopravíme na moře! Ostatně i kdybychom měli jen jediný člun, i na něm jsem já kapitánem!“ Ten den jsme ještě změřili polohu sextantem a chronometrem, které nebyly při katastrofě zničeny. Byli jsme na 88° 55' jižní šířky a 39° 12' západní délky.
Halbrane dělil od pólu už jen jeden stupeň a pět minut, to znamená asi sto dvacet kilometrů.

KAPITOLA VIII
Smrtelná rána

„A nyní do práce!“ zvolal kapitán a všichni jsme se do ní hned s odvahou pustili.
Nesměli jsme ztratit ani hodinu a každý chápal, že čas je pro nás nejdůležitější. Zásoby potravin jsme měli na dobrých osmnáct měsíců. Hlad nám tedy nehrozil a žízeň také ne, třebaže bečky s vodou se při nárazu rozbily.
Naštěstí sudy s whisky, s pivem a s vínem stály v té části skladiště, která utrpěla nejméně, a pitnou vodou nás zásobí ledová kra. Led, ať už vytvořený z pitné nebo z mořské vody, je zbaven soli. Při změně skupenství tekutého v pevné se totiž z vody úplně vylučuje chlorid sodný. Proto, jak se zdá, málo záleží na tom, jestli je pitná voda z ledovce toho nebo onoho původu.
Kapitán a Jem West se především rozhodli dát vynést všechno zboží i zásoby a nechat sejmout stěžně i lodní výstroj. Bylo to důležité, aby loď vážila co nejméně a maximálně se usnadnilo bezpečné spouštění goelety na mořskou hladinu. Všechno jsme uložili do bezpečí na vyvýšenou plošinu poblíž Halbrane.
Museli jsme také zajistit člun, jak před jakoukoliv nehodou, tak i před Hearnem a některými členy jeho skupiny. Člun s vesly, kormidlem, kotevním lanem i s kotvou, se stěžni a s plachtami jsme ukryli do nedaleké jeskyně, která se dala lehce střežit. Na plošině ledovce jsme zřídili tábor. Z plachet rozvěšených na bidlech a zajištěných lany jsme vystavěli stany. Počasí nám přálo, teplota vystupovala až na 7,8 °C nad nulou. Tesařský mistr Hardie se pustil nejprve do opravy lodního trupu, vyměňoval bednění, nahrazoval je novým a utěsňoval spáry. Většina posádky sekala led. Bylo třeba vyhloubit rýhu od místa, kde spočívala goeleta, až k úrovni mořské hladiny, tedy do hloubky asi dvaatřiceti metrů, a to tak, aby v ledové hoře vzniklo jakési oválné lůžko nejméně čtyři až šest metrů dlouhé.
Různé práce nás zaměstnávaly až do 24. ledna. Počasí bylo stále klidné, teplota dokonce stoupla o dva tři stupně. Počet ledových hor plujících sem od severozápadu však vzrůstal, mohlo jich být sto nebo i víc, a srážky s nimi by měly velmi vážné následky. Žádat nyní na kapitánovi, aby vydal rozkaz k pokračování výpravy, by znamenalo vystavovat se jistému odmítnutí. Nicméně jsem si našel příležitost a vyzpovídal Hurliguerlyho.
Při pohledu na záludný horizont palubní mistr zvolal:
„Kdo by si byl kdy pomyslel, pane Jeorlinku, když Halbrane odjížděla z Kerguelenových ostrovů, že za šest a půl měsíce uvízne na boku ledovce v téhle šířce!“
„Nebýt tohoto neštěstí, byli bychom už dosáhli cíle a vydali se na zpáteční cestu. Vždyť nám zbývá ještě šest měsíců, abychom se dostali z jižních moří. Celkem málokdy se stane, aby to s nějakou lodí dopadlo tak zle jako s naší goeletou, aby měla takovou smůlu, když se celou cestu těšila z příznivých a šťastných okolností…“
„Se štěstím je konec, pane Jeorlinku!“ řekl Hurliguerly.
„A mám strach…“
„Jakže, mistře, i vy? Já jsem myslel, že důvěřujete…“
„Důvěra, pane Jeorlinku, se ošoupá jako kalhoty!“
„Jenom se nevzdávejte a nebuďte sklíčený! Vy, takový rozumný člověk, a už ztrácíte naději, mistře.“
„Kdybych to byl jen já, pane Jeorlinku, pak by to ještě nebylo tak zlé!“
„Snad posádka?“
„Ano… a ne,“ odpověděl Hurliguerly, „ani trochu se jim to nelíbí.“
„Hearne zase moc mluví a popichuje?“
„Veřejně ne, pane Jeorlinku. Ten lišák na to jde jinak. Ale čemu se nedivím u něho, tomu nerozumím u našeho mistra plachtaře Martina Holta…“
„Co tím myslíte, mistře?“
„Ze jsou oba tak zadobře. Jen si všimněte, Hearne vyhledává Martina Holta a Martin Holt se ani netváří moc kysele… Nějak se mi to nelíbí!
Představte si…, o čem mluvili, když jsem onehdy vyslechl několik vět z jejich rozmluvy.“
„Já se dozvím vždycky jen to, co vy mi řeknete.“

„Slyšel jsem, že mluvili o Dirku Petersovi a Hearne řekl: Nesmíte to mít míšenci za zlé, mistře Holte, že se nikdy nechtěl s vámi spřátelit a vyslechnout vás, když jste mu chtěl poděkovat. Je sice hrubián, ale odvážný.
Dokázal to, když vás s nasazením vlastního života vytáhl v té bouři z moře.
A ke všemu nezapomínejte, že byl v posádce Grampusu jako váš bratr Ned.“
„Tohle že řekl!“ zvolal jsem.
„Zmínil se o Grampusu?“
„Jak říkám, pane Jeorlinku!“
„A co odpověděl Martin Holt?“
„Odpověděl mu: Můj nešťastný bratr! Ani nevím, jak vlastně zahynul!
Snad při vzpouře na lodi? Byl to statečný hoch, jistě nezradil kapitána a třeba ho zabili.“
„A co na to Hearne?“
„Dodal: Pokud vím, kapitána Grampusu nechali na moři v člunu se dvěma nebo třemi námořníky… a kdoví, jestli váš bratr nebyl mezi nimi…“
„A potom?“
„Potom, pane Jeorlinku, ještě řekl: Nenapadlo vás zeptat se Dirka Peterse, jak to bylo? A Martin Holt mu odpověděl: Ano, jednou jsem se na to míšence zeptal, a jakživ jsem neviděl tak vyděšeného člověka, stále jen opakoval: Nevím…, nevím… Já ale nevím… Mluvil tak tiše, ze jsem mu sotva rozuměl, a pak se chytil oběma rukama za hlavu a utekl…“
„A to je všechno, mistře, co jste slyšel z jejich rozmluvy?“
„Všechno, pane Jeorlinku, a připadalo mi to tak zvláštní, že jsem vám to chtěl povědět!“
„A co o tom soudíte?“
„Celkem nic, jenom si myslím, že ten velrybářský mistr je pěkný darebák, má něco za lubem a chce do toho zatáhnout i Martina Holta!“ Opravdu, co znamená ten obrat v Hearnově chování? Proč tu takhle připomíná události z Grampusu? Ví snad Hearne něco víc než ostatní o Dirku Petersovi a Nedu Holtovi, ví snad o tom tajemství, o kterém jsme Dirk Peters a já mysleli, že je známe jen my dva?
Celá ta věc mě vážně zneklidnila. Ale přece jen jsem o tom Dirku Petersovi nic neřekl. Kdyby se dověděl, že ten darebák, jak Hearna nazval ne bez důvodu Hurliguerly, neustále mluví s Martinem Holtem o jeho bratrovi Nedovi, nevím, co by se stalo.
Zkrátka ať Hearne zamýšlel cokoliv, bylo politováníhodné, že se s ním spolčuje náš mistr plachtař, na kterého se kapitán mohl právem spoléhat.
Mistr velrybář asi dobře věděl, proč to dělá.
Za dva dny byly všechny práce skončeny. Lodní trup byl utěsněný a lůžko, po kterém měla být loď spuštěna na moře, bylo už také vyhloubené v ledu až k základně plovoucí ledové hory. Náklad, kotvy i stěžně jsme znovu naložili na loď. Až se goeleta dostane na moře, bude vystrojena v několika dnech.
28. ledna odpoledne jsme skončili poslední přípravy. Museli jsme podepřít boční strany lůžka, a to na několika místech, kde led příliš roztával.
Noční teplota byla nejvyšší, jakou jsme až dosud zažili. Teploměr ukazoval 11,7° C nad nulou. Třebaže se už slunce blížilo k obzoru, led roztával a ze všech stran stékaly potůčky vody. Spouštění lodi mělo začít v deset hodin a doufali jsme, že do večera skončí. Nikdo z nás nepochyboval, že goeletu do večera dopravíme alespoň na základnu ledové hory.
Pomáhat budou všichni: jedni měli s dřevěnými válci usnadňovat skluz lodi, druzí jej měli naopak, kdyby hrozilo nebezpečí, že bude příliš rychlý, zpomalovat, totiž zadržovat trup lodi lany a provazy. Vyšli ze stanů a zaujali svá místa, když v tom se rozlehly výkřiky zděšení!
Byla to strašlivá podívaná, a ačkoliv to trvalo jen krátký okamžik, celá ta hrůza se nám nesmazatelně vryla do paměti. Jeden z ohromných kusů ledu, na němž ležela Halbrane, ztratil při postupujícím tání rovnováhu, převrátil se a řítil se po ledovci…
Za chvíli poté goeleta, kterou už nic nezadržovalo, začala klouzat po svahu…
Na přídi byli dva muži, Rogers a Gratian…, oba nešťastníci se marně snažili dostat k zábradlí, ale byli strženi s lodí…
Ano, viděl jsem to! Viděl jsem, jak se goeleta převrátila, klouzala nejprve po levém boku, zasáhla a rozdrtila jednoho nováčka, který nestačil uskočit stranou, padala z ledovce na ledovec a zřítila se do prázdna…
Vteřinu poté se rozdrcená a rozlámaná Halbrane potopila a u paty ledovce z moře vytryskl ohromný sloup vody.

KAPITOLA IX
Co počít?

Zůstali jsme jako omráčeni, když Halbrane zmizela v propasti moře.
Z naší goelety nezůstalo nic, ani sebemenší troska… Z výše třiceti metrů prolétla vzduchem v jediném okamžiku a nyní už ležela v mořské hlubině.
Naše ohromení vystřídala naprostá ochablost. Nikdo se ani nepohnul, ani nevykřikl. Zůstali jsme strnule stát a nohy jako by nám přimrzly k ledu.
Tři muži z posádky zahynuli…, a jakým strašným způsobem! Štěstí nás opustilo a osud nás stíhal těžkými ranami. A nebyla tato poslední rána ranou smrtelnou? Nejeden z nás si snad v duchu říkal, že by bylo lepší být na palubě Halbrane a zřítit se s ní po svahu ledovec. Celá nesmyslná výprava by skončila.
Najednou se všech zmocnil pud sebezáchovy, a když ne Hearne, který stál stranou a mlčel, aspoň jeho kamarádi vykřikli: „Ke člunu, ke člunu!“ Ti nešťastníci byli jako beze smyslů. Šíleli hrůzou.

Všichni se vrhli do ledové jeskyně ke člunu, který rozhodně pro všechny nestačil. Kapitán a Jem West vyběhli z tábora.
Připojil jsem se k nim a za mnou běžel palubní mistr. Měli jsme zbraně a byli jsme rozhodnuti, že jich použijeme. Museli jsme těm šílencům zabránit, aby se zmocnili člunu…
„Sem ke mně, námořníci!“ zvolal kapitán.
„Sem,“ opakoval poručík West, „nebo zastřelím prvního, kdo se hne!“ Oba ohrožovali prchající muže svými pistolemi. Palubní mistr na ně mířil puškou. I já jsem ji měl připravenou…
Bylo to marné! Ti šílenci nás neposlouchali, nechtěli nic slyšet! Jeden z nich, právě když přebíhal poslední výstupek, klesl zasažen poručíkovou střelou, sklouzl po hladkých stěnách a zmizel v mořské propasti.
Je to začátek krveprolévání? Nechají se i ostatní postřílet? A co staří námořníci z posádky, připojí se k nám? Ale nemohli jsme přece dovolit, aby se zmocnili člunu. Snesli by ho na vodu, deset dvanáct mužů by se do něho nalodilo a my ostatní bychom zůstali na ledové kře.
Námořníci si nevšímali nebezpečí, a hluší ke všem hrozbám, běželi dál k člunu. V tom druhá rána, vypálená palubním mistrem, zasáhla dalšího námořníka. Padl mrtev k zemi.
Tu se před člunem objevil nějaký muž.
Byl to Dirk Peters, který se tam dostal přes sousední svah ledovce. Byl-li tam Dirk Peters, nemuseli jsme dál použít zbraní, on stačil sám člun obhájit.
A skutečně, když námořníci postupovali kupředu, šel jim vstříc, chytil nejbližšího kolem pasu, vyzdvihl ho a mrštil jím na led asi deset kroků dál tak, že nešťastník by se byl skutálel až do moře, kdyby ho Hearne nebyl zachytil.
To vzbouřence zarazilo. Ostatně i my jsme se nyní přibližovali k člunu se zbývajícími námořníky, kteří již neváhali. Vzbouřenců však bylo víc.
Kapitán s očima sršícíma hněvem postoupil kupředu, následován ledově chladným Westem. Chvíli nemohl rozčilením ani promluvit, ale pak zvolal hrozivým hlasem:
„Měl bych s vámi zacházet jako se zločinci! Člun nepatří nikomu, člun je nás všech! Je to nyní náš jediný prostředek k záchraně a vy jste ho chtěli ukrást, zbaběle ukrást! Poslouchejte dobře, co vám říkám naposledy! Člun je z Halbrane, je jako sama Halbrane! Já jsem jeho kapitánem, a běda tomu, kdo mě nebude poslouchat!“ Když kapitán říkal tato slova, díval se přímo na Hearna, takřka mu je vmetl do tváře.
„Všichni do tábora!“ nařídil kapitán. „A ty, Dirku Petersi, zůstaneš tady jako hlídka!“ Míšenec jen, přikývl a postavil se na stráž.
Posádka se bez protestů vrátila do tábora. Nyní, když jsme námořníky nemohli nijak zaměstnat, museli jsme vymyslet nějaký plán, jak bychom se dostali z nesnází.
Kapitán, poručík i palubní mistr se sešli k poradě a já jsem se k nim připojil…
Kapitán řekl: „Bránili jsme člun a budeme ho bránit i dál…“
„Kdo ví,“ dodal jsem, „nebudeme-li na něm muset brzy vyplout.“
„V takovém případě,“ pokračoval kapitán Len Guy, „budeme nuceni rozhodnout losem, kdo v něm popluje, A já budu losovat jako všichni ostatní!“
„Tak daleko to ještě s námi nedošlo, u čerta!“ odpověděl palubní mistr.
„Ledová kra je pevná a nehrozí žádné nebezpečí, že by přes zimu roztála!“
„To ne,“ přisvědčil West, „toho se bát nemusíme, Potřebujeme jen hlídat člun a potraviny.“
„Naštěstí,“ připojil se Hurliguerly, „potraviny máme v bezpečí!“
„Máš pravdu, Jeme,“ souhlasil kapitán, „musíme hlídat muže, aby nekradli. Potravin máme dost na celý rok, a to ani nepočítám, co nalovíme ryb…“
„Já na to dohlédnu,“ ujistil nás poručík.
„Vy předpokládáte,“ zeptal jsem se, „že budeme muset na ledové kře přezimovat?“
„Kéž bychom byli před takovým neštěstím uchráněni,“ řekl kapitán.
„Koneckonců, bude-li třeba, nějak to zařídíme, pane Jeorlinku! Vyhrabeme v ledu jeskyni, abychom se uchránili před polární zimou, a pokud budeme mít co jíst, abychom neumřeli hlady…,“ odpověděl palubní mistr.
„A nebylo by lepší odplout z ledové kry, je-li to možné, a nepouštět se do příprav k přezimování, které může trvat sedm až osm měsíců?“ zeptal jsem se.
Odpověď byla těžká, a tak následovalo dlouhé mlčení.
Konečně kapitán řekl: „Ano, snad by to bylo nejlepší. Kdybychom se do člunu vešli všichni i s potřebnými zásobami na tři až čtyři týdny cesty, neváhal bych a okamžitě bych se vydal zpět k severu…“
„Ale nezapomínejte,“ poznamenal jsem, „že bychom museli plout proti větru i proti proudu, což by byla těžce zdolávala i naše goeleta, zatímco kdybychom pluli k jihu…“
„K jihu?“ opakoval kapitán a díval se na mne pronikavě: jako kdyby chtěl číst v mé mysli.
„Proč ne?“ zeptal jsem se. „Kdyby se byl ledovec nezastavil na své dráze, patrně by byl unášen k nějaké zemi v tomto směru, a nemohlo by se totéž podařit i našemu člunu?“
Kapitán potřásl hlavou a West mlčel a neodpovídal.
„Však náš ledovec brzy zvedne kotvy!“ odpověděl Hurliguerly. „Nesedí na dně jako Falklandy a Kergueleny! Proto bude nejlepší počkat, když se do člunu všichni nevejdeme - je nás třiadvacet!“
„Nemusíme přece odplout všichni,“ stál jsem na svém, „stačí, když pět šest mužů odpluje na výzkumy…, čtyřiadvacet až třicet kilometrů k jihu…“
„K jihu?“ opakoval kapitán Len Guy.
„Jistě, kapitáne,“ ujistil jsem ho, „víte přece, že zeměpisci rádi připouštějí, že antarktické končiny jsou z větší části

pevnina.“
„Zeměpisci nic nevědí, a také nic vědět nemohou,“ odpověděl mi chladně poručík.
Ano, výzkumná výprava v člunu by byla nebezpečná, proud by ho mohl zanést příliš daleko, anebo by nás po návratu už nenašli na místě. Ledovec se totiž mohl odpoutat ode dna a nastoupit zase svou dráhu, která byla přerušená, a jak by to pak dopadlo s muži v člunu?
Nebylo vůbec jasné, kdo by na tom byl líp, jestli ti, kteří by se nalodili, nebo ti, kteří by zůstali. Nakonec bylo rozhodnuto připravit všechno k přezimováni za předpokladu, že ledovec se znovu dá do pohybu.
„Tohle naši muži jen těžko přijmou!“ prohlásil Hurliguerly.
„Je to ovšem nutné,“ řekl poručík.
Byl to smutný den, když jsme začali s přípravami.
Abych pravdu řekl, jen kuchař Endicott se podřídil bez odmlouvání.
Černoch se málo staral o budoucnost. A tak řekl svému příteli palubnímu mistrovi s širokým úsměvem:
„Naštěstí se má kuchyně nepotopila s naší goeletou a uvidíte, Hurliguerly, že vám budu vařit právě tak dobrá jídla jako na palubě Halbrane.“ Už byl čas na návrat do tábora.
Jen Dirk Peters zůstal na stráži u člunu. Nikoho ani nenapadlo, aby mu odporoval.
Kapitán a West se odebrali pod stan, teprve když se ujistili, že Hearne a jeho kamarádi jsou na svých místech.
I já jsem se vrátil a ulehl. Nebyl bych mohl říci, kolik je hodin, ani jak dlouho jsem spal, když mě náhlý mocný otřes shodil na zem. Co se děje?
Převrátil se snad ledovec podruhé?
Ve vteřině jsme byli všichni na nohou a vyběhli jsme před stany do plného světla polární noci.
Na naši ledovou kru právě narazila ohromná masa ledovců, takže kra „zvedla kotvu“, jak říkají námořníci, a unášena proudem, plula dál k jihu.

KAPITOLA X
Halucinace

Naše situace se nečekaně změnila. Jaké to bude mít následky, když nás proud unáší směrem k pólu! První pocit radosti byl okamžitě vystřídán hrůzou z neznáma…
Snad jedině Dirk Peters se radoval při pomyšlení, že je znovu na cestě, ale hlavou jeho společníků se honily docela jiné myšlenky.
Skutečně, kapitán Len Guy neměl už žádnou naději, že ještě nalezne své krajany. William Guy se svými pěti druhy opustili asi před osmi měsíci ostrov Tsalal, a kam zmizeli? V pětatřiceti dnech jsme propluli vzdálenost takřka osmi set kilometrů a nic jsme neobjevili. A i kdyby se dostali k té polární pevnině, jejíž šířku můj krajan Maury tak důmyslně odhadoval na dva tisíce kilometrů, kterou její část bychom si zvolili pro svá pátrání?
A omývá-li nejzazší konec zemské osy moře, neutopili se trosečníci z Jany v oněch propastech, které brzy pokryje ledový krunýř?
Kapitán ztratil všechnu naději a chtěl splnit jen svou povinnost, to znamená dopravit posádku zpět k severu a překročit polární kruh, dokud to počasí dovolí. A zatím jsme byli unášeni k jihu…
I nyní jsme se stejně museli připravit na dlouhé přezimování, a také se vzdát naděje, že bychom se setkali s nějakými velrybáři.
Při srážce, po které se naše ledová kra dala znovu do pohybu, spadlo mnoho věcí do moře. Avšak pokud jde o potraviny, po pečlivé prohlídce jsme zjistili, že ztráty byly nepatrné.
Když se kra uvolnila, kapitán zkonstatoval, že pluje k jihovýchodu. Směr proudu se tedy nijak nezměnil. Všechny ostatní ledové hory pluly také tím směrem a právě jedna z nich narazila na východní bok naší ledové kry. Obě nyní tvořily jedinou masu, která hnána proudem plula rychlostí čtyř kilometrů za hodinu.
Museli jsme přemýšlet o stálosti tohoto proudu, který už od ledového pole žene vody volného moře k jižnímu pólu. Jestliže podle domnění Mauryho existuje rozlehlá antarktická pevnina, stočí se snad tento proud kolem ní? A jestliže je pevnina rozdělena širokým průlivem, je dost rozlehlý pro takovou spoustu vody i plovoucích ledovců?
Podle mého mínění budeme mít brzy jasno ve všech těchto bodech.
Plujeme-li rychlostí čtyř kilometrů za hodinu, stačí nám třicet hodin, abychom dosáhli místa, kde se na zemské ose křižují poledníky.
Jiná otázka ovšem byla, jestli tento proud jde až k pólu, kde se nalézá pevnina, u které bychom mohli přistát.
Když jsem o tom mluvil s palubním mistrem, řekl mi:
„Co chcete, pane Jeorlinku, jestliže proud jde až k pólu, pak tam doplujeme, a nejde-li tam, pak tam nedoplujeme! Nejsme už pány situace a nemůžeme zamířit, kam bychom chtěli. Ledovec není loď, nemá kormidlo ani plachty a pluje jen tam, kam ho unáší proud!“
„Zajisté, Hurliguerly! Jenom mě napadlo, kdybychom se dva nebo tři nalodili do člunu…“
„Pořád ten váš nápad s člunem… Vy se toho nějak držíte!“
„Jistě, protože je-li tam nějaká pevnina, nebylo by možné, že muži z Jany…“
„Tam přistáli…? Ach, pane Jeorlinku! Osm set kilometrů za ostrovem Tsalalem?“
„Kdoví, mistře.“
„Budiž, ale dovolte mi, abych vám připomněl, že na podobné úvahy bude dost času, až se ona pevnina ukáže. Náš kapitán uvidí, co se dá dělat, když máme tak málo času. Rozhodně se nemůžeme v těchto končinách zdržovat, a když už nás ledovec nenese ani směrem k Falklandům, ani směrem ke Kerguelenám, nezáleží na tom, dostaneme-li se odtud

jinudy. Nejdůležitější pro nás je překročit polární kruh, dřív než přijde zima. Pak tu moře zamrzne a my už se přes ně nedostaneme.“ Hurliguerly usuzoval podle svého zdravého rozumu a já jsem s ním musel souhlasit.
Několikrát jsem vystoupil až na vrchol ledové hory. Usedal jsem tam na nejvyšším místě a dalekohledem jsem ustavičně prohlížel obzor. Občas byla jeho čára přerušena nějakým plovoucím ledovcem anebo zakryta hustou mlhou. Z místa, kde jsem seděl, tj. z výše pětačtyřiceti metrů nad mořskou hladinou, jsem viděl do vzdálenosti, kterou jsem odhadl na čtyři kilometry.
Až dosud se neobjevil nikde na obzoru žádný vzdálený obrys.
Kapitán se vyšplhal dvakrát až na vrchol, aby mohl určit naši polohu.
Toho dne 30. ledna, jsme byli na 67° 19' západní délky a 89° 21' jižní šířky.
Z toho jsme mohli vyvodit dvojí závěr:
Za prvé, že nás od posledního měření délky proud zanesl přibližně o čtyřiadvacet stupňů dál na jihovýchod. A za druhé, že naše ledová kra byla vzdálena jen asi osmdesát kilometrů od jižního pólu.
Ten den jsme přenesli největší část zásob do rozlehlé jeskyně, kterou objevil palubní mistr ve svahu a kde byly sudy a bedny v bezpečí i před novou srážkou. Také kamna pomohli námořníci našemu mistru Endicottovi postavit a pevně zajistit mezi dvě ledové stěny, potom mu tam nanosili dostatečnou zásobu uhlí.
Všechny tyto práce byly vykonány bez jakýchkoliv protestů a odmlouvání. Mužstvo poslouchalo kapitána i poručíka, protože oba muži po nich chtěli jen nezbytné práce. Ale nepropadne posádka po nějakém čase malomyslnosti? Podřizují-li se ještě autoritě svých velitelů, nezmění se to v několika dalších dnech? Vzdají se svého záměru zmocnit se člunu a uprchnout?
Podle mého mínění jsme se této možnosti nemuseli obávat, dokud bude naše ledová kra v pohybu, protože rychlostí by ji člun nepředstihl. Ale kdyby se kra podruhé převrátila, kdyby narazila na pobřeží pevniny nebo ostrova, co by ti nešťastníci nebyli s to udělat, aby se vyhnuli strašlivému přezimování?
Shodli jsme se, že velrybářský mistr a jeho společníci nepodniknou nic, dokud bude ledovec unášet proud. Ale nesměli být ani na okamžik ponecháni bez dozoru…
Vrátil jsem se na své místo na vrcholu ledovce, zatímco kapitán a poručík sestoupili k dolní části ledovce, aby prozkoumali čáru jeho ponoru.
Museli to dělat dvakrát za čtyřiadvacet hodin, aby zjistili, jestli se ponor snižuje nebo zvyšuje, což mohlo znamenat změnu těžiště a vyvolat nové překocení ledovce.
Seděl jsem na vrcholu asi půl hodiny, když jsem zpozoroval míšence, který šplhal rychle vzhůru.
Přichází sem také proto, aby se rozhlédl po dalekém obzoru, a doufá, že objeví nějakou zemi? Anebo - a to se mi zdálo pravděpodobnější - mi chce sdělit nějaký nový plán na záchranu Arthura Pyma? Jakmile vystoupil až ke mně, rozhlédl se po širém moři. Uplynuly dvě tři minuty, muž promluvil.
„Pane Jeorlinku,“ začal, „pamatujete se…, jak jsem vám vypravoval… o té příhodě na Grampusu… Svěřil jsem vám,“ pokračoval, „že Parker se nejmenoval Parker…, ale Ned Holt…, a že to byl bratr Martina Holta…“
„Vím to, Petersi,“ odpověděl jsem, „ale proč o tom znovu mluvíte?“
„Proč, pane Jeorlinku…, vy jste přece o tom neřekl nikomu ani slovo?“
„Nikomu! Samozřejmě!“
„A přece…, rozumějte mi…, zdá se mi…, že v posádce… něco vědí…, musí něco vědět!“ V tom okamžiku jsem si to v duchu srovnal s tím, co mi vypravoval palubní mistr, jak tajně vyslechl rozhovor Martina Holta s Hearnem.
„Rozumějte mi, pane Jeorlinku…, nedovedu to tak říct… Ano…, včera…, od té doby na to stále myslím… Včera mě Martin Holt zatáhl stranou…, že prý by se mnou rád mluvil o…“
„Grampusu?“
„O Grampusu, ano…, a o svém bratru Nedu Holtovi… Poprvé vyslovil to jméno přede mnou…, a přece… už tři měsíce jsme spolu na moři…“ Míšenec mluvil tak tichým a změněným hlasem, že jsem to sotva slyšel.
„Rozumějte mi…,“ začal znovu, „zdálo se mi, že Martin Holt…, ne, nemýlil jsem se… Martin Holt mě nějak podezřívá…“
„Tak mluvte přece, Petersi!“ zvolal jsem. „Na co se vás ptal?“ Dobře jsem vytušil, že tuto otázku vsugeroval Martinu Holtovi Hearne. Nicméně jsem usoudil, že se míšenec nesmí dovědět o zásahu velrybářského mistra, a rozhodl jsem se, že Petersovi o tom nic neřeknu.
„Na co se mě ptal, pane Jeorlinku? Ptal se mě…, jestli se nepamatuj u na Neda Holta z Grampusu… a jestli zahynul v boji se vzbouřenci anebo při ztroskotání lodi… nebo jestli byl jedním z těch námořníků, kteří zůstali v člunu na moři spolu s kapitánem Barnardem…, a nakonec… jestli bych mu mohl říci, jak zemřel…“
„A co jste mu odpověděl?“
„Nic… nic…“
„Měl jste říct, že Ned Holt zahynul při ztroskotání lodi!“ „Já jsem,nemohl…, rozumějte mi…, nemohl jsem! Oba bratři jsou si tak podobní… Zdálo se mi, že v Martinu Holtovi… poznávám Neda Holta…, dostal jsem strach…, utekl jsem…“
Míšenec se najednou vzpřímil a já jsem přemýšlel s hlavou v dlaních… Že by se byl velrybářský mistr dověděl o tajemství Dirka Peterse na Falklandech? Navíc jestliže Hearne nutil Martina Holta, aby se vyptával míšence na svého bratra, co tím zamýšlel?
A čeho chtěl dosáhnout? Chtěl odtrhnout našeho mistra plachtaře od nás a přimět ho k tomu, aby se spojil s ním a s jeho kumpány? A skutečně, kdyby šlo o to, řídit v těchto končinách člun, nepotřeboval by právě Martina Holta, nejlepšího námořníka z Halbrane, který by to mohl dokázat?
Vždyť Hearne a jeho tlupa by možná ztroskotali, kdyby byli ponecháni sami sobě.
Když jsem zvedl oči, Dirk Peters už tam nebyl. Zmizel, aniž jsem si toho všiml, řekl mi, co chtěl, a zároveň se přesvědčil, že jsem jeho tajemství nezradil.

Večer byla provedena všechna bezpečnostní opatření jako obvykle a nikdo z mužstva nesměl zůstat mimo tábor. Jen míšenec hlídal člun.
Byl jsem velmi unavený a okamžitě jsem usnul. Spal jsem vedle kapitána a vedle poručíka, když velitel vystřídal Westa na stráži venku.
Druhý den časně zrána, 31. ledna jsem rozhrnul plachtu našeho stanu.
Všude kolem žlutavá mlha, ztěžklá vlhkem, jako kdyby antarktický leden byl listopad v severní oblasti, kterou nerozptýlí sluneční paprsky, ani nerozeženou vzdušné proudy. Navíc jsme pozorovali značný pokles teploty.
Z mlhavé oblohy visely husté oblaky páry a mezi nimi se ztrácel vrchol naší ledové hory. Taková mlha zůstává jako vata přilepená na obzoru…
„Tohle počasí aby vzal čert!“ zlobil se palubní mistr.
„Kdybychom pluli kolem nějaké země, ani bychom ji neviděli!“
„A co proud?“ ptal jsem se.
„Je silnější než včera, pane Jeorlinku! Kapitán ho dal změřit a odhadl rychlost na šest až osm kilometrů za hodinu!“
„A co z toho usuzujete, Hurliguerly?“
„Soudím, že jsme asi v moři, které je sevřeno - když má proud takovou sílu. Nedivil bych se, kdybychom měli zemi po pravém i po levém boku, a to ve vzdálenosti osmnácti až třiceti kilometrů!“
„Byl by to tedy široký průliv, rozdělující antarktickou pevninu?“
„Ano, tak alespoň soudí kapitán.“
„Tvrdí-li to, Hurliguerly, nepokusí se přistát na jednom nebo druhém břehu tohoto průlivu?“
„A jak, prosím vás?“
„Na člunu…“
„Vydávat člun v nebezpečí v takovéhle mlze!“ zvolal palubní mistr a spínal ruce.
„Dovedete si to vůbec představit, pane Jeorlinku? Můžeme snad spustit kotvu a počkat na člun? Jistě ne, a devětadevadesát ze sta, že bychom ho už neuviděli! Takhle kdybychom měli Halbrane!“ Přes všechny nesnáze, které působila houstnoucí mlha, jsem vystoupil na vrchol ledovce.
Kdoví, jestli při náhlém rozjasnění nezahlédnu na západě nebo na východě nějakou pevninu. Stál jsem a odolával sílícímu severovýchodnímu větru.
Mlha se nerozpuslila, spíš se hromadila nová a nová oblaka páry. A my, hnáni dvojím prouděním, větru a moře, jsme pluli stále větší rychlostí. Cítil jsem, jako by se ledovec pod námi otřásal.
A tehdy jsem se octl jakoby v říši halucinací a přeludů, těch podivných přeludů, které týraly Arthura Pyma… Připadalo mi, že splývám s touto prazvláštní osobností…, a jako kdybych viděl všechno to, co viděl on… Ta neprostupná mlha, to byla ona clona par zahalující obzor před jeho šílenýma očima… Hledal jsem ony světelné pruhy, objevující se na nebi od východu do západu slunce.
Hledal jsem ono nepřirozené záření nebe… Hledal jsem světelné chvění prostoru i vod ozářených z hloubi oceánu… Hledal jsem onen vodopád bez hranic, který se tiše řítil z ohromné výspy ztracené v hloubce zenitu… Hledal jsem onu širokou rozsedlinu, za kterou se objevovaly chvějící se, nezřetelné obrazy v prudkém závanu větrů… Hledal jsem onoho bílého obra, polárního obra!
Konečně rozum znovu nabyl vrchu. Blouznění zvolna pominulo a já jsem se vrátil dolů do tábora.
Celý den uplynul za nezměněných podmínek. Mlha před našima očima se ani jednou nerozplynula a nikdy jsme se neměli dovědět, jestli náš ledovec, který od včerejška urazil dráhu osmdesát kilometrů dlouhou, překročil konec zemské osy.

KAPITOLA XI
V zajetí mlhy

„No tak, pane Jeorlinku,“ oslovil mě druhý den palubní mistr, když jsme se potkali, „musíme se s ním rozloučit!“
„S čím, Hurliguerly?“
„S jižním pólem, nezahlédli jsme z něho ani špičku!“
„Ano, a teď zůstal nejméně čtyřicet kilometrů za námi!“
„Co chcete, vítr zafoukal na tuhle lucernu na jihu a ona zhasla, právě když jsme pluli okolo…“
„A byla to příležitost, jaká se nám už nikdy nenaskytne…“
„Správně, pane Jeorlinku, už nikdy neucítíme konec zemského »rožně« v rukou!“
„Máte šťastná přirovnání, mistře!“
„A ještě jsem chtěl říci, že náš ledový vozík nás zavleče někam k čertu, a ne k Zelenému kormoránu! Je to marná a zbytečná výprava… a měla by už skončit. Zima je na krku.“ Byla to pravda. Naše výprava už stála devět lidských obětí a kolik nás ještě zahyne? A to nemluvím o zničené Halbrane.
Ovšem od jižního pólu k polárnímu kruhu se počítá víc než dvacet stupňů, to je asi dva tisíce čtyři sta kilometrů, které musíme urazit za měsíc nebo nejdéle za šest týdnů, protože pak se vytvoří ledové pole a uzavře se.
Ztratili jsme poslední naději, že bychom kdy našli trosečníky z Jany, a posádka měla jen jediné přání, proplout co nejrychleji těmito hrůznými a osamělými končinami. Nejprve nás hnal až k pólu proud směřující k jihu, avšak nyní se stočil k severu, a nezmění-li směr, třeba nám bude štěstí přát.
Nezáleželo na tom, jestli moře, k nimž nás unášel ledovec, nejsou už vody jižního Atlantiku, ale vody Tichého oceánu a jestli nejbližší pevniny nejsou Jižní Austrálie nebo Nový Zéland. Mlha se nezvedla ani ve dnech 2., 3. a 4. února a od chvíle, kdy náš ledovec přeplul pól, bylo velmi nesnadné zjistit, kam se až dostal. Nicméně kapitán a West soudili, že

urazil přibližně sto kilometrů.
Skutečně, rychlost proudu se nezmenšila a také jeho směr se nezměnil.
Nemohli jsme pochybovat, že jsme proplouvali mořským ramenem mezi dvěma polovinami rozlehlé antarktické pevniny, z nichž jedna ležela na západě a druhá na východě. Velmi jsem litoval, že jsme nemohli přistát na jednom nebo na druhém břehu.
„Co chcete, pane Jeorlinku, nedá se nic dělat, jsme úplně bezmocní.
Naším největším neštěstím, které nás ochromuje už tak dlouho, je ta vytrvalá mlha. Nevíme ani, kde jsme… Nemůžeme ani změřit výšku, a to právě v době, kdy slunce brzy zmizí na dlouhé měsíce," řekl mi kapitán.
„Stále se vracím k člunu," ozval jsem se naposledy. „Nešlo by to s člunem?"
„Vyplout s člunem na výzkum? Stále na to myslíte? To by bylo pošetilé a nikdy bych to neudělal! Ostatně posádka by mi to ani nedovolila!" Div jsem nezvolal: A co kdyby váš bratr William Guy a vaši krajané byli někde na této pevnině? Ale přemohl jsem se. Proč jitřit bolest našeho kapitána? Jistě sám pomýšlel na tuto možnost, a když se vzdal dalšího pátrání, usoudil, že tento poslední pokus by byl zbytečný a marný. Zřejmě dospěl k názoru, který mu přece jen ponechával trochu naděje.
Když William Guy a jeho druhové opustili ostrov Tsalal, začínalo právě letní období. Před nimi se prostíralo volné moře s týmiž jihovýchodními proudy, které také unášely nejprve, Halbrane a pak naši ledovou kru. Mimo tyto proudy je musely hnát i stálé severovýchodní větry. Proto kapitán došel k závěru, že neztroskotal-li jejich člun nějakou nešťastnou náhodou na moři, musel plout týmž směrem jako my a tímto širokým průlivem se také dostal až do polárních končin. A bylo pak příliš nelogické předpokládat, že se William Guya jeho druhové, kteří nás předešli o mnoho měsíců, zatím dostali daleko na sever, propluli volným mořem i ledovým polem, překročili polární kruh a konečně se setkali s nějakou lodí, jež je dovezla do vlasti?
Jestliže kapitán Len Guy opravdu věřil v tuto možnost - a přiznávám, že by vyžadovala příliš mnoho šťastných náhod - nikdy mi o tom neřekl ani slovo.
Jednou jsem se o tom zmínil Jemu Westovi. Poručík neměl žádné sklony k bujné obrazotvornosti a živě se mnou nesouhlasil. Jeho pozitivního ducha by nikdy ani ve snu nenapadlo, že jsme nenašli námořníky z Jany jen proto, že byli v těchto končinách dávno před námi a že nyní jsou již někde v Tichém oceánu.
Nemohu ani vyjádřit, jak smutné, jednotvárné a nekonečné mi připadaly ty hodiny v mlze, kterou ani vítr nemohl rozehnat. Ani při sebepečlivější pozornosti jsme v žádnou hodinu nemohli rozeznat, kde je nad obzorem slunce. Křik ptáků jsme slyšeli jen jako slabé krákorání a jedině tento zvuk přerušoval ticho zamlženého a jako vatou vyplněného ovzduší. Albatrosi a buřňáci přeletovali těsně kolem vrcholu ledové kry. Kterým směrem asi odlétali, když je blížící se zima zaháněla za okraj Antarktidy?
Odpoledne téhož dne k nám doléhalo zdola tak zuřivé hýkání, že nám - div nepraskly bubínky v uších. Hurliguerly poznamenal: „To budou tučňáci!" Tučňáci sídlí nejraději na pobřežích pevnin a ostrovů ve vysokých šířkách anebo na ledových polích v jejich blízkosti. Nenaznačovala tedy jejich přítomnost, že je nablízku nějaká země?
Ptal jsem se kapitána Lena Guye, co si myslí o přítomnosti tučňáků.
„Totéž co vy, pane Jeorlinku," odpověděl mi. „Od chvíle, kdy jsme, unášeni proudem, ještě nevyhledali náš ledovec a nyní jich tu je na tisíce podle toho ohlušujícího křiku. Odkud přišli? Patrně z nějaké pevniny, která je zde někde nablízku… A pak ještě jedna věc mi je nápadná. Jistě to vzbudilo i vaši pozornost!"
„Co myslíte?"
„Ten řev, který se mísí do hýkání tučňáků… Jen dobře poslouchejte, však to uslyšíte!" Poslouchal jsem a opravdu, ten „orchestr" měl více členů, než jsem se domníval.
„Skutečně…," řekl jsem, „slyším naříkavé bučení… jsou tady i tuleni nebo mroži."
„To je jisté, pane Jeorlinku, a usuzuji z toho, že tato zvířata, která se tak zřídka objevovala od našeho odjezdu z ostrova Tsalalu, navštěvují tyto končiny, kam nás zanesl proud. Doufám, že to není příliš smělé tvrzení…"
„Rozhodně ne, kapitáne, právě tak jako není opovážlivé, tvrdíme-li, že nablízku je země. Je to smůla, že nás obklopuje tahle neproniknutelná mlha, která nám nedovolí rozhlédnout se ani na pět set metrů po širém moři!"
„Mlha nám brání i sestoupit na základnu ledovce!" dodal kapitán, „abychom viděli, jsou-li ve vodě měkkýši, což by byl další důkaz… Ostatně, je-li nějaká země nablízku, naše kra se tam jistě zastaví…"
„A jestli se tam nezastaví?" opakoval jsem.
„Když tam nepřistane, jak bychom tam mohli přistát my?" Nedovedu ani přibližně popsat spousty par, které se kolem nás nahromadily ještě téhož večera. Od pěti hodin se na plošině, kde stály stany, nedalo nic rozeznat ani na pár kroků. Museli jsme se dotykem ruky přesvědčit, že jsme vedle sebe.
Ani mluvit jsme nemohli, protože to dusivé prostředí tlumilo zvuky.
K osmé hodině večer byla mlha tak hutná, že jsme při každém kroku cítili její odpor. Zdálo se, že vzduch mění své složení a stává se pevnou látkou. Mimovolně jsem si vzpomněl na všechny zvláštnosti ostrova Tsalalu, na podivnou vodu, jejíž molekuly podléhaly zcela neobvyklé soudržnosti…
Nebylo ani možné se podívat, má-li tato hustá mlha nějaký vliv na kompas. Dodávám, že od chvíle, kdy pól zůstal na jilm za námi, nebylo vůbec možné věřit údajům kompasu, který bláznivě reagoval na blízkost magnetického pólu.
Nemohli jsme tedy žádným způsobem zjistit polohu ledovce. V devět hodin večer byl celý kraj ponořen v dosti hlubokou tmu, ačkoliv slunce v této době ještě nezapadalo pod obzor.
Kapitán se chtěl přesvědčit, jestli jsou všichni muži v táboře, proto nařídil, aby byli svoláni.
Při vyvolání svého jména se každý ozval a pak se vrátil do stanu. Teprve když palubní mistr přečetl a pak zvučným hlasem několikrát opakoval jméno míšence, nikdo neodpověděl.
Hurliguerly čekal několik minut.

Dirk Peters se neobjevil.
Zůstal snad u člunu? To bylo pravděpodobné, ale zbytečné, protože v takové mlze člun nemohl nikdo ukrást. „Neviděl dnes nikdo Dirka Peterse?“ zeptal se kapitán. „Nemohlo se mu přihodit něco zlého?“ „Nemějte strach, kapitáne,“ zvolal palubní mistr. „Tady je Dirk Peters ve svém živlu a mlha ho neděsí o nic víc než polárního medvěda! Dostal se z toho už jednou… a dostane se z toho i podruhé!“ Jsem přesvědčen, že tu noc nemohl nikdo usnout. Dusili jsme se pod střechou stanu, kde nebylo dost vzduchu. Kromě toho každý z nás měl prazvláštní pocit, byl obětí divných předtuch, jako kdyby naše situace se měla nějakým způsobem změnit, ať už k lepšímu nebo k horšímu, připustíme-li vůbec, že by se ještě mohla zhoršit.
Noc však minula bez poplachu. Ráno bylo počasí stejné jako včera, pořád stejně hustá mlha. Zjistili jsme, že tlak vzduchu stoupl, ale příliš rychle, než aby vzestup mohl být trvalý. Sloupec rtuti vystoupil až na 767 mm, což představovalo maximum, jehož dosáhl od chvíle, kdy Halbrane přeplula polární kruh.
Objevily se i další příznaky, kterých jsme si museli povšimnout.
Sílící jižní vítr, který vál od okamžiku, kdy jsme se octli za jižním pólem, se brzy změnil v prudký vichr, který pročišťoval ovzduší od dusivých mlh.
K deváté hodině se ledovec náhle vyprostil z mlžného závoje. Ani kouzelníkova hůlka by nedovedla v kratší době a s takovým úspěchem změnit celé okolí. V několika okamžicích se objevilo nebe až k nejzazším hranicím obzoru a moře zazářilo pod šikmými paprsky slunce. Bouřlivý příboj zaplavoval bělostnou pěnou základnu našeho ledovce, který se pohyboval s ostatními plujícími ledovými horami, hnán větrem i proudem, a směřoval k východoseverovýchodu.
„Země!“ Volání zaznělo z vrcholu našeho plujícího ostrůvku a spatřili jsme tam Dirka Peterse, který stál až na špičce ledovce a rukou ukazoval k severu.
Míšenec se nemýlil. Země, ano, tentokrát to byla země a rozkládala se se svými načervenalými skalnatými vrcholy v délce šesti nebo osmi kilometrů.
Po dvojím měření v deset a ve dvanáct hodin jsme zjistili tuto polohu: 86° 16' jižní šířky a 174° 17' západní délky.
Ledová kra byla nyní čtyři stupně za jižním pólem a z poledníků západní délky, po kterých naše goeleta sledovala plavbu Jany, se nyní zvolna blížila do oblasti východní polokoule.

KAPITOLA XII
Tábor

Po poledni byla od nás země vzdálená asi dva kilometry. Nyní šlo jen o to, jestli nás proud nezažene dál od pevniny. Musím přiznat, že kdybychom byli měli na vybranou, máme-li u tohoto pobřeží přistát anebo pokračovat v plavbě na ledové kře, ani nevím, co by bylo výhodnější.
„Přistát,“ odpověděl na mou otázku Jem West.
Skutečně, kdybychom se byli mohli nalodit do člunu všichni i se zásobami pro pěti až šestitýdenní plavbu, vydali bychom se bez váhání na cestu a snad bychom s pomocí jižního větru propluli volným mořem. Ale protože do člunu by se vešlo nanejvýš jedenáct dvanáct mužů, museli bychom je vylosovat. A co ti ostatní? Nebyli by odsouzeni k smrti mrazem, ne-li k smrti hladem na této pevnině, kterou zima brzy pokryje jíním a ledem?
Nuže, bude-li náš ledovec unášen dál proudem tímto směrem, pak největší část cesty urazíme za přijatelných podmínek. Ale co když se naše ledové plavidlo znovu převrátí anebo ho uchvátí protiproud?
Bylo na místě uvažovat o této možnosti.
Po obědě se celá posádka vydala na vrchol ledovce. Země, kterou jsme spatřili na severu, byla pevnina nebo přinejmenším dosti rozlehlý ostrov.
Směrem k východu se země táhla do nedohledna. Na západě vybíhala v dosti ostrý mys s pahorkem ve tvaru ohromné tulení hlavy. Dále se opět doširoka rozkládalo moře.
Každý z nás si dobře uvědomoval celou situaci. Zda u této země přistaneme, to záleželo jen a jen na proudu. Směřoval nejspíš k severovýchodní části země.
„Nezdá se, že je obydlená. Ale rozhodně nevypadá jako ostrov Tsalal v době, kdy tam přistála Jana. Tam tehdy spatřili zelená údolí, husté lesy, kvetoucí stromy a rozlehlé pastviny… a tady na první pohled vidíte jen neúrodnou pustinu!“ řekl kapitán.
„Ale přece jen bych se vás chtěl zeptat, nechcete tu přistát, kapitáne?“ nedalo mi to.
„S člunem?“
„Ano, s člunem, bude-li naši ledovou kru dál unášet proud.“ „Nesmíme ztratit ani hodinu, pane Jeorlinku, kdybychom se opozdili, nepropluli bychom už průlivy v ledovém poli!“
„To uznávám,“ odpověděl jsem okamžitě. „Ale odplout od této země a ani na ni nevkročit, nepřesvědčit se, nejsou-li tam nějaké stopy po táboření, a jestli váš bratr a jeho druhové, kapitáne…“ Kapitán jen vrtěl hlavou.
Toto pusté pobřeží, ty rozlehlé neúrodné pláně, vyprahlé vrchy i břehy obklopené načernalými skálami, nic z toho v něm nemohlo vzbudit naději…
Jak by se tam trosečníci uživili celé dlouhé měsíce?
Ostatně vyvěsili jsme už na vrcholu ledové kry anglickou vlajku, která vlála ve větru. William Guy by ji jistě už spatřil a spěchal by na pobřeží.
A přece se na břehu neobjevil nikdo.
V té chvíli Jem West, který si dělal poznámky, řekl:
„Počkejme ještě, než se rozhodneme. Za necelou hodinu budeme mít jistotu. Zdá se mi, že teď plujeme pomaleji, a je možné, že nás protiproud zanese šikmo ke břehu…“

„To si taky myslím," prohlásil palubní mistr, „a jestliže se naše plovoucí mašina nechce zastavit, moc k tomu neschází! Skoro bych řekl, že se otáčí…" Jem West a Hurliguerly se nemýlili. Ledová kra jako kdyby se chtěla z nějakého důvodu vyprostit z proudu, který ji až dosud unášel. Pod vlivem protiproudu směřujícího k pobřeží se začala otáčet.
Proto bylo zbytečné uvažovat o tom, máme-li či nemáme-li spustit člun na moře. Asi v pět hodin odpoledne zabočila ledová kra do hlubokého zářezu v pobřeží a zastavila se u dlouhé špičky jejího výběžku.
„Na zem…! Na zem!" zaznělo ze všech úst.
Celá posádka sestupovala dolů po úbočích ledovce, když Jem West zavelel:
„Počkejte na rozkaz!" Někteří zaváhali, zvlášť Hearne a jeho kamarádi.
Pak přece jen uposlechli a všichni se shlukli kolem kapitána.
Nemuseli jsme ani spouštět člun na moře, protože ledovec se zastavil přímo u špičky výběžku.
Kapitán, palubní mistr a já jsme opustili tábor a vystoupili na zemi, které se patrně ještě nikdy nedotkla lidská noha. Na sopečné půdě bylo plno kamenů, úlomků lávy a strusky. Za pásem písčitého břehu půda stoupala k patě strmých pahorků asi na kilometr od pobřeží.
Usoudili jsme, že bychom měli vystoupit na jeden z nich, vysoký asi čtyři sta metrů nad mořem. Z vrcholku bychom se rozhlédli po pevnině i po moři.
Kráčeli jsme asi dvacet minut po hrbolaté a rozrušené půdě bez jediné rostlinky. Nic nepřipomínalo úrodné louky na ostrově Tsalalu, předtím než je zničilo zemětřesení, ani husté lesy, o kterých se zmiňoval Arthur Pym, ani potoky s podivnou vodou, svahy s voňavou hlínou a mastkové výšiny s hieroglyfickými průrvami. Všude byly jen skály a ztvrdlá láva.
Trvalo nám celou hodinu, mistrovi a mně, než jsme se vyšplhali na vršek.
Z vrcholku jsme dohlédli do dálky asi sedmdesáti kilometrů. Vzadu jsme spatřili volné moře s množstvím ledovců. Na západě se táhla nerovná země, jejíž konec jsme nedohlédli, na východě byla pevnina ohraničená nekonečným mořem. Octli jsme se na velkém ostrově, anebo na antarktické pevnině? Tuto otázku jsme nedokázali rozřešit.
Kapitán se zadíval dalekohledem k východu.
„Podívejte se," řekl nám.
Palubní mistr a já jsme se střídavě podívali.
„Tak se mi zdá," podotkl Hurliguerly, „že tam je obrys nějakého pobřeží…"
„Je to mořská úžina, kterou nás unášel proud," dodal kapitán, „kudy jde proud od severu k jihu a pak od jihu k severu…"
„Ten průliv, tedy rozděluje polární pevninu?" zeptal jsem se.
„Ano, o tom nemůžeme pochybovat," odpověděl kapitán.
„Na ledové kře, která nyní tyčí u břehu jako opuštěná loď, jsme mohli plout ještě několik set kilometrů…, snad až k ledovému poli, až k polárnímu kruhu, nebo až k některé sousední zemi!" Museli jsme se vrátit do tábora, přenést stany na břeh a připravit se na přezimování, neboť za těchto okolností se nedalo dělat nic jiného. Mohli jsme nyní potvrdit, že trosečníci z Jany nevstoupili na tuto zemi, do tohoto „neprobádaného kraje", jak ho označují moderní mapy. Nikdo sem nikdy nevkročil a Dirk Peters nenajde na tomto pobřeží stopy po Arthuru Pymovi! Palubní mistr objevil v žulových skálách několik širokých jeskyní. V některých jsme mohli všichni spát a v jiných se mohl složit náklad. Kapitán svolal posádku. Nechyběl ani jediný muž. Vylíčil jim naši situaci. Prohlásil, že je třeba upravit jeskyně na pobřeží a přenést do nich celý náklad z lodi. Ujistil je, že máme dost potravin, které nám postačí na celou zimu, i kdyby byla sebedelší a sebekrutější. Také uhlí budeme mít dost, pokud se s ním nebude plýtvat.
Na tyto dvě otázky, týkající se zásob a uhlí, kapitán odpověděl tedy s určitostí, jež vylučovala jakékoliv obavy.
Zbývala ještě třetí otázka, a to velmi závažná, na kterou se názory různily a která mohla u posádky vyvolat žárlivost i hněv. Nejdřív o tom začal velrybářský mistr. Šlo o to rozhodnout, jakým způsobem použijeme našeho člunu. Měli jsme si ho nechat - při přezimování ho třeba budeme potřebovat - anebo na něm vyplout k ledovému poli?
Kapitán se o tom zatím nechtěl vyslovit. Žádal, aby konečné rozhodnutí bylo odloženo o čtyřiadvacet nebo osmačtyřicet hodin. Kdybychom se rozhodli, že člun odpluje, museli bychom se postarat o muže, kteří by zůstali na pobřeží, a posádku člunu zvolit losováním.
Kapitán prohlásil, že on, West, palubní mistr a ani já nevyžadujeme pro sebe nějaké výhody. Oba mistři z Halbrane, Martin Holt i Hardie, jsou s to dopravit člun bezpečně do oblastí, které snad dosud neopustily velrybářské lodi. Muži, kteří by odpluli v příštím letním období by zbylým poslali loď, aby je odvezla.
Musím uznat, že osobnost kapitána Guye v našich očích vyrůstala tím vím, čím se naše situace stávala vážnější.
Přiblížila se naše poslední noc pod stany. Dirk Peters se neobjevil a já jsem ho marně hledal.
Druhý den, 7. února, jsme se pustili statečně do práce.
Počasí bylo krásné, vál slabý vítr, nebe bylo jen lehce zastřené mlhou a teplota snesitelná, asi 7,8°C.
Nejdřív jsme snesli člun k úpatí ledovce. Potom ho námořníci vytáhli na písčitý břeh. Potom se palubní mistr staral o náklad a ostatní věci, jako přikrývky, plachty, šatstvo a nářadí. Bedny s konzervami, pytle s moukou a se zeleninou, bečky a sudy s pitím jsme přetáhli na pobřeží kladkostrojem.
Dne 8., 9. a 10. února jsme věci srovnali v rozlehlé jeskyni, do které se vstupovalo úzkým průchodem. Sousedila s jinou jeskyní, která nám měla sloužit jako obydlí.
Už 8. února večer jsme se nastěhovali do této suché jeskyně, vystlané jemným pískem jako kobercem; bylo zde dost světla, které sem vnikalo širokým vchodem. Jeskyně byla nedaleko ramene v záhybu pobřežního výběžku, takže její poloha ji chránila před obávanými vichry i sněhovými smršťmi zimního období.
Při všech pracích jsem v chování Hearna a ostatních námořníků z Falkland nepozoroval nic podezřelého. Všichni zachovávali kázeň a překonávali se v pracovitosti. Nicméně míšenec dál střežil na břehu člun. A Hurliguerly zvlášť

hlídal velrybářského mistra i jeho druhy.
Museli jsme rozhodnout otázku odjezdu a vylosovat námořníky, kteří odjedou, protože už bylo 10. února. Ještě šest týdnů a v blízkosti polárního kruhu skončí období lovu. I kdybychom připustili, že náš člun propluje šťastně ledovým polem až k polárnímu kruhu, pokud se nesetká s velrybářskými loděmi, nemůže se odvážit přeplout Tichý oceán až k ústí některé řeky v Austrálii nebo na Novém Zélandě.
Druhý den mělo padnout rozhodnutí. Bylo už pozdě. Vrhl jsem se oblečený na lůžko a spal několik hodin, když mě vzbudil nedaleký křik zvenčí.
Rychle jsem vyskočil a běžel jsem ven, právě tak jako kapitán a poručík, kteří se také probudili…
„Člun… člun!“ vykřikl najednou West.
Tři muži vlekli člun naplněný bednami i sudy na moře a dalších deset námořníků zápasilo s Dirkem Petersem a snažilo se ho přemoci.
Byl tam Hearne i Martin Holt, ale ten nijak nezasahoval.
Ti bídníci se tedy chtěli zmocnit člunu a upláchnout před losováním.
Přepadli Dirka Peterse a byli by ho jistě zabili, kdyby se nebránil ze všech sil. Kapitán i poručík si uvědomili, že jsme v menšině a že snad ani nemůžeme spoléhat na všechny staré námořníky. Proto se rozběhli zpátky do jeskyně pro zbraně, aby zneškodnili ozbrojeného Hearna a jeho společníky. Dirk Peters už málem podléhal přesile. V tom se k němu vrhl Martin Holt, aby mu pomohl, snad z vděčnosti, že mu Dirk Peters kdysi zachránil život.
Chtěl jsem běžet za kapitánem, ale zůstal jsem stát jako přimrazený, když jsem slyšel:
„Nech ho přece a pojď s námi!“ to volal Hearne na Martina Holta.
Ten zaváhal.
„Nech ho…,“ opakoval Hearne, „nech Dirka Peterse…, vždyť je to vrah tvého bratra Neda!“
„Vrah mého bratra!“ vykřikl Martin Holt.
„Tvůj bratr byl zavražděn na palubě Grampusu…“
„Zavražděn… Dirkem Petersem?“
„Ano, ten ho zavraždil, ten!“ opakoval Hearne. Nekřičel, ale přímo řval.
Pokynul a dva jeho společníci chytili Martina Holta a vlekli ho do člunu, připraveného k odplutí. V tom okamžiku se Dirk Peters vymrštil, vrhl se na jednoho námořníka, který právě vstupoval do člunu, vyzdvihl ho nad hlavu a hodil ho na skálu.
Zazněl výstřel z pistole… Míšenec, zasažený kulkou z Hearnovy zbraně, padl na břeh, zatímco mocně poháněný člun vyplouval na širé moře.
Kapitán a West vyběhli z jeskyně - předešlá scéna trvala sotva čtyřicet vteřin - a pospíchali na vrchol mysu právě tak jako palubní mistr, Hardie a námořníci Francis a Stero.
Člun unášený proudem i rychle stoupajícím přílivem byl už na několik set metrů daleko.
West zamířil, vystřelil a jeden z námořníků padl na dno člunu. Druhý výstřel, tentokrát kapitánův, letěl těsně kolem prsou velrybářského mistra v okamžiku, kdy člun mizel za plovoucí ledovou horou. Mohli jsme jen přeběhnout na druhou stranu výběžku, snad tam proud přižene blíž ty bídníky… Bude-li člun v dostřelu a zasáhne-li další kulka velrybářského mistra…, snad to přiměje jeho společníky, aby se vrátili.
Uběhla dlouhá čtvrthodina…
Když se člun znovu objevil, byl tak daleko, že by k němu naše střely nedoletěly.
Hearne již vztyčil plachtu a z člunu poháněného proudem a větrem zbyla na moři už jen jako bílá skvrna, která brzy docela zmizela.

KAPITOLA XIII
Dirk Peters na moři

Otázka přezimování byla vyřešená. Z třiatřiceti mužů, kteří se nalodili na Halbrane před jejím odjezdem z Falkland, se třiadvacet dostalo na tuto pevninu, a třináct z nich uprchlo. Zradili, bídně zběhli!
Naneštěstí neodvlekl Hearne jen své kamarády. I dva z našich starých námořníků se k nim připojili - námořník Burry a mistr plachtař Martin Holt.
Zbylo nás už jen devět. Jaké zkoušky nás čekají za polární zimy? Za jak strašných mrazů budeme muset žít! A celých šest měsíců obklopeni nekonečnou nocí!
Ale přece jen když jsme všechno uvážili, byly vyhlídky mužů, kteří nás opustili, lepší než naše? Doplují až k ledovému poli? Podaří se jim proniknout k polárnímu kruhu? A pak, setkají se s posledními velrybářskými, loděmi? Budou mít dost zásob pro plavbu dlouhou tisíce kilometrů? Kdo byl tedy na tom hůř… my, nebo oni? Na tuto otázku mohla odpovědět jen budoucnost.
Když člun zmizel, kapitán a ostatní se vrátili do jeskyně. Vzpomněl jsem si na Dirka Peterse, kterého zasáhl Hearne. Při návratu do jeskyně jsem míšence nespatřil. Byl snad vážně raněný? Doufal jsem, že jeho rána není smrtelná. Ale museli jsme ho najít, abychom ho ošetřili.
„Půjdeme společně,“ rozhodl kapitán. „Dirk Peters patří k našim lidem… Nikdy nás neopustil a také my ho neopustíme!“
„Snad se nám to podaří,“ poznamenal jsem, „jeho tajemství, které jsme znali jen on a já, je nyní prozrazeno!“ Vysvětlil jsem ostatním, proč ve vyprávění Arthura Pyma bylo jméno Neda Holta změněné na jméno Parker i za jakých okolností mi to míšenec svěřil. Řekl jsem na jeho obranu všechno, co jsem mohl.
Kapitán poznamenal:

„Dirk Peters svěřil to tajemství jedině vám, pane Jeorlinku?“
„Jedině mně, kapitáne!“
„A vy jste je nikomu neřekl?“
„Ne, nikomu!“
„Nedovedu si vysvětlit, jak se to mohl Hearne dovědět.“
„Nejdřív jsem si myslel,“ odpověděl jsem, „že Dirk Peters třeba mluvil ze spaní a že mistr velrybář to náhodou vyslechl. Ale po delším přemýšlení jsem si vzpomněl na některé okolnosti, které vám nyní povím: když mi Dirk Peters vyprávěl o událostech na Grampusu, když mi pověděl, že Parker byl vlastně Ned Holt, byli jsme u mě v kabině, kde byly vytažené rolety… Třeba někdo vyslechl náš rozhovor, a mohl to být jen muž u kormidla… Tehdy tam byl právě Hearne, který, snad aby lépe slyšel, pustil kormidlo, takže Halbrane se zakymácela…“
„Však si na to vzpomínám,“ přerušil mě West, „za trest jsem toho bídáka poslal do podpalubí.“
„A od toho dne, kapitáne,“ pokračoval jsem, „se Hearne přátelil s Martinem Holtem…, i Hurliguerly si toho všiml.“
„Správně,“ řekl palubní mistr, „vždyť Hearne nedovede řídit člun, kterého se chtěl zmocnit, a potřeboval takového mistra, jako je Martin Holt…“
„A pak,“ pokračoval jsem, „ustavičně domlouval Martinu Holtovi, aby se míšence vyptal na bratra! Nyní jste sami slyšeli, za jakých okolností prozradil našemu mistrovi to strašlivé tajemství… Martin Holt byl tím odhalením úplně zdrcený… Ostatní ho odvlekli a teď je s nimi…“ Všichni jsme souhlasili s názorem, že k něčemu takovému muselo dojít. Ale nemuseli jsme se bát, že se nám Dirk Peters ve svém nynějším duševním rozpoložení bude vyhýbat? Vyběhli jsme z jeskyně a po hodinovém hledání jsme míšence našli.
Jakmile nás zpozoroval, chtěl utéct. Promluvil jsem na něho a ostatní také… Kapitán mu podal ruku… Nejprve zaváhal, ale pak mu ji stiskl…
Od toho dne jsme už nikdy nemluvili o tom, co se událo na palubě Grampusu.
Zranění Dirka Peterse nebylo vážné. Kulka vnikla jen do horní části jeho paže a pouhým stiskem jsme ji vytáhli. Ránu jsme mu obvázali gázou.
Druhý den mu už patrně nijak nevadila, protože pracoval jako obyčejně.
Zima se blížila a několik dní se slunce sotva ukázalo mezi mlhami.
Teplota poklesla asi na 2,2°C a výš už nevystoupila. Sluneční paprsky vytvářely na zemi prodlužující se stíny a nevydávaly žádné teplo.
Zatím ledovce připlouvaly od jihu v daleko větším počtu, některé se rozbily o břehy, většina však plula dál k severovýchodu.
„Všechny ty ledovce jen zpevní ledové pole,“ řekl mi palubní mistr, „a jestliže je člun toho darebáka Hearna nepředhoní, najde tam zavřené dveře, a protože nemá klíč…“
„Myslíte si tedy, Hurliguerly,“ zeptal jsem se ho, „že když budeme přezimovat tady na pobřeží, nebudeme tak ohroženi, jako kdybychom byli v člunu?“
„Ano, a vždycky jsem si to myslel, pane Jeorlinku!“ odpověděl mi palubní mistr.
V následujících dnech, 14., 15., 16. a 17. února, jsme dokončili zařízení obydlí a uskladnění materiálu.
Podnikli jsme také vycházky po kraji. Půda byla všude stejně neúrodná, v písku tam rostlo jedině bodlinaté sítí, jehož bylo plno i na břehu. Při jedné vycházce jsme došli až osm kilometrů daleko k úpatí hory, na kterou jsme mohli snadno vystoupit, protože měla povlovné svahy. Zvedala se do výše dvanácti až čtrnácti set metrů nad mořem.
Na této vycházce jsme pranic neobjevili. Směrem k severu a k západu se táhly tytéž holé kopce a pahorky, některé s podivně seříznutými vrcholy, pokrytými silným kobercem sněhu, takže se daly těžko rozeznat od ledových hor na moři. Ale přece jen směrem na východ, kde jsme tušili jakousi pevninu, jsme rozpoznali další pobřeží. V odpoledním slunci jsme dalekohledem spatřili dost jasně jeho vrcholky.
Byla to pevnina, která vroubila druhou stranu průlivu, anebo ostrov? Ať tomu bylo tak či onak, byla to jistě země právě tak pustá, neobydlená a neobyvatelná jako země na západě.
Kdykoliv jsem si vzpomněl na ostrov Tsalal s bujným rostlinstvem, jak je popisoval Arthur Pym, nevěděl jsem, co si mám o tom myslet. Zřejmě pustina, která tak skličovala naše oči, vyhovovala víc představám, jaké si člověk dělá o jižních polárních krajích. A přece tsalalské souostroví, ležící na téže šířce, bylo úrodné a obydlené, než je zemětřesení takřka úplně zničilo.
Kapitán se ten den rozhodl pojmenovat končinu, na kterou nás uvrhl náš ledovec. Nazval ji zemí Halbrane, v upomínku na naši loď. A aby ještě spojil tuto vzpomínku s další, nazval mořskou úžinu mezi oběma polárními pevninami Janiným průlivem.
Po březích se vleklo velké množství želv sloních, které se také nazývají podle souostroví na rovníku Galapagos. O těchto želvách se zmiňoval Arthur Pym, neboť poskytovaly ostrovanům potravu, a tytéž želvy nalezl Dirk Peters s Pymem i v domorodém člunu, když prchali z ostrova Tsalalu.
Želvy sloní byly ohromné, těžké, pohybovaly se pomalu a plouživě, měly křehký, asi šedesát centimetrů dlouhý krk, tříhrannou hlavu jako had a mohly žít celá léta bez potravy. Požíraly jen bodlinaté sítí, které živořilo na břehu mezi kameny.
Zimu tady snad přežijeme. Všechny nás však trápila otázka, jak se odtud dostaneme, až zima pomine. Za prvé by se ti, kteří nás opustili s člunem, museli dostat, do vlasti, a za druhé by museli pro nás vyslat loď. Když ne na první předpoklad, na druhý jsme se mohli plně spolehnout. Martin Holt na nás jistě nezapomene. Ale podaří se mu a jeho společníkům doplout na některé velrybářské lodi k pevninám v Tichém oceánu?
Taková byla naše situace, když 19. února ráno došlo k nové překvapující události.
Bylo osm hodin. Počasí se uklidnilo, nebe bylo jasné a teploměr ukazoval 10 °C. Všichni, kromě palubního mistra, jsme

se shromáždili v jeskyni a čekali na snídani. Už jsme si sedali ke stolu, když jsme zaslechli zvenku volání.
Nemohl to být podle hlasu nikdo jiný než Hurliguerly, a protože nás volal dál, rychle jsme vyběhli ven.
„Pojďte sem…, tak přece pojďte!“ Stál na skále u paty pahorku, kde končila špička mysu, a ukazoval na moře.
„Co je?“ ptal se kapitán.
„Člun!“
„Člun!“ vykřikl jsem také.
„Že by se vracel náš člun?“ ptal se kapitán.
„Ne…, to není náš člun!“ odpověděl West.
A skutečně, člun, který se ani rozměry, ani tvarem nepodobal našemu člunu z goelety, plul na moři bez vesel a bez pádel, unášen proudem.
Zdálo se, že byl ponechán napospas proudu.
Všichni jsme měli jedinou myšlenku, zmocnit se tohoto člunu stůj co stůj, vždyť to snad bude naše jediná záchrana.
Ale jak se k němu dostat a jak ho přivléci ke břehu země Halbrane? Člun byl asi kilometr daleko, za necelých dvacet minut se octne proti špičce mysu, kterou mine, protože žádný proud nesměřoval z širého moře ke břehu, a v dalších dvaceti minutách bude z dohledu.
Stáli jsme tam a dívali jsme se na člun, který proud unášel na širé moře.
V tom najednou u paty skal vystříkla voda, jako kdyby někdo skočil do moře.
Byl to Dirk Peters - strhl ze sebe šaty a skočil z vrcholku skály dolů, zpozorovali jsme ho už dvacet metrů daleko v moři, jak plaval směrem k člunu. Podaří se Dirku Petersovi dostihnout člun, dříve než ho proud zanese k severovýchodu? A dostihne-li ho, dopluje s ním bez vesel k pobřeží, od kterého se člun vzdaluje jako většina ledovců plujících kolem nás?
Po hlučném hurá, jímž jsme míšence povzbuzovali, jsme zůstali stát bez hnutí, jen srdce nám bušila. Jediný palubní mistr chvílemi vykřikoval:
„Kupředu, Dirku…, kupředu!“ V několika minutách míšenec proplul několik set metrů šikmo k člunu. Viděli jsme jen jeho hlavu jako černý bod na povrchu dlouhých, vzdouvajících se vln. Nezdálo se, že by ho zmáhala únava. Oběma rukama i nohama rozhrnoval vodu a udržoval pravidelnými pohyby svých mocných údů stejnou rychlost.
Ano…, už jsme o tom nemohli pochybovat, Dirk Peters se dostane k člunu! Ale neodnese ho pak proud i s člunem?
„Proč by vlastně v tom člunu nebyla nějaká vesla?“ uvažoval hlasitě palubní mistr.
To uvidíme, až se Dirk Peters dostane k člunu, jestli mu neuplave.
„Už ho má…, už ho má… Hurá, Dirku…, hurá!“ vykřikl palubní mistr, který se už neudržel.
Skutečně, míšenec doplul k člunu a pozvedl se do půl těla. Zachytil se člunu, vyšvihl se, přehodil nohu přes okraj a sedl si, aby si odpočinul.
Skoro okamžitě se ozval jeho výkřik.
Co objevil na dně člunu? Byla to vesla, viděli jsme, jak usedl vpředu, otočil člun ke břehu a vesloval vší silou, aby se dostal z proudu.
„Pojďme,“ řekl kapitán.
Jakmile jsme sestoupili k patě skalnatého mysu, běželi jsme po břehu mezi načernalými kameny.
Uběhli jsme asi šest nebo osm set metrů, když nás poručík zastavil.
Člun se dostal k vyčnívajícímu skalisku v moři a bylo zřejmé, že se tam zastaví.
Už byl od nás vzdálený jen deset nebo dvanáct set metrů a protiproud ho unášel k nám. Dirk Peters odložil vesla, sehnul se kupředu, vztyčil se a pozvedl v náručí nehybné tělo nějakého muže.
Vzduchem zazněl pronikavý výkřik:
„Můj bratr…, můj bratr!“ To kapitán Len Guy pochopil, že nehybná postava, kterou míšenec držel v náručí, je jeho bratr William Guy.
„Žije…, žije!“ volal Dirk Peters.
Za okamžik člun přirazil ke břehu a kapitán sevřel do náručí svého bratra.
Na dně člunu leželi bez hnutí jeho tři společníci.
A tito čtyři muži byli jediní, kteří zbyli z posádky goelety Jany.

KAPITOLA XIV
Jedenáct let života na několika stránkách

Název kapitoly naznačuje, že v ní bude velmi krátce popsána zkáza anglické goelety a podrobnosti ze života trosečníků na ostrově Tsalalu od chvíle, kdy odtamtud odplul Arthur Pym a Dirk Peters.
Williama Guye a tři námořníky jsme přenesli do jeskyně a tam jsme je brzy vzkřísili. Opravdu jen hlad, nic jiného než hlad přivedl ty nešťastníky do mrákotného stavu vysílení.
Nechci se šířit o tklivém výjevu, jak William poznal svého bratra Lena, ale byli jsme dojati do hloubi duše.
Než nám William Guy začal vyprávět o svých osudech, vylíčili jsme mu krátce všechna naše dobrodružství. Řekli jsme mu o setkání s Pattersonovou mrtvolou, o cestě naší goelety na ostrov Tsalal, o našem odjezdu do vyšších šířek, o ztroskotání lodi u paty ledové hory a konečně i o zradě části naší posádky. Nesmlčeli jsme ani to, že Dirk Peters stále věří, že se shledá se svým druhem. William Guy však o smrti Arthura Pyma nepochyboval, právě tak jako nepochyboval o smrti ostatních námořníků z Jany, kteří byli rozdrceni pod svahy u vesnice Klock-Klocku.
Když jsme domluvili, William Guy nám vyprávělo všem, co se událo za těch jedenáct let, které strávili na ostrově Tsalalu.
Posádka Jany nepodezírala tsalalské obyvatele a jejich náčelníka Too-Wita ze zrádných úmyslu, vystoupila na břeh a

vydala se do vesnice Klock-Klocku.
Včetně kapitána Williama Guye, druhého důstojníka Pattersona, Arthura Pyma a Dirka Peterse jich bylo celkem dvaatřicet. Byli ozbrojeni puškami, pistolemi a noži. Měli s sebou i psa Tygra. Goeletu nechali pod dozorem šesti námořníků. Doprovázeli je domorodí válečníci. Když se dostali do úzké rokliny, která vedla k vesnici, rozdělili se. Arthur Pym, Dirk Peters a námořník jménem Anen zašli do rozsedliny ve svahu. A od toho okamžiku je už jejich druhové nespatřili.
Za malou chvíli ucítili silný otřes. Pahorek, podle něhož kráčeli, se náhle zřítil a zasypal Williama Guye i jeho osmadvacet společníků.
Z nešťastníků se jedenadvacet mužů nikdy z té spousty sesuté země nedostalo.
Jen sedm jich jako zázrakem katastrofu přežilo, neboť se skrčili v rozsedlině svahu. Byl to William Guy, Patterson, Roberts, Covin a Trinkle, a dále Forbes a Lexton, kteří oba později zemřeli. O Tygrovi se však nedověděli, jestli zahynul při uměle vyvolaném zemětřesení anebo jestli vyvázl.
William Guy a jeho šest společníků však nemohli zůstat v úzké a temné prostoře, kde neměli ani dost vzduchu. Právě tak jako Arthur Pym i oni se nejprve domnívali, že se stali obětí zemětřesení. Ale pak poznali, že pokud byla zavalena jen roklina, stalo se tak proto, že zemětřesení uměle vyvolali domorodci. Arthur Pym i námořníci museli co nejrychleji uprchnout z černé tmy, kde neměli dost vzduchu a kde je dusily výpary vlhké země.
Jako v levém tak i v pravém pahorku byla podzemní bludiště, a když se William Guy, Patterson a ostatní plazili v temných chodbách, dostali se do jeskyně, kam pronikalo dost světla i vzduchu.
Odtud také viděli, jak šedesát pirog, domorodých člunů z vydlabaných kmenů, zaútočilo na Janu, kterou hlídalo šest námořníků. Viděli, jak všechna děla chrlila kule i sekané železo, jak domorodci přepadli goeletu a jak nakonec došlo na lodi k výbuchu, při němž zahynulo na tisíc domorodců a goeleta byla úplně zničená.
Too-Wit a domorodci se nejprve výbuchu lekli, ale pak byli ještě víc zklamáni, protože z lodě zbyly jen bezcenné trosky. Mysleli si, že celá posádka zahynula při zřícení pahorku, ani ve snu je nenapadlo, že by někteří námořníci zůstali naživu. A tak na jedné straně Arthur Pym s Dirkem Petersem a na druhé William Guy a jeho druhové mohli zůstat v bludišti u vesnice Klock-Klocku, kde se živili masem buňňáků, kteří se dali chytit do ruky, a oříšky z četných ořešin rostoucích na svahu kopce. Oheň si opatřili třením kusu tvrdého dřeva o kus dřeva měkkého, kterého měli kolem sebe dost a dost.
Konečně jak již víme, po sedmi dnech vězení mohli Arthur Pym a mišenec opustit skrýš, sestoupit k břehu, zmocnit se člunu a utéct z ostrova Tsalalu, kdežto William Guy a jeho druhové dosud nenašli vhodnou příležitost k útěku.
Jedenadvacátý den od svého uvěznění v podzemním bludišti kapitán William Guy a jeho námořníci z Jany shledali, že už brzy nebudou mít dost obživy. Aby unikli smrti hladem, museli zvolit jedinou možnost, dostat se k pobřeží a pokusit se vyplout na širé moře v nějakém domorodém člunu.
Ovšem potřebovali k tomu alespoň několik hodin tmy. V té době však na čtyřiaosmdesáté rovnoběžce slunce nezapadá pod obzor.
Pravděpodobně by jejich bídné živoření byla ukončila smrt, kdyby se celá jejich situace nezměnila za nových okolností.
Ráno 22. února uviděli na břehu veliké želvy. Ale jak se trosečníci mohli vystavit nebezpečí a sestoupit na břeh, kde se to hemžilo domorodci?
Najednou mezi domorodci propukl zmatek. Muži, ženy i děti se rozprchli na všechny strany. Někteří z nich se dokonce vrhli do člunů, jako kdyby je ohrožovalo nějaké hrozné nebezpečí…
Co se stalo?
William Guy a jeho druhové brzy pochopili, co vyvolalo tak velký zmatek na pobřeží.
Mezi ostrovany se vřítil jakýsi čtvernožec, měl pěnu u huby, vydával děsivý řev a začal hlava nehlava skákat všem po hrdlech.
A přece ten čtvernožec byl sám a domorodci ho mohli udolat kamením a šípy. Proč v nich vyvolával takový děs a proč před ním prchali a ani se nepokoušeli bránit?
Zvíře mělo bílou srst, a proto zřejmě docházelo k tomu divnému zjevu, o kterém jsme se už zmínili, právě jeho bílá barva vyvolávala u domorodců z ostrova Tsalalu onu nepochopitelnou hrůzu. Ne, nikdo si nedovede představit, s jakým zděšením vykřikovali své tékéli-li, anamoo-moo a lama-lama!
Avšak jak se William Guy a jeho druhové podivili, když ve zvířeti poznali psa Tygra!
Ano! Tygr také unikl při zřícení půdy a zachránil se asi útěkem do nitra ostrova. Bloudil v okolí Klock-Klocku a nyní se vrátil a budil mezi divochy děs a hrůzu.
Ubohý pes měl vzteklinu a ohrožoval zděšené ostrovany svými tesáky.
Většina obyvatel se vtěsnala do člunů a přeplula na sousední ostrovy, několik set domorodců tam však muselo zůstat, protože neměli další čluny, na kterých by uprchli. Některé domorodce Tygr pokousal a po krátké době u nich vypukla vzteklina. A hromady vybělených kostí, které jsme našli v okolí vesnice Klock-Klocku, to byly pozůstatky ostrovanů zachvácených šílenou chorobou. Nešťastný pes pak zdechl někde na pobřeží, kde Dirk Peters našel jeho kostru i kovový obojek se jménem Arthura Pyma.
A tak po této katastrofě, kterou si geniální a mocná obrazotvornost Edgara Poea nedovedla představit, byl ostrov Tsalal nadobro opuštěný.
Domorodci uprchli na jihozápadní ostrůvky tohoto souostroví a navždy opustili končinu, kde „bílé zvíře“ šířilo hrůzu a smrt.
Potom když všichni ostatní obyvatelé, kterým se nepodařilo uprchnout, zahynuli až do posledního na strašnou vzteklinu, William Guy, Patterson a pět námořníků se odvážilo vyjít z bludiště chodeb, kde div nezhynuli hladem.
A jak se v následujících letech udrželi při životě?

Celkem se jim nevedlo tak bídně. Živobytí jim poskytovaly plody této úrodné půdy i domácí zvířata. Chyběla jim jen loď nebo člun, který by jim umožnil opustit ostrov Tsalal. Na člunu by se mohli vrátit k ledovému poli a překročit polární kruh. Ale jak by si William Guy a jeho druhové mohli vystavět člun na tak dlouhou a nebezpečnou cestu, když kromě zbraní neměli potřebné nástroje?
Proto jim nezbývalo než starat se o to, jak by se na ostrově co nejlépe zařídili, a čekat na příležitost, kdy ho budou moci opustit.
Nejdřív se na radu kapitána a druhého důstojníka rozhodli zřídit tábor na severozápadní části pobřeží. Z vesnice Klock-Klocku nebylo totiž vidět na širé moře. Výhled do dálky byl pro ně důležitý pro případ, že by se u břehů ostrova Tsalalu objevila nějaká loď.
Kapitán William Guy, Patterson a pět námořníků sestupovalo tedy roklinou, do poloviny naplněnou troskami zříceného pahorku.
Než opustili roklinu, Williama Guye napadlo prozkoumat rozsedlinu na pravé straně, v níž zmizeli Arthur Pym, Dirk Peters a Allen. Avšak vchod do rozsedliny byl zasypaný, a tak se mu nepodařilo proniknout dovnitř.
Proto nezjistil, že je tam celé bludiště chodeb a že jsou právě takové jako ty, z kterých přišel. Možná že obě bludiště spolu souvisela pod vyschlým řečištěm nějaké bystřiny.
Skupina mužů se prodrala přehradou trosek a zamířila k severozápadu.
Na pobřeží, asi šest kilometrů od Klock-Klocku, se definitivně utábořili v jeskyni, skoro takové, jako byla naše nynější jeskyně na břehu země Halbrane.
Na tomto místě sedm trosečníků z goelety Jany prožívalo dlouhá, zoufalá léta a takový osud nyní čeká nás. Ovšem oni měli příznivější podmínky, protože úrodná půda jim poskytovala víc prostředků než nám pustina v zemi Halbrane.
Ani na okamžik nepochybovali, že Arthur Pym, Dirk Peters a Allen zahynuli při zemětřesení… a byla to pravda jen o Allenovi. Copak je mohlo napadnout, že se Arthur Pym a Dirk Peters zmocnili domorodého člunu a vydali se na moře?
Jak nám vypravoval William Guy, žádná příhoda nepřerušila jednotvárnost jejich života za celých těch jedenáct let.
Neobjevili se ani domorodci, kteří se z hrůzy vyhýbali ostrovu Tsalalu. Trosečníky tedy neohrožovalo žádné nebezpečí. Na druhé straně, čím se jejich pobyt prodlužoval, tím víc ztráceli naději, že je někdy někdo najde.
Jedno bylo jisté, ještě před sedmi měsíci kapitán William Guy neztratil ani jediného ze svých námořníků. Ale běda, brzy na ně mělo dolehnout neštěstí!
V květnu, který se může přirovnat k listopadu na severní polokouli, začal na širém moři před Tsalalem roztávat led a proud unášel ledové kry k severu. Kteréhosi dne se jeden ze sedmi námořníků nevrátil. Volali ho, hledali…, všechno nadarmo. Už nikdy ho nespatřili.
Byl to Patterson, druhý důstojník z Jany a věrný druh kapitána Williama Guye. Jakou bolest způsobila těm statečným lidem ztráta jednoho z nich!
Nebyla to současně předzvěst dalších neštěstí?
Co nevěděl William Guy, to jsme mu pověděli. Pattersona odnesl proud na ledové kře, kde zemřel hlady. Objevili jsme ho u ostrovů prince Eduarda.
Když kapitán Len Guy vypravoval, jak jsme díky záznamům nešťastného druhého důstojníka zamířili s Halbrane do antarktických moří, jeho bratru Williamu vytryskly z očí slzy.
Po prvním neštěstí následovala další. Od Pattersonova zmizení uplynulo pět měsíců, když v polovině října strašlivé zemětřesení rozmetalo ostrov Tsalal až do základů a zároveň skoro úplně zničilo skupinu ostrovů na jihozápadě.
Není možné si ani představit, jaký mocný to byl převrat půdy. My jsme to ovšem mohli posoudit, když člun z naší goelety přistál u skalnatého pobřeží popsaného Arthurem Pymem. William Guy a jeho pět námořníků by tam bylo jistě umřelo hlady, kdyby neměli možnost uprchnout z ostrova.
Dva dny předtím proud přihnal ke břehu člun, patrně z nějakého souostroví na jihozápadě.
William Guy s námořníky naložili do člunu tolik potravin, co se tam vešlo, a opustili ostrov.
Prudký vítr zahnal jejich člun k jihu, kde se dostal do téhož proudu, který unášel i naši ledovou kru, když zamířila k pobřeží země Halbrane.
Nešťastníci byli takto unášeni dva a půl měsíce a nepodařilo se jim změnit směr. Až teprve 2. ledna tohoto roku spatřili zemi, tu kterou na východě omývalo moře z Janina průlivu.
Teď už jsme věděli, že tato země nebyla vzdálená od země Halbrane ani sto kilometru. Ano, jen tato vzdálenost nás dělila od lidí, které jsme tak dlouho hledali a o nichž jsme se domnívali, že je už nikdy nenajdeme!
Člun Williama Guye přistál na této zemi mnohem dál na jihovýchodě.
Ale jaký to byl rozdíl mezi onou zemí a ostrovem Tsalalem! Byl tam jen písek a skály. Spotřebovali všechny zásoby a trpěli hladem. Dva z nich podlehli. Čtyři ostatní nechtěli ani o den déle zůstat na pobřeží, kde by byli všichni odsouzeni k smrti hladem. S nepatrnou zásobou potravin se nalodili do člunu a podruhé se svěřili proudu. Nemohli ani určit své postavení, protože neměli námořní přístroje.
Plavili se pětadvacet dní za hrozných podmínek, potraviny spotřebovali, už osmačtyřicet hodin neměli co jíst a jistě by byli zemřeli. Leželi ve mdlobách na dně člunu, když se dostali na dohled k pobřeží země Halbrane.
V té chvíli zpozoroval jejich člun náš palubní mistr. Dirk Peters se vrhl do moře. V okamžiku, kdy se míšenec vyšplhal do člunu, poznal kapitána Jany i námořníky.
A tak se oba bratři sešli ve ztraceném koutu země Halbrane.

KAPITOLA XV
Ledová sfinga

Po dvou dnech nezůstal na pobřeží antarktické země jediný trosečník.
V šest hodin ráno 21. února vyplul člun s třinácti muži z malé zátoky a obeplul cíp země Halbrane. Odpoledne postupně mizely výšiny, které se zvedaly na této části pobřeží, a nakonec zmizela i nejvyšší z nich, ze které jsme spatřili břeh na západ od Janina průlivu.
Náš člun patřil k domorodým plavidlům, jichž se používá na tsalalském souostroví pro dopravu mezi jednotlivými ostrůvky. Podobal se piroze, loďce z jediného kmene s vahadlem. Byl dlouhý asi dvanáct metrů a široký dva metry, příď i záď měl vyšší, což usnadňovalo obracení, a byl řízen několika páry vesel. Zvlášť musím uvést, že člun byl od přídě k zádi sestaven bez jediného kusu železa, bez hřebíků, šroubů a svorek. Železo bylo na ostrově Tsalalu naprosto neznámé. Jednotlivé díly člunu byly spojeny jakousi liánou, která měla pevnost měděného drátu a zajišťovala stejně pevnou soudržnost jako nýtování. Koudel nahradil mech, přes který byl natažen povlak z kaučukové látky, která při styku s vodou nabývala pevnosti kovu.
Loď jsme nazvali Paracuta - podle ryby, která žije v těchto končinách.
Obraz této ryby byl totiž hrubě vyřezán na přídi.
Paracutu jsme naložili vším, co budeme potřebovat. Jestliže se nám nepodaří proplout ledovým polem, budeme se muset stůj co stůj vrátit na pobřeží země Halbrane a přezimovat na ledové kře, kde máme v jeskyni zásoby na dlouhé měsíce.
Celý další týden vál vítr ustavičně od jihu a v Janině průlivu se neukázal žádný nepříznivý protiproud, a tak Paracuta neztrácela rychlost. Vzhled země se neměnil, stále tatáž pustá, neúrodná půda. V mořské úžině už pluly ledovce. Zneklidňovalo nás jen to, aby nám nezatarasily možnost průjezdu.
Dirk Peters byl stále zachmuřenější, jak se vzdaloval z míst, kde chtěl najít stopy po chudáku Pymovi. Rok 1840 byl rokem přestupným a já zapsal do svých poznámek, že jsme 29. února naměřili 79° 17' jižní šířky a 118° 37' východní délky.
Jak je vidět, oba břehy Janina průlivu leží mezi sto osmnáctým a sto devatenáctým poledníkem. Paracutě zbývalo už jen dvanáct stupňů k polárnímu kruhu.
Když jsme zjistili polohu, rozložili jsme mapu a hledali, které země nebo ostrovy leží v našem směru.
Vzhledem k naší poloze jsme dospěli k tomuto závěru:
Přirozeně, že kapitán, William Guy nevěděl zhola nic o antarktických výpravách podniknutých po odjezdu goelety Jany. Znal jen výpravy Cookovy, Kruzenšternovy, Weddellovy, Bellingshausenovy a Morrellovy a nemohl znát pozdější průzkumy, které rozšířily zeměpisné poznatky o těchto vzdálených končinách. Z toho, co mu oznámil jeho bratr, věděl, že po našich výzkumech lze pokládat za jisté, že široký mořský průliv, právě Janin průliv, rozděluje jihotočnovou krajinu na dvě rozlehlé pevniny.
Jestliže se tedy úžina táhne mezi sto osmnáctým a sto devatenáctým poledníkem, Paracuta propluje blízko místa, kde je magnetický pól, to je bod, kde se spojují a protínají magnetické poledníky. Znepokojovalo nás, že se Janin průliv citelně zužuje, a to na dvacet až čtyřiadvacet kilometrů.
„Doufejme, že průliv bude pro náš člun dost široký," poznamenal palubní mistr, „ale co když je slepý?"
„Toho se nemusíme bát," odpověděl kapitán Len Guy. „Jde-li proud tím směrem, pak to znamená, že tam někde na severu našel průchod." Ale možná že o několik stupňů dál se proud uchýlí k východu nebo k západu podle pobřeží. Nicméně všechno ukazovalo na to, že tato část Tichého oceánu omývá na severu za ledovým polem Austrálii, Tasmánii nebo Nový Zéland.
Plavili jsme se za stejných podmínek už deset dní. Člun se na širém moři dobře držel. Oba kapitáni i Jem West oceňovali jeho pevnost. Ani jednou jsme nemuseli ucpávat spáry, které byly dokonale těsné. Ovšem moře bylo klidné, hřbety dlouhých vln se jen lehce čeřily.
Dne 10. března jsme naměřili stejnou délku a 76° 13' šířky.
Za dvacet dní od odjezdu ze země Halbrane urazila tedy Paracuta asi tisíc sto dvacet kilometrů, to znamená, že plula rychlostí padesáti pěti kilometrů za čtyřiadvacet hodin. Vydrží-li tato průměrná rychlost tak tři týdny, budeme moci doufat, že průlivy na ledovém poli budou ještě volné.
Už nyní slunce pokleslo těsně nad obzorovou čáru a brzy přijde chvíle, kdy se celá Antarktida zahalí tmou polární noci.
A tu jsme se stali svědky úkazu tak podivuhodného, jako byly ony jevy, které popisoval tak často Arthur Pym. Tři až čtyři hodiny vylétaly z našich prstů, vlasů i vousů krátké jiskry, a to s pronikavým praskotem. Byl to důsledek elektrické sněhové bouře, kdy padaly velké a řídké vločky sněhu, které při dopadu sršely jiskrami. Ale prostor byl osvětlen už jen nejasně.
Často padla mlha, že jsme viděli sotva na sto metrů. Proto jsme museli zřídit hlídky, abychom se nesrazili s plujícími ledovci, které se pohybovaly mnohem pomaleji než náš člun. Musím také poznamenat, že směrem k jihu byla obloha ozářena širokými záblesky, projevujícími se jako odraz polární záře.
Teplota citelně poklesla, až na 5°C pod nulou.
Tento pokles v nás vyvolal velký neklid. I když nemohl ovlivnit proud, mohlo dojít ke změně v atmosféře. Jestliže vítr ustane vlivem klesající teploty, rychlost člunu se zmenší o polovinu. A opozdíme-li se o dva týdny, ztratíme možnost se zachránit…
Osmačtyřicet hodin poté kapitán Len Guy a jeho bratr změřil naši polohu, neboť se mlha trochu zvedla. Výpočet ukázal tento výsledek: 75° 17' jižní šířky a 118° 3' východní délky. Toho dne, 12. března, byla tedy Paracuta vzdálená už „jen" sedm set padesát kilometrů od polárního kruhu.
Mořský průliv se směrem na sever začal rozšiřovat. Ani dalekohledem už nebylo vidět pevniny na východě. Bylo to velice nepříznivé, protože proud ztrácel sílu i rychlost…
V noci z 12. na 13. března se vítr utišil a snesla se hustá mlha. Bylo to mrzuté, zvyšovalo to nebezpečí, že se srazíme s

nějakou ledovou krou.
Překvapovalo nás však, že se rychlost našeho člunu nezmenšila, ale postupně se naopak zvyšovala. Teprve k desáté hodině, kdy se mlha při hladině začala rozptylovat, jsme uviděli, že Paracuta pluje podél břehu.
A tehdy se před námi ve vzdálenosti čtyř set padesáti metrů objevil skalnatý útvar asi sto metrů vysoký a čtyři až šest set metrů široký, který vévodil nad celou plání. Svým podivným tvarem se masív podobal ohromné sfinze, polosedícímu zvířeti se vztyčeným tělem a s nataženými předními tlapami.
Je to snad živé zvíře, gigantický netvor, mastodont daleko ohromnějších rozměrů, než byli obrovští mamuti polárních končin, jejichž zbytky se ještě někdy nalézají? Žili jsme v takovém duševním stavu, že jsme tomu málem uvěřili, dokonce i tomu, že se tento ohromný mastodont vrhne na náš člun a rozdrtí ho svými prackami…
Po chvilce zděšení jsme poznali, že to je skalní útvar zvláštního tvaru, jehož vrchol se vynořuje z mlhy.
Sfinga! Vzpomněl jsem si, že té noci, kdy se převrátila naše ledová kra a Halbrane se zřítila do moře, se mi zdálo o podobném netvorovi, který trůní na jižním pólu a jehož tajemství by mu mohl vyrvat jedině jasnozřivý génius Edgar Poe.
Rychlost Paracuty vůčihledně vzrůstala. Nyní jsme pluli dokonce rychleji než proud. Pak se najednou železný hák z Halbrane, který jsme měli pověšený vpředu na člunu, rázem vymrštil a letěl kupředu, až se lano, na němž byl upevněný napínalo k prasknutí… Vypadalo to tak, jako kdyby tento hák, letící po hladině moře, vlekl náš člun ke břehu…
„Co se děje?“ vykřikl William Guy.
„Přeřízni lano…, přeřízni lano!“ poručil West palubnímu mistrovi. „Nebo se rozdrtíme o skály!“ Hurliguerly se vrhl dopředu, aby nožem přeřízl šňůru. Ale nůž mu byl v okamžiku vyrván z ruky, lano se přetrhlo a nůž i hák letěly jako střely ke skalnatému útvaru.
A zároveň v témže okamžiku všechny železné předměty, které jsme měli v člunu, kuchyňské nádoby, zbraně a železná kamínka, i naše nože, které jsme měli v kapsách, všechno to letělo týmž směrem, zatímco člun plul rychle po moři ke břehu.
Co se to s námi dělo? Abychom si vysvětlili všechny ty nepochopitelné věci, měli jsme snad přiznat, že jsme se octli v oněch neobyčejných končinách, které jsem připisoval jen vidinám Arthura Pyma?
Ne, byli jsme svědky přirozených fyzikálních úkazů, a nikoliv jevů vyvolaných obrazotvorností!
Ostatně neměli jsme dost času na přemýšlení, a jakmile jsme vystoupili na břeh, všimli jsme si rozbitého člunu, který tam ležel na písku.
„Náš člun z Halbrane!“ vykřikl Hurliguerly. Opravdu to byl člun, který nám Hearne ukradl. Ležel tady na břehu jako obraz dokonalé zkázy - jeho boky se rozpadaly a kýl byl rozdrcený. Byly to jen beztvaré trosky z člunu, který se roztříštil o skálu.
Okamžitě jsme si všimli, že chybí všechny železné součástky, ano, dočista všechny hřebíky z palubních prken, svorníky, kování kýlu, výztuže obou klounovců, kormidelní závěsy…
Co to všechno znamená?
Na zavolání Jema Westa jsme chvátali k němu, trochu dál vpravo od člunu.
Leželi tam tři mrtví, Hearne, mistr plachtař a jeden z námořníků najatých na Falklandech. Z třinácti mužů, kteří odpluli s velrybářským mistrem, zbyli jen tito tři. Zemřeli patrně před několika dny.
Co se stalo s ostatními desíti? Odplavilo je snad moře?
Prohlédli jsme celé pobřeží, zátoky i skály, ale nic jsme nenašli. Neobjevili jsme ani stopy po táboření nebo přistání.
Nechali jsme člun pod dozorem dvou námořníků a vydali se dál od břehu, abychom prozkoumali větší kus země.
Přiblížili jsme se ke skalnatému masívu, který teď vystoupil z mlhy. Měl tvar sfingy, a to tmavošedé barvy, jako kdyby materiál, z kterého byla „vytesána“, v nepříznivém polárním podnebí oxidoval.
Najednou mi bleskla hlavou domněnka, která vysvětlovala ty podivuhodné úkazy.
„Magnet!“ vykřikl jsem. „Je to magnet…, a to úžasně silný!“ Porozuměli mi a neštěstí, jemuž padli za oběť Hearne a jeho druhové, vyvstalo před našima očima naprosto jasně.
Celý ten masív byl ohromným magnetem. Jeho přitažlivost vyrvala všechno železné kování z člunu Halbrane a vrhla je jako prakem na onen masív. Právě tak tato neodolatelná síla sebrala a přitáhla všechny železné předměty z Paracuty…
Je to snad blízkost magnetického pólu, který se takto projevuje? To nás napadlo nejdřív. Ale po zralé úvaze jsme toto vysvětlení zamítli… Ostatně na místě, kde se kříží magnetické poledníky se objevuje pouze jeden zvláštní jev, magnetka kompasu se staví do kolmé polohy. V končinách, do kterých jsme se dostali, byl tedy obrovsky silný magnet.
Vždyť před našima očima došlo k překvapujícím jevům, jaké až dosud byly odkazovány do říše bajek. Kdo by také kdy chtěl uvěřit, že magnetická síla může nezadržitelně přitáhnout celé lodě? Rozhodí jejich železné svory na všechny strany, a tím otevře jejich trupy; takže je moře pohltí. A přece to byla pravda!
Celkem se mi zdálo, že je přijatelné toto vysvětlení:
Pravidelné větry přinášejí ke koncům zemské osy trvalé mraky a mlhy, v nichž se nahromadila nesmírná elektrická síla, kterou bouře nedokázaly plně vyčerpat. Na pólech proto nastává vysoké napětí, které bez přestání vyzařuje do okolí. Tak vznikají severní a jižní polární záře, jež se promítají daleko na obzor, zvlášť za dlouhé polární noci. Je také možné, že ve chvíli, kdy v arktických krajích dochází k prudkému kladnému výboji, končiny antarktické jsou pod vlivem téhož výboje, jenže opačné polarity.
Trvalé elektrické proudy, které na točnách doslova „poblázní“ buzoly, mají jistě obrovskou sílu, která dostačí, aby se indukovala do každého kusu železa v její blízkosti a změnila jej v magnet, jehož přitažlivost bude odpovídat síle proudu, počtu jeho výbojů a čtverci průměru železného zmagnetovaného masívu.
A hmotu sfingy, která se zde tyčila nedaleko nás v antarktických mořích, jsme mohli odhadnout na tisíce kubických metrů.

Ale čeho by bylo ještě třeba, aby z ní elektrický proud vytvořil indukcí magnet…? Ničeho jiného než kovového vodiče, jehož mnohonásobné závity by se vinuly někde pod zemí kolem tohoto skalnatého útvaru a kdesi v nitru země by byly spojeny s jeho základnou.
Domnívám se, že útvar musel mít spojení s magnetickou osou, že to byl vlastně obrovský kondenzátor, z něhož se vybíjely nashromážděné proudy jako z nějakého nevyčerpatelného akumulátoru, umístěného na konci světa.
Nemohl jsem zjistit, jestli byl tento akumulátor právě na jižním magnetickém pólu, neboť naše buzola nebyla pro takové zjišťování upravená.
Mohu říci jen tolik, že její jehla se neustále bláznivě točila a neustalovala se v žádném směru. V podstatě málo záleželo na tom, jak tento podivuhodný magnet vznikl a jak vítr a mraky nabité elektrickými částečkami udržovaly jeho přitažlivou sílu.
Tímto spekulativním způsobem jsem došel a to čistě instinktivně k vysvětlení tohoto jevu. Jisté bylo jen tolik, že jsme se dostali do blízkosti magnetu, jehož síla vyvolávala hrozné, i když zcela přirozené jevy.
Svěřil jsem se s touto myšlenkou svým druhům, kterým se zdálo, že mé vysvětlení souhlasí s tím, čeho jsme byli právě svědky.
„Nebude nebezpečné, když půjdeme až k úpatí skály?“ zeptal se kapitán Len Guy.
„Vůbec ne,“ odpověděl jsem mu.
„Tam…, tam…, tam…!“ Nejsem s to popsat dojem, jaký v nás vyvolala ta tři slova, znějící jako výkřik „z hlubin jiného světa“, jak by řekl Edgar Poe.
Vykřikl to Dirk Peters, jehož napjaté tělo bylo obrácené směrem ke sfinze, jako by se jeho postava proměnila v kov a byla také přitahována magnetem…
Pak se rychle rozběhl směrem k divnému útvaru a my ostatní jsme běželi za ním po půdě plné zčernalých kamenů, sutin oblázků a sopečných trosek.
Čím blíže jsme přicházeli, tím více netvor vzrůstal, ale neztrácel svou bájnou podobu. Nedovedl bych popsat dojem, jakým působil, jak tu stál o samotě uprostřed pusté, obrovské pláně. Jsou věci, které pero nepopíše a slova nevysvětlí… Snad to byl jen přelud našich smyslů, ale vypadalo to tak, jako kdyby nás přitahoval svou magnetickou silou.
Když jsme došli až k jeho úpatí, našli jsme tam všechny předměty, které nám vyrval svou silou, zbraně, nástroje i hák z Paracuty. Byly tu také věci z člunu Halbrane, hřebíky, svorky, plechy, kování z kýlu i z kormidla.
Nebylo už pochyb o zkáze člunu, na němž plul Hearne a jeho druhové.
Byli náhle strženi ze své dráhy a jejich člun se roztříštil o skály. Takový by býval byl i osud Paracuty, kdyby dík své konstrukci neunikla magnetické přitažlivosti. Když jsme si chtěli vzít své věci, pušky, pistole a nástroje, vůbec to nešlo. Byly jako přibité na skále.
Jem West nás upozornil, že by bylo nerozumné prodlužovat náš pobyt v zemi Sfingy, a toto jméno jí už zůstalo. Čas ubíhal, a jestliže se opozdíme, budeme nuceni přezimovat u ledové přehrady. Už jsme se chtěli vrátit na břeh, když v tom se znovu ozval hlas Dirka Peterse. Vykřikl opět jen tři slova:
„Tam…, tam…, tam…!“ Jakmile jsme obešli zezadu pravou tlapu netvora, zpozorovali jsme Dirka Peterse, klečel s napřaženýma rukama před tělem či vlastně před kostrou, která byla zahalená v kožešině a kterou mráz zachoval nedotknutou a mrtvolně strnulou. Muž měl nakloněnou hlavu a dlouhý bílý vous mu sahal až k pasu.
Jak se mohlo stát, že tělo muže bylo jako přilepené k boku skály takřka dva metry vysoko?
Mrtvola měla na zádech napolo zrezivělou pušku, připevněnou koženým řemenem k rameni…
„Můj Pym…, chudák Pym!“ zvolal Dirk Peters zoufale.
Chtěl vstát a přistoupit blíž, aby políbil ubohého Pyma…
Kolena se mu zachvěla…, vzlyk mu stáhl hrdlo…, srdce se mu sevřelo v křeči… a on klesl mrtev k zemi.
Tedy stalo se to asi tak: Když byl Dirk Peters odloučen od svého druha, člun s Arthurem Pymem přeplul jako my kolem jižního pólu a dostal se do končin, kde vládla strašlivá přitažlivost skalního netvora… A tam, zatímco člun plul dál, unášen proudem, Pyma uchvátila magnetická síla, a než mohl odhodit zbraň zavěšenou na rameni, přitáhla ho skála…
A nyní tedy věrný míšenec leží mrtvý v zemi Sfingy vedle Arthura Gordona Pyma, známého hrdiny, jehož neobyčejná dobrodružství nalezla ve velkém americkém básníkovi stejně neobyčejného vypravěče.

KAPITOLA XVI
Dvanáct ze sedmdesáti

Téhož dne odpoledne opustila Paracuta pobřeží země Sfingy, kterou jsme od 21. února měli stále na západě před sebou. K polárnímu kruhu jsme museli proplout přibližně ještě sedm set čtyřicet kilometrů. Smrtí Dirka Peterse se počet pasažérů na Paracutě zmenšil na dvanáct. To bylo vše, co zbylo z posádek obou goelet, z nichž v jedné bylo osmatřicet a ve druhé dvaatřicet mužů, celkem tedy sedmdesát.
A nyní vypovím všechno co nejstručněji. Nebudu se šířit o zpáteční cestě, kdy nás stále podporoval příznivý proud i vítr. A i když jsme zažili chvíle nesmírné únavy, strádání i nebezpečí, přece jen jsme se nakonec zachránili…
Několik dnů po našem odjezdu ze země Sfingy slunce zašlo za obzor, aby se už neobjevilo po celé dlouhé měsíce. A tak v pološeru jižní polární noci pokračovala Paracuta v jednotvárné plavbě. Často se však objevovala polární záře. Jaká nádhera, když se rozvíjí světelný oblouk, jeho paprsky se rozmarně zkracují nebo prodlužují, záře jeho hustých clon se znenadání zvyšuje nebo zmenšuje a směřuje na obloze k bodu určenému hrotem kompasových jehel, které se stavějí do kolmé polohy! A jaké bohatství změn v zářících záhybech a vlnách, které se zbarvují od jasné červeně až do smaragdové zeleně!

Naše cesta pokračovala celý týden, aniž jsme se odchýlili na východ nebo na západ, a teprve 21. března jsme ztratili z dohledu zemi Halbrane.
Vždycky jsem tak nazýval tuto zemi, jejíž pobřeží se táhlo bez přerušení až na tuto šířku. Nepochybovali jsme ani v nejmenším, že je to jedna z rozsáhlých pevnin Antarktidy.
Náš člun stále unášel proud, který podle kompasu směřoval k severu.
Když jsme 27. března vypočítali průměrnou rychlost, usoudili jsme, že jsme mezi osmašedesátou a devětašedesátou rovnoběžkou, to znamená asi sto dvacet kilometrů od polárního kruhu.
Kdyby se nám tak nepostavily do cesty žádné překážky a kdyby mezi tímto vnitřním mořem jižní polární oblasti a končinami Tichého oceánu byl volný průjezd! Paracuta by mohla v několika málo dnech dosáhnout hranice jižních moří. Ale ještě několik set kilometrů a octneme se před ledovou přehradou, nehybnou hrází ledovců. A jestliže se nám podaří proplout, octneme se na hladině strašlivého Tichého oceánu v křehkém člunu, a to v roční době, kdy tam bývá dvakrát tolik bouří než kdy jindy. A ani velké lodi nevyváznou beze škod z těch rozbouřených vod.
Nechtěli jsme na to myslet… Snad nám osud nějak pomůže… Objeví nás nějaká loď…
Avšak mořská hladina postupně zamrzávala a my jsme museli často prolámat ledová pole, abychom si proklestili cestu. Teploměr poklesl až na 15°C pod nulu. Trpěli jsme mrazem a prudkým větrem. Celý týden až do 2. dubna se Paracuta proplétala mezi krami ledové přehrady, které čněly dvě stě deset až dvě stě čtyřicet metrů nad mořskou hladinu. Ani na východě, ani na západě jsme nedohlédli na její konec. Ale měli jsme neuvěřitelné štěstí. Právě 2. dubna jsme našli průliv. Bylo třeba neobyčejné obratnosti i statečnosti našich námořníků, abychom se z této situace dostali. Musíme být do smrti vděčni kapitánům Williamu i Lenu Guyovým, Jemu Westovi, palubnímu mistrovi i všem ostatním!
Konečně jsme se octli ve vodách Tichého oceánu. Avšak při naší dlouhé a svízelné plavbě průplavem mezi ledovci se náš člun těžce poškodil.
Ucpávky se uvolnily, spáry trupu se div nerozsypaly a mnohými z nich jsme nabírali vodu. Neustále jsme ji museli z člunu vylévat, tím spíš, že se dostávala do člunu i přes palubu.
Vítr teď byl mírnější a moře klidnější, než jsme doufali, ale zatím jsme nespatřili žádnou loď. V prvních dubnových dnech jsou tyto končiny už opuštěny - opozdili jsme se o několik týdnů.
Od nejbližších obydlených zemí nás ještě dělilo dva tisíce osm set kilometrů a celý měsíc už vládla zima…
Dne 6. dubna jsme spotřebovali poslední zásoby. Vítr zesiloval a člun ohrožovaný vlnami se mohl každou chvíli potopit.
„Loď!“ To vykřikl palubní mistr. I my jsme za okamžik rozpoznali asi osm kilometrů na severozápadě loď, která se vynořila z mlh na obzoru.
Okamžitě jsme dávali znamení a na lodi nás uviděli. Zastavili a spustili na moře velký člun, aby nás zachránili.
Byla to loď Tasman, americký trojstěžník z Charlestonu. Uvítali nás nadšeně a velmi srdečně a kapitán se choval k mým společníkům jako ke svým vlastním krajanům.
Tasman plul z Falklandských ostrovů. Tam se dověděl, že se před sedmi měsíci vydala na cestu do jižních polárních polí anglická goeleta Halbrane, aby vyhledala trosečníky z Jany. Ale když se přiblížilo zimní období a goeleta se nevracela, všichni si mysleli, že někde v oněch polárních končinách ztroskotala.
Poslední část naší plavby byla krátká a velmi radostná. Po čtrnácti dnech Tasman vylodil v Melbourne v australské provincii Victorii všechny, kteří přežili zkázu obou goelet.
Tam jsme také vyplatili našim mužům odměnu, kterou si tak těžce vydělali. Podle map jsme poznali, že se Paracuta dostala do Tichého oceánu mezi zemí Claryinou, kterou našel Dumont d'Urville, a zemí Fabricií, objevenou Ballenym roku 1838.
Tak skončila tato dobrodružná a neobyčejná výprava, která stála bohužel příliš mnoho obětí. Ale abychom se vyjádřili přesně, jestliže nás při této plavbě náhoda i nutnost zavlekly až k jižnímu pólu, mnohem dál než kteréhokoliv z našich předchůdců, jestliže jsme dokonce přepluli kolem zemské osy, co drahocenných objevů zbývá ještě odkrýt v těch končinách!
Arthur Pym, hrdina proslavený Edgarem Poem, ukázal cestu… Další se po ní vydají a vyrvou Ledové sfinze poslední tajemství záhadné Antarktidy!

ANTARKTIDA VE FANTAZII A VE SKUTEČNOSTI

Terra australis incognita (neznámá jižní země) byla vědeckým snem od pradávna. Již antičtí spisovatelé se o ní zmiňovali ve svých traktátech a později se objevovala dokonce i na mapách, kde byla zakreslována v obrovitém rozsahu. Všichni pak tu neznámou jižní pevninu líčili jako kraj oplývající krásou a bohatstvím, jako pozemský ráj.
Se vzrůstajícím rozvojem plavby se však vysněné obrysy báječné jižní země stále zmenšovaly. Odvážní plavci prožívali měsíce i roky života ve vysokých jižních šířkách a byl to život plný útrap v mrazivém a nehostinném podnebí.
A tak se rozplývá fantastická vidina ráje a pomalu začíná převládat názor, že tam daleko na jihu vůbec žádná pevnina není, jen několik pustých ostrovů a potom už jen led a led. Roku 1773 anglický mořeplavec James Cook, který se proslavil úspěšnou cestou kolem světa a četnými vědeckými objevy, se vypravil onu tajemnou jižní pevninu najít. Roku 1774 se dostal až na 70° 10' jižní šířky, ale kromě několika skupin neobydlených ostrovů spatřil skutečně všude jen led. Stejně se vedlo i dalším. Zkušenosti těchto výprav jen potvrzovaly skeptický názor, že jižní zemský pól kryje pouze krunýř věčného ledu.
Tímto názorem však otřásl zážitek prostého lovce tuleňů, kapitána Jamese Weddella, který pronikl na jedné ze svých loveckých výprav roku 1823 až k 70° 50' jižní šířky po úplně volném moři. To byla nová vzpruha pro sny o obyvatelné a obývané jižní pevnině. A byl to podnět pro známého amerického spisovatele Edgara Allana Poea, aby hrdinovi své

knihy Dobrodružství Arthura Gordona Pyma, vydané roku 1838, dal prožít neuvěřitelné dobrodružství v antarktické říši Tsalalu a proniknout až na práh jižního pólu, střežený obrovskou mlhavou postavou.
Zatímco Poeovi čtenáři se zatajeným dechem sledovali podivuhodná dobrodružství a dohadovali se, co je za clonou mlhy střežené obrovitým strážcem, další výzkumné výpravy útočily na tajemství jižního pólu. Nejúspěšnější byla výprava Angličana Jamese Clarka Rosse, který roku 1841 pronikl až na 78° 9' jižní šířky a jako prvý stanovil polohu magnetického pólu jižní zemské polokoule. Ale i on byl v dalším postupu zastaven ledovou hradbou, sráznou bariérou, která dodnes nese jeho jméno. Zdálo se, že se splnila Cookova předpověď, že pevnina kolem jižní točny nebude nikdy objevena.
Pak utuchl zájem o další výpravy k jižnímu pólu vůbec. Svět marně čekal no rozluštění otázky antarktické pevniny, stejně jako Poeovi čtenáři marně čekali na dokončení Pymova příběhu. Někteří vědečtí pracovníci se snažili znovu roznítit zájem o jižní pól, ale bezúspěšně. A bez odpovědi zůstala i výzva, která se objevila roku 1864 ve francouzském časopise Musée. Opravdu neobvyklá výzva! Francouzský spisovatel, který teprve před rokem dosáhl pronikavějšího literárního úspěchu, vyzýval své druhy, autory dobrodružných románů, aby někdo z nich dokončil Poeův román Dobrodružství Arthura Gordona Pyma. Autorovi této výzvy se zdálo, že závěr románu vlastně nic neříká, že to není vůbec závěr…
Nebylo divu, že výzva v časopisu Musée neměla žádnou odezvu. Vždyť Edgar Allan Poe byl v době uveřejnění byl již mrtev, a přesto na literárním nebi stále jako hvězda prvé velikosti. Kromě toho americká literární kritika pochválila právě závěr románu Dobrodružství Arthura Gordona Pyma jako umělecky jedině možné vyřešení fantastického románu podobného typu.
Plynul rok za rokem a teprve po třiceti letech se objevil spisovatel, který se odvážil splnit výzvu časopisu Musée - Jules Verne. 22. října 1895 píše bratru Pavlovi:
„Jsem zuřivě zaujat pokračováním Poeova románu, o němž jsem Ti říkal před třemi měsíci a jehož druhý díl dokončuji.“
Jules Verne se mohl odvážit takového úkolu, neboť v té době byl snad nejčtenějším autorem světa a byl také již členem Francouzské akademie. Mohl se odvážit uposlechnout výzvy, jejímž autorem před třiceti lety byl on sám.
Jisté je, že Verne byl nejpovolanější ze všech spisovatelů, aby Poeovo dílo Dobrodružství A. G. Pyma dokončil, mělo-li se ovšem dočkat pokračování vůbec. Verne byl stejně romanticky založený jako Poe a předběžnou průpravu k tomuto úkolu mu nemůže nikdo upřít. A lze říci, že se předsevzaté úlohy zhostil dobře. Snad až na závěr, který je pouhou technickou fantazií. Dnes jistě už každý mladý čtenář ví, že složka magnetického pole celého zemského povrchu má sílu zcela nepatrnou. Ledová sfinga tedy nikdy k sobě nemohla přitáhnout Pyma za kov pušky a cvočky v botách, natožpak železné hřeby z člunu nebo z lodi. Tuto nadsázku musíme však Vernovi odpustit, stejně jako zeměpiseckou fantazii, která často vyvolává nesoulad mezi jeho zeměpisnými údaji a skutečností. A musíme Vernovi z plna srdce přát, že se dožil chvíle, kdy lodi výzkumných výprav se opět rozjely do antarktických oblastí, a že mezi nimi roku 1903 byla i výzkumná loď francouzská.
Zmínil jsem se již, že vlastně mládí to bylo, které si vynutilo obnovu výprav do Antarktidy… Roku 1894 se norský velrybář Sven Foyn rozhodl vypravit do Antarktidy loď, která měla zjistit možnost lovu velryb v dosud neprobádaných končinách. V Austrálii v té době žil mladý norský vědec Carsten E. Borchgrevink, jehož touhou bylo pokračovat ve výzkumu Antarktidy tam, kde skončil Ross. Rožnova loď se musí zastavit v Austrálii, to Borchgrevink věděl. Čekal na ni a požádal jejího kapitána, aby ho vzal s sebou. Na FOYLIV Antarctic se skutečně dostal, ale nikoli jako vědecký pracovník, nýbrž jako prostý námořník. To mu nevadilo, aby vedle tvrdé práce nekonal všemožná pozorování, a jeho zásluhou se stalo, že dne 25. ledna 1895 lidská noha poprvé stanula na pevnině jižního pólu. Jiný mladý horlivec pro Antarktidu žil v té době v Belgii a jmenoval se Adrien Gerlach. Ten zase sbírkou mezi belgickým lidem získal dostatečnou částku, aby mohl koupit menší loď a vypravit se k jižní točně. Belgica byla malá loď, ale její posádka byla výtečná. Jejím kormidelníkem byl Roald Amundsen, pozdější hrdina obou pólů, a lodním lékařem dr. Frederic A. Cook, známý badatel v Arktidě. Gerlachova Belgica se dostala sice jen na 77° 50' jižní šířky, ale byla to první loď, která se odvážila v Antarktidě přezimovat. A Borchgrevink se řídil Gerlachovým příkladem.
V roce 1899 již zřídil v Antarktidě na 77° 50' jižní šířky prvou stálou přezimovací stanici.
Příklad mladých nadšenců zmohl víc než psané slovo. O existenci velké pevniny v oblasti jižního pólu se přestalo pochybovat a vlády několika států se rozhodly uvolnit peněžní prostředky na vědecké výzkumy do Antarktidy. Anglie tam vypravila roku 1901 Roberta Falcona Scotta s lodí Discovery. Jeho poručíkem byl Ernest H. Shackleton, jeden z pozdějších nejúspěšnějších badatelů v Antarktidě. Za pět dní po Angličanech se vydali k jižní točně Němci. Přínosem německé výpravy bylo jen to, že na antarktické pevnině objevila horu úplně prostou ledu, ač na jejích úbočích byly stopy, že kdysi ledem pokryta byla. Hora, nazvaná Gaussova, byla dlouhou dobu předmětem mnoha vědeckých dohadů.
Za anglickou a německou výpravou následovaly výpravy švédská, skotská a francouzská. Byly to vesměs malé, nedostatečně vybavené výpravy, a proto i jejich úspěchy byly pramalé. Význam těchto drobných podniků tkví spíše v tom, že jejich účastníci v roce 1905 předložili světu návrh, aby byl zřízen Mezinárodní svaz pro zkoumání polárních krajů a aby obou pólů bylo dostiženo vzájemnou spoluprací všech národů. Návrh byl na sjezdu v belgickém městě Monsu nadšeně přijat, ale měl jiný výsledek, než bylo původně cílem.
Některé státy, hlavně velmoci, se snažily, aby jejich výpravy objevily póly dřív, než monské ujednání vstoupí v platnost. Roku 1908 Anglie vyslala do Antarktidy Shackletona. Nedosáhl sice jižního pólu, ale jeho výprava prošla 2800 km z moře Weddellova do moře Rossova a získala poznatky, které velmi posloužily dalším výpravám. V roce 1911 pak dochází ke skutečnému závodu mezi Amundsenem a Scottem, kdo z nich dorazí k jižnímu pólu dřív. Zvítězil Amundsen, který dosáhl jižní točny 18. 12. 1911. Scott se k pólu dostal teprve 17. 1. 1912 a na zpáteční cestě zahynul i se svými průvodci.

Jižní pól byl konečně objeven, ale zájem o Antarktidu nepohasl. Loď za lodí míří k dalekému pólu, bílá místa na mapě antarktické pevniny se vyplňují a na jižním pólu se zřizují vědecké stanice. Ale i tak je v Antarktidě ještě mnoho neznámých míst, která čekají no své objevitele.

Zdeněk Hobzik